

VER
GEEF
ONS

VERGEEF ONS

GO
VERBURG

GO VERBURG

VERGEEF
ONS

MET ILLUSTRATIES VAN F. J. E. METTES

GO VERBURG

VERGEEF
ONS

N.V. GEBR. ZOMER EN KEUNINGS UITGEVERSMAATSCHAPPIJ
WAGENINGEN

HOOFDSTUK I

I etwat verwonderd keek baron Van Wieckerveld tot Oldenhoven naar de geel-koperen ringen, waarmee zijn hand speelde. Die ringen hadden daar stellig altijd al gehangen in de gapende leeuwenmuilen van de gebeeldhouwde stoelleuning. Even zeker was het, dat de baron er keer op keer mee gespeeld had, wanneer hij, in gedachten verdiept, voor zich uitstaarde. Maar vandaag scheen het hem, dat hij voor 't eerst de geopen-de muilen opmerkte, terwijl hij met zijn slanke, witte vingers de manen natekende en zo het ronde gat ontdekte, waarin de ringen gestoken waren. Hij boog zich nu zelfs voorover om te zien hoe ze bevestigd waren. Hm, juist, onder de leeuwentongen. Maar hoe in de lieve vrede hadden ze die zware ringen daarin gekregen?

Het probleem werd belangrijk, uitermate belangrijk zelfs. Met voorzich-tige vingers draaide de baron de rechtering rond in het gat. Zo vond hij de oplossing van het raadsel. In het verborgen midden van de ring was een opening en tussen de uiteinden zat een ronde bal, die door een schroef-draad die einden bij elkaar hield. De aderen op slapen en hals zwollen op van inspanning. De scheiding van het witte haar en de gezichtshuid kwam nu duidelijk uit. Juist wilde de baron zijn onderzoek nog voort-zetten en nu ook de ring eens uit de leeuwenmuil nemen, toen een be-scheiden tikje op de hoge eiken deur hem verschrikt overeind deed komen. Wat verward, wat uit zijn doen, riep hij vlugger „ja” dan het herstel van zijn naar voren gevallen haarlok wenselijk maakte.

In al zijn deftige stramheid stond Johan, de butler, in de deur-opening. Geen frons in zijn voorhoofd, geen knippering van zijn oogleden verried, dat het verwarde uiterlijk van de baron hem opviel.

„De tuinmansknecht Gerard Breemeijer is hier, mijnheer,” deelde hij rustig mee.

De baron had zijn houding hervonden. „Wel, ik had hem verwacht. Het is goed Johan, laat Gerard maar binnenkomen.”

Stijf boog de butler. De zwarte jaspanden staken dwaas achteruit, als een afdak bij een boerderij. Geluidloos duwde hij de deur dicht en wandelde weg. Even later kwam er iets van een glimlach om zijn lippen, toen hij

aan zijn naam dacht. Met de functie had hij ook de naam van de vorige butler geërfd, zoals die voorganger hem van zijn voorganger geërfd had. Misschien was het zelfs zo, dat het vorige geslacht eens een butler van die naam gehad had en voortaan die naam aan het ambt had verbonden.

De baron intussen had even tijd gevonden om zijn knevelpunten hoog op te draaien, zodat zijn ogen, zijn snor en de uitdrukking van zijn gezicht het welwillend-streng van de oude cavalerieofficier vertoonden, voordat zijn bezoeker binnenkwam. Van het kinderlijke spel met de ringendraagende leeuwen geen spoor meer . . .

Zijn „ja” klonk welwillend en beheerst, juist zoals hij dat wenste, toen opnieuw het klopje op de deur klonk. Alsof het een bezoeker van rang en formaat betrof, zó diende Johan de tuinmansknecht aan: „Gerard Breemeijer, mijnheer . . .”

Het was de nieuw gekomene aan te zien dat hij zich op dit bezoek voorbereid en verheugd had. Zijn sluike, zwarte haar was strak achterover gekamd en er lag een triomfantelijke uitdrukking in zijn donkere ogen. Hij trachtte de buiging van Johan na te maken, maar het bleef een onbeholpen verwringen van zijn smalle schouders. Een hand geven deed hij niet uit eigen beweging. Het was geen gewoonte op het kasteel, dat de baron zijn ondergeschikten de hand reikte. Voor deze bijzondere dag week deze echter van die regel af en op Gerards: „Goedenmorgen, mijnheer baron,” reikte hij zijn knecht minzaam de hand en beduidde hem met zijn linkerhand, dat hij plaats kon nemen op de stoel die links voor het bureau stond. Om het spel tussen hen te volmaken, hield de baron zijn gast het geopende kistje sigaren voor. Met een vuurrood hoofd nu, van opwindning en verrassing, nam Gerard met voorzichtige vingers het kostbare geschenk aan. Zijn vingers duwde hij tussen hals en boord om lucht te krijgen. Had hij er die ochtend nog aan getwijfeld en trouwens dagenlang daarvoor, of hij de plaats van boswachter en jachtopziener in de bossen rondom het kasteel wel zou krijgen, nu was alle twijfel verdwenen. Het was hem duidelijk, dat de baron al begonnen was hem naar zijn nieuwe rang en staat te behandelen.

Hij deed of hij niet merkte dat de baron hem goedkeurend opnam, zoals hij daar zat. Voor zichzelf maakte hij uit dat het de oude heer voldoening gaf om hem daar als de nieuwe boswachter te zien. Dat verklaarde het genoegelijke glimlachje dat om zijn smalle lippen zweefde,

terwijl hij de gekregen sigaar aanstak. Zijn hoofd hield hij daarbij wat schuin, zodat de rook en de hitte van de lucifer niet in zijn gezicht sloegen. Bovendien kon de baron nu ook het lachje niet zien . . .

Eenmaal moeizaam de brand er in gezogen, richtte Gerard Breemeijer zich weer op en wendde bedaard zijn hoofd naar de oude man achter het bureau.

Maar de baron had intussen de brief van zijn zoon weer opgenomen, waarvan het poststempel vertelde, dat hij in Amersfoort was. Zoals het was voordat de baron de wonderlijke ring in de leeuwenbek ontdekte, gingen zijn gedachten ook nu weer ver weg, naar zijn zoon, cavalerie-officier, evenals hij zelf eenmaal. O, hij mocht die jongen wel, daar niet van, maar te deksel, dat hij naar links en rechts schulden maakte en zich er kennelijk niet om bekommerde, dat zijn oude Vader die voor hem moest betalen, werd toch al te gek. Nu ook weer! „Ik heb Rina, die kleine, bruine merrie, maar opgeruimd. Het was een heel aardig dier, maar wat onwillig voor een behoorlijke greppel. Van Rudolf Beijersma heb ik een blauw-schimmel ruïn overgenomen. Een puik dier, hoog op de benen en met een ongelofelijk temperament. U begrijpt, dat ik voor Rina niet veel ontvangen heb; het arme dier kan het ook niet helpen dat het wat bang is . . . Beijersma moet nog zevenhonderd gulden hebben. Misschien wilt U het even voor me in orde maken . . .” Ja, ja, dat ging maar gemakkelijk tegenwoordig. In zijn tijd was dat anders geweest. Hoelang had hij wel niet met die kleine duivel gedaan, die zwarte? Kom, hoe heette dat ding ook maar weer . . .? Was het geen Tineke? Of was dat die bruin, die hij later had? Enfin, deed er ook niet toe . . . het was duidelijk, dat het destijds anders ging . . .

De baron keek op. Hij zag de verwonderde bruine ogen van de tuinmans-knecht op zich gevestigd. Bijna geschrokken legde hij de brief neer en verklaarde vaag: „We zullen zo beginnen . . . We zullen nog even wachten . . .”

Gerards hoofd knikte ijverig. Natuurlijk, het was precies zoals mijnheer baron het wenste.

Andermaal de ceremonie van kloppen en aandienen. Bij het horen van de naam Karel Beukelaar zat Gerard met een schok recht. De sigaar begon merkbaar te trillen tusschen zijn vingers en hij bracht hem haastig naar zijn mond om het gloeiend rood van zijn gezicht achter een dichte rook-wolk te verbergen. Het scheen de baron allemaal te ontgaan en waar-

schijnlijk dééd het dat ook. Hij trachtte zijn gedachten af te brengen van zijn zoon en het nieuwe paard en zich in te graven in het probleem dat op ditzelfde moment voor hem lag: de keus van een boswachter, die tegelijk jachtopziener zou zijn, zoals het op het landgoed Wieckerveld gebruikelijk was. Nee, het was niet direct de moeilijkheid om de keus te maken, want dat was al gebeurd. Het enige wat nog te doen stond, was het verklaren van die keus, want baron Van Wieckerveld tot Oldenhoven ging van de overtuiging uit, dat elk lid van het personeel recht had op een verklaring van een beslissing, die over hem genomen werd.

Het kan zijn, dat de tuinmansknecht voor de rook zijn ogen dichtkneep toen zijn rivaal binnenkwam. Het is evengoed mogelijk dat een voorbijflitsende gedachte zijn gezicht zo gluiperig vertrok. In ieder geval was het vrolijke, triomfantelijke licht uit die donkere ogen verdwenen, toen hij van zijn stoel opkeek naar de forse, brede gestalte van de blonde houthakker. Ook de verrassende ontvangst herhaalde zich: hand, stoel, sigaar . . . Karel Beukelaar knikte wat stijf naar zijn overbuurman, toen hij eenmaal zat. De aanwezigheid van de tuinman verwonderde hem niet, want hij wist hoe zij beiden naar de plaats van de oude boswachter Mirtema gedongen hadden. Ha-ha, ze hadden zelfs naar meer gedongen, zij samen. Van de lagere schoolbanken af hadden ze hun zinnen gezet op de mooie Annelies uit het boswachtershuis. O, die zaak was allang beklonken. Al jaren geleden had Gerard zijn pogingen gestaakt. Het was al heel gauw duidelijk geworden, dat Annelies de voorkeur gaf aan blond haar en blauwe ogen, om van de rest maar niet te spreken. Sindsdien had Gerard geen aandacht meer voor haar gehad wanneer ze 's Zondagsmorgens langs het groepje jonge kerels uit de dorpskerk stapte. Het deerde hem niet, liet hij duidelijk merken, dat Karel zich dan uit hun groepje losmaakte en naast het meisje voortging, om in het met riet bedekte boswachtershuis koffie te gaan drinken.

Toen echter bekend werd dat de oude boswachter zijn werk neer zou leggen, was de naijver in hevige mate ontbrand. Sinds zijn schooljaren was Gerard een toegewijd tuinman in de kasteeltuinen en in de parken. Bovendien was hij slimmer, ontegenzeggelijk slimmer, dan Karel. Karel mocht sterk zijn als een beer en de bossen kennen als zijn broekzak, Gerard was hem in verstandelijk opzicht verre de baas. Ze mochten het Gerard misgunnen, best, maar niemand van de dorpsjongens weersprak het, wanneer Gerard zijn rivaal aanduidde als goezak en sul . . .

Al deze dingen had de baron geweten en overwogen. De beslissing was er door uitgesteld en bemoeilijkt. Eerst toen hij zijn oude boswachter op een wandeling door de brede boslaan tegengekomen was, was de kogel door de kerk gegaan. Er waren toen argumenten aangevoerd, waartegen de slimheid van Gerard niet opkon en waarvan de baron dan toch maar niet geweten had.

„Mijn kind, onze Annelies, is onder de geboden,” vertrouwde de boswachter zijn heer trots toe.

„Wel zo,” verbaasde zich de baron. „En wie is dan wel de gelukkige als ik het vragen mag?”

Ongelovig had de boswachter opgekeken. Wel, wel, wist de baron dat niet eens? „Karel is het geworden, Karel Beukelaar, die nu al vier jaar bij me in de bosbouw zit. Een prima kerel, mijnheer baron, als ik het zo zeggen mag. Een kerel met spieren als staal en een hart van goud.”

„Maar,” riep de baron hartelijk uit, „dan zijn we er! Ik heb al die tijd niet tot een besluit kunnen komen, maar nu is het duidelijk wie de opvolger moet worden, Mirtema.”

De boswachter knikte verlegen. „Ik had het u juist willen vragen, mijnheer baron. Het zal een geluk voor mijn Annelies zijn, als ze in het oude huis kan blijven wonen, want op het dorp is het toch maar niks voor haar . . .”

Familiaar, zoals hij anders nooit was, sloeg de baron zijn boswachter op de gebogen schouder. De uiteindelijk nog zo gemakkelijk genomen, en ongetwijfeld goede beslissing, maakte hem spontaan.

Hij had op de terugweg naar het kasteel overwogen wat hij die tuinmansknecht als troostprijs moest aanbieden, nu de begeerde baan zijn neus voorbijging. Al heel gauw was hij daarmee klaar. De eerste tuinman had al eens geklaagd over zijn benen en over zijn rug, wanneer hij overeind kwam bij een bloemenperk. De man kon mooi het werk in het park overnemen, wat harken, wat schoffelen, wat snoeien . . . Gerard . . . kom, juist, Gerard Breemeijer kon dan van tuinmansknecht tot tuinman bevorderd worden en een paar gulden per week zou de verandering tot een hele promotie maken.

In zijn blijdschap over deze regeling had hij de beide sollicitanten een berichtje gestuurd, om hen van de beslissing op de hoogte te stellen. Recht door zee, op de man af, dat gaf later geen naijver. Zoals die ouwe opper dat destijds zei: „ . . . En dan trek je de lat en recht er op af!”

Nu ze er beiden waren en allebei rookten, nam ook de baron een sigaar uit het kistje. Wat hij weggaf was minstens even goed als wat hij zelf gebruikte, te deksel...! Terwijl hij in zijn vestjeszak zocht naar het schaartje om de punt van zijn sigaar te knippen, keek hij zijn bezoekers één voor één aan. Ja, ja, je zag aan die blonde, dat hij niet van de vlugsten, maar tot en met betrouwbaar was. En die ander, welzeker, een pientere vent en — 't woord was minder fraai gevonden — sluw keek die knaap uit zijn ogen.

Bedaard, ó zo bedaard, legde de baron de zilveren briefopener recht en hij schoof de nu gevouwen brief onder een punt van het vloeiblad. Dat was dat!

„'t Ja,” opende de baron het gesprek en hij overwoog terwijl, dat het gemakkelijker was een heel eskadron toe te spreken dan een paar man. „'t Ja, de zaak is jullie wel bekend, zou ik menen.”

De beide jonge kerels knikten en in de donkere ogen van de tuinman kwam een bijna begerige spanning. In Karels ogen niet. Hij wist. Het was duidelijk dat hij van zijn schoonvader het nieuws al gehoord had.

De baron keek nu Karel recht in zijn ernstige, blauwe ogen. „Jij, jongeman, hebt jezelf van de voorspraak van de oude boswachter verzekerd,” lachte hij kort en tevreden. „Je bent bezig het onmogelijk te maken dat het boswachtershuis vrij komt voor iemand anders dan jou en, ... kom, dat meisje Annelies. Wel, we hebben besloten, dat je dan ook verder de plaats van boswachter Mirtema maar in moet nemen.”

De laatste zin maakte hij haastig af en sloeg voldaan met zijn vuist op het blad van zijn bureau. Daarna legde hij de handen over elkaar en liet zich voorover leunen op zijn ellebogen, terwijl hij zich naar links boog, waar Gerard Breemeijer zat. Het gezicht van de tuinmansknecht had na de eerste bekendmaking alle uitdrukkingen van teleurstelling, blinde haat tot geveinsde onverschilligheid doorlopen en hij had het juist tijdig in de goede plooi, om zijn eigen vonnis onberoerd aan te horen. Was in alle andere omstandigheden de bevordering tot tuinman en „we hebben overwogen om je een dienovereenkomstig loon te geven” bevredigend geweest, nu gaf de teleurstelling hem de bittere gedachte in: „Bah, schei asjeblijft uit met die fooi, huichelaar!”

De baron had een waarderend woord van zijn nieuwe tuinman verwacht, of op z'n minst een „Dank u wel, mijnheer baron,” zoals dat van de nieuwe boswachter kwam. Nu dit uitbleef en een gespannen stilte in het

zaaltje hing, waarin hard en nadrukkelijk de grote staartklok tik-takte, verscheen er een diepe denkrimpel in het ernstige voorhoofd van de baron. Te deksel! Had hij het dan toch bij het verkeerde eind gehad, toen hij die beide knapen tegelijk hier liet komen?

Onbewust zocht zijn hand naar de gebeeldhouwde leeuwenkoppen op de stoelleuning en zijn gestrekte vinger voelde naar de ring. „Vernuftig gevonden,” schoot het onlogisch door zijn hoofd, „de beide einden draaien in die kogel.” Het kostte hem moeite om zijn gedachten van die ring af te trekken en op het probleem daar vlak voor zich te bepalen. Het drong tot hem door, dat die ene, die zwarte, . . . kom, die Gerard Breemeijer, hem met zijn ogen zat te beschuldigen en met zijn toegeknepen mond te beledigen. Zo, dus die jongeman had zich op boswachter worden ingesteld. Nou ja, dienst is dienst, te deksel! Hij kon zich immers niet aan alle fratsen van zo'n tuinmansjongen gelegen laten liggen. Een bijna onbedwingbare lust kwam in hem op, om die knaap eens even in de houding te zetten. Wat dacht hij wel? Dat hij het hem kwalijk mocht nemen, nu zijn keus anders was uitgevallen dan de wens van die . . . kom, nou ja . . .

De knokkels van de oude-mannenhand werden wit door het krampachtige knijpen in de beide leeuwenkoppen, om zich niet dol-driftig te laten maken door de brutale ogen van die zwarte rakker. Nee, nee, niet driftig worden . . ., dat was hoogst ongewenst op zijn leeftijd. In zijn hoofd kwam plotseling de kalm-makende gedachte aan een soortgelijke geschiedenis. Hijzelf als jonge kerel staande voor die ouwe ritmeester . . . kom! kom, te deksel . . . juist, Gramsbergen. Ja, ja, dat was me er eentje . . .! Als jong kornet had ritmeester Gramsbergen hem met allerlei beroerde baantjes opgeknapt en regelrecht uit een week piketdienst stuurde hij hem uit voor een nachtoefening. Het was duidelijk dat mijnheer Gramsbergen een tikje gebeten was op de adellijke titel van de kornet en dat had die kornet heel best begrepen ook. Toen hadden ze ook zo tegenover elkaar gestaan, te deksel! Geen woord zeggen en maar kijken, maar kijken . . . Maar innerlijk broeien, allebei. Eindelijk had de ritmeester gelachen en hem een hand gegeven. „Dienst is dienst, kornet,” bromde hij, „Maar als je zo doorgaat, eet je straks uit de mooiste krib van de allerbeste haver . . .”

Dat middel had destijds puik geholpen, welzeker. Hij zou dat hier ook eens toepassen.

Onder de knevels van de baron krulde een vrolijk lachje. „Dienst is dienst, Gerard . . . kom . . . Breemeijer,” herhaalde hij de bijna vergeten woorden van de ritmeester. „Maar als je zo doorgaat eet je straks uit de mooiste krib en van de allerbeste haver . . .”

Toen hij de woorden gezegd had, hier en in deze situatie, drong het pas duidelijk tot hem door, dat het verschil maakt of je zoiets als toekomstig officier van je meerdere hoort, of dat je dat als tuinman van je broodheer op je boterham krijgt. Te onpas gesproken, zoals hier, kregen de woorden veel weg van een grove plagerij. Aan de ogen van de tuinman te zien, werden ze ook als zodanig opgevat, want die ogen schoten bijkans vuur. Een verachtelijk lachje krulde om zijn smalle lippen en hij mompelde: „Je moet niet denken, dat ik een ezel ben.”

Had de baron dat verstaan, hij zou tóch nog in drift zijn uitgebarsten. Nu meende hij dat het een beaming was van zijn woorden en daarom maakte hij haastig een eind aan het gedwongen onderhoud.

„Wel, zo is het dan afgesproken,” deed hij gewild vrolijk en hij stond op, ten teken dat zijn bezoekers konden vertrekken. „Morgen aanvaardden jullie je nieuwe functie,” voegde hij er nog aan toe. Hij knikte met zijn hoofd zover naar Karel, dat de witte haarlok, losgeraakt bij het onderzoek van het geheim van de koperen ring, weer naar voren viel. „Boswachter kom, . . . Mirtema, juist . . . Boswachter Mirtema zal jou wel inwijden in de geheimen van het vak . . .” Terwijl hij de witte haarlok recht streek, wendde hij zich tot zijn nieuwe tuinmansbaas en hij prees: „Jou behoef ik natuurlijk niet te zeggen, wat voortaan je werk zal zijn, want je kent de tuin beter dan . . . kom . . . dan iemand anders, wil ik zeggen.”

De oude baron stak zijn hand over de tafel uit in de richting van de tuinman, maar die zag het zeker niet meer. Bruusk draaide hij zich naar de hoge deur en zijn groet kon evengoed „Barst!” als kortweg: „Baron!” betekend hebben. Aan Karel maakte de baron goed, wat Gerard niet van hem aangenomen had en hij schudde hem met een raadselachtige glimlach de hand. „Zorg dat er wat te jagen en wat te kappen is mettertijd, boswachter,” mompelde hij . . .

Op het voorplein, met aan weerszijden de bloemperken en helemaal rechts de grote vijver, waarin de beide zwanen sinds mensenheugenis rondreven, haalde de jonge boswachter zijn vroegere schoolkameraad

in. De blijheid van het zonlicht na het zware half-uurtje in het bijzijn van de baron, maakte hem vergevensgezind en spraakzaam, hoe stil hij anders ook wezen mocht. Bovendien voelde hij toch ook iets als medelijden met de schrale troost, die de baron Gerard gegeven had en de plagerij over die krib en de haver vond hij maar zo-zo.

„Da's toch mooi, dat je nu tuinman bent, Gerard,” bewonderde hij oprecht. De ander keek opzij van onder een paar donkere wenkbrauwen en zijn ogen kneep hij vals tot spleetjes, terwijl hij naar zijn vijand gluurde. Met een woest gebaar smeed hij de halve sigaar in het gras van het gazon en hij spooog venijnig op het grindpad. „Loop asjeblijft door, huichelaar,” zei hij, met de nadruk op asjeblijft. Toen Karel niet aan het verzoek voldeed en hem niet-begrijpend aankeek, brieste hij: „Kijk me niet aan alsof je nog meelij met me hebt ook. Is het niet genoeg dat je me m'n meisje afgekaapt hebt? Denk je dat het zo lollig is, om de hele dag op je vingers gekeken te worden, door die ouwe idioot?”

„Idioot?” herhaalde Karel ontsteld.

„Ja, natuurlijk! Dat is immers vandaag alweer duidelijk bewezen. Wie anders dan een idioot stelt een sul als jij tot boswachter aan?”

Hij lachte smadelijk en ging met lange passen de weg naar het dorp op. Karel, beduusd door die woorden, keek hem verward na.

HOOFDSTUK II

Kort na de dood van de oude boswachter Mirtema werd Jan-Jacob Beukelaar geboren. Zo bleef de naam Jan-Jacob voortleven onder het rieten dak van het boswachtershuis, want de oude Mirtema had diezelfde namen gedragen.

Toen Annelies haar nood voelde komen, stond ze aan het raam van de stille woonkamer en ze keek een reiger na, die hoog over het bos voortvloog. Tegelijkertijd zag ze toen de zware donderkoppen, die dreigend opdoemden boven de oude sparren langs de bosvijver. Ze keek om naar de lege stoel met de sluimerrol, die nog op de oude plaats naast het raam stond en ze wenste op dit ogenblik sterker dan ooit haar vader terug. Zijn oude stem en zijn bevende hand op haar hoofd zouden het onrustige trillen van haar lippen tot bedaren hebben gebracht. Nu moest ze wachten tot Karel thuiskwam.

Ze greep zich vast aan de vensterbank en haar starende, grote ogen zochten hulp in de bosrand. Bij het afnemen van de pijn verminderde ook de angst en, nu weer rustig, bleef ze geleund staan voor het raam. Ze wenste dat haar man gauw zou komen, en zegende bijna de zware wolken, die straks hun regenlast zouden uitstorten over het bruin-groene naaldbos. Vóór die tijd zou Karel thuis zijn en die wetenschap gaf haar rust, want ze voelde zich alleen, nu voor 't eerst, in de grote eenzaamheid van het bos.

Tweemaal herhaalde zich de pijn en de eerste druppels vielen zwaar in het rulle zand naast het kippenhok, toen de jonge boswachter met wijde stappen uit de bosrand kwam. Hij droeg zijn groene hoedje in de hand, zodat de druppels vrij op zijn hoofd vielen en halverwege de bosrand en zijn huis stond hij een ogenblik stil, om de druppels nu ook in zijn gezicht te laten vallen. Wijdbeens, zijn blonde hoofd achterover, stond hij daar en hij zou er lang gestaan hebben, wanneer niet een driftig tikken tegen de vensterruit hem gewaarschuwd en binnengeroepen had. Wazig, door de bespetterde ruit, zag hij het witte gezicht van Annelies en tegelijk begreep hij dat er iets aan de hand was met haar, en wat. De laatste

meters naar de deur draafde hij en het geweld van zijn sterke, forse lichaam drong de kamer binnen. Hij greep de handen van zijn vrouw: smalle, gebruinde handen. „Annelies!” kreunde hij in een angst, die groter was dan de hare.

„’t Is niet erg,” stelde ze hem gerust, „je hebt alle tijd om naar ’t dorp te gaan.”

„Naar ’t dorp ja,” herhaalde hij.

„Naar de dokter,” verbeterde ze nu en ze glimlachte vaag om z’n besluiteloosheid, die zelfs niet week, nu snel beslissen en onmiddellijk handelen noodzakelijk was.

Het was schemerdonker geworden in de kamer. Het was er nooit erg licht, zo vlak aan de bosrand en met de zware eiken voor de ramen. Maar nú leek het eerder schemeravond dan drie uur in de middag. Door dat halfdonker flitste blauwachtig en schel het bliksemlicht voor de eerste maal en direct daarop rolde de slag daverend over het bos. Ze kneep haar handen vaster om de zijne. Misschien was het van de schrik, misschien ook door de weer opkomende pijn.

„Ik zal gaan,” besloot hij.

„Nee, nee,” fluisterde ze angstig.

Verwonderd keek hij haar aan. Hij verklaarde haar weigering als angst voor hem, voor zijn tocht door de stortregen straks en door het zware weer. De telkens opkomende en weer verdwijnende angsten van een vrouw in dit moeilijke uur, kende hij niet. Ze voelde dat aan en daarom zei ze toen de pijn wegebde: „Je kunt nog wel even wachten, tot het ergste over is . . .”

Maar nu zijn besluit eenmaal genomen was en hij duidelijk voor zich zag wat hem te doen stond, maakte hij haar handen los van de zijne en hij drukte haar beslist neer in de stoel met de sluismerrol. „’t Is niks,” stelde hij haar jongensachtig gerust. „Wat geef ik om een nat pak, als het om jou gaat.” Ze sprak hem niet meer tegen. Ze begreep dat langer wachten te riskant zou zijn. „Ga dan maar gauw,” spoorde ze hem zelfs aan. „Maar doe je olie-jas aan.”

Even nog kneep hij haar plagend in haar wang, maar ze duwde zijn hand weg. „Schiets op!” zei ze bijna bits. Gehoorzaam draaide hij zich om en een ogenblik later zag ze hem wegdraven door de regen. Toen zat zij alweer met op elkaar geklemde lippen en haar handen krampachtig om de stoelleuning geklemd.

De jonge boswachter koos de kortste route dwars door de bossen. Zo sneed hij de omweg af, die de bospaden maakten en het bekortte zijn weg met minstens een kwartier. Al voortgaande dacht hij nauwelijks meer aan zijn vrouw; slechts één gedachte stond helder in zijn kop: de dokter! Ik moet de dokter halen. Tot dicht bij het dorp hield hij een sukkeldrafje er in, toen deed zijn borst hem pijn van het zware hijgen en stapte hij verder. Hij voelde het water door zijn hoed lekken en langs zijn haar wegdruppelen in zijn nek. Hij stond even stil om zijn hoed uit te slaan. Toen keek hij verbaasd om naar links, waar een hevig geritsel in de struiken hem opviel. Hij kende het bos en de geluiden in het bos voldoende, om te weten dat dit iets bijzonders was. Het leek een gevecht tussen twee dieren, waarvan er één in doodstrijd worstelde. Het zou het werk van een ogenblik zijn om dit dier te helpen en voor dat ogenblik vergat Karel Beukelaar even zijn haast en zijn boodschap in het dorp. Hier was een van zijn dieren in nood en het was dus zijn plicht, om in te grijpen. Met brede zwaaien van zijn armen duwde hij de natte struiken opzij en zo drong hij in de richting van het geluid. Daar . . . daarginds, hij zag het woest rukken en opspringen van het dier. Nog twee stappen, toen boog de jonge boswachter zich ontsteld over het worstelende konijn, dat met opengesperde ogen een uitweg zocht voor de benauwenis om zijn toegeknepen keel. In dit geval waren de daden de gedachten van de boswachter ver vooruit. Met zijn linkerhand drukte hij het gespannen lijfje tegen de natte bosbodem en met zijn rechter maakte hij het wurgende koperdraad los. Het diertje deed nu geen enkele poging meer om weg te komen. Doodstil lag het naar adem te hijgen en toen eindelijk de strik was losgemaakt, zoog het zijn longen vol, maar een poging om te vluchten deed het ook nu niet. Pas toen de druk van zijn rug werd weggenomen en de boswachter opstond, vloog het overeind. Met nietsziende ogen en wankelende sprongen vluchtte het weg.

Karel stond nu recht overeind tussen de struiken en ver van zich af hield hij het dunne koperdraad. Hij kende die strikken en hij had geleerd hoe een goed stroper die opstelde, maar nog nooit had hij er één in de bossen van Wieckerveld gevonden. Het was bekend dat hier nooit gestroopt werd en de oude Mirtema, zijn schoonvader, vertelde het als een legende, hoe er in zijn jonge jaren eens een dorping geweest was, die het gewaagd had om bij nacht en ontij achter de konijnen aan te zitten met strikken en soms zelfs met een hond.

*De ander keek opzij van onder een paar donkere wenkbrauwen en zijn ogen kneep hij
vals tot spleetjes ... (pag. 13)*

Het was dus duidelijk, dat er nu wéér iemand was, die die oude legende tot werkelijkheid maakte. Een vastberaden trek kwam er op het jonge gezicht en de verwonderde, blauwe ogen werden streng en hard. Hij herinnerde zich de opdracht op die vreemde dag van zijn aanstelling... „Zorg, dat er wat te jagen en wat te kappen valt, boswachter...” En die andere woorden, buiten op het voorplein van het kasteel: „Wie anders dan een idioot stelt een sul tot boswachter aan?”

Een sul? Hij een sul? Hij keek om zich heen, alsof de stroper hier of daar misschien verscholen zou zitten tussen de struiken. Maar er gebeurde niets. Het regende en in de verte onweerde het. En wat was er nog meer? O, hij zou die stroper wel vangen, dat was zeker... Maar wat was er ook nog meer? Hoe? O, dat zou hij wel eens bedenken. Hij zou er met de baron over praten. Moest je zo'n ontdekking als deze direct bij de baron melden? Ja, maar er was toch nog iets anders, dat hij doen moest? Was hij dan toch een sul? Stond hij hier zijn tijd te verdoen, te verniksen? Nog diep in gedachten begon hij zich door de struiken te werken naar het open bos. Daar kwam de gedachte aan Annelies weer bij hem boven. Een ogenblik twijfelde hij nog, of de plicht om zijn ontdekking te melden misschien boven zijn privé-belangen ging, maar toen zette hij er opnieuw de draf in en haastte zich in de richting van het dorp.

Dokter Zarnic was maar een schriel heertje, maar hij was in alle andere omstandigheden toch meer man, dan toen hij daar tegenover de brede boswachter stond. Zijn knipperende ogen achter de dikke brilleglazen keken vragend naar de jonge man tegenover hem en dan weer door het regengordijn naar de loodgrijze lucht, die nergens brak, nergens een straaltje hoop op zon en droog weer doorliet.

„Is er haast bij?” vroeg hij wantrouwend. Hij kende die jonge vaders. Uren, soms dagen tevoren haalden ze je bij nacht en ontij uit je bed of uit je werk en ze troonden je mee naar een afgelegen huisje, om je daar te laten vaststellen dat er voorlopig niets zou gebeuren. In dit geval was het helemaal bar. Die boswachter, of wat hij dan ook zijn mocht, scheen helemaal niet zo zeker van zijn zaak te zijn. Hij stond daar wat te stuntelen en met zijn hoofd te draaien, zonder precies te weten wat er aan de hand was.

„Is er haast bij?” herhaalde hij zijn vraag.

„Ik geloof het wel, ja dokter,” legde Karel Beukelaar uit. „Tenminste . . . ze . . . mijn vrouw heeft me gestuurd . . .”

„De eerste, nietwaar?” vroeg dokter Zarnic streng verder.

„De eerste wat?” antwoordde zijn bezoeker met een wedervraag.

„Je kind natuurlijk!” riep de dokter verstoord uit en zijn gedachten maakten de zin af, omdat er dingen waren die je nu eenmaal niet zegt.

„O, ja-ja, dokter,” haastte Karel zich om zijn domheid goed te maken.

De dokter knikte nu begrijpend. Alle symptomen klopten, er was dus geen enkele noodzaak om in dit noodweer uit te gaan. Zuur en verongelijkt keek hij andermaal naar de grauwe lucht en hij greep de deurknop al, om zijn bezoeker duidelijk te maken dat zijn besluit vast stond. „Gaat u maar vast”, zei hij nadrukkelijk, „en maakt u zich maar geen zorgen, want alles heeft een normaal verloop. Tegen een uur of zes . . .” Nog eens keek hij naar de lucht, om er vooral zeker van te zijn dat hij de tijd goed schatte . . .

„Tegen zes uur ben ik bij je . . . Ja-ja, ik weet het wel te vinden en anders haal ik wel even iemand op bij het kasteel, die me de weg wijst . . .” Hè? Wat? De houding van die jonge, blonde reus daar vóór hem veranderde op slag. Bijna dreigend stond hij voor hem, zodat de dokter zich nog kleiner voelde worden dan hij al was. Ja, warempel, die knaap had zijn vuisten gebald en het leek alsof hij een aanval wilde beginnen. De kaakspieren bolden en onder het bruine vel van zijn gezicht zag je de kleur wegtrekken.

„Meel” bracht de boswachter er eindelijk uit. Aan dat woord waren weinig gedachten vooraf gegaan. Het stond alleen maar voor hem vast, dat het onmogelijk was om alleen terug te keren. Hij was hier gekomen om een dokter te halen en het kwam niet in zijn hoofd op, dat hij zonder dokter terug zou gaan. Toen de ander hem niet-begrijpend bleef aanstaren, van achter zijn brilleglazen, herhaalde hij even kort en duidelijk zijn bevel, maar hij voegde er een overtuigend woordje bij: „Mee . . . anders . . .”

Dokter Zarnic kende de dorpelingen voldoende om te weten dat hier geen keus overbleef. Of je stuurde deze mensen met een geruststelling naar huis, of je boog voor hun wil en ging mee. Wanneer het eerste niet lukte, gebeurde onvoorwaardelijk het tweede. Om zijn terugtocht te dekken, verweet hij: „Ik wist niet dat het zo ernstig was, maar natuurlijk . . .” Toen ging hij zijn spreekkamer binnen en nam zijn instrumententas onder uit de kast.

Zelf beduusd door zijn optreden en door het verwijt, dat hij de dokter

onvoldoende had ingelicht, wachtte de boswachter gelaten in de regen, zijn hoed in de hand. . .

Het was niet nodig geweest om zich zo te haasten. Toen ze eindelijk doorweekt aankwamen, hoorden ze in de slaapkamer al het trillend schreien van een kind. Van de eenzaamheid van die paar uur, die Annelies gekend had voor zijn terugkomst, heeft Karel nooit enig besef gehad, want als hij daar over wilde spreken, antwoordde ze alleen maar: „Och, 't viel allemaal erg mee . . .”

Zo is Jan-Jacob geboren, kort na de dood van zijn grootvader en in hem bleef de naam voortleven onder het rieten dak.

HOOFDSTUK III

De eerste tijd had de nieuwe veldwachter de naam gehad een „kwaaië” te zijn, maar al gauw had hij gemerkt dat alles beter ging in het dorp, wanneer hij maar zoveel mogelijk thuis bleef en wat prutste in zijn tuintje of bij de kippen. Voor de vorm maakte hij iedere ochtend een rondje door het dorp en het viel hem steeds weer op hoe telkens meer mensen hem vriendelijk begonnen te groeten. Mensen als Toontje Karreman, die vroeger met een boog om hem heenliepen, omdat hij hun een verbaaltje gemaakt had, kwamen nu somtijds een praatje bij hem maken, wanneer hij bezig was in zijn tuintje. Ha-ha, je moest er eerst een beetje inkomen en de mensen laten merken dat je hier was om het gezag te handhaven, dan kon je het verder op je slofjes af. Zo langzamerhand was het hem ook duidelijk geworden dat zijn eigenlijke baas niet naast het gemeentehuis woonde, maar op het kasteel een eind buiten het dorp. Zolang daar alles maar goed liep, zou het hier wel schikken. Nou en het liep daar niet slecht, want de oude baron zorgde zelf voor zijn zaakjes. Zo, vandaag zouden de kuikentjes uit moeten komen. Veldwachter Velderhof schoot in zijn klompen en fluitend wandelde hij naar de kippenren. Ha, het was prima weertje en... Héla, daar riep iemand.

Met zijn hoofd nauwelijks boven de hoge ligusterhaag uit, keek boswachter Beukelaar naar de politiemann. Voor kerels als hij was de haag nog niet helemaal hoog genoeg, maar de meeste mensen hadden nu toch geen kans meer om de veldwachter in zijn tuintje bezig te zien. Enfin, straks zou hij wel bij die kuikens gaan kijken. Collegiaal — ja, waren ze soms niet in dienst van dezelfde baas, als je 't goed beschouwde? — collegiaal stak de veldwachter zijn hand op. „Hallo, Beukelaar. Was je op weg naar mij?” groette hij vrolijk.

De ander knikte bedaard en ernstig. „Ik zou je even willen spreken, veldwachter,” antwoordde hij.

Door het benauwde voorportaalje, waar de veldwachter zijn klompen achterliet, kwamen ze in de dorpse keukenkamer, waar het naar koffie rook en naar peentjes. De veldwachter sloeg met zijn platte pet over de

suikerpot, voordat hij zich in de grote leuningstoel naast de tafel liet neerzakken en bromde: „Die vliegen man, dat is de pest hier op het dorp!\" Waarmee hij maar zeggen wilde dat het met de rest zo'n vaart niet liep. „Ga toch zitten, Beukelaar, ga zitten, man,\" nodigde hij gemoedelijk, toen hij zag dat zijn gast bleef staan.

Zelf stond hij op en opende de deur van de witgekalkte gang. „D'r is volk, vrouw,\" riep hij de holle ruimte in. „Heb je koffie?\"

„We zullen er een bakje koffie bij nemen,\" legde hij uit, toen hij weerkeerde naar de tafel.

De boswachter knikte. „Ik ben net naar het gemeentehuis geweest,\" begon hij. Even trok hij trots zijn schouders recht.

„Je moet weten, dat ik gisteren een zoon gekregen heb.\"

„Wel, wel,\" riep de veldwachter uit en hij voelde zich nog meer verguld door dit bezoek, dat dus kennelijk als doel had hem in de vreugde van de jonge ouders te doen delen. Het platte sigarenblikje dat nu uit de wijde zak van de manchesterjas te voorschijn kwam, versterkte hem nog in die overtuiging.

„Ik had eens met je willen praten over een zaakje, waar ik niet goed weg mee weet,\" ging de boswachter verder en hij staarde ernstig naar het witte aspuntje, dat groeide en groeide aan zijn sigaar.

De jonge zoon was dus de eigenlijke reden van het bezoek niet, begreep de veldwachter. Het hinderde niet, want dat zijn raad en hulp gevraagd werd in een onoplosbare zaak was minstens even eervol. Hij wenkte de rook, die tussen hen boven de tafel hing weg, zoals hij het daarnet de vliegen gedaan had en keek naar de zware kop tegenover hem. Hm, je zou zeggen, dat iemand vrolijker kon kijken, wanneer hij pas Vader geworden was. Daarom ging hij nog niet direct in op de tweede mededeling, maar vroeg meelevend: „Thuis toch alles goed, hoop ik? Je vrouw ook? . . .\" De boswachter knikte ietwat stuurs en ging rustig op zijn eigen onderwerp door. „Ja, zie je, ik kwam hier toch toevallig langs en ik dacht: Misschien kan de veldwachter me zeggen hoe ik dit varkentje het beste wassen kan. Ik zal er straks ook even met de baron over spreken, maar ik dacht . . . nou ja, ik heb geen ervaring in die dingen. Bij mijn weten is er de laatste jaren nooit zo iets voorgevallen in de bossen rondom Wieckerveld.\"

De veldwachter knikte ja of schudde nee, al naar het van hem verwacht mocht worden en hij begon een mars te trommelen op het tafelblad, naarmate het verhaal vorderde en de eigenlijke reden van het bezoek

hem onbekend bleef. Hij had al meer gehoord, dat deze boswachter een eerste klas vakman was en een prima kerel, maar wat traag, zo echt een buitenman. Veldwachter Velderhof voelde zich hoe langer hoe meer superieur.

Om tot de zaak te komen onderbrak hij het vernaal van zijn bezoeker en vroeg: „Toch geen mond- en klauwzeer bij een van de boeren, hoop ik?”

Die veeziekte was zijn grootste plaag, naast de vliegen, want je moest soms uren ver weg om aanplakbiljetten bij de besmette bedrijven af te geven, met de simpele boodschap er bij: „Duidelijk zichtbaar ophangen en . . . eh . . . denk er om, geen vreemd volk op het erf toelaten . . . !”

De boswachter keek hem verward aan. Mond- en klauwzeer? Wie praatte daar over? Hij tikte de as van zijn sigaar op een schoteltje af en verduidelijkte: „Ik heb het over stropen. Gisteren, toen ik naar het dorp kwam, om . . . nou ja, toen ik een boodschap op het dorp had, ontdekte ik een strik met een konijn er in.”

De veldwachter ging rechtop zitten. Aha, dat was een andere zaak. Er werd dus gestroopt in de bossen van de grote baas. Dat kon aardig worden, héél aardig. Met zijn rechterhand veegde hij een paar schilfertjes as van de tafel.

„Heb je die strik meegebracht, boswachter?” vroeg hij, plotseling gewichtig. Karel Beukelaar schudde ontkennend zijn hoofd. „Ik heb het stomme dier vrij gelaten en de strik . . . wel, ik denk dat ik de strik daar heb laten liggen. Dat herinner ik me niet zo precies meer,” antwoordde hij en hij streek met de hand over zijn voorhoofd, om zijn onwillige hersens tot teruggave van die verdwenen herinnering te dwingen.

De veldwachter schudde meewarig het hoofd. Het was hem onbegrijpelijk hoe iemand zo iets doms kon doen en zelfs dit begin-van-bewijs verliezen.

„Weet je de plaats terug te vinden waar de strik stond?” vroeg hij verder. De boswachter knikte. Natuurlijk kon hij dat. Elke struik, elke scheefgewaaide of kromgegroeide boom kende hij en hij zou zelfs in het stikke-donker regelrecht naar de plaats van de strik kunnen lopen.

„Prachtig,” prees de veldwachter en hij stond op, terwijl hij de as van zijn uniform-jasje sloeg. Hij keek naar de klok: „Hm, elf uur al,” schrok hij. „Ik denk dat mijn vrouw ons vergeten heeft. Ik zou zeggen, laten we samen maar even naar die plek toelopen, dan kunnen we eens zien . . .” Zonder het antwoord af te wachten of naar de verbeterde trek op het gezicht

van de jonge boswachter te kijken, liep hij opnieuw naar de gangdeur en riep de ruimte in: „Ik ben over een uurtje terug, Marie . . .”

Toen draaide hij zich om naar zijn gast, die tot zijn verbazing stokstijf op zijn stoel was blijven zitten en hij nodigde: „Zullen we dan maar . . .?”

Onwillig schudde Karel zijn hoofd. „Ik kan dat alleen wel opknappen,” zei hij nors. „Ik kwam alleen maar om raad, hoe ik dat het beste aan kan pakken.”

Bijna meelijdend keek de veldwachter op hem neer, de handen diep in de zakken van zijn broek geperst; toen haalde hij onverschillig de schouders op. „Mij best,” gaf hij toe. „Vertel dan maar op, wat je weten wilt. Als je er maar om denkt, dat het politievak niet ieders werk is . . .”

Zijn ijver was al weer heel wat bekoeld. Wat dacht die eigenwijze kerel wel? Dat hij ooit van zijn leven een stroper zou kunnen vangen? Nou, laat hem maar proberen, hij zou gauw genoeg met hangende pootjes aan komen zetten om zijn hulp te vragen.

„Hoe kom je er achter, wie die strik gezet kan hebben?” polste de boswachter.

De veldwachter grinnikte, alsof de ander hem een goede mop vertelde. „Ga een paar dagen en nachten bij de strik op wacht zitten,” raadde hij aan, om te laten merken dat hij op zijn beurt ook grappig kon zijn.

Maar Karel bleef in volle ernst. „Dat is natuurlijk onzin,” zei hij. „Jullie zullen daar vast wel een maniertje voor hebben, anders zou je nooit thuis zijn.”

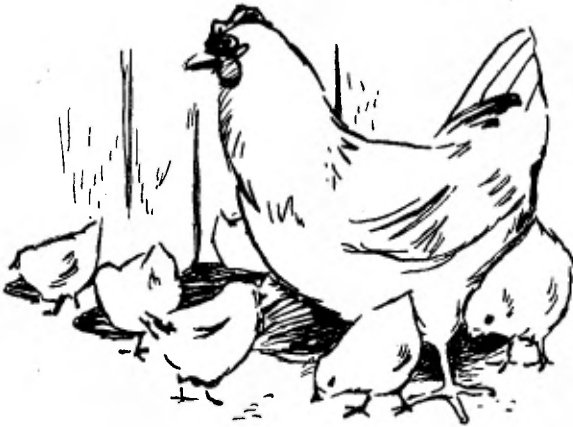
Die veronderstelling maakte de teleurstelling van een poosje geleden weer goed en bereidwillig gaf hij nu zijn advies. „Zie er eerst eens achter te komen, wie regelmatig in de bossen zwerft. En als je weer eens een konijn in een strik vindt, dan laat je hem er in liggen en je blijft een beetje in de buurt. Misschien zie je iemand, die zich verdacht ophoudt.”

Deze raad leek de boswachter goed en redelijk. Het was een opgave, die houvast gaf en een duidelijk beeld van wat hem te doen stond. Opgelucht stond hij op en de vondst van de strik, die de vreugde om zijn zoon verduisterd had, werd er door tot een interessante gebeurtenis.

De veldwachtersvrouw was nog steeds niet te voorschijn gekomen en omdat een kop koffie hem in deze feestelijke stemming toch wel smaken zou, haastte Karel Beukelaar zich naar het kasteel. Allicht zou hij het om deze tijd treffen, wanneer hij de geboorte van de jonge Jan-Jacob in de keuken ging melden.

Hoofdschuddend keek de veldwachter hem na en zijn lach was diep en zelfbewust toen hij dacht aan de hopeloze strijd die deze man zou moeten voeren om de stroper te vangen. Nu al keek hij verlangend uit naar de dag waarop zijn hulp zou worden ingeroepen om een eind te maken aan de wilddiefstallen op het uitgestrekte bezit van baron Van Wieckerveld tot Oldenhoven.

Een ogenblik later was hij de hele geschiedenis alweer vergeten, want de zwarte Minorca had tien kuikentjes en hij wilde vanmiddag ook eens kijken hoe het met de peultjes stond . . .

HOOFDSTUK IV

Weggedoken achter het groen van jonge bomen en overhuifd door brede kronen van oude beuken, stond aan de beukenlaan vanouds het tuinmanshuisje. Jaar en dag heeft daarin de eerste tuinman gewoond, tot hij helemaal kromgetrokken was van reumatiek en zelfs het harken van de plantsoenpaden en het snoeien van de heesters en heggen hem te veel werd. Dat was kort na de aanstelling van de jonge Breemeijer tot eerste tuinman. Misschien heeft die terugzetting de oudere man kwaad gedaan en kreeg daardoor zijn ziekte een nog betere kans. In ieder geval trok hij nog voor de herfst naar het dorp en daar ging hij een magere ondersteuning genieten van de kerk, wat — dat wist ieder — neerkwam op pensioen van de baron, want het tekort in de kerkelijke armenkas werd jaar op jaar aangevuld uit een schenking door baron Van Wieckerveld tot Oldenhoven . . .

Het leek wel of Gerard Breemeijer op die gelegenheid gewacht had, want zonder dat er van een verloving sprake geweest was, trouwde hij met de oudste dochter van de molenaar, Jansje Terwind. Van Jansje was het wel bekend, dat ze lang niet onverschillig was voor de jonge tuinman, maar bij hem scheen het zomaar een opkomende gedachte geweest te zijn, die hij gelijk maar in een daad omzette door haar mee te nemen naar het gemeentehuis. Zodoende stond het tuinmanshuis nauwelijks veertien dagen leeg. Van die dag af ging Gerard niet meer naar het dorp, wanneer het werk afgelopen was, maar hij verdween achter het groen om het huisje. En voor de nu weer heldere vensters hingen niet langer de ongelijke bonte randjes, waaronder een ware plantentuin groeide en, soms, bloeide, maar er hingen frisse gordijnen en een stevige fuchsia liet haar rode klokjes bengelen. Dat was zo ongeveer alles wat er opviel na de verandering. Jansjes moeder, de molenaarsvrouw, had van de verandering in het leven van haar dochter een ingrijpender beeld gekregen, toen al binnen het half jaar haar dochter begon te verkwijnen. Eerst had ze het nog aan een natuurlijke oorzaak toegeschreven en ze had er zich over verheugd, maar al heel gauw merkte ze dat er bij die oorzaak een andere gevoegd moest worden. Na die ontdekking begreep ze niet, dat

het haar nooit eerder opgevallen was, dat Gerards liefde niet verder ging dan zijn behoefte aan een goede huishoudster . . .

De meisjes in de keuken van het kasteel hadden dat trouwens al veel eerder door, want in de vrolijke grapjes en vrijheden van de jonge tuinman veranderde minder dan voor de ramen van het groenbemoste huisje. De dag na zijn bruiloft, toen de meiden hem verlegen-plagerig zagen aankomen, had hij vrolijk in zijn handen geklapt en hij had de stevige keukenmeid in haar arm geknepen, met een knipoogje van verstandhouding.

Om de een of andere reden was Gerard op deze voorjaarsmorgen in een bijzondere gelukkige stemming. Vlak voor het koffiedrinken was hij naar het dorp gegaan en hij was teruggekomen met een grote zak wafels onder zijn arm. Die zak had hij met een onverschillig gebaar op de keukentafel gesmeten en hij had geroepen: „Heidaar, ik tracteer vandaag, Anna!”

Het kamermeisje had nieuwsgierig gepolst: „Ben je jarig, Gerard?“, maar hij had ontkennend zijn hoofd geschud en geheimzinnig gefluisterd: „Praat er met niemand over, maar er is een rode tulp uitgekomen . . .”

De drie meiden hadden daar de grootste pret om. Het was maar weer eens gebleken dat die Gerard d'r eentje was!

Genoegelijk zaten ze bij elkaar en toen Anna een kop koffie geschonken had, haalde Gerard een klein flesje uit zijn zak en goot daaruit een scheut in de kopjes van Anna en zichzelf. „Voor jullie is dat niet goed,” verduidelijkte hij aan de andere meisjes, terwijl hij het flesje weer in zijn zak liet glijden. Zonder dat begrepen ze toch wel dat het cognac was wat hij in het flesje bewaarde en ze vroegen niet om ook een scheutje, omdat ze de scherpe smaak vreesden.

Juist was het derde kopje ingeschonken, toen de donkere schaduw van de boswachter langs het keukenraam schoof. Gerard verslikte zich bijna in de eerste hete slok en hij zei hoestend: „Let op, nu zal je er achter komen, waarom ik tracteer . . .”

Vandaar dat de ontvangst van de jonge boswachter allerhartelijkst was en dat Anna dadelijk opstond om ook voor hem een kop koffie in te schenken. Een beetje verlegen stond hij zijn handen te wrijven in de deuropening. Het kon toch niet dat het nieuws al was uitgelekt en dat het zelfs tot het kasteel was doorgedrongen, dat er feest was in het huis in het bos?

„Dat ziet er hier goed uit,” lachte hij om zich een houding te geven en

met zijn vereelde hand wees hij naar de zak op de keukentafel, waaruit, als uit een hoorn des overvloeds, de wafels naar voren rolden.

Over zijn kom koffie heen keek Gerard onderzoekend naar de boswachter. Een sluw lachje trok om zijn lippen en hij knipoogde opnieuw naar Anna. „Ja, we hebben feest, zoals je ziet,” verklaarde die en ze nodigde hartelijk: „Ga zitten, Karel en drink een kop koffie mee.”

Op de een of andere onverklaarbare wijze was de echte vreugde toch verdwenen. Je kon met Karel ook wel plezier maken, maar hij reageerde trager dan Gerard en dan was de lol er al af.

De feestelijkheid in de keuken maakte Karel toch nieuwsgierig. Wisten ze nu van zijn zoon of wisten ze het niet? Toen de koffie al voor hem stond, ging hij daarom pas in op de mededeling van de keukenmeid. „Zo, is er soms iemand jarig?” onderzocht hij onzeker.

De meiden schaterden en ze keken allemaal naar Gerard, die nu onschuldig verder zijn koffie slurpte. „Hij zegt, dat jij wel wist wat er aan de hand was!” gierde het kamermeisje Dora.

De boswachter stond wat beduusd voor zich uit te kijken. Hoe kon dat? Toen lachte hij maar mee, om de algemene vreugde en hij merkte op: „Maar daar wist ik nog helemaal niks van . . . Ik bedoel, ik wist niet dat Gerard iets wist . . .”

Terwijl Gerard zijn lege kopje op de tafel zette, keek hij loerend op naar het gezicht tegenover hem. Hield de sul zich nu maar zo, of had hij werkelijk niet door wat er bedoeld werd.

Maar de meiden drongen nieuwsgierig aan: „Vertel op, Karel, waarom tracteert Gerard? Is 't ie jarig? Of is z'n vrouw soms . . . Hé, dat zal het zijn: z'n vrouw is jarig.”

Nu Gerard lachend zijn hoofd bleef schudden, ten teken dat ze het allemaal mis geraden hadden, bleven de vrouwen bij Karel aandringen. Met een verlegen lach gaf die zich gewonnen. „Als je 't dan weten wilt, wil ik het je wel vertellen,” zei hij rustig. „Ik heb gisteren een zoon gekregen . . .” Een gejuich volgde op zijn mededeling en daardoor zag niemand, dat Gerard zijn kaken met een klap op elkaar beet en met ogen vol haat naar de boswachter gluurde. Na de eerste uitbundigheid wendde deze zich echter rechtstreeks tot de tuinman en verwonderd vroeg hij: „Maar hoe wist jij dat, Gerard? Heb je soms die ouwe Zarnic gesproken?”

Er was meer hartelijkheid in zijn stem, dan hij de laatste tijd voor zijn vroegere schoolkameraad gevoeld had. Het gaf hem een plotselinge, diepe

vreugde, dat de verhouding tussen hen beiden zich op zo'n radicale manier wijzigde en dat Gerard de feestvreugde had voorbereid, door uit eigen beurs alvast te tracteren. In zijn blijdschap zag hij niet dat de peilende ogen, die nu strak in de zijne staarden, zo vijandig stonden. Terwijl hij zijn ogen weer neersloeg, maakte Gerard een aanbiedend gebaar over de tafel en hij bromde: „Je ziet het maar: ik wist er alles van en toch heb ik niemand gesproken.”

De meiden hadden opnieuw de grootste pret om de mogelijke dubbelzinnigheid die in die woorden schuilen kon, maar ten slotte won hun nieuwsgierigheid het van hun vreugde en ze presten Gerard om hun te vertellen hoe hij achter dit gloednieuwe nieuwtje gekomen was. Maar de tuinman bleef geheimzinnig lachen en liet niets los. In zijn dreigende ogen was nu een spottende flikkering. Wacht, hij zou het spel nog hoger spelen. „Och,” zei hij, „ik voel die dingen aan, dat merk je wel. Waar een ander een heel verhaal nodig heeft, snap ik de dingen al met twee woorden. Ik wed dat Karel er nog niets van gemerkt heeft, dat er de laatste tijd iemand in de bossen zwerft, die er vroeger nooit kwam . . .”

Hij sloeg opeens zijn ogen op en keek welke indrukken zijn woorden op de boswachter maakten. Aan het knippen van de oogleden over de blauwe ogen merkte hij, dat zijn verhaal insloeg en dat de ander bezig was om wakker te worden. „Ik zou het zelf ook niet gemerkt hebben,” vertelde hij onverschillig verder, „als dronken Toontje van het Rooie End niet zo stom geweest was om los te laten dat er in onze bossen nog aardig wat wild zat . . .”

Nadenkend zweeg hij en hij hoorde hoe Karel bijna fluisterend herhaalde: „Dronken Toontje . . .”

Het werd de boswachter langzamerhand duidelijk dat het leven aan allerlei toevalligheden vastzat en dat Gerard hem hier terloops een grote dienst bewees. Hij wist nu tenminste waar hij zoeken moest. Het ging verder alleen nog maar om een paar dagen geduld en goed uitkijken, dan zou de stroper al geknipt zijn. Achteraf was hij erg blij, dat hij niet regelrecht naar de baron gelopen was. Stel je voor! Als goed jachtopziener, met politiebevoegdheid als onbezoldigd rijksveldwachter, moest je immers je zaakjes kunnen regelen zonder direct je baas er in te mengen?!

Hij zon op een beloning voor Gerard, voor de kostbare melding. Uit de diepe zak van zijn groene jas dook hij z'n sigaren op en reikte er gul een aan de tuinman. In zijn voldoening over deze ongedachte wending van

het lot zocht hij nog andere middelen om zijn dankbaarheid te uiten en hij vroeg: „Wil je Johan even roepen, Dora, dan zal ik hem ook een sigaar geven...”

Terwijl het meisje zich haastte om nog meer zielen in de vreugde te doen delen, nestelde Karel zich met ook een sigaar, diep in zijn armstoel en hij gniffelde vergenoegd, omdat hij het zware politiewerk al half achter zich meende. In zijn oog leken de listige ogen tegenover hem welwillend slim...

HOOFDSTUK V

De kastelein uit „De Houten Taveerne” had juist z'n paarden verzorgd. Overdag reed hij de dagelijkse bodedienst op de stad, maar 's avonds nam hij de plaats achter de toog van zijn vrouw over en deelde hij de bitters en biertjes rond aan de dorstige mannen uit het dorp. O, het was maar een bijverdienste wat er binnenkwam in het café, want het dorp was kerks als geen ander en de mannen die met hun bestellingen in „De Houten Taveerne” wel eens zo ver gingen dat ze onvast op hun benen kwamen te staan, waren zeldzaam. Daarom was het eigenlijk ook wel wat veel gezegd, dat Glein Deudekom 's avonds de plaats van zijn vrouw achter de toog innam, want het gebeurde niet vaak dat zij er langer dan een uur per dag doorbracht. Het moest al net een houtverkoop bij 't kasteel zijn, of een reiziger in ijzerwaren en gereedschappen, die wat lang bleef plakken, anders was het rustig en kon Neel aan haar huishoudelijke bezigheden blijven.

De kastelein overdacht dit alles en hij verwonderde zich er niet over. Zelfs had hij zich verzoend met de komst van de niet zo heel jonge dominee, die zijn nering schade aangebracht had . . . Nota bene, voorheen was het altijd een gezellige boel geweest op Zaterdagavonden en toen hij die dominee de eerste de beste Zaterdag van zijn aanwezigheid in het dorp, ook naar het café zag komen, had Glein zich in zijn handen gewreven en Neel, zijn vrouw, uit de kamer geroepen. „Nou gaat het gebeuren, Neel: de dominee wordt ook klant . . .”

Haar handen afvegend aan haar boezelaar, was Neel naar voren geschoten en ze had met haar frisse lach de plaats naast haar man ingenomen.

De gesprekken waren verstomd, toen dominee Meermans binnenstapte. De stamgasten hadden hem toen pas in het oog gekregen en de één had het met een stevige elleboogstomp doorgegeven: „Kijk uit, daar heb je de nieuwe dominee . . .”

Het mocht gezien worden wat ze daar deden, de Wieckervelders. Geen dominee zou aanstoot nemen aan de bescheiden borrel of het onschuldig glaasje bier. Maar er was niemand die nog een woord zei en daarom was de gezelligheid gevlogen. Joviaal groette de nieuwe gast. De meeste ge-

zichten waren nog vreemd voor hem, maar daar . . . „Goedenavond, broeder Meijeveld!” groette hij nadrukkelijk, toen hij zijn ouderling herkende. Hij trok de lege stoel naast het tafeltje en zette zich tegenover de ambtsdrager. Van die plaats af nam hij de gezichten in het benauwde zaaltje goed in zich op en knikte vriendelijk, wanneer een blik hem zei dat hij herkend werd.

Met het air van de man die zulke dingen meer bij de hand heeft gehad, boog hij zich over naar de ouderling. „Wat zullen we drinken, broeder Meijeveld?” informeerde hij belangstellend.

„Dominee moet maar kiezen,” antwoordde de boer bedeesd. Dominee nam het glaasje van de ouderling op en rook er eens aan. „Mmm,” prees hij, „dat lijkt me goed spul.” Hij draaide zich om naar de kastelein, die glunderend toekeek. „Breng ons nog een paar glaasjes van dit soort, kastelein . . .” bestelde hij.

De andere gasten gniffelden. Dát was nog eens een dominee! 't Jonge, wat zou de meester daar wel van zeggen en de baron? Zouden die nu ook mee gaan doen?

In een hoek klonk het gestommel van stoelen. Met een vuurrood hoofd, hoewel hij nog maar net zijn eerste biertje binnen had, stond Marius Teunissen op. Tot dusver had de dominee hem nog niet ontdekt en daar liet hij het liever maar bij . . . Als je ten slotte diaken bent, voel je je niet helemaal op je gemak, wanneer je met de dominee samen in de kroeg zit, met hetzelfde risico om als Meijeveld met „broeder” aangesproken te worden . . .

Het bleef maar stil. De dominee was geen stugge drinker. Een uur of langer, zat hij met één en hetzelfde glaasje voor zich en de meesten hebben nooit geweten of hij het leegdronk, want nu de gezelligheid toch weg was leek het maar beter om naar huis te gaan . . .

Het glunderende gezicht van de kastelein werd hoe langer hoe somberder. Al die eerste avond doorzag hij zijn nieuwe klant en het was de volgende Zaterdagavond aanmerkelijk stiller in het café dan op één van de Zaterdagdagen daarvoor . . .

Hoewel de dominee nog wekenlang klant bleef, keerde ouderling Meijeveld helemaal niet weer en het kostte de predikant langzamerhand moeite om tussen de stamgasten nog leden van zijn kerk te vinden, waarmee hij een boom op kon zetten over allerhande zaken die het Koninkrijk Gods aangaan. Dat lag niet aan hem, want in die paar weken had

hij alle gemeenteleden leren kennen en het was dus duidelijk, dat ze de regelmatige gang naar „De Houten Taveerne” verbroken hadden . . .

Slechts één was er onder de vaste gasten, die klant bleef bij Glein en toch ook ingeschreven stond in het doopboek van de kerk. Die éne was Gerard Breemeijer. Met zijn half toegeknepen ogen keek hij listig over zijn glaasje heen naar de dominee, wanneer die nog eens een enkele keer het café binnenwandelde en hij lachte begrijpend wanneer deze steeds weer zijn stoel bij Gerards tafeltje trok en een gesprek begon over allerlei dorpsbelangen. Deze ene klant is trouw gebleven aan Glein en zijn naam stond nog in het doopboek, hoewel zijn bank leeg bleef . . .

Met dit alles had de kastelein zich verzoend. Hij was niet naijverig op de dominee, maar droeg zijn nederlaag sportief. Toch was door deze gebeurtenissen de jonge tuinman van het kasteel zijn liefste klant geworden. Liever dan bijvoorbeeld de dronken Toontje Karreman. Toontje sloeg ook de nodige borrels achterover en Gerard had er een zware dobber aan om hem dat te verbeteren, maar het ging om de waarde van de klant als klant, wanneer je dat snappen kunt. Bovendien had Gerard soms een originele manier van zijn rekening te betalen. Hij kon soms een zak vol wild meebrengen en die achter de toog neerslingeren. „Wat krijg je van me, Glein?”

Uit zijn blote hoofd noemde de kastelein maar een bedrag, dat er wel ten naaste bij in de buurt zou komen, want het was . . . laat 'es kijken: Maandag . . . Woensdag, Donderdag- en Vrijdagavond geweest, dat zijn klant was komen drinken. Gerard glunderde: „Dan kun je 't hier wel mee doen, denk ik.”

Het kwam steevast zo uit. De poelier in de stad betaalde zelfs ongeveer het dubbele van Gerards rekening en de kastelein kreeg steeds meer waardering voor de tuinman, hoewel . . . Enfin, dat was zijn zaak niet.

Ook deze Zaterdagavond bleef het rustig in het café. Net Toontje en Gerard en nog een stuk of drie-vier van die gasten. Glein had al een paar maal onrustig uit het raam gekeken, of toch asjeblijft de dominee niet kwam. Nee, van alle klanten die nu in het café waren, zou zelfs dominee Meermans er geen meer afsnoepen, maar toch . . . Glein had gemerkt, dat die tuinman, wanneer de predikant bij zijn tafeltje zat, toch niet zo stug dronk als anders. Misschien vond Gerard het voorzigtiger om goed bij zijn positieven te blijven tijdens die diepgaande gesprekken, die toch uit

niets anders dan wat verwaaide woorden, wat losse zinnen schenen te bestaan . . .

Het was maar beter dat het bleef zoals nu: Toontje en Gerard om beurten een rondje, totdat de tuinman het op moest geven en Toontje alleen verder ging. Dronken Toontje was wel niet erg goed voor z'n geld, want hij verdiende maar een schriel loontje als losse arbeider, maar sinds er van de rekening van Breemeijer wel het één en ander overbleef, maakte Glein zich daar geen zorgen meer over.

Hij boog zich wat voorover over de toog, om het gesprek van de beide drinkeboers af te kunnen luisteren. Het leek hem machtig meer interessant dan alles wat hij ooit van de dominee en Gerard samen had opgevangen. Dat was altijd maar een gewauwel geweest over een belofte, die de tuinman gedaan zou hebben en die zijn ouders ook al eens voor hem deden, zoals de dominee beweerde. Hij had toch duidelijk gehoord, hoe die dominee beweerde: „Luister goed, Breemeijer: die belofte blijft! Je komt er nooit onder uit en daar moet je dankbaar voor zijn, want Hij wil er ook niet onder uit. Hij kán dat zelfs niet eens . . . !”

Gerard had er van kwarrigheid zijn glaasje bij om gegooid en hij had gegromd: „Niemand kan me aan een belofte houden, die ik in m'n onnozelheid gedaan heb . . . Ik verlang dat van een ander ook niet.”

Nou, dan was dit gesprek stukken meer waard om afgeluisterd te worden. Glein had direct begrepen waarover het ging, want het was begonnen toen Toontje met een niet meer helemaal zekere vinger, de jonge boswachter Beukelaar nawees. „Die boswachter! Dat vervloekte serpent!” schold Toontje en toen Gerard schichtig om zich heenkeek en fluisterde: „Sst, jô, laat niet iedereen dat horen,” was Toontje verder gegaan: „En waarom moet die adder mij gedurig nalopen? Het lijkt wel of hij die . . . eh . . . die Annelies Mirtema voor zich heeft. Laat 'ie maar uitkijken, anders . . . Dat weet je niet? Hè, dat weet je niet, wel? Nou ik weet het ook niet, maar het is nu al minstens vier jaar zo . . .”

„Je liegt het . . . ?!” lachte Gerard ongelovig.

„Liegen?” briepte Toontje weer en hij bond direct in voor Gerards nijdige blik: „Liegen? Ik liegen? Man, ik durf er een eed op te doen. Minstens vier jaar loopt hij achter me aan.”

Hij klopte de tuinman op zijn bovenarm en zijn verlopen gezicht boog hij ver naar voren, toen hij smekend verder ging: „Je weet toch zelf wel, Breemeijer, dat ik geen kind kwaad zal doen? Hè? Hè? Laat Glein spreken,

jongen. Jij bent nog jong, maar je vader zou het kunnen getuigen, als hij nog leefde: Geen kind zal ik kwaad doen."

Gerard knipoogde naar de kastelein en gaf toe: „Nee, dat zou ik toch ook niet denken, Toontje . . .”

„Zie je wel, zie je wel!” schreide de arbeider bijna. „Ik heb het altijd wel gezegd: goed-goed, ik mag dan wel eens een slokje drinken . . . Een mens mag toch wel eens wat hebben, niet Glein? . . . Ik geef toe, dat ik wel eens een slokje drink, maar dat is toch geen reden voor een boswachter om altijd maar achter me aan te jagen alsof ik een vos was? . . .”

Hij huilde nu echt, diepongelukkig, met zijn hoofd op zijn arm. Maar tien tellen later kwam hij weer overeind en peurde een rode zakdoek uit zijn zak, om zich de tranen van zijn wangen te vegen. „Geef me er nog ééntje, Glein,” riep hij hees. „En eentje voor m'n vriend, voor de tuinman . . .”

Terwijl de kastelein gedienschtig de glaasjes vol schonk uit de bruine kruik, polste Gerard voorzichtig verder: „Maar daar moet de boswachter toch een reden voor hebben, Toontje? Hij zal toch niet steeds achter je aanlopen, wanneer jij helemaal niks doet?”

Ontsteld keken de waterige ogen hem aan. Het drong nauwelijks tot zijn nevelig brein door, dat er mensen in de wereld waren die konden veronderstellen, dat hij dingen zou doen die een boswachter reden zouden geven om hem speciaal in de gaten te houden. Toen de donkere ogen vóór hem echter om antwoord bleven vragen, keerde de wanhopige woede weer terug.

„Ik weet het niet, Gerard, eerlijk, ik weet het niet,” riep hij. „Maar al vier jaar lang zwerft die boswachter in het Rooie End rond en als ik eens een wandelingetje maak naar de bossen . . .” Hij stopte even. Toen boog hij zich weer diep voorover, zodat zijn kin bijna de tafel raakte. „Zeg, Breemeijertje, ik mag toch wel in de bossen van mijnheer baron komen, al drink ik wel eens een slokje?”

Begerig keek hij naar de lippen van de tuinman, of die een toestemming zouden vormen. „Natuurlijk, Toontje,” troostte de tuinman. „Natuurlijk mag jij in die bossen komen, maar . . . eh . . .” dreigend zwaaide zijn vinger voor de ontstelde dronkemansogen, „maar je mag er geen kwaad doen, Toon, dat weet je wel . . .”

Het duurde weer even, voordat de draagkracht van die woorden hem duidelijk werden; toen wendde Toontje zich driftig tot de kastelein en hij

krijste bijna: „Glein! Glein! Jij bent m'n getuige: betaal ik altijd eerlijk wat ik hier opdrink? Hé? Hé! . . .”

„Zeker, hoor Toontje,” gaf de kastelein direct toe.

Triomfantelijk wendde de arbeider zich naar de tuinman, die terwijl verbaasd zijn hoofd zat te schudden.

„Zie je wel,” ging Toontje nu weer rustig verder, „ik verdien een eerlijk stuk brood en ik kan overal mijn schuld nog betalen. Denk je dan dat ik ga stropen in de bossen van mijnheer baron? . . . Hè, hè, denk je dat? . . .”

„Nee, nee, ik denk het niet, Toontje, maar de boswachter denkt het mischien,” gaf de tuinman nu ook toe.

„Precies!” triomfeerde Toontje. „Dat is het juist en dat heeft hij me ook eens gezegd . . . Ha-ha, toen ik verleden jaar weer eens naar 't bos ging, stuurde hij me er uit en riep: „Denk je dat ik niet begrijp wat je hier komt doen? Heb ik soms niet steeds je strikken gevonden, dronken stroper . . .” Al drie jaar lang had hij me achterna gelopen en nooit had hij ook maar dat van me kunnen zeggen . . .” (hij knipte geluidloos met zijn eeltige vingers) „. . . en toch durft hij zo iets van een eerlijk mens te zeggen, de sloerie . . .”

Onzeker tastte hij naar zijn glas en sloeg het in één teug achterover. „Je moet je maar niks van die kerel aantrekken, Toon,” troostte Gerard opnieuw. „Je moet maar zo denken: hij is een goezak en een sul, en de gene, die zo'n kerel boswachter gemaakt heeft is al niet veel slimmer . . . Glein, schenk voor m'n vriend Toon nog een glaasje in, jongen! . . .”

De andere klanten waren langzamerhand afgezakt en de kastelein geewude lang en nadrukkelijk. Hij wist nu zijn weetje weer en de klanten moesten goed begrijpen dat het al tegen tien liep. Dat was helemaal niet erg wanneer er stevig gedronken werd, maar één zo'n borrel in het half uur was de moeite niet. Daar kun je ten slotte niet voor blijven staan, als kastelein zijnde . . .

De tuinman begreep de stille wenk. Vlug achter elkaar dronk hij nog twee glaasjes leeg en reikte toen zijn flesje aan over de toog, met een knipooie naar Glein. Het kleine flesje van het feest van Jan-Jacob, destijds in de kasteelkeuken, was uitgroeid tot een halve-liter botteltje . . .

Arm in arm, de tuinman en de arbeider, trokken ze zingend naar buiten. Het leven was nog vol vreugde en de bossen . . . „Ha-ha,” grinnikte Gerard, „de bossen zitten nog vol wild, Toontje, je kan nog vooruit . . .”

Toen gaf hij de dronkaard een klap op zijn schouder, zodat de man tegen

de straat kwakte en zelf sloeg hij welgemoed de richting van het kasteel in. Voordat hij de knip op de deur van „De Houten Taverne” schoof, stond de kastelein zijn klant hoofdschuddend na te kijken en hij monkelde: „Je ben me d'r eentje, Gerard Breemeijer . . .”

Ook voor het hoge venster van de oude pastorie keek iemand de dronken tuinman na en ook hij prevelde: „Je ben me d'r eentje . . .” Maar die dominee zuchtte er tenminste nog bij . . .

HOOFDSTUK VI

Annelies Beukelaar duwde Jan-Jacob naar buiten. „Ga spelen!” zei ze streng, maar direct met een hart vol meelij met het eenzame joch, voegde ze er aan toe: „Ga maar zoet met het kleine geitje spelen, Jan-Jacob.”

Met een zucht deed ze de voordeur dicht, maar het kind begon ogenblikkelijk tegen de gesloten deur te schoppen en hij schreeuwde driftig: „Ik wil een fluit! Vader heeft me gisteren een fluit beloofd!”

De moeder deed of ze het geweld van haar kind niet hoorde, maar haar lippen trokken zenuwachtig, toen ze de kamer binnenkwam en ze keek verwijtend naar haar man, die een slaapje probeerde te doen in de ouderwetse rieten leuningstoel, zijn hoofd geleund tegen de sluimerrol. Even deed hij zijn ogen open, toen ze binnenkwam, maar hij sloot ze ook direct weer.

„Het is niet helemaal eerlijk, Karel,” zei ze. „Je hebt hem beloofd, dat je een fluit voor hem zou snijden en nu doe je het niet . . .”

Zonder zijn ogen te openen, verdedigde hij zich zwak: „Ik kan het toch ook niet helpen dat ik slaap heb? De hele nacht ben ik in het bos geweest, dat weet je toch . . .”

Ze zuchtte weer en keek meewarig naar het sterk vermagerde gezicht van haar man en naar de verbeterde trek om zijn mond. O, ze kende zijn zwakheden en ze doorvoelde ze misschien nog dieper en duidelijker dan hij zelf. Maar Karel moest zich er niet aan overgeven. Ten slotte was het toch niet zó verschrikkelijk, dat die stroper niet gepakt kon worden? . . . Als zo ontelbare keren daarvoor probeerde ze ook nu gebruik te maken van een zwak moment en ze praatte rustig-overtuigend als tegen een kind: „Maar het is toch niet nódig, Karel, om alle nachten door de bossen te zwerven? Denk je dat de baron het je kwalijk zou nemen, wanneer hij wist dat er van tijd tot tijd een konijntje gestroopt werd?”

Nu deed hij zijn ogen wijd open, klaar wakker. „Ik dacht dat jij de dochter van een boswachter was,” verweet hij. „Moet je dan zó praten? . . .”

Toen ze daar geen antwoord op kon geven, omdat ze haar argument zo zwak wist ging hij verder: „Je weet zelf hoe ik nu al bijna zes jaar achter die

dronkenlap aanzit en hoe ik hem nooit kan vangen. Kan je raden hoeveel schade hij in al die jaren aan het wild gedaan heeft? . . . ”

Nog gaf ze geen antwoord. In stilte hoopte ze dat hij verder zou gaan, haar verwijten maken, omdat ze hem niet voldoende hielp in zijn strijd tegen de onvatbare wilddief, die steeds brutaler te werk ging, steeds dichterbij hun huis zijn strikken en vallen zette en toch onvindbaar bleef . . .

Nu er geen antwoord kwam, ging Karel Beukelaar rechtop zitten en hij keek boos naar zijn vrouw. „Je moet nodig zeggen dat het niet erg is,” herhaalde hij. „Het is zeker niet erg dat ik verleden maand in één week dertien strikken vond? Niet erg, dat er drie drachtige dieren bij waren . . . dood . . . Hoor je? . . . Hardstikke dood waren ze! Hoeveel schade is dat aan de wildstand? Maar het is niet erg zeg je, hè? Het is zeker ook niet erg dat ik nog geen week geleden al de vierde hertenstrik vond in een half jaar tijd? Ha-ha, er zat niks in en er zou nooit iets in gekomen zijn ook, maar de laatste stond toch al veel beter dan de eerste . . . Toch is dat allemaal niet erg, zeg je, hè? . . . ”

Met zijn magere kop vooruit en zijn handen tot grijpen gereed, kwam hij uit de kreunende stoel overeind en deed drie stappen in haar richting. Met haar grote, vragende ogen keek ze hem aan en er was een onzegbare droefheid in haar blik, een terging en marteling, onmetelijk. Maar hij zag het niet. Of toch? . . . De uitgestoken handen werden tot vuisten en zijn hoofd knakte voorover. Maar hij gooide z'n kop weer overeind en driftig ging hij voort: „Weet je wat het is? Je laat me dit allemaal alleen opknappen. Met je mooie praatjes over: het is zo erg niet en mijnheer baron zal het heus niet zo erg vinden, maak je het dubbel moeilijk . . . Maar je wilt het natuurlijk niet zeggen dat je er precies zo over denkt als Gerard Breemeijer destijds . . . Ik weet het toch wel, hoor je, dat ik een sul ben en een niksnut . . . Alleen begrijp ik niet dat jij me dat gaat verwijten, Annelies . . . jij . . . ”

Naarmate hij verder praatte zakte zijn drift weg. Het was alsof de laatste woorden hem meer martelden dan haar en of hij de adem die nodig was om de woorden te zeggen, met geweld uit zijn brede borst geperst had. Nu zakten, met zijn hoofd, ook de schouders naar voren, als van een oud man en diep weg uit zijn strot kwam een hese snik, zoals van een stervend hert.

„Wie zegt dat nu . . . wie zegt dat nu, Karel!” vroeg ze zachtjes en ze sloeg haar jonge, sterke armen om zijn hals. „Dat mag je nooit meer zeggen,

hoor je? Ik weet zeker dat vader trots zou zijn op zo'n opvolger. Wie kent de bossen beter dan jij? Wie zorgt er beter voor de nieuwe aanplant? Heeft de baron vorig jaar niet zelf gezegd dat zijn indruk was, dat er méér gezond hout uit een perceel kwam dan voorheen?"

Ze liet hem even tijd, om zijn verweer er tegen in te brengen. Het kwam ook, precies als altijd. „Wat betekent dat? Een bos uitdunnen, bomen bleszen, dennen uitzaaien... dat kan immers een kind? Maar dat andere... wanneer het er op aan komt om een stroper te vangen, dan ben ik een nul..." Hij hief zijn hoofd een beetje op, om in haar ogen te kunnen kijken, ogen die nu weer blij stonden, omdat ze kon troosten en helpen.

„Domme jongen," fluisterde ze zacht in zijn oor, „domme, lieve jongen. Denk je heus, dat alles wat je doet en kunt niet veel meer waard is dan de kleine... of misschien toch wel grote schade, die één stroper in onze bossen kan aanrichten?"

Ze lachte tevreden, terwijl ze haar hoofd tegen zijn schouder liet leunen. „Straks, als onze jongen groter wordt zal je eens zien, hoe fel die achter de stropers zal jagen..."

Even snel als zijn drift daarstraks, kwam nu zijn vreugde. „Ja-ja," gaf hij toe. „Dat is geen sul, drommels nee, die zou ze gauw hebben..."

Met een stille lach luisterden ze allebei naar de roffel die Jan-Jacob tegen de deur schopte en sloeg, en naar zijn stem, die uitschoot van woede.

„Vader! U hebt het me zelf beloofd... Ik wil een fluit... Vadèr!..."

„Hij zal zijn fluit hebben," gaf de boswachter zich gewonnen en hij maakte de armen van zijn vrouw los van zijn hals. Met lichte, blijde passen liep hij naar de deur, zijn schouders sterk en recht achteruit getrokken.

Door het open raam zag ze hen weggaan, het bos in. Het joch opkijkend naar de grote man naast hem. Ze hoorde zijn dunne stemmetje eigenwijs praten: „Wat je belooft moet je altijd doen, hè vader? Dus dan is het helemaal niet erg, wanneer ik tegen de deur trap, omdat u niet kwam..."

En de zijne, dat bevestigend: „Ja m'n jongen, zó is het... Maar vader had zo'n slaap, zie je..."

„Die vervelende stroper ook, hè vader... Die akelige dronken Toontje... bah..." Na die laatste woorden spooog het kind nijdig op de grond, zoals hij het zijn vader wel had zien doen, wanneer deze mistroostig terugkwam van een vergeefse tocht...

Van een tas talhout zocht Karel Beukelaar een recht stuk uit en hij nam

het mee naar het lage schuurtje achter het huis. Daar zaagde en sneed, boorde en sleep hij een blokfluitje voor zijn zoon, zoals hij dat vroeger had nagemaakt van de meester op school. Bij het nauwkeurig werk vergat hij de zorgen van die dag en de voorgaande nacht. Alle last van jaren, soms dapper gedragen, vaker moeilijk voortgezeuld, viel een ogenblik weg en zelfs de vangst van de nooit-gegrepen stroper had hem geen groter voldoening kunnen geven dan het volle, diepe geluid van de fluit, toen die eenmaal gereed was. Jan-Jacob sprong in de lucht en rekte naar het geluid, alsof hij de tonen tastbaar en zichtbaar uit de fluit zag komen en hen wilde grijpen.

„Nou ik, vader, nou ik,” drong hij ongeduldig aan en toen hij hem niet gauw genoeg kreeg — och, de vader was even blij met het kunststuk — stampte hij driftig op de grond en schreeuwde: „Geef op, het is mijn fluit!” Onmiddellijk kreeg hij hem toen en zijn vader lachte: „Jij bent me er eentje, jij . . .”

Met zijn kleine vingertjes probeerde hij de gaatjes te bevamen, maar het ging niet zo gemakkelijk als hij gedacht had. Wanneer de zeven gaatjes boven bedekt waren en hij met uitgestoken tongetje tussen opeengeklemd tandjes, zijn duimpje op het gaatje aan de benedenzijde trachtte te drukken, om zó de diepste toon te pakken te krijgen, gleed één van de andere vingers weer van zijn plaats en het resultaat was een schrill geluidje, vals en lelijk. Dan stampte hij opnieuw met zijn voet en hij mompelde boos: „Je zult, snertfluit, ik wil het!”

De boswachter stond dat een kwartiertje, een half uur misschien, glimlachend aan te zien, maar ten slotte trokken er diepe rimpels in zijn vermoeide voorhoofd en hij raadde het kind: „Begin eerst maar met de hoge tonen, Jan-Jacob, dan komen de andere vanzelf . . .”

Verwijtend keek de jongen naar hem op en op zijn gezichtje lag dezelfde uitdrukking als toen hij gespuugd had naar de denkbeeldige stroper Toontje . . . Daarna ging hij onverstoord verder met zijn pogingen en na een uur klonk de volle, diepe toon, wanneer hij zacht blies. Jan-Jacob had de gaatjes overwonnen. Toen pas ging hij met zijn instrument naar zijn moeder. „Kijk, moeder,” juichte hij. „Vader heeft een fluit voor me gemaakt en ik kan al . . .” Hij zette de blokfluit opnieuw aan zijn mond en de zuivere toon zweefde weemoedig door de kamer.

Ze glimlachte gelukkig. Hij was zo'n parmantig ventje en toch ook nog zo'n écht kleutertje, haar Jan-Jacob. Ze trok hem tegen zich aan, naast

haar stoel en zonder dat hij vroeg, zonder dat zij beloofd had, zonder merkbare overgang uit de sfeer van de nieuw-verworven schat, vertelde ze: „Vroeger woonde in ons bos een heel oud kabouter-mannetje, Jan-Jacob. Dat mannetje had net zo'n fluit als jij en daar kon hij echt mee toveren . . .”

„Mee toveren?” herhaalde hij ongelovig.

„Ja, daar kon hij mee toveren. Hij ging er mee tegen een boom zitten en wanneer hij er dan op blies, kwamen alle vogeltjes uit het bos naar hem toe . . . Dat was heel erg knap van dat kabouterdje, want hij had geleerd hoe de vogeltjes elkaar riepen en met zijn fluit deed hij hun geluidjes na . . .”

„Van allemaal?”

„Van allemaal! Van de boomklever en de vink, van de tapuit en de groenling, van het roodborstje en het meesje . . . van allemaal!”

Jan-Jacob zuchtte diep en hij staaarde naar de bomen aan de bosrand.

„Hij zal best kanariezaad, gierst en miereneieren bij zich gehad hebben, om de vogeltjes elke dag te voeren,” peinsde hij hardop. „U moet niet denken dat die vogeltjes voor niks altijd naar hem toe kwamen vliegen.”

„Ja, dat zal wel, dat geloof ik ook wel,” gaf zijn moeder toe. Ze vond het niet nodig om hem het aanvaarden van haar verhaal onnodig moeilijk te maken. Terwijl ze verder ging met haar werk, bleef ze over het kind en over het verhaaltje nadromen en ze merkte niet eens dat hij met zijn schat wegsloop, het huis uit en het bos in.

Pas tegen de avond, toen het etenstijd werd, miste ze hem. Ze vond hem niet bij het jonge geitje en niet in de schuur, waar zijn vader voortgegaan was met knutselen en nu bezig was om een houten rattenval te maken, omdat het treurig was, zoveel ratten er in de slotgracht waren, zoals hij zich verontschuldigde . . .

Aan een ijl geluidje uit de fluit hoorde ze waar de jongen was en ongemerkt sloop ze nader. Hij zat met zijn rug tegen een spar, bijna verborgen tussen een ribesstruik. Onophoudelijk bracht hij hetzelfde, fijne geluidje voort en plotseling viel het haar op dat het dezelfde toonhoogte had als het liedje van de vink die een eind bij hem vandaan zat te zingen. Ontroerd bleef ze staan, bang dat hij haar hier ontdekken zou. Maar Jan-Jacob hield zijn ogen dicht en wanneer zijn fluit zweeg, luisterde hij scherp en aandachtig naar het slaan van de vink. Dan blies hij weer en na het eerste geluidje klom een ander uit de fluit. Het was alsof die beide tonen een

liedje vormden, dat om en om buitelde tussen de bomen en aanstekelijk werkte op nog andere vogeltjes, want verderop begon een lijster te zingen . . .

De moeder liep onhoorbaar terug over het gras van de bleek en bijna schreiend van geluk kwam ze bij haar man in het schuurtje. „Kom eens luisteren, Karel,” fluisterde ze, overbodig zacht, „Jan-Jacob zit vogeltjes te lokken met zijn fluit . . .”

„Vogeltjes wát . . . ?” vroeg hij ongelovig, maar hij volgde haar toch, op de punten van zijn zware schoenen. Gearmd, zelf half verscholen achter de jasmijn opzij van het bleekveldje, keken ze naar hun zoon, die onvermoeid voortging met het nabootsen van het vinkengeluid. Bewust koos hij die toonhoogte en hij verwaarloosde het verwarrend gezang van de lijster, dat hem in de war probeerde te brengen.

Haar arm voelde de rustige klopp van het hart van haar man en dat alles gaf haar een weemoedige weelde, omdat ze even terug moest denken aan het diepe leed, dat toch ondanks alles bleef voortduren. O zeker, van tijd tot tijd overstemd door ogenblikken als deze, maar toch altijd slopend en tergend aanwezig: het onverklaarbare mysterie van een stroper, die er was, zich telkens aanwezig meldde, maar toch al die jaren lang onvindbaar bleef. „O, God, laat die man ophouden met ons te plagen,” bad ze stil en ze verklaarde: „Het zou alles zo goed zijn, wanneer hij er niet was, die vreselijke man, die Toontje . . . of wie het ook zijn mag . . .”

Ze wendde haar hoofd om naar haar man. Zijn gezicht stond strak van spanning en niet één keer knipperden zijn ogen, maar toen hij merkte dat ze keek, kwam er een kleine lach om zijn mond. „Dat is me er ééntje! . . .” zei hij weer.

„We moeten gaan eten, Karel,” drong ze aan, „het wordt anders te laat voor de jongen.”

Hij knikte. „We zullen hem roepen, 't is nu mooi geweest,” gaf hij toe.

„Nee, niet nu roepen,” schrok ze. „Laten we eerst naar binnen gaan. Hij mag ons niet hier zien . . .”

Zoals ze gekomen waren, onhoorbaar, gingen ze naar huis. Vanuit het open raam riepen ze het kind en onmiddellijk kwam hij uit de bosrand te voorschijn. Ze hadden gehoopt, verwacht, dat hij vertellen zou van zijn wonderlijke avontuur met de vink, maar hij ging zwijgend aan de tafel zitten. Zijn prille stemmetje bad gewillig, maar daarna zat hij dromend te eten, zijn fluit naast zijn bord.

Over de tafel heen keken zijn ouders elkaar aan en hun ogen zeiden wat hun mond nu verzwijgen moest: „Dat is me er ééntje!...” Ze lachten daar tegelijk om en het eten smaakte hun beter dan anders.

Plotseling bleef Jan-Jacob met zijn hapje brood voor zijn mondje zitten en hij vroeg zonder inleiding: „Dat oude kabouterdje zou het best gehoord hebben van de vogeltjes, hè, moeder?”

„Wat zou hij gehoord hebben, Jan-Jacob?”

„Nou, wie de stroper was en wanneer hij kwam...” antwoordde hij.

De boswachter verslikte zich in zijn brood, maar de moeder bleef ernstig toen ze toegaf: „Dat zou hij vast en zeker gehoord hebben van zijn vriendjes, Jan-Jacob, want vogeltjes houden helemaal niet van boze mensen...”

Het kind knikte nadrukkelijk. „Nou, die dronken Toontje ook! Bah!...” Annelies schrok van de harde klank in zijn stem en ze keek vragend naar haar man, of die het ook gehoord had. Zijn blauwe ogen keken trots en lachend in de hare. „Dat is me er ééntje, nou...!”

HOOFDSTUK VII

In het kleine woonkamertje achter de kruidenierswinkel van Jan Karreman-met-de-bel, werd Jan-Jacob een regelmatig bezoeker. Nadat hij de eerste keren van zijn bezoek daar, tussen de ochtend- en middaglessen, de herkomst onderzocht had van de vele scheepjes, die in allerlei vorm en soort in het kamertje waren uitgesteld, begon hij zich te verwonderen over die wonderlijke naam van zijn kostheer-in-het-middaguur.

Die scheepjes ja, dat was een openbaring geweest voor Jan-Jacob. Van zo iets had hij nooit kunnen dromen, zolang hij rustig voortleefde tussen de eenzame bossen. De eerste middag de beste al, was er een andere wereld voor hem opengegaan. Een wereld van ruwe kerels, die ver zwalkten en altijd andere, wonderlijke avonturen beleefden. Met zijn kromme pijpje in zijn hand, en met hand en pijpje druk gebarend, zijn ogen starend in een wijde verte, vertelde Jan Karreman-met-de-bel daarvan. Zo werd Jan-Jacob vertrouwd met het leven van die man, die als jongen „een schop onder z'n gat gekregen had” zoals hij het kernachtig uitdrukte en toen als een scheepsrat bij de valreep was opgeklauterd om zijn geluk op de grote plas te zoeken, in plaats van achter de koeien. Het grote schip, dat, bijna topzwaar van de tuigage, aan de lage zoldering hing, werd fabelachtiger dan de Vliegende Hollander, toen zijn eigenaar beweerde, dat de drie-master waarvan het een model was, bij een vliegende storm, met de raas op het water, dwars door de golven ploegde. Urenlang had de bemanning op de zijkant van het schip gevaren aan bakboordzijde en pas toen de storm wat bedaarde, had het schip zich opgericht . . . Het was onbegrijpelijk, hoe iemand in één mensenleven zoveel avonturen kon meemaken als Jan Karreman-met-de-bel, want bij elk scheepsmodelletje, onder stolpen en in flessen, hoorde een verhaal. Langzamerhand maakte Jan-Jacob zich die verhalen eigen en met jaloerse ogen kon hij naar de oudste zoon van de winkelier kijken, die straks naar zee zou gaan. Voor hem geen gevaar van op dezelfde manier de wereld ingestuurd te worden, want zijn vader zou hem zelf naar Rotterdam brengen en voor hem monstereen, wanneer hij eenmaal zestien jaar en dus groot genoeg zou zijn. Voor Jan-Jacob was het een terging, wanneer Jan Karreman-met-de-bel

hem vroeg of hij soms van plan was om zijn leven in die droge bossen te verslijten, waar immers een jonge kerel verdroogde voordat hij wist wat leven was... Het was vooral daarom zo moeilijk, omdat Jan-Jacob niet vertellen kon, waaróm hij weigerde. Dat hij eerst moest helpen om dronken Toontje te ontmaskeren en zo de vloek over hun huis ongedaan maken. Toen altijd maar weer de verhalen over de reizen van de vroegere scheepskok er op uitdraaiden, dat de man zuchtte: „Maar dat nou toch zo'n jonge kerel als jij niet met Kees meegaat straks...!” kreeg Jan-Jacob genoeg van de vertellingen en begon hij de waarheid er van in twijfel te trekken. Vandaar dat hij op een middag argeloos vroeg: „Waarom heet u nou Karreman-met-de-bel, terwijl al die andere Karremans alleen maar Karreman heten?” Hij wilde nu wel eens een ander verhaal horen dan over de zee.

De winkelier keek hem met onderzoekende ogen aan en om zijn mond kwam een verbeterd trek. Toen draaide hij zich om naar de pendule, die op hele en halve uren steevast dertien slagen liet horen en stond resoluut op. „Vanmiddag heb ik geen tijd, jongens,” zei hij gemelijk. „Misschien op een andere keer.” Vasthoudend als hij was, vroeg Jan-Jacob alle vijf dagen van de volgende week, als hij zijn brood opat in het kamertje, maar even dikwijls waren er drukke bezigheden, die het verhaal uitstelden. Het scheen alsof de bron van inspiratie en fantasie voor goed opgedroogd was, want ook toen Jan-Jacob nergens weer naar vroeg, bleven de verhalen achterwege.

Langs een omweg kwam de boswachterszoon toch achter de waarheid. Het was toen hij mee mocht rijden op de vrachtwagen van Glein Deudekom, uit „De Houten Taveerne”. Glein reed hem voorbij, juist toen Jan-Jacob de winkel uitkwam. Het vriendelijke belletje rinkelde boven zijn hoofd en harder dan wel goed was voor de kozijnen, trok de jongen de deur achter zich dicht. Zo'n kans mocht hem in geen geval ontglippen. In een ogenblik zat hij op de hoge bok. „Zo,” grinnikte Glein, „ben jij bij Jan Karreman-met-de-bel op bezoek geweest? En hoe gaat het met Janne? Heb je het verhaal van de bel al van hem gehoord?”

„Hij wil me er niks van vertellen,” bekende Jan-Jacob eerlijk.

De kastelein schaterde en hij sloeg zich kletsend op zijn dijen, zodat de paarden hun oren oplettend achterwaarts keerden. „Hij wil het niet vertellen! Hij vertelt het niet, ha-ha-ha,” lachte Glein.

Toen zijn grootste pret over was, boog hij zich met een geheimzinnig gezicht

naar zijn passagier. „Als hij het je niet zegt, vertel ik het je wel, m'n jongen, want je hebt net zoveel recht om het te weten als de andere dorpelingen. Toen Jan-Karreman-met-de-bel terug kwam van de grote vaart, ja-ja, want gevaren heeft hij, daar gaat niks-niemandal van af, bracht hij een grote scheepsbel mee. Dat ding maakte om zo te zeggen de helft van zijn bagage uit en dat was niet mis, want Jan had een hele voorraad scheepjes bij zich . . . Heb je z'n scheepjes gezien? Ja . . . ?”

Snel knikte Jan-Jacob, met ernstige ogen, begerig dat de ander maar verder vertellen zou, zonder vragen te stellen.

„Wel,” ging Glein onverstooraar verder, „Jan begon een winkel en die bel hing hij aan een touw boven de deur. De eerste klanten die binnen kwamen schrokken zich een ongeluk van het geweld boven d'r-lui hoofd, toen die bel daar begon te slingeren. De vrouwen hebben Jan gebeden en gesmeekt om dat akelige ding daar toch weg te halen, want ze kregen het er compleet van op hun zenuwen. Maar Jan wou daar niks van weten. Ha-ha-ha, dat kun je begrijpen! „Nee,” zei Janne, „dat ding hangt er en het blijft er hangen, want het heeft mijn leven gered . . .”

Je begrijpt, dat . . . Ik wil maar zeggen, dat . . .”

De verteller hield plotseling en brusk zijn mond. Met zijn zweep wees hij naar de smalle, rechte figuur van de dominee, die peinzend voortging over de zonnige dorpsweg, in de richting van de pastorie.

„Kijk voor die man altijd goed uit, Jan-Jacob,” waarschuwde de kastelein.

„Hij is even gevaarlijk voor je nering als de bel van Jan Karreman-met-de-bel.” Voordat de jongen tijd had om naar de reden daarvan te vragen, reden ze de dominee al voorbij en Glein groette hartelijk met zijn zweep.

„Goeiemiddag, dominee.”

De wedergroet was even hartelijk. „Goedemiddag, mijnheer Deudekom!” Zonder overgang vertelde Glein verder. Van de onderbreking in zijn verhaal gaf hij geen uitleg.

„Je begrijpt dat die vrouwen daar het fijne van wilden weten en Jan heeft toen een heel koppeltje van zijn nieuwe klanten in de winkel verzameld en het verhaal verteld. Als ik het niet van Neel, mijn vrouw, gehoord had, zou ik er geen woord van geloofd hebben. „Mensen,” zei Jan Karreman-met-de-bel, „ik ben wijd weg geweest, dat weten jullie en ik ben weer teruggekomen naar ons goeie ouwe Wieckerveld ook en dat heb ik aan die bel te danken. We voeren midden op de Grote Oceaan. Dat is een plas, mensen, daar is amper een begin en eind aan. Midden op die

ocean, daar had je het gegooi in de glazen. Een stórm, mensen, een orkáán...! Daar heb je zo geen voorstelling van...! Omdat het zo'n benauwde boel werd, gaf de kaptein me toestemming om de mensen een extra oorlam te geven, dat geeft weer moed weet je..."

Opnieuw onderbrak de kastelein z'n verhaal en hij voegde er met een knipoogje tussen: „Dat was tenminste waar in die hele geschiedenis..." „Enfin, om kort te gaan, dat schip verging, juist op het moment, dat Jan de scheepsbel luidde voor die extra oorlam. De hele bemanning naar de haaien en niemand die het navertellen kan, dat gaat zo met die verhalen... Maar Jan hield de klepel van de scheepsbel vast en toen het schip onder water ging, stak hij zijn kop in de bel. Daar was lucht genoeg voor een week, zoals hij vertelde. Maar na die week zou Jan Karreman-met-de-bel toch ook nog graag verder leven en wat doet 'ie? Hij snijdt met zijn zakmes de bel los en, mensen, zegt hij, ik dreef met bel en al naar de oppervlakte van de ocean. De grote luchtbel onder die scheepsbel had me gered. Maar op die watervlakte was natuurlijk geen mens te zien. Daarom ben ik boven op de bel geklommen en toen hoefde ik alleen maar te zorgen, dat de bel niet schuin kwam, anders zou de luchtbel ontsnappen.. Na een paar dagen werd ik al opgepikt door een schip van de Chinese marine... Nu begrijp je toch wel, dat die bel er zal blijven hangen, zolang ik leef?"

Nou, die vrouwen hebben met tranen in hun ogen geknikt en gezegd: „Ja, Jan." Maar de één na de ander bleef weg, want ze waren doodsbang dat die bel nog eens naar beneden zou komen. Ha-ha, die keer zou de bel Jan het leven gekost hebben, in plaats van gered, want er bleef van zijn winkel niks over. Die bel was nog slechter voor zijn zaak, dan dominee Meermans voor de mijne. Het duurde niet lang, of de bel verdween en er kwam een klein belletje voor in de plaats. Het enige wat er van over is, is Jan Karreman-met-de-bel z'n naam..."

Om het einde van het verhaal aan te horen, was Jan-Jacob veel te ver meegereden en nu moest hij rennen wat hij kon, om op tijd op school te komen. Glein riep hem nog na: „Kijk uit voor de dominee, Jan-Jacob!" maar de jongen hoorde het niet. Een lachkiel kriebelde in zijn keel, om het verhaal van de bel en hij wist nu wel heel zeker dat Jan Karreman-met-de-bel hem jarenlang allerlei fabeltjes had verteld. Het hinderde hem niet. Het enige wat hem speet was, dat hij niet vrij was om ook naar zee te gaan en wat van de wereld te zien. Later zou hij dan terugkomen

in de bossen om het werk van zijn vader over te nemen, natuurlijk. Zijn haat tegen de stroper, die hem zelfs dit genoeg niet gunde, werd er des te groter door . . .

Vlak voor de school haalde hij zijn vriendinnetje in. Ze liep op een sukkeldrafje, Greetje Breemeijer, omdat het eind van het kasteel naar school toch nog lang was. Wel niet zo ver als de weg naar het boswachtershuis, maar toch ver genoeg om nauwelijks naar huis te kunnen tussen de schooluren. Haar lange, zwarte vlechten bengelden op haar rug en ze merkte pas dat Jan-Jacob haar inhaalde, toen hij plagend aan die staarten trok. Allebei hielden ze toen hun draf in en nog nahijgend wandelden ze gelijk op naar school.

„Waar ben jij vandaan gekomen?” vroeg ze nieuwsgierig en in haar felle, donkere ogen kwam al iets van stille jaloezie.

„Ik ben met Glein Deudekom meegereden,” vertelde hij vrolijk. „En ik heb een prachtig verhaal gehoord over Jan Karreman-met-de-bel. Na schooltijd zal ik je daarvan vertellen,” beloofde hij.

Met een pruillipje keek ze naar hem op. „Je zou voor me fluiten,” herinnerde ze hem. „Dan heb je zeker je fluit vergeten?”

„Nee, hier heb ik hem!” troostte hij en verlegen liet hij een puntje van de oude blokfluit zien. Er zijn in het leven van jongens nu eenmaal van die ogenblikken, dat ze even verlegen zijn met wat ze eigenlijk kinderachtig vinden als met wat eigenlijk nog buiten hun bereik valt. Voor geen geld zou Jan-Jacob nu meer op school erkennen dat hij nog wel eens stillerjes op zijn fluit speelde, om de vogeltjes te roepen. Hij kleurde even goed bij die gedachte als bij het idee, dat zijn moeder zou weten dat Greet hem daarbij vanmiddag gezelschap zou houden . . .

Het meisje was weer helemaal verzoend. Een voldaan lachje speelde om haar rode lippen en haar bruine gezichtje glansde van voldoening. „Je bent een lieve jongen!” zei ze wijs. „Je moet op me wachten na schooltijd!” „Niet voor de school!” schrok hij. „Ik wacht wel buiten het dorp.”

Begrijpend lachte ze, een vroeg-rijpe jonge-vrouwenlach al. „Je moest je eigenlijk niets van die jongens aantrekken,” onderwees ze moederlijk. Maar Jan-Jacob hield voet bij stuk. Hij wilde het risico niet lopen dat de jongens hem „meide-gek” achterna jouwden. „Ik wacht buiten het dorp,” zei hij nog eens en daar nam ze nu genoeg mee. Om hem ter wille te zijn holde ze zelfs vooruit toen ze bij de school waren, maar ze kon het niet laten om te zeggen: „Tot vanmiddag dan, Jan-Jacob . . .”

Direct uit school rende hij weg, om te voorkomen dat ze toch met hem mee zou lopen, maar eenmaal buiten het dorp, vooral toen de bomen van het bos hen al dichter omsloten, keerde de oude vertrouwelijkheid weer en liepen ze hand in hand, zoals het al de jaren van hun schooltijd geweest was. Ze kneep zijn sterke jongenshand stevig in haar smalle, zachte hand . . . Er was de laatste tijd een verandering in haar verhouding tot hem gekomen. Ze was niet langer het onnozele kind uit de bossen, dat van toeten noch blazen wist en in alles op zijn advies afging. In een paar maanden tijd was ze geestelijk ver vooruit gevlogen en vanaf haar hoogte keek ze eigenlijk een beetje op het argeloze joch neer. Ze wandelden de beukenlaan voorbij, waar haar huis stond en ze keek alleen even opzij, of ze haar moeder of vader soms toevallig zag lopen. „Moet je het niet even zeggen thuis?” vroeg hij.

„Bah, nee,” snoof ze. „Ze ziet wel wanneer ik terug kom. Ik kan de hele avond nog naar dat gezeur luisteren . . .”

„Hebben jullie dan bezoek?” vroeg hij verbaasd. Ze had hem daar nog niets van gezegd en anders sprak ze altijd alleen over haar moeder.

„Welnee,” antwoordde ze. „Bezoek? Wij? Nee, ik bedoel m'n moeder, dat snap je toch wel?”

Hij snapte het niet, doch liet het maar zo, omdat hij niet kinderlijker wilde lijken dan zij. Toch vond hij het een onprettige gedachte om aan zijn moeder te denken zoals Greet het deed: „Ze . . .”

Terwijl ze nu weer zwijgend voortgingen, keek hij opzij naar haar gezichtje. Haar ogen stonden groot en glanzend en er was een warme kleur op haar wangen. Mooi vond hij haar, zo met dat zwarte haar langs die rode wangen. Vooral haar ogen waren mooi en er kwam een onbekend en onbestemd verlangen in hem op, om die mond te zoenen, maar hij verwierp die gedachte direct weer als iets meisjesachtig, dat bij een man niet paste.

Ze sneden nu de weg af, door dwars door het bos in de richting van het moerasje te gaan, achter de bosvijver. Daar zaten de meeste vogels en uit ervaring wist Jan-Jacob dat het toch steeds de vogels waren die hij ook voerde, die gehoorzaam op de lokkende fluittonen afkwamen. Daarom had hij Greet uitgelegd dat het nodig was om in de buurt van het boswachtershuis te gaan, omdat de vogels hem daar kenden.

Op de rand van de greppel drukte Jan-Jacob de koningsvarens plat, zodat ze een zachte plek hadden om te zitten en toch verborgen waren achter

het groen. Ze vouwde haar armen om haar opgetrokken knieën en keek met dromerige ogen toe hoe hij de fluit aan zijn lippen bracht en blies . . . zacht en voorzichtig, met gespitste lippen en zijn ogen zoekend in de bomen boven hun hoofden.

Een koolmees liet zich naar beneden vallen, direct gevolgd door een dennenmees. Een vink zong niet veraf in het lage hout van het moeras en een merel sloeg waarschuwend. Maar al meer en meer vogels kwamen in de bomen om hen heen en een roodborstje, zijn ranke, naalddunne pootje geklemd om een twijgje, keek met een nieuwsgierig schuin kopje naar de jongen en het meisje en verwonderde er zich kennelijk over dat het alleen bij roepen bleef en dat er vandaag geen gierst en miereneieren aan te pas kwamen.

In de dromerige, donkere meisjesogen kwam eerst verwondering, dan bewondering, dan verlangen . . .

Hij nam de fluit voor zijn lippen weg. De vogels, eerst aarzelend, de één na de ander, verdwenen. De merel riep weer zijn waarschuwingskreet over het akkermaalshout langs de moerasrand.

Plotseling voelde hij haar warme, zachte armen om zijn hals en haar lenige meisjeslichaam drukte ze tegen hem aan. Een weelde, die hij verklaren noch begrijpen kon, voer door hem heen. Op hetzelfde ogenblik waren haar lippen op de zijne. Nu verwierp hij de heerlijkheid daarvan niet meer als iets meisjesachtigs, maar in zijn vroege verliefdheid genoot hij dit onbekende als een zwijmeldrank die hem betoverde. Weer en weer kustte ze hem, tot hij zijn armen om haar heensloeg en haar terugkuste. Toen liet ze los en ze legde haar hoofdje tegen zijn schouder, terwijl ze zwaar ademde. Na een poosje tilde ze haar kopje op en met haar vurige, zwarte ogen diep in de zijne, zei ze ernstig: „Ik weet best waarom ik je zoende . . . en jij? . . .”

Hij keek haar niet-begrijpend aan. Was er een andere reden voor deze eerste kus, dan het kussen op zichzelf?

Ze schudde haar hoofd, toen ze zag dat hij haar niet begreep. De triomfantelijke glans in haar ogen verdween. Haar overwinning was nietig, want wat win je, als een jongen je zoent zonder daar iets mee te bedoelen? . . .

„Weet je 't niet?” polste ze verder.

„Nee . . .” zei hij en hij dacht diep na, wat ze toch wel verwachten zou, dat hij zou antwoorden. Om haar een onschuldig pleziertje te bezorgen,

zou hij gezegd hebben wat ze wenste. Was ze niet een meisje, met onberekenbare grillen en wensen? Een meisje, dat méér belangstelling had voor zijn fluitspel dan voor het wondermooie verhaal van Jan Karreman-met-de-bel? „Ik weet het echt niet, Greet,” beledigde hij aarzelend en verontschuldigd. Peinzend keek ze voor zich uit. „Nee, je weet het niet... Je weet niet wat het is als een meisje met een jongen wil trouwen...”

„O dat...” zei hij en hij rekte de woorden te lang, zodat er een bespottende lach in lag. „Nou, maar als je graag wilt, wil ik ook wel.”

„Je bent een dooie diender,” scholdde ze, maar ze lachte daarbij en haar stem was vriendelijk, zodat het hem niet hinderde. „Je lijkt misschien op je vader,” ging ze wijs verder. „Jouw vader is ook een sul, zegt de mijne.”

„Het kan ons niks schelen, wat jouw vader van de mijne zegt,” antwoordde hij trots.

„Hou je dan niet meer van mij, Jan-Jacob?” vleiende ze.

„Natuurlijk wel,” gaf hij zich direct gewonnen. „Maar jouw vader vind ik een nare vent en hij heeft ook een hekel aan mij...”

„Ja, dat is zo...” gaf ze dromerig toe. „Misschien zegt hij daarom wel dat je vader een sul is... Maar ik meende er niets van hoor, want ik vind je lief...”

Het spel herhaalde zich en hij gaf er zich met meer gewilligheid aan over dan de eerste keer, om te voorkomen dat ze hem opnieuw met zijn vader vergelijken zou. Onvoldaan stond hij daarna op. „We moeten naar huis,” zei hij. Met hun armen om elkaar heengeslagen liepen ze door het bos, twee kinderen nog. Na een poosje liet de jongen haar los en volgde een konijnenspoor tussen wat struikgewas. Waar hij verdween, bleef ze op hem wachten, totdat na een poosje zijn dringende stem haar riep: „Kijk nou weer eens, Greet, die ellendige dronken Toontje...”

Op haar beurt drong ze door de struiken heen en ze zag hem daar geknield op de grond liggen, met in zijn hand een gestrikt konijn.

„Hij is nog warm,” zei hij kort en daarna beet hij zijn tanden met een klap op elkaar.

„Och, dat arme diertje!” praatte ze medelijdend en ze knielde naast hem neer. „Kijk toch, Jan-Jacob, hoe die ogen uitpuilen!”

„Geen wonder,” zei hij nors. „Als er ook zo’n dun koperdraad om z’n nek zit.”

Ze nam het draad tussen haar vingers, toen hij de strop van het konijnenhalsje had afgedaan. Slap bungelde het kopje omlaag . . .

„Hé,” verwonderde ze zich. „Dat is precies zulk draad als wij thuis hebben. Vader heeft er een hele bos van.”

„O ja . . . ?” antwoordde hij gedachteloos en toen, een ingeving volgend, vroeg hij wantrouwend: „En waarvoor gebruikt je vader dat dan?”

„Ik heb het nooit gevraagd,” antwoordde ze argeloos. „Maar ik geloof, dat hij het gebruikt voor het opbinden van bloemen en planten.”

Het antwoord stelde hem helemaal tevreden. Hij was er ook niet teleurgesteld over, want er was nauwelijks een verdenking hij hem opgekomen. Natuurlijk had de tuinman draad nodig, om planten op te binden. Dat was even zeker, als dat zijn vader patronen, kruid en hagel nodig had, om jachttopziener te kunnen zijn. Hij vroeg niet verder, maar in hem rijpte een plan. Zodra hij weer een strik vond zou hij die niet weghalen, maar al zou het drie dagen duren, hij zou er bij waken en dronken Toontje snappen. Hoewel hij nooit geheimen voor Greet had, verzwegen hij dit plan. Ze zou er hem om uit kunnen lachen, want hij was immers nog maar een jongen en Toontje een man. Toch verheugde hij zich op de dag dat hij Toontje vangen en aan de veldwachter over geven zou. Het leek hem zó eenvoudig, om de zaak op deze manier op te lossen . . . Was vader dan toch een sul?

Bij het afscheid, aan het begin van de beukenlaan, liet hij gewillig toe, dat Greet hem een kus gaf, maar hij was er met zijn gedachten niet bij en hij zoende haar ook niet terug . . .

HOOFDSTUK VIII

O nrustig liep de boswachtersvrouw door het huis. Om de vijf minuten kwam ze uit de keuken te voorschijn en dan keek ze uit naar de bosrand, waar onder de bomen het donker al nadersloop. Het was een klare, koele avond en Annelies Beukelaar zou er van genoten hebben, wanneer ze zich geen zorgen maakte over het uitblijven van haar zoon. Ze vermoedde wel, dat hij met haar man mee zou zijn, ergens naar een houtafkap in de bossen, maar ze was er niet helemaal gerust op, omdat dit de eerste keer zou zijn dat Jan-Jacob niet eerst thuis kwam en daarna pas met zijn vader meeging.

Eindelijk, toen het ook op het bleekveldje al schemerdonker was en ze nog maar nauwelijks de contouren van de jasmijnstruik kon zien afsteken tegen de donkere bosrand, hoorde ze gerucht van naderende voetstappen. Ze zuchtte opgelucht en haastte zich naar binnen, om de thee te schenken voor de avondboterham.

Verbaasd keek ze op, toen Karel alléén binnenkwam. „Jan-Jacob er niet?” vroeg ze. Ze waren aan weinig woorden gewend geraakt in de loop der jaren. Dikwijls vielen de werkwoorden weg uit een zin.

„Niet gezien,” erkende hij nors.

„Niet gezien?” herhaalde ze. „Waar dan?”

„Niet thuis geweest?”

„Nee, helemaal niet. Met jou mee, dacht ik.”

Hij schudde triest zijn hoofd. „Kan niet,” legde hij uit. „Ben naar Rooie End geweest.”

Meer ongerust nog dan vóór zijn thuiskomst drong ze aan: „Zou je niet even gaan kijken, Karel?”

„Waar?” vroeg hij onwillig, maar toen hij de onrust in haar wezen zag, gaf hij toe: „Goed, ik zal hem wel even tegemoet gaan, misschien is het wel goed. De laatste dagen is het weer bar!”

Ze knikte. Ook zonder dat hij het haar met zoveel woorden vertelde, begreep ze wel dat de stroper weer actief was met strikken zetten. Nog geen twee dagen geleden was Karel met een konijn uit het bos gekomen, dat op nauwelijks honderd meter afstand van hun huis in een strik zat . . .

Hij liet de kop thee, die ze zorgvol gauw voor hem ingeschonken had, onaangeroerd staan en met een donkere, dreigende blik ging hij weer naar buiten, de bossen in. Langzamerhand was hij begonnen om die zwijgende bomen, waardoor alleen een ruisende fluistering voer wanneer het woei, te haten. Het bos verborg geen vriendelijke geheimen meer voor hem, maar een koude, dreigende bespotting, alsof elk windzuchtje, dat door de kruinen van naaldbomen en loofhout voer, hem tegenfluisterde: „Je bent een sul . . . sul . . . sul . . . , want je vangt de stroper nooit!”

Hoewel hij niet wist waar zijn zoon was, koos hij de kortste weg naar het dorp, omdat hij onweerstaanbaar aangetrokken werd door zijn aartsvijand, de dronken Toontje, die nu met een vurige haat zijn verdenking beantwoordde. Het was niet nodig om stil te staan en te luisteren of soms het gerucht van voetstappen ergens klonk, want onder het rustig voortgaan zou hij zonder moeite het geluid van voeten op de bosgrond herkennen en losmaken uit de fluistering van de bomen en het geritsel van vluchtende dieren. Zelfs zou hij kunnen vertellen, of het zijn zoon was die daar naderde, of een vreemde . . . een . . . — hij spooog het bittere woord bijna uit — . . . een stróper!

Toen hij aan de beukenlaan kwam, had hij nog geen menselijk wezen gezien. Eenmaal bij de vastgelopen en hardgereden laan, hief hij luisterend het hoofd. Toen ging hij teleurgesteld verder, want het was Jan-Jacob niet, die daar aankwam, maar de tuinman Gerard Breemeijer. Tegen dorpsgewoonte in liepen ze elkaar zwijgend voorbij, maar tien meter verder stond de boswachter met een schok stil. Hij draaide zich om en riep: „Gerard!” De ander keerde terug op zijn schreden en vroeg bijna vijandig: „Wat mot je?”

„Zie jij de laatste tijd die stroper nog wel eens, die Toontje uit het Rooie End?” vroeg Karel Beukelaar.

In het donker kon hij niet zien hoe een verachtelijk-spottend lachje om de mond van de tuinman speelde en hoe de donkere ogen vol haat door het duister trachtten te boren. „Ben ik boswachter of jij?” vroeg hij kort en toen draaide hij zich om en liep verder.

De boswachter had al spijt van deze geringe erkenning van machteloosheid en hij beet zijn kaken zo stijf op elkaar, dat de kaakspieren als knobbels op zijn magere wangen lagen. Daar sprak de vastberadenheid uit, om nooit en nooit-weer met iemand over zijn strijd te spreken. Met grote, zware stappen, zijn schouders vermoeid naar voren gebogen, liep hij het

dorp door, maar bij het Rooie End, waar hij dronken Toontje onder het vredig lichtschijnsel van de olielamp zag zitten, de beide armen onder zijn hoofd gevouwen op de tafel en vast in slaap, erkende hij zijn onmacht om uit deze slapende man het geheim van jaren los te krijgen. Op welk uur van de nacht hij hier ook kwam, de oude dronkaard sliep en wanneer hij 's avonds kwam, sliep hij als nu, of hij zat in „De Houten Taveerne”. Nooit, nooit, vond hij hem meer in het bos en als hij op klaarlichte dag in het Rooie End verscheen, zat de kerel op een driewielige mestkar en hij spooog venijnig een straal tabakssap in zijn richting . . .

Jan-Jacob zat intussen uur na uur ineengehurkt tussen ribes en vlier en hoewel zijn benen krampten, verroerde hij zich niet. Het maakte hem alleen nóg verbeterer op de stroper, die hier vlakbij weer een slachtoffer had gemaakt. Met tere vingers had Jan-Jacob het mollige diertje bevoeld en in het gezwollen lijfje voelde hij de vergevorderde dracht.

Hier zat hij nu en wachtte en wenste, dat de vijand van hun gezin, van de bossen, van zijn liefde voor Greetje nu ook, komen mocht. Als hij gedurfd had zou hij gebeden hebben: „Here, laat asjebliedt die kerel komen, dan zal ik hem . . . dan zal ik . . .” Maar hij durfde niet, omdat die woorden in haat gedrenkt waren en nog op de laatste catechisatie had dominee Meermans hem geleerd: „Haat is een duivelse eigenschap en vergeving is een begin van onze dankbaarheid aan God, omdat Hij óns niet haat . . .”

Bovendien had hij geen gedachten en geen woorden om zijn gebed af te maken, zo hij al bidden wilde, want zijn plan was klaar tot op het moment, dat de stroper zich zou vertonen en naar het konijn bukken. Daarna zou Jan-Jacob overeind vliegen en de kerel aanpakken, want Toontje was in lengte vast niet groter dan hij, maar dan . . . Wie zich zelf kent, kent geen vreemde en Jan-Jacob wist terdege goed dat hij nog maar jongenskracht had en dat een man van tegen de zestig geen partij voor hem was. Hoewel het wachten lang duurde, verminderde Jan-Jacobs ijver niet. In de loop der jaren had hij geleerd dat je met volhouden alles bereiken kon. Al toen hij heel jong was en de stemmetjes van de vogels moest leren om hen te kunnen roepen, hadden de dagen zich tot maanden aaneengeregen, zonder dat hij kamp gaf. Toen hij later de herten besloep, om hun gewoonten te leren kennen, was daar diezelfde volharding geweest, een verbeten zich vasthouden aan een plan. Hij hád de herten leren

kennen. Op afstanden van vijf meter en soms nog minder, had hij naar de bokken liggen kijken, die met hun schuldeloze bruine ogen uitkeken naar onraad en toch hem niet hadden zien naderen of zien liggen . . .

Het was zeker dat de stroper zou komen. Het kon een dag, misschien twee of drie dagen duren, maar dan kwam hij. Het wild zou wegrotten in de strik, wanneer hij langer uitbleef. Achteraf was hij ontevreden over de slechte voorbereidingen die hij getroffen had. Het kwam allemaal door zijn verlangen om zijn plan geheim te houden, maar nu leek het hem onbillijk, dat zijn moeder misschien een paar dagen in angst zou zitten en dat Greet hem zou missen, zonder te weten waar hij bij mogelijkheid kon zijn.

Met bijna oosters geduld luisterde hij. Niet een fatalistisch wachten was het echter, doch een beheerst zich onderwerpen aan zijn eigen wil.

Tegen middernacht herkende hij onder het gerucht van een brekende tak, het klaaglijk geschreeuw van een uil en het ruisen der bomen, het bijna geluidloos naderen van een mens. De neusgaten van de jongen sperden zich wijd open en in zijn wezen lag een spanning, die zijn mondhoeken deed trillen. Maar al gauw overwon hij ook dit blijk van zwakheid en alleen het verstarren van zijn pijnlijke spieren liet hij toe.

Herkennen kon hij de donkere schim niet, die gebogen naderde en met ervaren handen de struiken opzij boog, om zichzelf een weg te banen.

De stroper deed niet geheimzinnig en niet overdreven voorzichtig, het ging alles met de gewende soepelheid van ervaring. Hij knielde bij het knijn en lachte zacht. De pijn vloeide weg uit Jan-Jacobs spieren en hij veerde op als een tijger in zijn sprong. Met een schreeuw viel hij neer op de hevig ontstelde stroper . . . Het duurde slechts even, toen wentelde de aangevallene zich lenig om en sloeg zijn arm als een stalen band om het been van de jongen. Eén ruk en Jan-Jacob tuimelde achterover in de struiken, maar voordat de ander overeind en weg kon komen, sprong hij opnieuw toe. Ditmaal had hij een been en hij klemde er zich met alle kracht van zijn jonge, driftige lichaam aan vast, zodat ontvluchten voor de stroper onmogelijk was. Van de vuisten, die kwaadaardig een roffel sloegen op zijn onbeschermd rug, merkte hij niets. Slechts één boodschap zond zijn wil door naar zijn armen: vasthouden en nooit loslaten!

Toen de stroper de hopeloosheid van zijn strijd inzag, lette hij nauwkeurig op zijn aanvaller. De gestalte die aan zijn been hing leek hem te tenger

voor de boswachter en plotseling drong met verbazing de waarheid zich aan hem op. „Ben jij het, Jan-Jacob?” riep hij.

Ogenblikkelijk verslapte de knellende greep om zijn been. Met een gezicht, dat in het duister schemerde als een grijze vlek, omdat het in werkelijkheid zo wit was, keek Jan-Jacob op. „Breemeijer!” hijgde de jongen en onhoorbaar fluisterde hij er achter: „Gerard Breemeijer . . .”

De tuinman schaterde met een onaangename, koude lach. „Hebben wij ons even vergist,” riep hij.

„Vergist?” herhaalde Jan-Jacob niet begrijpend. Zomin het één als het ander kon hij vatten: was Gerard de stroper? En waarin kon hij zich vergissen?

„Maar natuurlijk,” fluisterde de tuinman in plotselinge geheimzinnigheid.

„Je zat hier toch net zomin voor mij, als dat ik voor jou kwam . . .?”

De jongen vond nog geen uitweg uit de vele gedachten die in zijn hoofd rondwoelden. Daarom gaf hij geen antwoord, want hij begreep ook nu niet wat de tuinman bedoelde.

De ander voelde dat. „Luister, Jan-Jacob,” fluisterde hij verder. „Ik kan niet geloven dat jij de stroper bent . . . Nee, nee, natuurlijk niet,” viel hij zichzelf in de rede, toen hij zag hoe de jongen met een ruk overeind kwam. „Nee, ik merk wel: jij bent al een echte jachttopziener, jij helpt je vader al . . .”

„Vader weet er niks van,” wierp de jongen onwillig tegen. Hij voelde hoe hij grond verloor, hoe hij zich vast begon te haken aan die lof: al een echte jachttopziener, nadat eerst zijn wantrouwen was weggebroken, door de verdachtmaking aan zijn adres.

„Dat begreep ik al, vanzelfsprekend,” suste de tuinman. „Hij weet ook niet dat ik hem help. Daarom was ik juist hier, want ik had er al een vermoeden van dat die dronken Toontje . . . Hé, het zal toch dronken Toontje wel zijn denk je niet . . .?”

Jan-Jacob kon de woorden niet over zijn tong krijgen, die bevestigend moesten antwoorden op die vraag, maar toch knikte hij en het neigen van zijn hoofd was in het duister vaag zichtbaar.

„Ha-ha-ha,” lachte de tuinman zachtjes. „Vroeger dacht ik altijd: laat die boswachter het zelf maar opknappen, nietwaar, maar sinds ik weet dat jij . . .”

„Dat ik . . .?”

„Dat jij zoveel van Greetje houdt . . . heb ik gedacht: kom, ik ga m'n ouwe

schoolkameraad eens een beetje helpen. Toch wel toevallig dat we elkaar . . . net de eerste keer . . . Maar ik wist natuurlijk niet dat jij ook . . . Ha-ha-ha, dat we elkaar de eerste de beste keer al in de haren vliegen. Het was toch jouw eerste keer ook pas, nietwaar?"

Het verzet in Jan-Jacob was voor het ogenblik gebroken. Tegen de sluwe woorden van de tuinman kon hij met geen mogelijkheid op. Vooral nu de man het meisje er bij betrok, voelde Jan-Jacob zich zwak. Het maakte hem zelfs een beetje gelukkig, dat hij nu zwak kon zijn, tegenover haar vader. Hielden zijn woorden niet eigenlijk een goedkeuring, een toestemming in van hun jeugdliefde?

„Ja, ik zat hier voor 't eerst," erkende hij nu. Ik dacht . . ."

„Ha-ha-ha, jij dacht: ik zal die stroper eens afwachten, nietwaar?"

„Ja, maar toen kwam u en nu . . ."

„Natuurlijk, nu heeft het geen nut meer. Je hebt alle kans dat de kereel net hier in de buurt was, want ik zag hem nog geen uur geleden de beukelaan oversteken. Daarom ben ik gauw hierheen gegaan, want . . ."

„Ik ga naar huis!" besloot Jan-Jacob opeens. Een loden moeheid kwam over hem. Een moeheid zó groot, dat het hem misselijk maakte. Zonder te groeten keerde hij zich bruusk om en verdween tussen de bomen. De tuinman keek hem na, hoewel hij niets kon zien, en hij floot nadenkend tussen zijn tanden.

„Te deksel . . ." bouwde hij de oude baron na.

Onderweg stond Jan-Jacob wel een keer of zes stil en dan leek het alsof hij terug zou keren, maar even dikwijls schudde hij troosteloos zijn hoofd en sjokte weer verder. Het waren de gedachten en gevolgtrekkingen, die zijn gang naar huis telkens onderbraken. Eerst het simpele woord: „koperdraad . . . koperdraad . . . koperdraad . . ." dat op de maat van zijn voetstap in zijn hoofd hamerde. Daarna: „Mijn vader gebruikt het, geloof ik, om bloemen en planten op te binden . . ."

Langzamerhand werd het een heel verhaal in zijn hoofd: Koperdraad . . . precies zulk koperdraad . . . Ik was hier ook voor 't eerst . . . Regelrecht naar de strik, in het donker . . . Dronken Toontje . . . Lachen toen hij bij de strik knielde, de tuinman . . .

„Ik geloof er geen laars van!" riep hij door het stille bos, toen hij de laatste keer stilstond en weer doorliep.

„Riep jij daar, Jan-Jacob!” vroeg nuchter de stem van zijn vader een eind verderop.

„Ja,” gaf de jongen geschrokken toe, maar daarna beet hij zijn tanden op elkaar en zijn gesloten lippen werden tot één rechte, bleek-rode streep. De vader kwam naast zijn zoon lopen. De jongen was smaller, maar hun schouders deinden ongeveer op dezelfde hoogte.

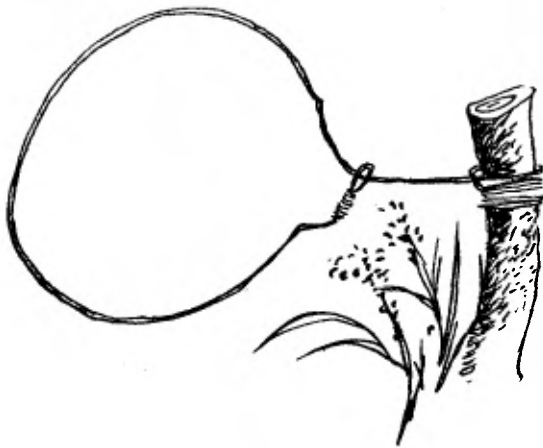
„Waar geweest?” ondervroeg de boswachter.

„Nergens,” ontweek de jongen. In die paar tellen was in hem het besluit tot rijpheid gekomen, dat dit nooit bekend zou worden, die schande niet om een stroper, die vrijuit ging op het eigen moment van zijn daad. Zélf zou hij de kerel vangen, wurgen desnoods, wanneer hij hem een volgende maal ontdekken zou. En die tijd kwam . . . Héél zeker kwam die tijd.

„Die meid zeker?” beet zijn vader.

„Nee,” ontkende de jongen.

Zwijgend gingen ze toen naar huis . . .

HOOFDSTUK IX

Vergenoegd wreef baron Van Wieckerveld tot Oldenhoven zijn smalle, witte handen. Dit zou een goede dag worden, zoals hij er in jaren geen had meegemaakt. Vanmorgen nog verwachtte hij Arnold met zijn vrouw... kom... juist, Thérèse en hun zoontje... kom... nou ja. Toch niet gerust op de vergeten naam van zijn kleinzoontje, zocht de baron driftig tussen de brieven op zijn schrijftafel en zijn grijsblauwe ogen doorliepen haastig de eerste de beste brief uit Amersfoort, die hij vond. Altijd stond daar wel iets in over het wonderlijke kind... kom... ah, daar had hij de naam al: François. Waarom, te deksel, hadden ze dat kind geen bekende naam gegeven? Zoals hijzelf dat destijds doorgedreven had bij de geboorte van zijn eigen zoon. Vijf voornamen? Best, maar dan dezelfde die hij droeg, dat gaf geen moeilijkheden met het onthouden ook.

Hij vouwde de brief weer op en stopte hem op goed geluk ergens tussen het stapeltje, terwijl hij nog enkele malen de naam prevelde: François... François... François... te deksel! die naam onthield hij nooit! Waarom dat kind dan desnoods geen behoorlijke Hollandse naam gegeven? Was Arnold niet goed soms? Z'n zoon wist toch terdege goed, dat de oude baron op eenvoudige namen gesteld was?! Hij was er immers zelf bij geweest, dat hij die laatste butler aangenomen had? Deze... kom, Johan, juist. Hij herinnerde zich nog als de dag van gisteren hoe dat gegaan was. Arnold had achter hem gestaan, hier op dezelfde plek achter zijn stoel, toen de eerste sollicitant binnenkwam. Och, op de man was niets te zeggen geweest, maar die onmogelijke naam, te deksel...! De volgende had hij op de man af gevraagd: „Heet u soms Johan, anders kunnen we de moeite wel sparen...” Gelukkig was dat net goed uitgekomen en bleek de kerel Johan te heten, zodat hij op slag aangenomen werd.

Goed, dus vanmorgen kon hij Arnold en... kom, nou ja... zijn gezin verwachten en dan zouden vanmiddag de andere gasten van de partij zijn. Ha, die goeie ouwe majoor... kom, Termoot van Westraten. Was die kerel niet onlangs kolonel geworden? Ja-ja, b.d. natuurlijk, maar wat gaf

dat . . . ? Die ouwe rakker gaf nog een goed gericht schot weg, als het er op aan kwam.

In de namiddag zou die vriend van Arnold arriveren, eveneens met vrouw en kinderen. Nee, de naam wilde hem niet meer te binnen schieten, maar het stond hem vaag voor de geest dat het dezelfde vriend was die destijds een blauwschimmel aan zijn zoon geleverd had. Och, 't was lang geleden en Arnold was wel in zijn voordeel veranderd. Toch was het pijnlijk dat het dier na vier maanden al ongeschikt werd voor de dienst, wegens spatâren . . .

De baron schrok op uit zijn gemijmer. Johan stond plotseling voor hem, stram als immer. De oude man had het klopje van zijn butler niet gehoord, vervelend, maar dat gebeurde tegenwoordig meer. Het gehoor wilde niet zo best meer mee . . . Maar zijn ogen! Ha-ha, ze zouden er morgen nog weer eens een ouderwetse dag van maken, zoals in de tijd toen Rolina nog leefde . . . Een goed diner en een mooie jacht in de bossen. Om zijn gasten te plezieren zouden ze er morgen de achtender aan offeren. Wel jammer, zo vlak voor de bronst, maar ja . . .

Nu de baron hem zo wezenloos bleef aankijken en hem maar geen verlot tot spreken gaf, deed Johan zijn boodschap maar zonder verlof. „De boswachter is er om u te spreken, mijnheer.” Voor alle zekerheid herhaalde hij: „De boswachter, mijnheer . . . !”

Nadrukkelijk knikte de baron. „Ja, ja, Johan, dat is goed, laat mijnheer . . . eh . . . ik bedoel, laat de boswachter maar binnenkomen, Johan . . .”

De butler draaide zich correct om, na een even correcte buiging.

„Zeg, Johan,” riep de baron hem terug, „het is niet nodig om de dingen zo hard en tweemaal te zeggen, Johan . . . Laat de boswachter nu maar komen . . .”

Johan staarde zijn meester wat dom aan en zijn tweede buiging was minder correct dan de eerste. Ook hij had al meer witte dan zwarte haren, en het kost dan even nadenken, om je houding te hervinden . . .

Zoals dat eens — hoelang geleden nu ook al weer? — zoals dat toen was, zo was het ook nu, met uitzondering van de toegestoken hand. Dat overkwam een ondergeschikte van baron Van Wieckerveld tot Oldenhoven slechts één keer, bij zijn aanstelling, en daarna in de regel niet weer. Maar het sigarenkistje stond daar als vanouds en het kwam Karel Beukelaar zelfs voor, dat het merk ook hetzelfde was. Dat met zekerheid te zeggen was echter niet mogelijk, want elke week kwam

hij hier op kantoor, om uit de handen van de rentmeester het geld te ontvangen voor de houthakkers en het losse personeel, met, als slot, het eigen loon. Ook een nieuw merk op het kistje zou dan vertrouwd zijn geworden.

„U wilde me spreken, mijnheer baron,” begon de boswachter, omdat zijn heer niet sprak. Hij wreef zich wat zenuwachtig in zijn handen, bang, dat na al die jaren de immer voortgaande stroperij eindelijk ruchtbaar geworden was.

Maar de baron wist nog van niets. „Ik heb je laten roepen... kom... Karel, juist, omdat ik je eens wilde spreken,” gaf hij toe en zijn oude ogen zochten in het gezicht van zijn bezoeker, omdat het hem opviel dat de ander moe en zichtbaar mager was. Dan verdiepte hij zich weer in zijn eigen blijde plannen voor de volgende dag, wanneer Arnold en... kom... nou ja, hij moest nu opschieten en die boswachter z'n consignes geven, te deksell

„Ik verwacht vandaag nogal wat bezoek, boswachter,” legde hij uit en er kwam meer levendigheid in zijn ogen, nu hij een ander deelgenoot ging maken van de vreugde, waarnaar hij al zo lang had uitgezien.

„Mijnheer Arnold komt en... kom... enfin, nog wat meer gasten en nu wilde ik voor morgen een hertenjacht organiseren. Het zou prettig zijn, wanneer je ons morgen kon vertellen, waar de dieren hun kampplaats gekozen hebben, want in deze tijd zijn ze wat onrustig...” Hij wenkte met zijn hand die laatste woorden weg en ging voort: „Ik hoef je dat allemaal niet uit te leggen, maar het zou jammer zijn, wanneer we geen enkel dier onder schot konden krijgen...”

Lang bleef hij in de vermoeide blauwe ogen voor hem kijken, alsof hij iets moest overwinnen, voordat hij verder kon gaan; alsof hij zich verontschuldigen moest over wat hij ging zeggen.

„Ik zou mijn oude vriend... kom... baron Termoot van Westraten graag het plezier gunnen van een goed gericht schot op de achtender...”

Met een schok ging de boswachter rechtop zitten en in zijn schrik vergat hij het gewone respect voor zijn heer.

„De achtender?” riep hij, maar toen hij het verzet om zijn houding in het verstarren van het oude gezicht zag, bond hij direct in en hij pleitte: „De achtender, mijnheer baron? Dat zou toch wel erg jammer zijn, want we hebben nog maar zelden zo'n prachtige bok gehad en... eh... zo vlak voor de bronst!”

Maar het besluit van de baron stond vast. Toen hij de uitnodiging verzond, had hij al besloten dat het hernieuwen van de oude vriendschap een offer waard was en hij had nu eenmaal die oude bok voor dat offer bestemd.

„Er zijn nog meer bokken bij de troep . . . kom . . . Karel,” weerlegde hij monter. „We moeten er maar niet te zwaar aan tillen. De oudjes moeten het eerst dood . . .”

Om het fijne scheutje zelfspot, dat hij in dat laatste zinnetje legde, lachte hij smakelijk en hij deed een greep naar de sigarenkist. „Wil je . . . ?” vroeg hij, terwijl hij het open kistje aan zijn boswachter voorhield, maar die stak de sigaar omhoog, die hij zoëven gekregen had.

„Steek er dan maar een bij je voor straks,” drong de baron gul aan.

Verdrietig om het lot dat de achtender zou treffen, vertederd door de hartelijkheid van zijn meester, liep Karel Beukelaar traag de blauwstenen trap van het kleine kasteeltje af. Anna, de keukenmeid, draafde hem met een hoogrode kleur voorbij, hijgend als een werkpaard. Hoewel hij bijna langs de buitenzijde van de trap liep, keek ze hem verstoord aan, alsof hij haar zelfs dáár nog voor de voeten liep.

De baron zocht tussen het stapeltje brieven naar een brief van zijn zoon, want, te deksel! die onmogelijke naam van zijn kleinzoon was hem ontschoten . . .

Gehoorzaam doorkruiste de boswachter het eindeloze bos, om naar de kudde herten te zoeken. Het was geen gemakkelijke opgaaft die de baron hem gaf, daar de bokken, jaloers op hun macht over de kudde, elkaar in een hevige strijd hadden bevochten. Het gevecht was onbeslist gebleven, want wat de achtender aan kracht en ervaring meer had, bezat de gaffelbok aan lenigheid en uithoudingsvermogen. Zodoende had de kudde zich in tweeën gesplitst en elk van de bokken had een eigen weidegebied gekozen. De spies-bokken in de achterhoede, die al wegvluchtten wanneer de leider van de kudde naar hen keek, hadden evenmin voorkeur en zwierven achter de groep waar ze toevallig bij te land gekomen waren. Doordat het hem opgevallen was, dat de kudde die hij op de grote hertenwei zag grazen, te klein was om alle herten te bevatten die in het bos aanwezig moesten zijn, had de boswachter het verloop van de strijd om de macht al geraden. Zijn eerste tocht was daarom naar de hertenwei, want in het dichte onderhout van het sparrenbos, vlak tegen de beekoever,

hadden de dieren vrij regelmatig kampplaats gekozen. Toen hij met een grote omweg, om een gunstige wind te hebben, de rustende kudde naderde, ontdekte hij al gauw, dat het de groep van de gaffel-bok was. Met tegenzin trok hij naar de andere zijde van het bos, om nu ook de andere kudde te vinden. Als hij gedurfd had, zou hij het hert onvindbaar verklaard hebben, maar zijn onvoorwaardelijke trouw aan de baron deed hem zoeken, met verloochening van eigen wensen.

Hij trof de achtender ver achter het kasteel, maar die ontdekking had geen geldigheid, want de herten renden hem in volle vlucht voorbij en hun volgende rustplaats was even onbekend als het doel van een kraai hoog in de lucht.

HOOFDSTUK X

De achtender schraapte nerveus met zijn hoef over de mosbodem en uitdagend riep hij toen een antwoord aan zijn mededinger bij de kudde, die aan de overkant van het moeras, ergens op de hertenwei, zijn roep de nacht ingeschreeuwd had. De bronstdrift was ontwaakt in de kudde en de herten groepten trappelend samen achter hun leider. Nog eens gooide het zware dier zijn gewei achterover en zijn hese geluid droeg ver door de stille herfstbossen. Toen draafde hij voor zijn herten uit, om het moeras heen, naar de kudde van zijn rivaal. Zonder dralen volgden de hinden en de jonge bokken, want de oude achtender had grote macht.

Op de lage heuvel midden op de hertenwei, keek de gaffelbok uit over de wei. Bleek maanlicht maakte de wacht licht. Hij kon zien tot waar zijn verste herten graasden, bij het eikenhakhout tegen het moeras aan. Zolang de stem van zijn tegenstander ver weg klonk, had hij onverschrokken zijn uitdaging de bosrand tegen geschreeuwd, maar nu het geluid al dicht en dicht bij klonk, verzamelde hij met een schorre waarschuwingsroep zijn kudde en draafde weg, de wei af en het bos aan de overzijde in. De laatste herten verdwenen juist in de struiken, toen de grote bok met zijn gewei langs de lage takken van een zilverberk schuurde, waaraan de verkleurde blaadjes als bleek goud glansden in het maanlicht. Op de grens van wei en bos bleef het dier even staan en keek uit over het lichte land. Toen klonk opnieuw zijn stem over het veld, triomfantelijk, uitdagend, misschien ook een tikje teleurgesteld, omdat de kans om de beide kudden te herenigen hem ontgaan was. Met lange, lenige sprongen, rende hij naar het verlaten heuveltje, terwijl de herten zich verspreidden, om te gaan grazen.

De dag was onrustig geweest; de dieren hadden honger.

Kort na middernacht, toen de maan rees aan de onbewolkte hemel, was Karel Beukelaar van huis gegaan. In zijn zak droeg hij een pakje brood, hem zorgzaam meegegeven door zijn vrouw, die zelf ook uit het warme bed gekomen was, om hem hete koffie te geven, voordat hij wegging.

Voor het einde van de jacht zou hij niet thuiskomen, dat wisten ze beiden. De boswachter had zich voorgenomen om in ieder geval de herten in het oog te houden tot de ochtend en daarna door te gaan naar het kasteel, om rapport uit te brengen. Ditmaal ging hij niet naar de hertenwei naar het moeras, want daar vermoedde hij de jongere bok die mocht blijven leven. Misschien zou hij ook de tijd mogen beleven dat zijn gewei trots en breed was en zijn verschijning een huivering door de kudde joeg. O, de boswachter gunde het dier een langer leven nog, dan dat van de bok die sterven ging, hoewel hij wist dat het uur ook van diens dood op een kruidige herfstdag, wanneer juist het hertenbloed wild begon te jagen in paringsdrift, in de jachtbeluste gedachten van hun aller adellijk heer bepaald kon worden. Ook de baron was niets te verwijten, althans, de boswachter verweet hem zijn besluit niet, want daarvoor werden de herten bij winterdag verzorgd en in het voorjaar bewaakt tegen de roofzucht van de vossen. Alles draaide om de dood, overwoog hij somber. Twee, driemaal hield hij zichzelf dat voor, toen erkende hij, dat het niet waar was. Niet om de dood draaide zijn eigen leven, maar om het mysterie van een onvindbaar mens in de bossen . . .

Omzichtig ging hij voort. Het was niet uit vrees voor onrust onder de herten, maar omdat hij — ondanks zijn vele teleurstellingen — op al zijn tochten de hoop in zich droeg, dat de stroper zijn pad zou kruisen.

Luisterend stond hij nu stil. Van links en van rechts, vlak na elkaar, als waren ze elkaars echo, klonk de bronstroep van de hinden en het reutelend antwoord van de bokken.

„Kan niet!” zei hij kort voor zich heen, want links meende hij het zwaarder geluid van de achtender te horen, dat hij anders uit het geroep van elke bok herkennen zou. Dat kón niet. Hij moest zich vergissen, want vanmiddag nog had hij daar de gaffel-bok gezien, met de kleinste kudde. Andermaal reutelden de bokken hun verlangende roep door de nacht. Bijna had de boswachter gehoor gegeven aan de bok op de hertenwei, maar hij schudde koppig zijn hoofd. Onmogelijk! zei zijn verstand, maar zijn hart sprak een andere taal en — onwillig eerst, dan sneller en sneller ging hij naar rechts. Zelf voelde hij hoe zijn sterke lichaam zich met kracht tegen de drang van zijn geest opwierp en hoe het overwon. In zijn begeerte om gauw zekerheid te krijgen en verlost te zijn van de ban waarin hij voortging, wrong hij zich dwars door een jonge aanplant lariksen, waarvan de zware geur hem benauwde. Toch zoog hij met de kruidige humus-

geur de harslucht op als levens-elixer. Hij kon hier niet leven en hij kon er toch ook niet sterven. Het was hem allebei te zwaar. Het was omdat zijn geest niet wentelen kon om leven of dood, maar om die ene maar: de onzichtbare, de onvindbare, de altijd dreigende.

Ver van links scheurde een schot de stilte stuk. De echo rolde als donder over het jonge hout en over de zware, ruisende sparren, kaatste nog éénmaal op, stierf dan weg in ontzetting en bodemloze twijfel.

„Toch!” kreunde de boswachter.

De ontwijfelbare zekerheid, die de roep van het hert hem niet had kunnen geven, die niet doorgedrongen was door de muur van verstandelijke overtuiging, stond nu klaar vóór hem.

Sneller dan hij gekomen was, hijgend als een galopperend, bereden paard, drukte hij zich door het jonge hout, de ruimte van het open bos tegemoet. Daar sloegen zijn voeten een zware roffel op de verende bosgrond, met van tijd tot tijd een paukenslag, wanneer hij over een greppel sprong. Zijn hart hamerde en het bloed suisde in zijn oren, als een rouwfloers om de nadreun van het schot.

De afstand tussen de jonge aanplant en het moeras is niet groot. Het moeras is ook maar smal, al is de weg er door ook gevaarlijk en al houden de kronkelingen van het pad ook wat op. Geen tien minuten nadat het schot gevallen was, stond boswachter Beukelaar in zijn functie van jacht-opzichter en onbezoldigd rijksveldwachter, op de grens van hakhout en wei. Bleek glom het maanlicht op het veld. Eenzaam lag het heuvelkopje in het midden.

Wie zal in de eindeloosheid van de bossen rond Wieckerveld een man zoeken, die steunend voortgaat met de last van een gedood hert op zijn schouders? Die stilstaat, weer voortgaat, zó grondeloos hatend, dat hij uit die haat kracht weet te putten om in één ruk door te lopen naar het dorp, waar de schuur achter „De Houten Taveerne” altijd open staat? Die zó blind haten kan, dat hij de diepe moet niet voelt, die het slingerend jachtgeweer bezig is in zijn vlees te drukken?

Maar Karel Beukelaar, die dit ook niet weet en kan doorgronden, wist de plaats waar de bokken wacht houden over de kudde. Nog met de vaste wil om deze sprint met de tijd te winnen en in deze onzalige nacht zijn vijand te vinden en met hem af te rekenen, rende hij de wei op en knielde neer op de heuvel. Zijn handen gleden over het gras, dat eenkleurig is met de aarde, wanneer de maan daar op schijnt. Hij kroop

Een eindje bij de fles vandaan streek hij een houtje aan ... (pag. 72)

Vergeef ons 5

de heuvel over en rond en eindelijk, aan de voet van het kopje, raakte zijn tastende hand aan het weggevloeide leven van het hert. „Bloed!” gromde hij en voor de zekerheid hield hij zijn natte hand vlak voor zijn gezicht. Toen stond hij op en keek rond, zoals daar een kwartier geleden de achtender stond en rondkeek, wakend en wachtend... wachtend waarop?

Maar voor de man was het zwaarder. Hij kon niet wachten op gevaar, roepen, en met zijn volgelingen de veiligheid zoeken in de vlucht. Hij moest vóórtgaan! Aanvallen... áánvallen! Wat? Waar? Wie?

Hij keek rond. Links de bosrand... rechts de bosrand... voor.... achter... overal waar hij keek het bos, zwijgend en dreigend. In dat bos ergens... Ja, maar waar?

Naar boven keek hij ook. Hij riep, zoals het hert geroepen had. „God!” riep hij. „God, bent U er, zoals Annelies nu nog volhoudt? Hoort U me? Hier sta ik, en ik roep, ziet U me dan niet? Hoort U niet hoe ik tegen U sta te schreeuwen, omdat hij mijn leven en mijn gezin kapot maakt? Waarom? Heb ik iets gedaan, wat ik niet mocht doen? Moet ik stikken in de ellende? Waarom hebt U van mij een sul gemaakt? Waarom mag die gluisperige tuinman zoveel slimmer zijn, God, waarom?”

Hij hief zijn vuisten dreigend op naar de hemel. Maar het bleef er stil, als aan alle zijden. Geen dreigende stilte, nee, want de maan stond er als een zilveren schip, dat naar de eeuwigheid vaart, maar wel benauwend, ja, omdat er geen antwoord kwam.

De man viel neer op zijn knieën. Met de armen voor zijn ogen viel hij neer in het koele gras. Het bloed van de achtender kleurde donkere plekken op zijn groene jas, maar hij merkte het niet. Hij zoog de geur van gras en aarde in en hij snikte, zodat zijn grote lijf trilde van droefenis. Snikkend beleed hij: „Here, ziet U dan niet dat ik niet meer kan? Vergeef me mijn schuld, als ik schuld heb en help me.”

Langzaam werd hij rustig en zijn hersens begonnen weer te werken. Een gedachte gaf hem weer moed. Als het dronken Toon was, dan bestond het niet dat hij nu al thuis was. Het kón niet. De weg van hier naar het Rooie End was te lang en de kerel moest een hert en een geweer mee zeulen. Minstens vijf kwartier zou dat vergen en hij kon het in nog geen drie.

De aarde, de versterkende aarde, die bloed en tranen drinkt, duwde hij van zich af en hij stond recht op zijn sterke voeten. Zonder aarzelen

rende hij met lange, berekende stappen, zodat hij lang volhouden kon, zonder oververmoeid te raken. Hij voelde al bijna weer vreugde in zijn strijd, omdat hij ditkeer winnen zou . . . ditkeer . . . eindelijk!

Onder het voortgaan hoorde hij ver weg de uitdagende roep van de gaffelbok. Ver weg — dus de kudde had het schot gehoord, herkend misschien van vorige herfstdagen en zich toen teruggetrokken in de jonge aanplant, waaruit alleen honden haar weer konden verjagen, of rust, dagenlange rust . . . Maar van een andere windstreek kwam geen antwoord. Misschien schurkte daar een angstig groepje herten bij elkaar, niet vertrouwend op de leiding van de parmantige jonge bok, die zelf de schrik nog in zijn dunne poten had. Misschien ook gingen ze nu al aarzelend in de richting van de verre, reutelende roep. Als straks de angst uit hun leden was weggeëbd, zou de bronstdrift herleven, met nieuwe kracht ontwaken en ze zouden verlangen naar de nabijheid van de sterkste bok, die hen riep. Het leven volgt even goed op de dood, als de dood op het leven volgt . . . Wat ten slotte is de dood van één sterke, wanneer daar de kudde nog dwaalt in de nacht?

Toch bijna struikelend over zijn eigen voeten, bereikte de boswachter de dorpsgrens. Over de lege, stille straten, die zoveel stiller en eenzamer zijn dan het nachtelijke bos, ging hij stappend voort. Met geen mogelijkheid kon Toontje hem nu nog passeren, met geen mogelijkheid zou de stroper zich losworstelen uit het net, dat Karel Beukelaar bezig was te spannen. Bij het bouwvallige krot sloop de boswachter behoedzaam naar het raam. Hij luisterde scherp. Uit een schuurtje klonk het snerpend gepiep van ratten en de schaduw van een kat kroop geruisloos over de dakvorsten van het pannendak. Gebogen, zijn handen tegen zijn gezicht gesloten om de spiegeling van het licht in het glas tegen te gaan, probeerde hij naar binnen te gluren. Vaag zag hij vlak voor het raam de poten van een omgekantelde stoel, verder niets.

Het verlangen naar zekerheid was te sterk in hem. Hij kon niet meer wachten, tot het lot hem vrijwillig de stroper in handen zou spelen. Hij zou grijpen, vooruit grijpen op de beslissingen, die het leven dikwijls in een al te bedaarde vaart wil geven.

Voorzichtig lichtte hij de klink van de scheve deur op. Voor hij naar binnen stapte prentte hij zich nog eens goed in, dat hij onbezoldigd rijksveldwachter was en recht had . . . Hoor je? Recht! Toen stapte hij het maffe portaal binnen, waarin het stonk naar een vergane zak, die door-

lopend nat geweest was en toen uit wanhoop maar verrot. Het rook er ook naar spiritus en die geur was zelfs een tikje opbeurend tussen de doodsgeur van rottend vuil. Stommelend struikelde hij over een paar klompen die daar lagen en hij bonsde tegen de lage kamerdeur, die krakend openkierde. Binnen luisterde hij. Bij het ontdekken van de klompen had hij al wanhopig op de snurkende ademhaling gewacht van zijn plaaggeest van al die jaren en die angst werkte martelend na. Maar het bleef stil, muisstil . . . Geen gerucht van een slapend mens of dier, geen hand die in de droom van het delirium tegen het bedbeschot sloeg. Karel tuurde in de richting van de bedstee. Het rook koud in de kamer, maar de spirituslucht was sterk. Bij het onwaarschijnlijk licht, dat eigenlijk te weinig licht was om die naam te mogen dragen maar net teveel om duister te kunnen heten, onderscheidde de turende boswachtersogen de blauwe weerspiegeling van licht op glas. Nog een paar passen nader kwam hij. Aarzelend, met vies opgetrokken neus. Met zijn hand voelde hij naar de fles, die op een stoel stond. Hij probeerde de fles te bewegen, met duim en wijsvinger aan de hals, maar iets weerhield die beweging. Zijn hand gleed langs het glas omlaag en plotseling verstarde elke vezel van zijn lichaam. Een hand hield die fles omkneld . . . een hand, koud en stijf . . . een dode hand . . . Trillend zocht Karel in zijn jaszak naar lucifers. Een eindje bij de fles vandaan streek hij een houtje aan. In het flakkerend licht, zijn hand aan de spiritusfles, zijn hoofd geleund tegen de deur van de bedstee, lag dronken Toontje, morsdood. Zelfs in de dood was zijn gezicht blauw gebleven en zijn lippen weken een eindje van elkaar, alsof hij midden in zijn laatste lied verrast was.

„Dus niet,” fluisterde Karel Beukelaar en hij duwde voor alle zekerheid met zijn vingers tegen de bovenarm van de dronkaard. Stijf, ook daar al. En een uur geleden . . . Onmogelijk!

De kat was van het dak geklommen en schoof nu over de vensterbank. De ogen, als lichtende puntjes, trachtten naar binnen te kijken. Deden dat misschien ook, want het dier miauwde klagelijk.

Een ijzige leegte was er in het hoofd van de boswachter. Al het hopen en vrezes, het wachten en waken, de moeizame winterse tochten naar het dorp, de lange, eindeloos lange uren in storm en regen, bij nacht en dag, al die verloren jaren van zijn jonge leven — het was alles voor niets geweest. Met een klaarheid, die alleen nu, in de ijheid van zijn lege hoofd kon opkomen, maar daar dan ook even zeker stond als een

uur geleden de zekerheid van de dode achtender, wist hij nu: Toontje heeft niet gestroopt in onze bossen. Hij deed het niet, want hij kon het niet. Al die jaren heb ik achter de verkeerde aangelopen en de verkeerde gehaat. Geschokt tot in het diepst van zijn ziel, smeekte hij verslagen aan het dode wrak, dat op een meter afstand van hem lag: „Vergeef me, Toon, vergeef me, want ik heb je nagejaagd met mijn verdenkingen, maar ik weet nu dat je eerlijk was, al was je een . . . nou ja, dat is mijn zaak niet.” De voosheid van die laatste woorden voelde hij aan, maar hij wist niet wat hij meer moest zeggen bij dit weggevluchte, verloren leven. Verloren? Voor eeuwig verloren? Boswachter Karel Beukelaar dubde daar nog over, toen hij door de stille dorpsstraat naar het huis van de veldwachter liep.

HOOFDSTUK XI

Het groepje jagers wachtte al geduldig op de trap, en op het voorplein van het kasteel. Mijnheer Arnold, groot en kaarsrecht in veldtenu van cavalerieofficier, stampte met zijn voet op de hardstenen traptreden. „Dit is toch te gek, Pappa,” merkte hij driftig op tegen de zenuwachtige baron naast zich. „Hoe in de wereld is het mogelijk, dat u toestaat, dat wij met elkaar maar moeten wachten tot die knaap eens op komt dagen?”

De baron glimlachte nerveus en terwijl zijn oude ogen de laan afzochten, nam hij het op voor zijn boswachter. „Het zal misschien wel een beetje mijn schuld zijn,” beled hij. „Ik heb hem gezegd dat hij zich op de hoogte moest stellen van de kampplaats van de achtender. Je begrijpt . . .” Hij wendde zijn hoofd met een veelbetekenend knikje in de richting van de andere gasten: Rudolf Beijersma, en de oude kolonel Termoot van Westraten, die opgewekt met elkaar praatten terwijl ze langzaam door de paden van het voorplein liepen.

Mijnheer Arnold begreep de bedoeling, maar hij hield verstoord vol: „Dat mag voor die kerel toch geen reden wezen om ons hier te laten wachten? Hij had toch minstens ten gerieve van het bezoek een uurtje eerder op kunnen staan.”

„Ik moet erkennen,” verdedigde de oude baron verder, „dat onze boswachter . . . kom, juist . . . Karel Beukelaar het al die jaren goed gedaan heeft. Geen enkele klacht en de bossen in prima staat . . . Nee werkelijk, je moet hem niet harder vallen dan billijk is.”

De neusvleugels van de officier, zelf nu al een man van middelbare leeftijd, trilden om wat hij een bespottelijke fijngevoeligheid ten opzichte van het personeel noemde. Koppig hield hij vol: „Dat is niet anders dan een staaltje van zijn plicht. Waar wordt hij anders voor betaald? Heus Pappa, u moet die man wat strenger aanpakken.”

Uit het kleine horlogezakje viste hij tussen duim en wijsvinger het gouden klokje op en hij keek er naar, met één oog dichtgeknepen. Opnieuw stampte zijn zware laars op de stoep, zodat zijn sporen rinkelden. „Zie toch eens,” riep hij gedempt, en hij zwaaide zijn horloge voor de

oude man heen en weer, „we staan hier nu al een half uur te wachten.” „Te deksel!” liet de baron zich nu ook geërgerd ontvallen en, bereid om iets toe te geven, erkende hij: „Ik word al wat ouder, Arnold, ik kan dat niet allemaal meer zo goed nalopen, als wel wenselijk was. We moesten toch maar eens spreken over de wenselijkheid, dat je ontslag aanvraagt.” Mijnheer Arnold op zijn beurt was direct bereid om te retireren. Stel je voor, dat hij zich in deze negorij ging begraven, alleen maar om zo'n trage boswachter! Hij lachte smakelijk, zodat Rudolf Beijersma en de oude kolonel verrast hun wandeling staakten en naar de oprijlaan keken, of daar soms de lang verbeide boswachter was komen opdagen. Toen ze hun vergissing inzagen, wierpen ze een verontschuldigende blik in de richting van hun gastheer en zijn zoon en ze zetten onverstoord hun onderbroken gesprek voort.

„Heus Pappa,” lachte mijnheer Arnold, „nu doet u zich toch ongelijk. Misschien is het u ontgaan, dat die boswachter u wat in het ootje nam, maar dat mag toch geen reden zijn om . . . Ik bedoel: u bent nog levenslustig genoeg om jaren de zaak hier te beheren. En uw rentmeester voldoet toch goed, nietwaar?”

Baron Van Wieckerveld tot Oldenhoven was in gedachten geraakt. Hij luisterde nauwelijks meer naar de opmerking van zijn zoon. Hij peinsde verder over het bezit hier en over de veranderingen, die het gevolg zouden zijn van zijn terugtrekken. Nog steeds had hij geen bewondering voor de zakelijke capaciteiten van Arnold. Zelfs het grote fortuin, dat het deel van zijn zoon geworden was door het huwelijk met het françaïsetje . . . kom . . . Thérèse, deed daar niets aan af. Nee, over zijn eigen tekort aan mensenkennis wilde hij niet spreken, maar onder zijn bewind had het landgoed vrucht afgeworpen en het was niet verder verdeeld, zoals onder zijn vader. Als het aan hem gelegen had, zou de naam Van Wieckerveld tot Oldenhoven nooit een aanfluiting geworden zijn. Oldenhoven was op geen stukken na meer te bereiken over hun voorvaderlijk bezit en eerlijkheidshalve zou de naam gewijzigd moeten worden in Van Wieckerveld tot halverwege Oldenhoven. Zakelijke waanzin was het, om je te verheffen op hetgeen je niet bezat . . .

Door zijn gepieker was Arnold nog de eerste die de boswachter zag aankomen. Hij moest zijn oude vader een stootje geven, voordat deze opmerkzaam werd en zijn starende ogen aftrok van het bed herfstasters, waarachter de tuinman geknield heen en weer kroop, al wiedzend.

„Laten we nu maar direct gaan, Pappa,” drong mijnheer Arnold aan. „Ja-ja-ja,” haastte de baron zich en hij begon onmiddellijk de brede stoep af te dalen, zijn ene hand rustend op de schouder van zijn zoon en met de andere de geweerriem omklemmend, opdat het wapen niet teveel tegen zijn benen zou slaan.

Alweer om zijn zoon ter wille te zijn, was de ontvangst van de te lang weggebleven boswachter koel. „Ik had je veel eerder hier verwacht, boswachter,” verweet hij, zonder de deemoedige groet te beantwoorden. „We hebben hier een half uur op je staan wachten, te deksel!”

De anderen waren naderbij gekomen. Mijnheer Arnold richtte zich op, in het volle besef van zijn rechten als zoon en als baron Van Wieckerveld tot Oldenhoven. „Het spijt me, boswachter,” beet zijn harde stem van commanderend troepenofficier, „dat u niet in staat geweest bent om zelfs voor deze éne keer op tijd aanwezig te zijn, terwijl u toch wist dat Pappa gasten had. Het schijnt me sterk toe, dat u misbruik maakt van het vertrouwen dat de baron u geeft. Ik moet zeggen dat het fraai is tegenover een oud man . . . Meer wil ik er niet over zeggen.”

Er was een krampachtige trilling over het vertrokken gezicht van de boswachter getrokken en hoewel hij bij de eerste woorden naar de spreker gekeken had, draaide hij zijn hoofd bij het vervolg naar zijn oude meester. Er was zo'n aangrijpende trouw in die bedroefde, blauwe ogen en zo'n sterk verzet tegen de woorden van mijnheer Arnold, dat zelfs de baron het opmerkte. Toen de laatste klanken van de commandostem verklonken waren, wenkte zijn oude hand met een bedeesd gebaar al die woorden weg en hij zei: „We zullen er verder niet over praten, boswachter. Ik verwacht, dat u de herten gevonden hebt.”

De boswachter keek nu van de één naar de ander. Toen opende hij moeilijk zijn mond, die zoveel makkelijker zwijgen kon dan spreken, en hij vroeg: „Ik zou u graag even alleen spreken, mijnheer baron.”

Mijnheer Arnold liet zich onbeheerst ontvallen: „Wat moet dat betekenen?” Maar de baron knikte. Het kwam hem voor alsof de boswachter geesten gezien had. Het verweerde, magere gezicht, met de uitstaande jukbeenderen stond zó ontzet, dat het niet te verwonderen zou zijn wanneer hij kwam melden dat de bossen van Wieckerveld aan alle windhoeken in vlammen stonden. In de herfst was daar evenwel geen kans op en de baron werd nieuwsgierig naar de onheilstijding die de ander hem kwam brengen.

Zonder tussenkomst van Johan, die al die tijd met zijn armen op zijn rug en in zijn keurigst livrei voor de glazen portière het gebeuren stond aan te zien, dribbelde de baron voor zijn boswachter uit naar het kantoorzaaltje, waar alle vertrouwelijke gesprekken met het personeel tot dusver gevoerd waren. Hij liet zich zinken in de armstoel en zijn vingers tastten automatisch naar de koperen ringen, die als weleer onder de leeuwentongen bevestigd zaten.

„Kan ik je ergens mee helpen, boswachter?” vroeg hij en er was medelijden in zijn stem en ook een verzoek om verontschuldiging voor de misprijzende woorden van mijnheer Arnold.

De boswachter schudde triest zijn hoofd. „Ik wilde alleen maar zeggen dat de jacht niet door kan gaan, mijnheer baron,” bracht hij moeïlijk uit, „de achtender is er niet . . .”

„Is er niet? Is er niet? Te deksel!” riep de baron en hij liet tegelijk beide handen met een klap op het bureaublad neerkomen, zodat het zilveren inktstel rinkelde. Was me daar die kerel een half uur te laat aangekomen om brutaalweg te vertellen dat de jacht niet door kon gaan? Waar haalde de man de brutaliteit vandaan om over zijn plannen te beschikken? Maar Karel Beukelaar ging al verder. „De achtender is al dood, mijnheer baron. Vannacht . . .”

Ongeduldig sloeg de baron opnieuw met zijn vuist op tafel. Zijn oude ogen gloeiden in jeugdige drift en verontwaardiging en zelfs de raad die dokter Zarnic hem onlangs op het hart gedrukt had, om toch voorál rustig te zijn, kon die drift niet temperen. „Dood?” schreeuwde hij en zijn stem sloeg over. „Dood? Vannacht!”

De deur was opengegaan. Johan stond in de opening. „Riep u me, mijnheer?” vroeg hij beleefd en, nog eens maar wat harder: „Riep u?”

De oude man keek hem aan alsof de butler zijn grootste vijand was op één na en hij wees driftig naar de deur. „Ik riep niemand,” tierde hij. „En ik heb je gezegd, dat je niet alles tweemaal moet zeggen.”

Met meer haast en minder zekerheid dan anders, maakte Johan zijn buiging en zijn wending, en de deur sloeg oneerbiedig hard dicht.

Uit het lood geslagen keek de baron nu weer naar de boswachter. Over het toppunt van zijn woede en ergernis heen, kon hij zich langzamerhand weer in bedwang houden. „Vertel op, wat er gebeurd is,” drong hij aan, „maar vlug, want onze gasten wachten.”

Hortend, uitweidend hier en daar, en dan weer tot het verhaal terugge-

roepen door een korte vraag, vertelde de boswachter de verschrikking van de voorbije nacht. Het verhaal vertederde de oude man. Het vertederde hem zelfs zó, dat hij aan het einde berustend zei: „'t Is een vervelende geschiedenis, . . . kom . . . Karel, maar er is niets aan te doen. Ik verwacht dat je nu gauw achter de waarheid zult komen en de stroper zult vangen, want dit is onhoudbaar. Voor vandaag zullen we ons tevreden stellen met het schieten van een paar reeën of een jonge bok.”

Het besluit was een grote opluchting voor de boswachter. Het gevoel van schuld verminderde er door, omdat het gevolg van die schuld minder groot was, dan hij had gevreesd. De baron stond op, ten teken dat het onderhoud afgelopen was. Onbewust greep hij zelfs nog naar het kistje sigaren, om zijn boswachter er van te doordringen dat hij het hem niet langer euvel duidde. Maar hij zette het kistje met een hoofdschudden terug en verontschuldigde zich: „We zullen maar niet roken, want de gasten wachten.” In de gang kwam zijn kleinzoontje hem tegemoet huppelen. „Grandpère, voyez!” juichte hij, terwijl hij een tekening omhoog hield. Direct bond hij in, omdat hij de frons in het voorhoofd van zijn grootvader zag. „Qu'est-ce . . .” wilde hij verwonderd vragen, maar toen ontdekte hij zijn vergissing en hij verbeterde zichzelf: „Grootvader, kijk eens!” Zijn stem klonk nu minder vreugdevol dan eerst: hij was de spontaneïteit van zijn Franse grootvader gewend en de lach, die op dat gezicht altijd klaar stond, wanneer „mon petit François” iets had om te laten zien. Uit één van de kamers kwam snel de moeder nader. „François, viens ici!” riep ze en toen ze haar schoonvader zag, vervolgde ze zakelijk: „Grandpère est pressé, mon cher.”

De oude man kreeg medelijden met zijn teleurgestelde kleinzoon, die toch wel een aardig ventje was gebleken, ondanks de onmogelijke naam.

„Ga maar vast naar voren, boswachter,” zei hij. „Ik kom dadelijk, kun je zeggen.” Toen stak hij zijn hand uit naar de kleine François en samen met Thérèse en het kind ging hij de kamer binnen, om de tekenkunst van de jongen te bewonderen.

Onderdanig bracht de boswachter de boodschap over en daarna drentelde hij in de richting van de oprijlaan, wachtend op het kleine gezelschap. Juist rees achter de herfstasters de tuinman op. Hij sloeg het zand van zijn broek en rechtte zijn rug, met zijn handen in zijn lenden gedrukt. Toen ontdekte hij de boswachter en hij liep dadelijk in de richting van zijn rivaal. „Ik moet je nog wat zeggen, Karel,” riep hij, en verduidelijkte:

„Nu ik je toch toevallig zie . . .”

De ander bleef stilstaan. Hevig benieuwd naar de boodschap was hij niet, want Gerard Breemeijer was nooit zijn vriend geweest. Nu minder dan ooit, omdat juist die nacht gebleken was dat Gerard hem jaren geleden op het verkeerde spoor had gezet.

„Nou, wat is er?” vroeg hij nors.

De tuinman was nu vlak bij hem. „Ja, ik weet niet of je er wat aan hebt,” verontschuldigde hij zich, „maar toen ik vanmorgen vroeg hierheen ging, kwam ik dronken Toontje nog tegen, met een geweer op zijn rug.” Hij merkte direct de verbijstering op in het gezicht van zijn vroegere mededinger en hoe de strenge mond hapte naar lucht of naar woorden. „Ja, ik geloof ook niet, dat de kerel veel goeds uitspookte in het bos,” vertelde de tuinman verder, „want toen hij me zag, kroop hij tussen de struiken en ging hij langs de beek naar het dorp.”

Nu hervond de boswachter zijn spraak. Niet de volle waarheid drong nog tot hem door, maar wel zoveel daarvan, dat hij begreep dat de tuinman hem om de één of andere onnaspeurlijke reden expres het verkeerde spoor gewezen had. Nu hij die vergissing als de voornaamste reden van de vergeefse strijd tegen de stroper zag, bruiste een ongekende drift in hem op. Hij vergat dat ze voor het kasteel van hun broodheer stonden en dat er gasten waren die hen daar zagen staan en een hard woord konden horen. „Je liegt, ellendeling!” brulde hij. „Je liegt en je hebt al die jaren door gelogen. Dronken Toontje is dood en hij is niet in het bos geweest, versta je dat? Hij is er niet geweest!”

Zó groot was zijn woede, dat zijn brede gestalte zich scheen uit te rekken naarmate de tengere figuur van de tuinman in elkaar kromp. Zijn sterke vuisten balden zich en een ogenblik scheen het alsof hij zich met de haat en woede van jaren op zijn misleider zou werpen.

De gasten, het wachten moe, drementen nieuwsgierig nader en keken geamuseerd toe. Wie had ooit gedacht, dat die deemoedige boswachter, nog geen half uur geleden zelf duchtig afgestraft en daarbij opvallend gelaten, zó te keer kon gaan.

Klein en loerend stonden nu de ogen van de tuinman en een grimmig lachje trilde om zijn mond. Het vermeerderde de begeerte van de boswachter om nóg scherpere woorden te gebruiken en in een opwelling van het ogenblik slingerde hij de ander zijn beschuldiging in het loerend gezicht: „Ik denk dat ik wel weet wie vannacht de achtender geschoten heeft.

Die vuile stroper ben jij, Gerard Breemeijer! Jij en niemand anders!"

De tuinman keek om zich heen, alsof hij een uitweg zocht, maar toen hij door de aanwezigheid van mijnheer Arnold en de beide andere gasten die weg afgesloten vond, keerde zijn oude brutaliteit weer. „O ja?" tartte hij, „O ja? Wel, als je dat zo zeker weet moet je me maar laten arresteren. Ha-ha-ha, je zult vast wel kunnen bewijzen, wat je zegt."

Het was niet, omdat hij zich nu minder zeker van zijn zaak voelde, dat de drift van de boswachter even snel wegzakte als zij was gekomen. Toen de ander hem tartte om zijn woorden waar te maken, kwam de herinnering aan de nacht bij hem boven. Het was, alsof hij weer duidelijk, klaarder zelfs dan het in werkelijkheid geweest was, het beeld van de dode dronkaard voor zich zag. Zijn gedachten formuleerden opnieuw de woorden die hij tegen Toontje gezegd had: „Vergeef me..." Het was genoeg om zijn drift te keren. Hij wilde niet het risico lopen, opnieuw een onschuldige met zijn aantijging te achtervolgen. Het was trouwens nauwelijks de bedoeling geweest, de tuinman schuldig te verklaren. Het was een losse aanklacht geweest, niet gesteund door zijn kennis van de feiten, zelfs niet gesteund door een bepaalde gevolgtrekking. Zelfs dat niet?

Nu hij er kalmer over dacht, kwam het onwaarschijnlijke verhaal van de wegvluchtende dronken Toontje in zijn gedachten terug. Dat, de woede en de veranderde houding van de tuinman... „Maak je niet ongerust," zei hij nu volmaakt kalm, „dat bewijs komt, wanneer het stropen doorgaat." De rustige dreiging in die woorden, de volmaakte zekerheid daarin, deden de tuinman schuw opkijken. Even maar, toen aanvaardde hij de strijd tegen zijn nu zoveel sterkere tegenstander. „We zullen zien!" zei hij hees. Zoals een jakhals wegsliuip van zijn prooi, wanneer een leeuw nadert, zo sloop Breemeijer weg naar zijn herfstasters, toen de oude baron naderde. Toch kon Karel Beukelaar het niet laten om zijn dreigement nog te versterken met de bedreiging: „En mijn zoon zal me daarbij helpen."

De tuinman scheen het niet gehoord te hebben, want hij knielde nu neer naast het bloembed en tussen de hoogopgeschoten planten, die met raffia aan bundels gebonden waren, zocht hij ijverig naar denkbeeldig onkruid. Om zich een houding te geven trok hij verkleurde blaadjes van de stengels.

Baron Van Wieckerveld tot Oldenhoven vroeg geen verklaring voor de merkbare spanning in de lucht. De pijnlijke stilte tussen de mannen hield hij voor een gevolg van zijn lang wegblijven. Hij verbrak die, met de op-

merking: „Die dekselse jongen . . . kom, enfin, die zoon van jou, Arnold, heeft een opmerkelijk talent voor tekenen. Hij heeft een paard getekend en je vrouw zegt dat het sprekend op dat dier lijkt dat je tegenwoordig berijdt . . . Kom, we zullen nu vlug gaan. De boswachter wijst ons de herten.”

Ook daarin moest Karel Beukelaar falen, maar de baron zou de laatste zijn om hem dat kwalijk te nemen, want de dieren waren om begrijpelijke redenen onrustig. Slechts éénmaal zagen ze ver buiten schootsafstand de herten wegluchten. Voorop, de kop trots omhoog, ging de gaffel-bok en als één grote kudde volgden hem de hinden.

HOOFDSTUK XII

Glein Deudekom, vrachtrijder op de stad en kastelein van „De Houten Taveerne” rekte zich lui uit en geeuwde tevreden. Toen gaf hij beide paarden een tikje met de zweep, zodat ze hun slome stap veranderden in iets dat werkelijk op een sukkeldrafje leek. „Hu, peerden”, riep Glein. „Schiet dan toch op, mormels!”

De paarden draaiden hun oren naar achteren en gooiden hun kop omhoog, om nog meer ruimte te krijgen in de teugels, die toch al met een slappe boog van het haam naar hun bit neerhingen. De kastelein grinnikte. Nee, niet om die paarden, want aan hun kopschudden was hij al evenzeer gewend als aan het hotsen van de wagen. Het was om de dag, die zo goed begonnen was, en helemaal zo best, zo puik en puur best was geworden. Hij hing de teugels aan de lantaarnhouder en wreef zich de handen. Een vergenoegd en tevreden gebaar, dat tegelijk goed was tegen de kou en uitdrukking gaf aan zijn gedachten. Oude spreekwoorden konden soms verrassend waar zijn. De ochtendstond had vandaag werkelijk goud in de mond gehad, hoewel het er eerst niet naar uitzag. Heel vroeg in de morgen was Glein gewekt door een brutaal gebons tegen de vensterluiken en Neel zat toen al verschrikt overeind bij dat geweld. Altijd op winst uit, was Glein uit bed gegleden. Niets was onmogelijk, als het al eens gebeurd was, filosofeerde hij en daarom was het ook nu best mogelijk, dat er een late jager om logies kwam vragen. Het zou de man wat extra kosten, omdat de kastelein er speciaal voor uit bed moest komen, maar hij was natuurlijk welkom.

Er stond geen jager in het maanlicht achter de herberg, hoewel de man een geweer droeg. De kastelein schrok bijkans van het vermoeide gezicht voor hem en hij vroeg hees: „Is er onraad, Gerard?” Toen lachte de ander een voldane lach. „Welnee man, wat zou er wezen? Maar ik wilde je even zeggen dat ik een hert in je schuur gegooid heb. Misschien zou het goed zijn wanneer je wat vroeger dan anders wegreed, want je kunt nooit weten . . . Ha-ha, 't is de moeite waard, moet je maar denken: 't is de grote achtender, die de baron vandaag zou gaan schieten. Hij zóu hem ook wel geschoten hebben, als hij maar geen sul jachtopziener gemaakt had.”

Er kwam niet direct antwoord. Glein wilde zich niet verdiepen in de strijd tussen de tuinman en de boswachter. Het was zijn zaak niet en als hij er tóch bij won, zou het nooit zijn zaak worden ook. Door de jaren heen was wel gebleken, dat het volkomen veilig was om met de tuinman van het kasteel zaken te doen. Dat was wat anders dan zo'n pofklant als dronken Toontje uit het Rooie End! Stel je voor: hoe ouder Toontje werd, hoe meer hij dronk en hoe minder hij het kon betalen. Ten slotte was Glein wel verplicht geweest om er een punt achter te zetten. Het ging immers niet aan om de winst op Breemeijer te verrekenen met hetgeen hij aan Toon Karreman te kort kwam? Zaken zijn zaken, dat moest Toontje maar voor eens en voor al onthouden. Dat Toon daardoor een betere klant werd bij zijn neef Jan Karreman-met-de-bel en daar bijna iedere dag een fles spiritus kocht, was alweer iets wat Glein niet aanging.

„Kan ik er op aan, dat je vroeg vertrekt, Glein?” drong Gerard aan.

„Nou, goed dan,” bromde de kastelein, „als ik je daar een plezier mee kan doen. Ik ben anders niet zo voor dat vroege opstaan. Bovendien moeten de beesten toch behoorlijk tijd hebben om hun haver op te eten . . . Wel verdraaid” onderbrak hij zichzelf, „wat zullen we nou eten?”

Allebei keken ze in de richting van het veldwachtershuis, waar duidelijk licht brandde. Het kon niet de glinstering van het maanlicht in het vensterglas zijn, want de maan stond achter het huis.

„Ik zorg er voor, Gerard,” beloofde de kastelein haastig en in zijn onderbroek, met zijn blote voeten, schoot hij in zijn klompen en haastig kleperde hij naar de stal, waar hij gul een paar bakken haver in de krib wierp. „Hier, jij een schepje extra,” zei hij tegen de zwarte ruïn. „Jij moet altijd het meeste werk doen en wie het meest verzet, krijgt de beste haver.” Onwillekeurig glimlachte de tuinman bij die woorden, maar het was een lach zo bitter als alsem. Hij dacht aan zijn daad van nu, die voortkwam uit allerlei oorzaken, die hij bewust kende, maar die steeds weer werden gerechtvaardigd met de gedachte aan de woorden van de baron bij zijn eigen aanstelling tot tuinman.

De deur van het veldwachtershuis, honderd meter verderop, en voor het grootste deel verscholen achter de hoge ligusterhaag, was opengegaan.

„Jó, Glein, wat zou die vent moeten?” riep Gerard onrustig.

De kastelein stond alweer naast hem, huiverend in de kille herfstochtend. „Weet niet,” zei hij onverschillig en toen, wantrouwend om de onrust van zijn klant: „Ze hebben je toch zeker niet . . . hé?”

„Welnee, maar ze komen er best achter dat de achtender dood is, maak je maar geen zorgen,” stelde de tuinman gerust en waarschuwde hij tegelijk. „Ik maak me niet ongerust, dat doe jij,” plaagde de ander. Toen gingen ze weer van elkaar.

Nog voor het goed en wel dag was, dokkerde de wagen over de ongelijke dorpsstraat. In een grote verhuiskist, de kop verwrongen tegen het dode lijf, lag de achtender. De poten lagen stijf omhoog, maar een deksel verborg dat alles voor onverschillig welke nieuwsgierige ogen. Op de kist, onschuldig daar neergegoid, lagen drie balen tarwemeel, die Glein de vorige dag al bij de molenaar Terwind had aangehaald.

Het was de eerste maal dat de voerman zo'n vrachtje meenam naar de stad en hij twijfelde aan de uitslag van deze onderneming. Langzamerhand was hij een graag-geziene gast geworden bij de poelier, want hij kon zijn waren ver beneden de prijs verkopen en er toch nog dik aan winnen. Maar deze handel was geen alledaagse en het was twijfelachtig of de poelier er een klant voor zou weten te vinden.

Wonderbaarlijk, zoals dat was meegevallen! De poelier sprong bijna een gat in de lucht van blijdschap over dit onverwachte buitenkansje. In geuren en kleuren vertelde hij waarom het hert zo buitengewoon welkom was. Een groot zakenman gaf een diner en had hem gevraagd om een stuk wild dat nu eens wat anders was dan fazanten en konijnen. Om hem ter wille te zijn had de poelier er al sterk over gedacht om hier of daar een geit te kopen en dat dier als reebout te presenteren. Maar dit was beter, stukken beter! Stel je voor: hij zou er als curiositeit het gewei bijdoen en zijn klant goed inprenten, dat het helemaal geen gevaar kon, wanneer hij zelf de schutter geweest was die het dier neerlegde.

De kastelein had graag gewaarschuwd dat het misschien beter was om het gewei maar te vernietigen, maar dat zou weer een verklaring vragen en de prijs beïnvloeden. Het was allemaal goed gegaan, het zou dus onzinnig zijn om je muizenissen in je hoofd te halen.

Ja, de dag was heel best geworden. Al zou Gerard nog een maand poffen, dan was het nog niet erg, want Glein zou altijd aan de kas blijven zitten en uitmaken hoeveel hij aan deze klant verdienen wilde.

De paarden waren allang weer overgegaan in hun gewone slome stap. Nu hinderde dat niet meer, want ze waren in het dorp en er was niemand van gediend, dat de zware bodewagen in volle vaart over de keien bolderde. Het gaf maar ontevreden gezichten en met ontevreden mensen is

het slecht zaken doen. Hij moest zorgen dat hij de weinige klantjes die dominee Meermans hem voor „De Houten Taveerne” liet, zuinig bij elkaar hield. Bovendien, wie geen klant in de herberg was, kon het zijn of worden voor de bodedienst. Hola, daar kwam de veldwachter uit zijn huisje schieten. Kerel mensen, wat maakte die man zich vandaag druk! De veldwachter bleef midden op de weg staan en stak zijn hand op. „Stop eens even jij,” riep hij met zijn indrukwekkende stem.

De kastelein verschoot van kleur. Daar had je het gegooi in de glazen natuurlijk al. Razend snel combineerden zijn hersens de feiten en veronderstellingen en het gevaar was hem goed duidelijk. Zie je wel, nu was hij er ten slotte toch nog ingetrapt. Het was dus niet voor niets dat die stroper zo'n haast had. En hij zelf, in zijn begeerte om wat te verdienen en die kerel te helpen, had zich laten lijmen. Mooie boel, om voor het hele dorp voor schandaal te staan door de baron mee beroofd te hebben! Maar zó gemakkelijk zal dat niet gaan, veldwachtertje!

De veldwachter was nu met zijn ene voet op de opstap van de wagen gaan staan. „Je begrijpt het wel, hè?” zei hij veelbetekenend.

Dit begin had de kastelein niet verwacht en hij bleef de ander strak aankijken, zonder antwoord te geven.

„Feitelijk ben je niet veel beter dan een moordenaar, Glein,” ging de veldwachter onverstoorbaar verder. Hij was vandaag in zo'n gewichtige rol, dat het hem een ongekend genoegen verschaftte om elk en een ieder die met de dood van dronken Toontje te maken had, op zijn zonden te wijzen. Hij had al een ernstig gesprek gehad met Jan Karreman-met-de-bel, die ten slotte de genadeslag gegeven had aan het verwoeste leven van de dronkaard. De vrouw van de winkelier was een flauwte nabij geweest en ze had gesteund en geklaagd, erger dan dominee Meermans bij mogelijkheid had kunnen bewerken. Zelf had ze immers ook wel flessen vol spiritus aan Toontje meegegeven, al had ze hem dan ook goed op het hart gedrukt dat hij de fles in zijn binnenzak zou bergen.

Maar op Glein scheen de beschuldiging af te schampen. Die bleef hem met grote ogen onschuldig aankijken en het leek wel alsof hij de veldwachter bespette. Wat? „Ik snap maar niet waar je 't over hebt, veldwachter,” zei hij ijskoud.

„Nou, als je 't dan niet weet, dan zal ik het je wel eens zeggen,” grauwde de beledigde gezagshandhaver. „Jij en Jan Karreman-met-de-bel hebben samen de dood van Toon Karreman op je geweten!”

Het was een geruststelling voor de kastelein, dat het niets anders was dan dat. Alsof de ander hem een goede mop verteld had, schaterde hij het uit en hij riep: „Nou veldwachtertje, als ik het je zo zeggen mag: er is weinig verspeeld aan Toontje, nietwaar?”

Met een grap joeg hij de veldwachter van zijn wagen en hij dreef de paarden vrolijk voort over de hobbelige weg. Uit louter vreugde zou hij de dieren bijna tot een galop aangezet hebben, maar de klanten, zie je . . .

Gewoontegetrouw kwam de tuinman van het kasteel aanlopen in „De Houten Taveerne”. Wel beloofde hij dat hij die avond niet over de schreef wilde, maar dat was een voornemen waarmee hij elke volgende dronkenschap aankondigde. Met opgetrokken wenkbrauwen informeerde de stroper naar de afloop van wat zij weids als hun „handel” betitelden en toen hij daarop een geruststellend knipoogje gekregen had, begon hij met haast de onaangenaamheden van de voorbije dag weg te drinken.

Toch was Glein de schrik niet helemaal te boven en toen hij een rustig ogenblikje vond om van de geslaagde handel te vertellen, kon hij het niet laten om te zeggen: „Dat was een gevaarlijk stuk, Gerard, om dat hert haast onder de ogen van de baron weg te schieten.”

De tuinman had al genoeg gedronken om die bewering met klem en kracht te bestrijden en hij pochte: „Ha, 't mocht wat! Zal ik je eens wat vertellen, Glein?” (Met zijn hand veegde hij met één grote veeg alle mogelijke bezwaren, die de kastelein tegen zijn bewering hebben kon, bij voorbaat van zich af.) „Zal ik je wat zeggen, Glein? Ik schiet ze allemaal kapot. Nu hij weet dat ik het ben, zal ik hem laten zien dat ik niet bang voor hem ben. Ha-ha-ha, met zijn zoon zal hij me achterna zitten, zegt'ie, maar met die zoon reken ik op een andere manier af.”

De kastelein, zakelijk slim, bracht er de bezwaren tegen in, maar met dronken overmoed snoefde de tuinman voort: „Eerlijk, Glein, hij krijgt me niet. Ik heb toch zelf van de veldwachter gehoord dat hij die er niet in wil mengen? Ha-ha, de veldwachter vroeg me of ik nog wel eens wat van de stroper hoorde, waar de boswachter destijds zo gebeten op was. Maar ik weet daar niks van natuurlijk, want ik ben geen boswachter.” Dat de veldwachter er niet in gemengd werd, stelde de kastelein gerust.

Hij bedankte voor een groter gevaar dan hij tot dusver gelopen had, maar als de zaak zo stond, ja . . . „Ik weet wel een goed adres om de herten van de hand te doen,” fluisterde hij achter zijn hand, hoewel er niemand in

het café aanwezig was. „Als je maar kalmpjes aan doet en... eh... zoals we afgesproken hebben: met geen cent risico voor mij.”

Met zijn donkere ogen, die onnatuurlijk schitterden door de drank en nu vochtig werden door een diepe dronkemansontroering, keek Gerard de kastelein aan. Over de toog heen reikte hij hem zijn bevende hand en beloofde met overslaande stem: „Glein, jongen, jij bent mijn vriend door dik en dun. Als jij er niet was, dan zou ik... dan zou ik... Maar je kunt op me rekenen, Glein, eerlijk. Zoals ik altijd op jou heb kunnen rekenen, zo kan jij het op mij doen. Je weet wat ik je gezegd heb: De hele kudde komt hier bij jou in de schuur te liggen en daar komt geen boswachter en geen veldwachter aan te pas.”

Hij maakte een veelbelovend gebaar tussen duim en wijsvinger, alsof hij zijn vriend de winst al voortelde en vroeg: „Geef me d'r nog één, Glein, jongen. Geef me een dubbele, met een kop er op... ha-ha.”

Zacht klokte de kruik en Gerard omvatte al het glaasje, om het weg te trekken zodra het gevuld was. Toch nam hij het niet direct op, want in zijn droesig denken kwam een vriendschappelijker plan op. Met zijn linkerhand wees hij naar de kastelein en zijn vinger drukte hij op het onderste knoopje van het strakgespannen vest of daaromtrent en hij lalde: „Neem er ook eentje van mij, Glein, op de goeie afloop.”

Uit een andere fles schonk de kastelein zich een glaasje water in en toen ze hun eerste slok namen, spoelden ze die allebei goed proevend door hun mond. Toen rekte de kastelein zich languit en door zijn geeuwen heen prevelde hij: „Kom Gerard, het wordt langzamerhand bedtijd, want we zijn er vanmorgen vroeg bij geweest.”

Door de stille avond, zijn blijdschap in onduidelijke woorden uitzingend, wankelde de tuinman Gerard Breemeijer naar huis.

Maar waarom, waaróm, liep hij die verre omweg langs het krot van dronken Toontje, die nu met glazige ogen naar de zoldering van zijn bedstee lag te kijken? Miste hij dan toch zijn vriend en beschermer van al die jaren? Voelde hij zich niet helemaal zeker meer van zijn zaak, nu hij zijn schuld niet langer op onschuldige schouders af kon schuiven?

Hij ging door de nacht huistoe, helemaal door 't Rooie End. De kat miauwde klagelijk voor de deur van het krot. Dat ontroerde de tuinman en hij hilde van meelij met het arme dier. Met onvaste handen tastte hij zich een weg naar de deur en hij lichtte de klink op. „Toontje, jongen, daar is je poes,” hikte hij, terwijl het dier schichtig langs hem heen naar binnen schoof.

HOOFDSTUK XIII

Zie hem daar gaan, de boeteling. Zijn hoofd ligt weggedoken tussen de puntigheid van zijn opgetrokken, brede schouders. Zonder nadenken, naar een vast omljnd plan, stapt hij „De Houten Taveerne” binnen en het is niet nodig dat Glein wegduikt in de kamer en Neel naar voren stuurt omdat hij niet thuis is, want de boswachter heeft de wagen al zien staan en hij hoorde het schrapen van een paardehoef over keien.

„Ik moet je man hebben: Glein,” zei hij duidelijk.

Het bleek nodig dat hij die woorden driemaal herhaalde, want eerst was Glein niet thuis, daarna lag hij nog in bed en ten slotte was hij nog niet helemaal aangekleed, maar zou Neel hem even roepen. Met een benepen gezicht stond de kastelein in de deuropening, maar aan het gezicht van de boswachter zag hij wel dat ook nu zijn angst overbodig was.

„Boswachter Beukelaar,” herkende Glein eerbiedig.

„Ik moet je even hebben, Glein,” begon de boeteling.

De ander leunde nu vragend over de toog, het zware bovenlichaam gesteund op de sterke bovenarmen, de rossige wenkbrauwen hoog opgetrokken, zodat de bijna argeloze kinderogen recht in de ernstige ogen voor hem keken.

„Wat zal het wezen, boswachter?” moedigde hij aan.

„Ik denk dat je morgen rijden moet voor Toontje, niet?” informeerde Karel. Hij wachtte nauwelijks op het toestemmend voorover vallen van het hoofd tegenover hem, maar hij gaf de ander kans om met dezelfde knik de volgende vraag te beantwoorden: „Van de armen?”

Langzaam groeide er verwondering in de kinderogen van de kastelein, die toch genoeg gezien had om zich over niets meer te verwonderen.

„Je rijdt hem met twee paarden en de goeie wagen naar het kerkhof,” besliste de boswachter, „voor mij.”

Hij tastte al in zijn zak, om geld daaruit te nemen. „Hoeveel?”

Glein noemde een prijs en omdat die prijs hem zelf meeviel, vulde hij hem aan met een knipoogje en: „Voor een beste klant kan je wel wat over hebben.”

Hoewel de ander niet lachte, kwam hij zelf overeind en sloeg zich kletsend op zijn dijen, terwijl zijn lach door het lokaal daverde.

Karel had het geld uitgeteld op de toog, maar hij wendde zich al af voordat de ander het opstreek.

Zie hem daar weer gaan over de dorpsstraat, waar het zonlicht nu glimmert op de natte keien, waar de mist nauwelijks van opgetrokken is en de vochtige adem van de nacht nog sporen liet liggen.

Hij stapt vastberaden over het knierpend grind van de pastorietuin, terwijl hij opzij kijkt naar het kerkhof. Als een gongslag weerklinkt het geluid van de bel door de brede en hoge gang van het pastorale huis. Dina van Jan Karreman-met-de-bel is verwonderd, wanneer ze daar de zwijgzame boswachter ziet. Ze kent hem van zijn wekelijkse verschijning in de kerk, maar nooit nog, bij haar weten, was hij hier.

„Ik moet de dominee even hebben,” zei de boswachter duidelijk.

Dominee was thuis en of de boswachter maar even . . . Maar de voeten bleven stevig geplant op het stoepje voor de deur en de boswachter schudde nee. „Ik zou graag willen, dat u meeding om Toon Karreman te begraven, dominee,” stak de boswachter dadelijk van wal.

Een fijn en blij lachje rimpelde de ooghoeken. „Dat was ik al van plan, Beukelaar,” knikte dominee Meermans. „Maar het is goed dat je me er aan herinnert en dat ik weet dat je er morgen zelf ook zult zijn. We hebben ons te weinig aan die man gelegen laten liggen, nietwaar? De kastelein en Karreman, de winkelier, hebben beter voor hem gezorgd . . . Och, ja ja, we hebben een schuld aan hem goed te maken, want toen hij er alleen nog maar zat met Gerard en nog een paar van die vrienden, ben ik niet langer klant gebleven bij „De Houten Taveerne”. Je kon zo weinig goede gesprekken meer houden meende ik. We zullen maar hopen, dat God genadiger over hem gedacht heeft dan wij, Beukelaar.”

Stom knikte de boeteling en hij deed het grind weer knierpen onder zijn gaande voeten.

Bram Ochterop, de dorpstimmerman, had de boswachter niet binnen horen komen. Hij had zich verknoukeld over de kist, die al half in elkaar gespijkerd op de werkbank stond. Hij had er wat restjes vuren delen voor gebruikt, want de gemeente was een klant die wel degelijk was van betalen, maar niet best. De bodem had hij van dwarse deeltjes gemaakt, die hij bij elkaar geraapt had onder de zaagbank. Straks een kwastje beits er over en Toontjes laatste woonplaats was klaar, niet veel beter, maar

zeker ook niet veel slechter dan het krot waarin hij sinds jaar en dag gehuisd had. In plaats van linnen kwam er wit kastpapier in de kist.

Met gebogen hoofd stond de boswachter dat even aan te zien. Toen zei hij ernstig: „Ik zou die kist maar in elkaar trappen, Bram.”

Geschrokken keek de timmerman op. Aan de stem had hij heel even gemeend, dat het de burgemeester was, die zo onverwachts binnen was gekomen. Nu het Karel Beukelaar was, lachte hij om de goede grap. „Ha-ha, je zou hem zo in de grond willen stoppen, zeker?”

Hij klopte met zijn hamer tegen de wand van de kist. „Voor Toontje uit het Rooie End; het is een mooiere kist dan Toontje verwacht zal hebben,” fluisterde hij.

„Ik zou die kist maar in elkaar trappen, Bram,” herhaalde de boswachter. Met niets-zeggende, niet-begrijpende ogen keek de timmerman zijn bezoeker aan. Geen glimpje van een lach te zien op dat strakke gezicht. Wat wilde die kerel? Wilde hij soms iets van die kist zeggen? Had hij de bodem gezien?

Bram Ochterop legde haastig het deksel op de kist. Toen leunde hij er op, met beide handen op het witte hout, zodat de grote knoesten er in bijna bedekt waren. Zijn vingers lagen wijd uitgespreid. Bijna vijandig keek hij naar de boswachter. „Is die kist niet goed soms?” vroeg hij.

„Trap hem in elkaar of berg hem op zolder voor jezelf of je kinderen,” zei de boswachter hard. „Toontje zal niet in zo’n krat liggen, dat verzeker ik je.”

„Weet je wat de gemeente mij voor dit werk betaalt?” beet de timmerman. „Nee, maar ik betaal bij wat je er aan te kort komt, dat weet ik wél. Zeg op!”

Nog even keek Bram naar de kist voor hem. Het was jammer van het werk, maar och, eigenlijk had de boswachter gelijk: het was niet helemaal eerlijk om een dode te beduvelen. Hij stelde zijn prijs lager dan hij daarvoor ooit had gedaan of dan hij van plan was later ooit te doen. Terwijl hij het geld opstreek, beloofde hij er een peluw in en een overtrek van linnen.

Hoofdschuddend zag hij de boswachter vertrekken. Het was meer dan Bram Ochterop kon vatten. Iedereen wist immers dat Toontje naar de boswachter gespogen had, zo vaak als ze elkaar tegenkwamen? En de boswachter? Had hij niet bij nacht en ontij rond het krot in het Rooie End geslopen, alsof hij daar iets zocht? Nee, het fijne kwam je er niet van te

weten, maar zoveel was wel te begrijpen, dat ze helemaal geen vrienden waren, die twee. En nu dit. Onbegrijpelijk!

Het werd een hele vertoning.

Glein zat met een hoge hoed op de bok van de lange lijkwagen en hij had aan het eind van zijn zweep een zwarte wimpel gebonden. Hij keek links noch rechts, zelfs niet als een van de schooljongens hem als een oude bekende begroette. De beide paarden, in hun zware, zwarte schrabakken, waren onherkenbaar als voorwereldlijke monsters. Hun oren bewogen zenuwachtig van voor naar achter en hun koppen rukten van tijd tot tijd aan de te strakke teugels.

Met getrokken klewang liep de veldwachter voorop. Hij ging er groots op, dat hij van alle mensen op het dorp, het meest met Toontje te maken had gehad en van tijd tot tijd nog wel eens een poging had gedaan om hem op het rechte pad te houden. Hij liep wat achterover, door de ontwende militaire houding, maar dat hinderde allemaal niet, want de dorpelingen namen toch hun pet al af als hij aan het hoofd van de stoet passeerde. De stoet? Was er een stoet, die meeging om Toon Karreman de laatste eer te bewijzen?

Als een die rouwt om een lieve dode, ging vlak achter de wagen de boswachter voort. Nee, hij rouwde niet om een dode, het was slechts om de eigen schuld die hij boette, dat hij het hoofd zo diep boog.

En verder?

Eerst liep Karel Beukelaar daar alleen, maar voordat ze goed en wel het Rooie End uit waren, had de schooljeugd de wonderlijke optocht al ontdekt en bij tientallen sloten de jongens en de meisjes zich aan, met lange stappen de maat van de veldwachter en de boswachter overnemend.

De smid Teun Vonk liet zijn hamer op het aambeeld rusten en haastte zich naar de deur, toen hij de paardenhoeven over de keien hoorde gaan. Hij ontroerde bijna door wat hij zag van de beide mannen die voor en achter de wagen gingen. Zó, met het leren schootsvel nog om en de zwarte roetvegen in zijn gezicht, volgde hij met gebogen hoofd de kinderen. De winkeliërsvrouw keek tussen de potten met ulevellen en laurierdrop door, die op het randje achter de bescheiden etalage stonden. Ze had het beeld van de dronken Toontje die haar winkel uitging met zijn spiritusfles, niet meer kwijt kunnen raken, sinds de veldwachter haar op haar boze daden opmerkzaam had gemaakt. Ze slikte haar tranen weg, toen ze de veld-

wachter door haar venster langs zag schuiven en erger werd haar ontroering, toen ze de schrabakken zag opdoemen en Glein achter zijn paarden, met het effen gezicht van de doodbidder.

Haar droge handen veegde ze af aan haar boezelaar en met overslaande stem riep ze naar het kamertje achter de winkel: „Ik ga even naar het kerkhof, Jan.”

Het belletje klepte voor Toontje. Ze liet de deur openstaan en die deur stond nog open, toen haar man er door geslipt was en achter haar de boetetocht volbracht.

Bij mensenheugenis had nooit een dorpeling zo'n begrafenis gehad, of het moest de barones geweest zijn. Maar wie wist daar nog van?

Op het aardheuveltje naast de grafkuil stond dominee Meermans de stoet af te wachten. Ook hem ontroerde het gezicht van de kinderen, van de mannen en vrouwen, die de wagen voorgingen en volgden. Maar die ontroering bracht een glimlach op zijn gezicht en hij keek naar boven, alsof de mussen in de berk deel hadden aan dit wonder. Daarna keek hij toe hoe de smid en de timmerman aan de ene zijde en Glein met de boswachter aan de andere, de glimmende hengsels van de kist beetpakten, om de dode naar zijn graf te dragen. Maar uit de achterste rijen wong zich de gedrongen figuur van Jan Karreman-met-de-bel naar voren en hij duwde Glein opzij. Gewillig klom Glein weer op de bok, blij, dat hij nu niet al te dicht in de buurt van de predikant behoefde te komen. Toch kon hij het niet laten om even schuin opzij te kijken. De dominee knikte hem vriendelijk toe, als een oude bekende. De kastelein monkelde verlegen en gaf de paarden een tikje met de versierde zweep. Wat die dominee toch bij hem zocht! Kwam hij, Glein, ooit bij de kerk glimlachen en knikken naar mogelijke klanten? Als hij er niet was, dan was er wel een ander, die schenken zou op het dorp. Waarom nam die man het hem dan in stilte kwalijk? Vort dan, zwart!

Een beetje te laat kwamen de ouderlingen Meijeveld en Teunissen op het kerkhof aan. Ongemerkt sloten ze zich aan bij de kring dorpelingen, die om het graf geschaard stond. Maar dominee Meermans had hen zien komen en hij wenkte hen naderbij om naast hem op het heuveltje te staan, als ambtsdragers die een dode uit de gemeente gaan begraven. Het was zo stil om de kuil. Alleen het snikken van een paar vrouwen was hoorbaar.

De kinderen zongen. „De Heer is mijn Herder,” zongen ze en toen ze

zwegen was er meer geluid van snikken en er waren mannen die verkouden waren.

„Als we een dode begraven, maken we een wond in de aarde,” zei dominee Meermans. „We leggen onze dode in die wond en dekken hem toe. Er is een lege plaats in ons hart en in ons dorp. Maar die lege plaats in ons hart wordt ingenomen door iets anders. En de lege plaats in het dorp? Is er iemand die zijn plaats in wil nemen?”

Waarom moet dominee Meermans nu zo rondkijken? Waarom kijkt hij van de smid naar de winkelier en van de winkelier naar de gezeten boer Meijeveld, die zelf al zo dicht bij het graf staat als een oud man dat maar doen kan?

„In het doopboek van onze kerk las ik vanmorgen de naam Antonius Johannes Karreman. Hij heeft een teken megedragen door zijn leven en zijn ouders hebben over zijn hoofdje iets beloofd, toen hij klein was. Ja-ja, en hij is de laatste jaren door ons midden gegaan als een getekende. Ik en u, we hebben door het laatste het eerste vergeten. We hebben wat aan hem verdiend en we hebben wat om hem gelachen, maar we hebben nauwelijks aan dat kleine kind en aan die belofte gedacht. En hijzelf? En God?” Ja, dominee Meermans weet dat zo fijntjes te zeggen, want waarom schreien ze nu allemaal, die mensen?

En dan moet er nog gebeden worden natuurlijk. Gebeden en gedankt. Dat heeft zelfs die dominee er nauwelijks goed af kunnen brengen. Want onze Vader in de hemelen, het is toch zo moeilijk om Uw Naam te heiligen en Uw wil geschiedt ondanks ons. En ja zeker, we willen wel brood, maar we moeten er toch ook zo voor ploeteren. En dan, ja, ja, we hebben schuld, maar het vergeven is voor ons zo zwaar... zo zwaar! En Uw koninkrijk mag wel komen, later... later... hier en overal, als we toch dood moeten, net als Toontje, en dan willen we ons verheugen in Uw kracht en heerlijkheid, maar... later, later... want we hebben nu nog zoveel te doen...

Het ruiste zo vreemd in de bomen boven het kerkhof.

Zwijgend gingen de mensen terug en ze keken schuw omhoog naar de zwarte kraai die over vloog. Als die kraai nu maar niet zou krassen, want dat betekende een nieuwe dode, binnen het jaar.

O God, zie toch, dat het mensen zijn, de dorpelingen van Wieckerveld, en laat die boswachter het niet zo moeilijk hebben, met zijn schuld op zijn schouders. Hij heeft wel mee U gevraagd om vergeving, maar hij kon

zelf nog niet tot vergeven komen. Hij ziet altijd maar dat zijn jeugd en zijn huwelijk ondersteboven gelopen worden door Gerard Breemeijer, die direct al uit de beste krib wou eten. O God, laat hem zien op Christus en help hem om zover te komen, dat hij vergeven kan.

Dominee Meermans ziet de eenzame figuur van de boswachter na van het heuveltje naast het graf. „We moeten nog eens praten met elkaar, Beukeelaar,” zegt hij zacht voor zich heen, „want je hebt het Kruis nog niet gezien.”

„Zei u wat, dominee?” vroeg de doodgraver. Hij had de grond in een kring weggeschept en de dominee stond nu op een aarden voetstuk.

„Ik zal gaan, Driekus,” beloofde de predikant en hij stapte van zijn voetstuk af op het bruin-groene gras van het kerkhof.

Lang is de herinnering aan Toontje en zijn begrafenis blijven leven in het dorp, maar niemand sprak er over . . .

HOOFDSTUK XIV

De bladeren kleurden bruin en geel, met het rood van het Amerikaanse eikenloof daartussen. Bij elke rukwind dwarrelden ze bij duizendrallen tegelijk naar de grond. Maar de boswachter en zijn zoon letten daar niet op. Een nieuwe en vurige ijver was in Karel Beukelaar ontwaakt. Niet langer nutteloos uitzwerven naar het Rooie End, maar oplettend aanwezig zijn in het bos, waar nu bijna geen nacht voorbij ging of er klonken geweerschoten. Voor de dreiging, die jaren in het bos gehangen had, was een grote onrust in de plaats gekomen, maar dit was beter, veel, véél beter. Er was gevaar en bedrog, ook nu, maar je kon het horen en op het geluid afgaan. Dat was iets bekends, want zo had hij altijd de dieren opgezocht, afgaande op hun geluid. Zo zou hij nu ook de stroper ten slotte vinden: afgaande op de schoten in de nacht, veraf of nabij.

Er was als vanzelfsprekend een verbond gesloten tussen de vader en zijn zoon. Vanzelfsprekend, want ze zochten beiden dezelfde vijand. Er was de verzwegen naijver tussen hen, wie hem vangen zou en daarbij het verzwijgen van hun plannen, maar hun doel was één. Eén was ook hun uitgaan op maanlichte nachten, wanneer keep en korrel op het geweer zichtbaar waren en een gericht schot daardoor mogelijk.

Voordat ze die eerste maal samen uitgingen, hadden ze woorden gehad. Het was de week volgend op de dood van de achtender. De week dus ook na de dood van Toontje. Het was nog aardedonker buiten en over het samen uitgaan had niemand met een woord gesproken. Jan-Jacob zat met de handen onder het hoofd in de vlammen van het blokkenvuur te kijken. De vuurtongetjes krulden tot strikken... kijk, een strik met een konijn er in... het konijn danst en zijn puilende ogen zijn gloeiende vuurpunten. Nu laaien de vlammen donker op, tot een gewei... Hu, de achtender... nee, drie... vier... er zijn maar vier takken aan het gewei... Om de beelden te verstoren trapt Jan-Jacob de zware stronk opzij, die midden in het vuur ligt te gloeien en waaruit de konijnen zeker zijn voortgekomen, uit de holten en gaten in het wortel-end. Duizenden vonkensterretjes vliegen de schouw in. De zachte stem van Annelies: „Doe dat

niet, jongen, anders vliegen de vonken de schoorsteen door en ze vallen neer op het dak." Haar angstbeeld: het rieten dak in vlammen . . .

De jongen gaf geen antwoord. Uit de omgevallen stronk was al een blijder beeld opgekomen, als een vrolijk visioen. Een gezichtje, blank en stralend, met daarin twee grote, gloeiend-felle ogen, die diep in de zijne keken. „Ik weet wel waarom ik je zoen, Jan-Jacob." De lekkende vlammetjes, die om de mond speelden, deden de lippen op en neer gaan, zodat de jongen onwillekeurig ook zijn lippen tot woorden vormde: „Ik nu ook, Greet, ja-ja, ik weet het, maar ik was toen nog te jong."

De gedoofde randen van het houtblok lagen als een krans van zwart haar om het lichtende hoofd. Niet langer in vlechten, nee, maar in een volle wrong, zoals hij haar laatst had zien gaan en zich bijna angstig verborgen had achter een jeneverbes.

Maar de vlammen kregen opnieuw kans en uit het bloedrood gloeien groeide opnieuw het spel van een worstelend konijn, worstelend met puilende ogen. Jan-Jacob zuchtte. Loom en zwaar voelde hij zijn hoofd en een ogenblik vielen zijn starende ogen toe. Niet lang, want het visioen van het hert kwam desondanks en de takken groeiden tot brede, sterke bladen: de achtender!

„Jan-Jacob . . ."

De jongen keek op. Een nieuwe klank klonk door in de stem van zijn vader. Een bijna smekende klank. Ook Annelies legde haar breiwerk neer, klaar om mee te luisteren. Eindelijk weer woorden, uit die strenge, gesloten mond. Eindelijk woorden, na een tijd van zwijgen en tobben, waarin ze met moeite het verhaal van Toontjes dood had losgekregen. Och, ze kenden elkaar nu al zo goed en zo lang. Ze had het direct al begrepen, toen hij zei: „Toon Karreman is dood. Hij lag dood, terwijl de achtender werd neergeschoten."

Dus Toontje was de stroper niet geweest. Ze was er al zo lang bang voor, maar ze had er Karel nooit van kunnen overtuigen. Nors en koppig ging hij zijn weg. Norser en koppiger, naarmate zij zich meer tegen zijn overtuiging verzette. Ze had hem laten begaan. Liever een mislukt onderzoek en teleurstelling daarna, dan dát alles en daarbij nog het verdriet van hun onderlinge twist. En nu was die teleurstelling er en de wroeging — o, ze voelde het zo duidelijk, alsof hij het haar met duizend woorden in haar gezicht had geschreeuwd — wroeging over de valse verdenking. Als hij gezegd had: „Ik heb me vergist, Toon is onschuldig en ik ben een stommeling,

omdat ik dat al die jaren niet geweten heb", als hij dat gezégd zou hebben, zou ze niet beter geweten hebben dan nu, hoe hij leed en vocht. Ze had hem naar het dorp zien gaan, met een deel uit het gelddoosje uit de linnenkast. Gezwegen had ze en gehoopt, dat het waar was, wat ze vermoedde. Daarna was Karel nog een keer uitgegaan. Hij had zijn Zondagse zwarte pak aangetrokken. Ook die keer had ze niets gevraagd. Stil had ze het stof van zijn rug afgeborsteld.

Maar ze had het niet kunnen laten om haar armen om zijn hals te slaan en hem een kus te geven, vlak op zijn zwijgende mond, zoals ze het in hun verlovingsstijd gewend waren, toen alles anders, vreugdiger was. „Karel, lieve, lieve Karel,” zei ze.

En nu dit. „Jan-Jacob . . . ”

Met een ruk kwam de jongen overeind en hij keek benieuwd naar de rieten stoel, waarin zijn vader zat. Zijn wenkbrauwen trok hij hoog op. „Ja, wat is er?”

„Toon Karreman was de stroper niet.” Moeilijk kwam de erkenning van ongelijk en de blauwe ogen gleden even van de jongen af naar de vrouw, om haar in die bekentenis te doen delen.

„Nee, Toon was de stroper niet,” herhaalde hij toonloos en hij schudde zijn hoofd, alsof iets hem nog hinderde. Toen richtte hij zich op en levendiger ging hij voort: „Maar de stroper zit dichterbij, denk ik.”

Jan-Jacob had zijn gezicht weer naar het vuur gekeerd en al luisterend borg hij het hoofd in de handen. Hij had dit al zo lang geweten en hij had gezwegen. Hij voelde aan, dat zijn vader meer leed had gehad dan nodig was, en dat het door zijn zwijgen kwam. Om dat goed te maken, gaf hij toe: „Dat denk ik ook, ja.”

Verrast keek de vader op. Maar de zoon liet zijn hoofd rusten, ook nu. „Je wist het?”

„Ik vermoedde het, ja.” Onwillig gaf hij toe, want hij voelde het verhoor komen.

De jongen schokschouderde. „Hij gebruikte hetzelfde koperdraad, dat hij voor de planten en bloemen gebruikt, om op te binden.”

„Dat is niet waar. Daarvoor gebruikte hij raffia!”

Nu keek Jan-Jacob wel op. Zijn ogen stonden wijd van schrik. De veronderstelling van Greet, lang geleden, was dus verkeerd geweest. Hij had nooit gelet op het materiaal, waarmee de tuinman werkte. Nooit was het in hem opgekomen, om de juistheid van haar veronderstelling te onder-

zoeken. Waarom zou hij? Natuurlijk gebruikte de tuinman koperdraad voor het opbinden. Later was het alleen duidelijk geworden dat het daarom waarschijnlijk was dat hij van hetzelfde materiaal ook strikken maakte. Moest hij vertellen van zijn gevecht met de stroper, toen, op die late avond, toen hij was weggebleven uit school? Dat deed hij niet. Vader zou het hem kwalijk nemen dat hij dat belangrijke feit verzwegen had en hij zou er gelijk in hebben. Dat dus niet. Maar dan? Wat dan?

„Nou, waarom? Hoe kwam je daar bij?” polste de boswachter verder.

„Greet zei het,” gaf de jongen onwillig toe.

„Greet zei het!” fluisterde de boswachter en een triomfantelijk licht schitterde in zijn ogen. „Ze zei, dat haar vader precies zulk koperdraad had?” Voor alle zekerheid wilde hij de bevestiging daarvan hebben. O, het zou niet gebruikt kunnen worden als bewijs tegen de stroper. Waarom zou Gerard geen koperdraad in huis mogen hebben? Maar zijn verdenking, gegroeid na de twist op het voorplein van het kasteel, won aan zekerheid. Vooral de eerste dagen na Toontjes dood was hij bang geweest om zich opnieuw door een gedachte te laten leiden; om opnieuw het risico te lopen, de verkeerde jaar na jaar te achtervolgen. Maar dit: „Greet zei het,” gaf al een schijn van zekerheid. Het gaf hem ook moed om met het moeizaam uitgewerkte plan voor de dag te komen.

„Dat meisje was je schoolvriendin immers?”

„Ja,” knikte de jongen en een warm rood trok over zijn gezicht. Een meisjesachtig lachje trilde om de lippen van zijn moeder. Misschien dacht ze terug aan haar eigen jeugd. Aan twee jongens, die er om vchten om haar naar huis te mogen brengen: een blonde met blauwe ogen en een tengere, zwarte jongen, die soms door zijn vlugheid de blonde overwon, maar meestal het loodje moest leggen tegen de vastberadenheid en de woeste kracht van de ander. Zo was het de blonde, die haar thuis bracht. Urenlang liep Karel om haar door de bossen... en ze waren kinderen, zoals Jan-Jacob kind was, toen dat meisje zijn schoolvriendinnetje werd.

„Spreek je haar nog wel eens?” ondervroeg de boswachter alweer.

Verwonderd zweeg de jongen. Waar ging dat heen? In welke richting wilde zijn vader hem hebben?

„Nee, de laatste tijd niet,” antwoordde hij jongensachtig.

„Heeft ze een ander?”

„Niet dat ik weet. Maar waarom?”

„Ik zal het je zeggen: Je moet die vriendschap hernieuwen. Je moet dat

meisje weer eens gaan opzoeken. Jullie zijn alweer zoveel groter en het is een knap ding."

Wat praatte die boswachter nu levendig. Het was alsof hij met vuur zijn eigen keus verdedigde, in plaats van de oude liefde van zijn zoon.

Het gezicht van Annelies was verstrakt. Vaag voelde ze waar haar man heen wilde. Meer nog dan zich te verwonderen over de ingewikkeldheid van dit plan, vreesde ze de gevolgen er van.

„Niet doen, Karel!" waarschuwde ze haastig en ze leunde gespannen voorover tegen de tafel, haar breiwerk nog in haar handen. Koortsachtig volgden haar gedachten de woorden van haar man, vlogen die dan ver vooruit en zagen een lijdensweg voor haar kind, zó groot, zó lang en verschrikkelijk, dat ze bijna ademloos herhaalde: „Niet doen, Karel!"

Haar woorden drongen nauwelijks tot hem door. Hij had zich in stille uren al weer te vast gebeten in zijn plan. Eerst had hij het aan blind toeval over willen laten, om er zijn zoon opmerzaam op te maken, maar nu het meisje hem al inlichtingen gegeven had, ongevroegde en ongedacht-waardevolle inlichtingen, waarom zou dat dan niet door kunnen gaan in dienst van zijn taak om de stroper te vangen?

Op de waarschuwing van zijn moeder was Jan-Jacob nog oplettender geworden. Wat in de wereld zou vader van plan zijn?

„Luister, Jan-Jacob," ging de man al verder: „Dat meisje weet er natuurlijk alles van."

„Waarvan?"

Ongeduldig handbewegen om het gebrek aan begrip. „Van dat stropen van haar vader natuurlijk!"

„Nou en . . . ?"

„Je zou haar uit kunnen horen. We zouden dan . . . Wat?"

Zijn stem viel plotseling stil. Jan-Jacob was opgestaan. Nu was hij opeens een man. Zijn vuisten waren gebald tot harde hamers, zijn jonge lichaam trilde en zijn mond trachtte woorden te vormen, maar zijn hijgende adem bracht geen geluid mee uit zijn strot. Zie toch, hoe die blauwe ogen hard geworden zijn en bliksemen. Zie, hoe hij zijn vader op dit ogenblik haat en hoe hij zijn dood zou wensen.

Eindelijk kwam er geluid. „Bah!" beet hij er uit.

„Jan-Jacob ga zitten!" beval zijn moeder.

Hij keek haar ontzet aan. Nooit eerder had haar stem zo'n macht over hem. Gedwee zakte hij neer op de stenen rand voor de haard. Toch was

daarmee zijn woede niet bekoeld, maar zijn stem keerde weer, hij kon zeggen wat hem hinderde. Bitter als alsem, giftig als het sap van de smeerwortel, waren zijn woorden. „U laat haar er buiten, begrijpt u? Geen woord spreekt u met haar over die stroperij. Als ik ooit merk, dat u haar er in betreft, dan zal ik . . . ik zal . . . , dan steek ik geen hand meer uit om u te helpen, begrepen? Dan klaart u het alleen maar met Gerard Breemeijer. Dan . . . dan . . . ”

„Jan-Jacob, nou hou je je mond,” gebood zijn moeder streng, „anders krijg je een draai om je oren, zo groot als je bent.”

Hij zweeg onmiddellijk. De bittere woorden, die hij nog had willen zeggen, het dreigement, dat hij naar zee zou gaan en dat zijn vader barsten kon met die rot-bossen . . . , dat alles slikte hij in en hij zweeg. Huiverend keek hij in de vlammen en allerlei grijnzende gezichten staarden hem daaruit aan. Daartussen, met een van ellende vertrokken mond, Greet, die hij met zijn liefde tot verraad gedwongen had. Een bijna lichamelijke pijn voelde hij en het liefst zou hij nu opgesprongen zijn en aan één stuk het bos doorgerend naar de beukenlaan, opzij van het kasteel. „Greet,” zou hij hijgend roepen, „Greet, ik hou van je en ik wil het niet, hoor je, ik wil het niet!”

„Ik heb je toch gewaarschuwd, Karel,” suste Annelies haar verbitterde man.

Hij zat nog steeds met donkere ogen naar zijn zoon te kijken, die nu weer met het hoofd in de handen voor zich keek. Ze had meelij met hem, maar ze had willen schreien en juichen tegelijk om haar jongen, die nog zo heel anders gereageerd had dan ze in haar gelukkigste dromen over hem had durven hopen. De harde woorden tot zijn vader kwamen niet te pas, zeker niet, maar dat hij ze om deze reden gebruikt had, maakte veel goed. Liefkozend gebruikte ze in gedachten de woorden die zij en haar man tot elkaar gezegd hadden toen hun zoon een kind was: „Dat is me er eentje . . . ” Ze voelde zich in zedelijke moed ver de mindere van de jongen en ze schaamde zich bijna voor hem, omdat ze had durven vrezen dat de uitkomst van het plan van haar man de jongen verlagen zou. Ze had voor zich gezien hoe hij deed wat zijn vader vroeg en met de vertrouwelijke berichten van zijn meisje, háár vader vangen zou, om dan haat voor zijn huichelachtige liefde betaald te krijgen. Maar nu was het zo gegaan. Het was goed, o, het was zo goed! — Here, heb dank voor Uw genade en laat hem ook verder eerlijk zijn in zijn strijd. Leer hem vechten zonder

haat en zonder bedrog, leer hem vergeven en vergeef gij hun hun vele, vele kwaad . . .

Nóg groter werd Jan-Jacob in haar ogen, toen hij zijn hoofd wendde naar zijn vader en kinderlijk beloofde: „Ik zal u helpen, vader. Samen vangen we hem wel.”

Nu was alles goed. Ja, ook met de boswachter. Hij had last van verkoudheid, net als de mannen op het kerkhof, toen Toontje begraven werd. Het is ook guur weer en in de herfstachtige nachten doe je al gauw een behoorlijke kou op. Maar het hindert niemendal, want je snuit je neus maar, net als hij nu doet . . .

De hechtheid van hun verbond was gauw gebleken. Nog geen half uur nadien, terwijl ze zwijgend het zo zeldzaam geluk van hun gezin ervoeren, waren beide mannen opgeveerd uit hun gepeins. Dichtbij, naar schatting niet verder dan de bosvijver, klonk een schot door de stilte. Ratelend echoënd tegen de bosrand. De haan in het kippenhok begon verward te kraaien.

„Mee, Jan-Jacobi!” gebod de boswachter.

Het was niet nodig geweest, want de jongen stond al in de deuropening, zijn kaken wilskrachtig op elkaar geklemd, zijn hoofd hoog en recht op de schouders, zijn ogen schitterend om het blijde feest van man geworden te zijn en als man gerekend te worden.

Binnen de vijf minuten waren ze al terug. Niet teleurgesteld, maar gelukkig in het gevoel, dat ze zich samen niet lieten beetnemen door de tuinman. Het was immers duidelijk, dat het schot alleen maar bedoeld was om hun rust te verstoren? Het was zo donker, dat je geen tien meter voor je uit kon zien en alleen tegen de achtergrond van de sterrenlucht, die hier en daar doorbrak, zou het mogelijk zijn om een gericht schot af te geven. Nee, ze konden vannacht rustig gaan slapen, al zouden nog twintig misleidende schoten hen van tijd tot tijd op doen schrikken.

Er was nieuwe moed. De houding van de boswachter was weer recht en ongebroken. Hij herdacht zijn dreigement tot de tuinman: „Mijn zoon zal me daarbij helpen.” Nu was het al zover en samen stonden ze sterk. Deze eerste avond al had Jan-Jacob van zijn slimheid en overleg doen blijken. De boswachter zou naar het moeras gerend zijn en blindelings in de richting van elk volgend schot. Maar Jan-Jacob hield hem terug. Hij had spottend gelachen en laatskend gezegd: „Misschien denkt hij

dat hij een paar kwajongens voor zich heeft. Laten we maar fijn naar huis gaan, vader, want u en ik zouden geen kans zien om bij dit licht een paard op dertig meter te raken. Laat hij zijn kruit maar verschieten, wij zijn niet gek."

In plaats van door de tuinman om de tuin geleid te zijn, voelden ze zich ver boven zijn list verheven en voldaan kuierden ze naar binnen.

Slechts op maanlichte nachten gingen ze uit. Door de geruste slaap van de andere dagen waren hun gedachten helder en ze vreesden de vijand nauwelijks. Er was onrust in het bos door het onophoudelijk schieten, nu hier, dan daar. Maar met geen mogelijkheid konden ze de herten naderen.

Door hun vrees voor het harde knallen, meer nog misschien door de nog voortdurende paringsdrift en de onrust van de bronst, renden de dieren van het ene eind van het bos, daar waar het bouwland Oldenhoven begint, tot de andere uiterste grens, de beek die met een wijde boog van Oldenhoven naar Wieckerveld loopt.

Het was nadelig voor de wildstand, die onrust, maar het bracht toch een lachje op het stroeve gezicht van de boswachter. Wanneer hij, de heer en meester van de bossen op het goed Wieckerveld, zijn herten niet kon benaderen, wie zou het dan wel kunnen? En als niemand het kon, dan zou er ook geen hert sterven onder de handen van die moordenaar!

Ze begonnen meer aandacht te schenken aan de strikken en vallen, maar nergens was daarvan meer een spoor te ontdekken. Jan-Jacob had daar een begrijpend lachje voor over, want het was duidelijk dat de tuinman zich niet voor de tweede maal durfde laten schaken door de boswachterszoon.

Soms samen, soms ieder apart, doorkruisten ze de bossen. Meer dan een wachthouden was het eigenlijk niet, al renden ze ook dikwijls in de richting van een pas gevallen schot. Ze hoopten er de stroper te vinden, in het ongeoorloofd bezit van een jachtgeweer op het terrein van hun baron. Ze verwachtten geen dood hert in zijn bezit, want de herten waren veilig in hun angst.

Het was de gelukkigste tijd uit het huwelijk van Annelies Mirtema. Ze vreesde nu niet meer voor het woord stroper. Zelfs noemden ze in hun korte gesprekken wel de naam van de tuinman. Dan lette ze op de ogen van haar man en haar zoon en als ze er dan niet anders dan verachting in zag, verheugde ze zich. Ze mochten de daden van die man verachten,

als ze hem maar niet zo dodelijk haatten, zoals het met dronken Toontje geweest was.

Een nieuw plan ontwaakte in het brein van Jan-Jacob. Hij voerde het alleen uit, want na de twist over het aandeel van Greet in hun speurtochten, wilde hij zijn vader niet langer in zijn persoonlijke plannen mengen. Het nieuwe plan had tot doel om hun beider belang te dienen, maar het lag te na aan zijn verhouding tot het meisje, dan dat hij het hebben kon dat de boswachter hem op zijn tochten naar de beukenlaan vergezelde.

Tussen de struiken, die nu al bijna bladerloos te huiveren stonden in de herfstwind, lag Jan-Jacob te kijken. Hij zag in het gele licht van de olielamp, hoe Greet bedrijvig was met het avondeten en hoe ze dan haar moeder hielp. Nu pas voor 't eerst drong het tot hem door, hoe ze zorgen moest voor de bijna hulpbehoevende vrouw, die naar de aarde groeide door een kwaadaardige rheumatiek.

Hij had er wel van gehoord, dat de tuinmansvrouw dezelfde kwaal gekregen had die de vroegere tuinman in het vochtige huis had opgedaan, maar nooit was het tot hem doorgedrongen dat het zo erg kon zijn als hij in de lange, eenzame uren tussen de kale struiken ontdekte. Het meisje deed al het huiswerk, terwijl de moeder voor het raam, achter het gordijn van planten zat. De vrouw staarde met holle ogen in de duisternis van de herfstavond. Soms draaide ze haar hoofd om en dan praatte ze tegen het meisje, dat in de kamer bezig was.

Later op de avond, wanneer Jan-Jacob al door en door koud was, zodat zijn lichaam hem niet meer door het rillen en huiveren hinderde en alleen zijn geest nog helder en wakker scheen, beurde Greet haar moeder van de stoel voor het raam en droeg haar naar de bedstee. Niet lang daarna zag hij haar gezicht een ogenblik helder verlicht vlak bij de lamp. Een ogenblik maar, want daarna werd het donker en soms glinsterden de ruiten in het zwakke licht van de maan, een ander maal was het huisje één donkere klomp, tegen de muren van het kasteel.

Maar het was niet om haar daar bezig te zien, dat Jan-Jacob kwam. Het was ook niet om sterker naar haar te gaan verlangen, of haar nabijheid meer en meer te wensen, dat hij avond aan avond weerkeerde. Hij wenste de gewoonten van de tuinman te leren kennen en, zo mogelijk, hem op zijn duistere wegen door het nachtelijk bos te volgen.

Het scheen alles tevergeefs te zijn. Hij zag de tuinman niet komen en hij zag hem niet gaan, hij zag hem zelfs in al die dagen helemaal niet thuis.

Toch keerde hij weer, want het verlangen naar het meisje werd al groter en heviger. Nu haar vader niet thuiskwam, werd het hem makkelijker om haar in zijn gedachten los te maken van de stroper en diens duister bedrijf.

Een avond, nadat de lamp was uitgeblazen en geen maan het raam deed glinsteren, keerde hij peinzend terug naar het huis in de bossen. Misschien was hij een kwartier bij haar huis voorbij, toen hij dichtbij een schot hoorde. Eén van die voze schoten was het, waar geen andere bedoeling achter kon zitten dan de boswachter het leven te verzuren.

Op een draf keerde Jan-Jacob terug naar de beukenlaan. Hij ging daar niet in, maar wachtte bij de bocht, waar de laan overgaat in de brede bosweg die voor langs het kasteel loopt. Daar wachtte hij, met een grimmig, vastberaden gezicht. Het duurde lang. Het duurde nog drie schoten in de nacht. Toen lachte Jan-Jacob stil voor zich heen. Vandaag zou hij geluk hebben. Duidelijk hoorde hij hoe er voetstappen naderden en na nog een poosje van gespannen turen en wachten, ging hem een schaduw voorbij. Zijn nachtgewende ogen herkenden de soepele, sluipende gang van de tuinman. Maar zijn scherpe ogen zagen meer dan dat: ze zagen de beide vrij-zwaaiende armen en de schouders tegen een lichte plek aan de lucht. Geen geweer dat, met de loop naar beneden, de beweging van de armen belemmerde. Ongewapend, zonder aanwijsbare schuld aan de nachtelijke schoten, sloop Gerard Breemeijer voorbij. Zonder op of om te kijken liep hij de beukenlaan voorbij en de richting van het dorp in.

Ver achter hem sloop Jan-Jacob. Het stond voor hem vast dat deze man dezelfde was die geschoten had, maar waarom twijfelde hij nu toch? Was het uit lust om de vader van het meisje vrij te pleiten, of was het omdat een man zonder geweer immers niet schieten kan en er dus een andere... Wat?

Hij zag de stroper voor zich uitgaan, het dorp in. Daar verdween hij plotseling, maar dit raadsel was geen raadsel voor wie hem kende als een trouw bezoeker van „De Houten Taveerne”.

Terwijl hij er onschuldig, argeloos als een toevallig wandelaar, voorbijliep, gluurde Jan-Jacob door de ruitjesvensters van de herberg. Hij zag de tuin-

*Met zijn handen om de spijlen geklemd, praatte hij hikkend en onsamenhangend
(pag. 107)*

man zitten op een kruk voor de toog, terwijl zijn ene hand een glas omvat hield en de andere drukke bewegingen maakte, om een gesprek kracht bij te zetten. Glein, met een minzame lach, knikte.

Jan-Jacob keek om zich heen, om een veilige plaats te zoeken, waar hij ongezien kon wachten op de terugkomst van de tuinman. Het was moeilijk, want overal waren huizen met tuinen er omheen en soms een ligusterhaag, maar je kunt niet zomaar in de tuin van een ander gaan en daar uitzien naar een stroper, die langs zal komen. Verderop was de kerk . . . de kerk . . . Tien heldere slagen begonnen uit de toren te buitelen, snel verstervend in de wind, die aanwoei over de bossen.

Opeens wist Jan-Jacob wat hij doen kon, zonder gevaar van gezien te worden. Zo vlug hij kon haastte hij zich terug naar de kerk, waar hij even tevoren langs gekomen was. Hij klom lenig over de puntige spijlen van het hek en wrong zich door de ligusterhaag daarachter. Zo stond hij op het kerkhof. Hij keek om zich heen en rilde. Stil was het hier en dreigend. Stiller dan in het bos, met zijn eeuwig geruis.

Achter een grafzerk, naast de oprijlaan, waar hij vrij uitzicht had door het toegangshek, ging hij gehurkt zitten. Wachten was hem eigenlijk nooit lang gevallen, hoe ongeduldig en driftig hij ook was. Er was altijd wel iets te beluisteren of iets te versnijden of in stukjes te breken. Hier waren alleen de stilte en kiezeltjes, vierkante kiezeltjes op het graf waar hij op zat. Uit verveling probeerde hij de letters op de zerk te lezen. Het lukte niet. De steen was grauw en de letters waren grauw in het duister. Met zijn vingers begon hij de letters na te trekken. Zo las hij: Wiesje Karreman, ons ontvallen op dertienjarige leeftijd. De Here heeft gegeven, de Here heeft genomen, de naam des Heren zij geloofd . . .

Bang keek hij om zich heen. Hij zat boven Wiesje Karreman . . . Wel had hij haar niet gekend, maar hij wist, dat ze het oudste zusje van Kees was. De Here heeft gegeven . . . Ik weet best waarom ik je een zoen geef, Jan-Jacob . . . Hij kreeg het benauwd, die jongen boven het graf. Hij stond op en ging toen maar achter de ligusterhaag zitten, hoewel hij daar niet zo gemakkelijk zat als op het graf.

De torenklok sloeg half elf en nog steeds zat hij daar gehurkt te huiveren en om zich heen te kijken. Hij had al over Toontje gedacht, die hier ook ergens liggen moest en over de vroegere tuinman van het kasteel, wiens lichaam misschien allang vergaan was. En over, hoe hij eens zelf . . . Maar die gedachte had hij niet afgemaakt. Hij had een steentje gepakt en het ver

van zich afgeslingerd, over de treurberk die naast het graf van de baronnen Van Wieckerveld tot Oldenhoven staat.

Het werd elf uur en hij begon te denken of het maar niet beter was om nu naar huis te gaan, want het was best mogelijk dat de tuinman zich onmachtig dronk en dan op de vloer van de herberg bleef slapen. Toch bleef hij zitten, vasthoudend als een terrier.

Voordat het half twaalf sloeg van de toren, hoorde hij gerucht. De deur van „De Houten Taveerne” ging open, wankelend kwam de tuinman naar buiten. Jan-Jacob drukte zich dicht tegen de ligusterhaag aan en gluurde naar de schim die naderde. Gerard lachte en hij liep regelrecht naar de ingang van het kerkhof. Met zijn handen om de spijlen geklemd, praatte hij hikkend en onsamenvattend. „Ha, die Toon, ha-ha, dat dacht je zeker, hè? Och jô, een sul hoor, eerlijk! Hij dacht dat jij . . . ha-ha-ha, dat was een goeie mop, waar? Ssst, jô, laat hij het niet horen . . . Hij denkt dat je dood bent, lelijke stroper, maar ik . . . ha-ha-ha . . . Je doet net alsof, dat snap ik best.”

Het angstzweet brak Jan-Jacob uit. Zoals hij nu zat en zoals de ander stond kon de tuinman hem niet zien, maar als hij straks nog eens dicht bij dronken Toontje wilde zijn? Wat dan?

Maar zijn angst was overbodig. Gerard Breemeijer hief zijn vinger waarschuwend op. „Houd je gedekt, Toon, want hij stuurt nou die jongen ook al achter je aan. Adjuus!”

Toen sukkelde hij al pratend verder, de dorpsstraat af naar het kasteel. Zo snel hij kon klom Jan-Jacob over het hek. Telkens keek hij schichtig om zich heen, alsof hij vreesde, dat een van de doden op zou staan om hem aan zijn been mee te sleuren, ook een van die duistere graven in.

Eenmaal zijn angst te boven, voorbij de kerk nu al, vond hij zijn zelfvertrouwen terug. Voor geen geld zou hij nog eens daar wegkruipen, maar hij was er nu toch weer zekerder van dan eerst, dat het de werkelijke stroper was, die voor hem liep. De raadsels, die er nu nog waren, zou hij wel oplossen. Hij durfde nu wel iets dicht achter de onzeker-voortgaande tuinman te lopen. Zolang hij zich maar dicht langs de huizen en hagen, langs bomen en struiken hield, kon hij nooit gezien worden. Zo kwamen ze bij het kasteel. Nu zou Jan-Jacob dan de vijand van zijn vader eindelijk het huis zien binnengaan. En wat dan nog? Gerard was in het bos geweest. Maar mocht dat niet? Hij was naar Glein gegaan. Wie had daar iets over te zeggen?

Hé, nu had hij de tuinman uit het oog verloren. O wacht, dan moest hij de oprijlaan naar het kasteel ingegaan zijn.

De jongen haastte zich naar de laan en van boom tot boom voortsluitend, haalde hij de dronken man weer in. Eensklaps stond hij stil. Vanachter de heesters opzij van het pad, was een vrouw te voorschijn gekomen. Jan-Jacob hield de adem in. Was het Greet? „Bah, wat ben je weer laat,” mopperde de vrouwenstem. „Je hebt me gisteren beloofd dat je voortaan om tien uur thuis zou zijn, wanneer er geen maan was.”

De vrouw nam de man bij zijn arm en gewillig liet hij zich meevoeren. Nee, dat kon Greet niet zijn. Zo zwaar en breed was het meisje niet en haar stem was ook anders. In de ban van de geheimzinnigheid sloop hij verder voort. De twee gingen opzij langs het kasteel en de dienstingang in. Toen begreep Jan-Jacob en hij spoorde zijn „Bah” weer tegen de donkere wereld en tegen de aarde. Het moest Anna zijn, de keukenmeid, die zich over de tuinman ontfermde. Zij zat dus mee in het complot, maar nu hij terugdacht aan haar stem, herinnerde hij zich dat het oprechte zorg voor Gerard was, die haar zo deed praten. Wat dan? Wat waren al die duistere geheimen in de nacht? Welke machten dreven deze mensen om te haten en lief te hebben, zo onbegrijpelijk en onberedeneerd? En wat hem, Jan-Jacob zelf? Liefde? Haat? Beide? Greet? Moeder? Vader? De herten? De tuinman? O warwinkel van menselijk denken en doen!

De volgende morgen stond Jan-Jacob alweer tussen de struiken, tegenover het huis van de tuinman. De herfstzon zeefde gouden bundels licht door het dunne blad en als gouden lovertjes dwarrelden de bruine en gele bladeren omlaag. Soms was het een schittering van vallend blad in de laan.

Kort stond hij daar nog maar, toen gingen zijn ogen wijd open in blijde verrukking. Uit de lage deur kwam Greet. Zonder aarzelen liep ze naar de laan en ging midden tussen het vallend blad staan. Haar stevige, blote armen breidde ze uit, alsof ze het blad in haar armen wilde vergaren. Haar jonge, frisse gezicht, met halfgeopende lippen, hield ze achterover, om iets van het licht in te drinken, iets van die gouden heerlijkheid mee te nemen, misschien om er de somberheid van het halfduistere kamertje mee te verlichten.

Jan-Jacob had óók vandaag een ander doel dan alleen haar te zien. Hij wilde weten of het waar was, wat hij die vorige avond op weg naar huis had

overlegd en of er misschien een brede plank of vlonder over de slotgracht lag, waarover de tuinman ongezien van het kasteel naar huis zou kunnen komen. Toch had hij zijn fluit bij zich gestoken; die fluit, zo lang vergeten weggeborgen in een hoek van zijn kast. Was het omdat hij tegenwoordig een heimelijke jaloezie voelde, zo dikwijls als hij de herboren liefde van zijn ouders zag? Dat hij naar Greet verlangde, zo dikwijls vader moeder een kus gaf en daarbij vrolijk lachte?

Hij nam de fluit uit zijn zak en bootste het gezang van de merel na. Het meisje hief luisterend haar hoofd op en stak haar vinger op, alsof dat haar nog bij het luisteren hielp. Zonder eerst het gefluit van de merel te laten wegsterven, zong de vink, daarna de zanglijster. Een verbaasde uitdrukking kwam op haar gezichtje. Wat nu? Zongen alle vogels met elkaar om beurten? De tijftjaf, de nachtegaal, de merel, de zanglijster en weer de merel . . . onbegrijpelijk! Om zijn bedrog nog te vergroten, liet Jan-Jacob een karekiet zingen. Haar armen zakten slap langs haar lichaam en ze staaarde verbaasd in de richting vanwaar het geluid kwam. Toen kwam er een lach op haar gezicht zó blij en ondeugend, dat Jan-Jacob even ophield met spelen, om zo van haar te genieten. Maar zonder hem te zien had ze het geheim al ontdekt. „Jan-Jacob!” juichte ze en huppelend kwam ze naar hem toe.

Nu hield de jongen zich niet langer verborgen. Met zijn handen duwde hij de struiken opzij en samen stonden ze in de laan.

„Dag,” zei hij en wat verlegen keek hij naar haar gezicht, nu weer zo dicht bij hem. Zij aarzelde ook even. Tussen hun jeugdliefde en nu waren de jaren gekomen en ze hadden van hem een man gemaakt en van haar een jonge vrouw, mooi als een Meimorgen. Toen kon ze tegen hem opspringen en hem kussen. Nu ging dat zo gemakkelijk niet meer.

„Je bent mooi geworden, Greet,” bewonderde hij eerlijk.

Ze kleurde en boog haar hoofd. Toen keek ze hem weer aan. „Kwam je om me dat te zeggen?” vroeg ze ijdel.

Nu kleurde hij. „Ja . . . eh . . . eigenlijk wel en niet,” hakkelde hij onduidelijk. Haar gezicht betrok. Ze wees met haar hoofd achter zich. „Kwam je soms om hem?” bitste ze.

Schuldbewust boog hij zijn hoofd en ze begreep, dat het zijn erkentenis was. „Je gaat je gang maar,” ging ze boos verder. „Als je maar weet dat ik me nergens mee bemoei. Je hoeft er mij niet in te mengen.”

Hoopvol hief hij zijn hoofd op. „Dat wil ik ook niet, Greet,” zei hij. „Va-

der wilde het, maar ik doe het niet. Het is een zaak tussen je vader en ons en daar heb jij niets mee te maken."

„Als je daar maar om denkt," zei ze nadrukkelijk. „Mijn ouwe wilde dat ik jou zou dwingen om geen grappen uit te halen, maar hij moet zelf maar zien."

Ongewild gaf het toch een gewrongenheid aan hun gesprek, daar ze allebei zo nadrukkelijk vaststelden, dat er niets tussen hen was, terwijl ze toch van het tegendeel overtuigd waren.

„Heb je tijd voor een ommetje?" vroeg hij voorzichtig.

Ze keek naar huis en toen weer naar hem. „Goed dan, een uurtje," gaf ze toe. „Maar eigenlijk kan ik niet om háár."

Ze wipte even naar binnen, vlug als een ree. Met een jasje los om haar schouders kwam ze terug. Naast elkaar, vreemd en bekend, liepen ze verder de beukenlaan in en dan rechtsaf de bossen in. Ze zeiden zo weinig, maar met elke stap vermeerderde hun geluk. De ban van de strijd tussen beide families viel weg en ze konden daar na een poosje luchtig over denken en zonder moeite omheen praten.

„Het is al zo lang geleden, dat we samen . . ." zei ze stil.

„Lang, ja, we zijn groot geworden," gaf hij toe.

„Weet je nog?" vroeg ze met een glimlach.

„Ja," erkende hij. „Maar ik was nog een kind."

Plotseling stond ze voor hem. „Ik durf je nog wel te zoenen," tartte ze.

„En ik," hapte hij gul toe.

Ze had nog aan onstuimigheid gewonnen, sinds hun schooljaren, maar bij hem was een rem. Zijn jeugd, zijn natuurlijke bezonnenheid, zijn onverzettelijke wil om eerst het grote werk dat in de bossen te doen was tot een goed einde te brengen, dat alles maakte het hem mogelijk, om het spel van hun verlangen niet verder, niet hoger te spelen, dan zijn verstand hem ingaf. Ze begreep dat niet, maar met een zucht berustte ze en ze fluisterde: „Hou je van me, Jan-Jacob?"

„Veel, ó zo veel, Greet," bekende hij.

„Dan is het goed," ging ze verder. „Maar we moeten gauw gaan trouwen, want ik ben eenzaam."

Hij knikte. Zijn hand streelde het glanzend-zwarte haar tegen zijn borst en hij drukte er voorzichtig een kus op. „Greet, mijn eigen lieve Greet," fluisterde hij bewogen.

Toen wandelden ze terug, hand in hand.

„Kom je morgen weer?” vroeg ze zacht, toen hij haar op de schuilplek van die ochtend gedag kuste.

„Morgen, ja,” beloofde hij.

Ze kon moeilijk weg komen. Haar armen om zijn hals geslagen en in zijn nek haar handen gevouwen, leunde ze achterover en keek hem diep in zijn vriendelijke, blauwe ogen. Ze praatten nog wat, maar angstvallig omzeilden ze een gesprek over hun thuis. Toch wilde hij dat niet en daarom vroeg hij zo natuurlijk mogelijk: „Je moest eens bij ons aankomen, Greet. Dan kun je eens met moeder praten. Moeder begrijpt de dingen altijd zo goed en ze staat helemaal buiten die zaak, je-weet wel . . .”

Haar ogen stonden nu groot en peinzend. „Ik zou wel willen,” gaf ze toe.

„Ik heb je moeder wel gezien. Ze is een lieve vrouw, dat zie je zo, maar . . .”

Ze glimlachte aarzelend, „. . . maar je vader, zie je. Ik ben bang voor hem. Als hij wel eens langs komt, kijkt hij altijd met van die ogen, alsof hij ons huis en alles wat daarin is haat.”

„Dat is toch de laatste tijd nog maar, denk ik,” weersprak hij.

„Misschien wel, ik weet dat niet. Waarom zeg je dat?”

„Na Toontjes dood . . .”

„O, ja, hij dacht . . .” weer glimlachte ze verlegen.

„We zouden er niet over praten,” herinnerde hij haar.

„Nee, 't is beter,” gaf ze ook nu weer toe. „'t Heeft er ook niets mee te maken.”

„Maar je kunt gerust komen,” zei hij nog eens. „Moeder zal het prettig vinden.”

„Vraag het haar eerst,” stelde ze uit. „En als je vader dan de eerste keer niet thuis is . . .”

„Goed,” gaf hij zich gewonnen. Ze kende vader niet zoals hij de laatste tijd was, anders zou ze niet bang zijn. Daarvoor, ja, toen was Jan-Jacob zélf wel eens bang voor hem geweest. Voor zijn strenge ogen. Voor zijn gesloten mond.

Ze keek naar het huis. „Ik moet gaan,” zei ze. „Ik geloof dat vader thuis gekomen is. Je hoeft natuurlijk niet te vragen waar die vannacht weer gezeten heeft!”

„Nee,” antwoordde hij, „Ik weet het, maar . . . 't heeft er niks mee te maken.”

„Nee . . .”

Hij nam haar in zijn armen om haar te kussen en als bij toverslag waren

alle moeilijkheden weer verdwenen. Zelfs die laatste gedachte, die bij hem opkwam: „Het zal zo moeilijk zijn, om over al die dingen niet te spreken en het zal nog veel moeilijker zijn, om wat zij vertelt, niet tégen haar vader te gebruiken,” zelfs die gedachte leek nietig. Alleen hun liefde was belangrijk en hun verlangen, al het andere in de wijde wereld zou daaraan onderworpen zijn.

„Je komt morgen?”

„Ik kom!”

Toen was ze weg, als een fladderende vogel in het zonlicht, met haar losse manteltje om haar schouders.

Juicht om de liefde, want alle dingen schijnen zoet!

HOOFDSTUK XV

Tegenover Johan gaf Dora, het kamermeisje, haar verontwaardiging lucht. Uit louter meelevens trok ook hij een gemelijk gezicht, toen hij haar bezig zag met de oude arreslee. 't Was trouwens ook weer echt eens iets dat je van de baron verwachten kon. Die man had dagen dat hij zijn jaren niet telde en plotseling één of ander onzinnig plan liet uitvoeren. Vanmorgen, toen Johan zijn heer wakke, had hij verbaasd in de deuropening gestaan. Gekleed en wel stond de baron voor het hoge raam. Hij zag er zo levendig, zo helemaal verjongd uit in het witte licht dat terugvloog van de besneeuwde ligusters en de ongerepte blankheid van het gazon. Wie weet hoe lang hij daar al gestaan had, zich verbazend over de reinheid van deze toegesneeuwde wereld. Zeker stond hij er al meer dan een half uur, want toen hij zich met een ó zo gelukkige glimlach omkeerde naar zijn trouwe bediende, wreef hij zich de verkleumde oude handen.

„Goedenmorgen, Johan,” groette hij blij.

„Goedenmorgen, mijnheer,” boog Johan stijf, met moeite zijn verwondering onderdrukkend. „Wenst mijnheer de thee hier of . . . de thee hier of . . . ?”

„Zeg toch de dingen niet altijd tweemaal, Johan,” bekorde de baron hem.

„Ik ben toch niet doof . . . Ik gebruik mijn thee in de eetkamer, Johan.”

Afwachtend bleef de huisknecht staan. Aan de houding, aan de denkrimpels boven de gefronste wenkbrauwen van de baron, zag hij duidelijk, dat er nog iets anders was, dat de oude man hem wilde opdragen.

„Johan, laat . . . kom . . . Dora, het meisje, de arreslee schoonmaken. De slee zal wel stoffig zijn, ja, na al die jaren.”

„De arreslee? Dora, mijnheer?” viel de butler uit zijn rol.

Zonder acht te slaan op die woorden, och, waarschijnlijk hóorde de baron ze niet eens, ging baron Van Wieckerveld tot Oldenhoven verder: „De tuinhansjongen kan hem wel uit de stal halen.”

„Maar we hebben zelf geen paarden meer, mijnheer . . . geen paarden . . .” herinnerde Johan hem.

Al jaren geleden was de laatste schimmel verkocht. Het dier was oud, vet en kreupel en ongeschikt om zelfs de geringste dienst aan zijn meester

te bewijzen. Sindsdien hadden de stalgebouwen verlaten gestaan. Spinne-
webben zaten tussen de spaken van de oude karos en van de lichte vigi-
lante. De open landauer stond wieloos op vier stukken hout en de wielen
lagen oneerbiedig op de banken. De arreslee hing aan een paar einden
staaldraad aan de balken-zoldering. Een geur van stof en schimmel hing
in het koetshuis en uit de paardestal, daar vlak naast, klonk geen gerucht
meer van stampende poten en schrapende hoeven, van gebijt op het hout
van de lage kribben, of gerammel van de halsterkettingen. Er waren geen
paarden meer, die elkaar liefkozend in de manen beten en dan met een
kwaadaardig gillend gehinnik hun koppen omhoog gooiden en tegen de
tussenboom sloegen. Nóg hing er ver en vaag de sterke geur van de dieren,
maar de kale stalbodem was opgedroogd en het zonlicht dat door de lage
ramen brede banen licht over de klinkers spreidde, vond nauwelijks stof-
jes om mee te spelen. Rust die al jaren duurde, maar evengoed eeuwen
geduurd kon hebben, hing in het koetshuis en in de stallen.

De baron had dit alles al overwogen. Hij wist het, al kwam hij er ook
nooit meer. Bezwerend hief hij zijn gerimpelde hand op. „Het is niet
nodig om de dingen steeds tweemaal te zeggen, Johan,” berispte hij weer.
„Je moet die jongen met een boodschap naar ... kom ..., naar „De
Houten Taveerne” sturen. Zeg de kastelein, dat hij hier komt met een
paard. Het hoeft niet opgetuigd te zijn, want we gebruiken het tuig met de
bellen en de kronen.”

De huisknecht wilde nog iets zeggen over de mogelijkheid dat het leer
verdroogd zou zijn, maar de baron kreeg plotseling haast. Hij gebaarde
ongeduldig met zijn hand en zei: „Laat hij zo gauw mogelijk komen, Johan,
en laat mijn ontbijt klaar zetten, want ik wil wegrijden, voordat het mis-
schien gaat dooien.”

Zo was het gebeurd. De jongen had het staaldraad losgemaakt en zijn
vingers bezeerd aan de scherpe draadjes. Toen had hij gescholden, bin-
nensmonds, zodat Johan het niet kon horen. Met een harde klap sloeg
de slee tegen de grond. De jongen was niet berekend op het gewicht van
het solide voertuig. Daarna danste hij met een van pijn vertrokken gezicht
op één been rond in het koetshuis, omdat de slee precies op zijn tenen
terechtgekomen was. Nu durfde hij plotseling hardop te schelden op die
oude gek, die hier en gunder het zijn personeel misgunde dat ze een dag
vrij hadden, nu toch alles dichtgesneeuwd was.

Johan stond dat zwijgend, met een spottende glimlach aan te zien en dat

gaf de jongen kracht om de slee naar buiten te trekken, waar Dora al met plumeau en stoffer wachtte en daarna op een draf door de hoge sneeuw naar het dorp te gaan.

„Is dat werk voor een kamermeisje?” vroeg Dora verontwaardigd, terwijl ze gehurkt naast de slee zat. Haar niet meer zo heel jonge, maar nog gave gezichtje hield ze opgeheven naar de butler, die daar in zijn onaandoenlijke waardigheid naar keek.

„Nee,” gaf hij bereidwillig toe. „Ik geloof het niet. Ik meen dat dit werk in de regel door de koetsiers zelf gedaan wordt.”

Hij lachte zacht en ze veegde driftig verder, terwijl ze mokkend mompelde: „Loop naar je grootje!”

De tuinmansjongen was veel eerder terug, dan dat Glein kwam. „Hij zal er voor zorgen,” berichtte hij.

Glein zorgde er ook voor. De dag was vandaag al goed, voordat hij begonnen was. Stel je voor. Je staat op en je kijkt lelijk naar de sneeuw, omdat je nu ook die paar gulden vracht nog misloopt. En dan staat er plotseling zo'n knaap van het kasteel voor je neus, om met een paard te komen, want mijnheer de baron wil arretikeren. Nou, hij, Glein, zou waar leveren voor zijn geld. De zwarte ruin was ongeschikt voor dit werk. Te log en te zwaar. En de bruine merrie was geen haar beter. Nee, hij zou wel een paard halen bij één van de boeren. Dat gaf minder omslag en je had keus uit heel aardige kleppertjes. Bij gelegenheid zou hij wel eens een gratis vrachtje meenemen naar de stad, of de boer reed zelf eens mee . . .

Bijna op een sukkeldrafje liep de kastelein naar de smidse, waar Teun Vonk het druk had met stiftgaten in de gloeiende ijzers te slaan.

„Hé, Teun,” riep de kastelein in de deuropening, „kun je vandaag die twee van mij ook nog hebben?”

„Je brengt ze maar, Glein,” bromde de smid, terwijl hij steunend overeind kwam uit zijn gebukte houding en het ijzer met de tang teruglegde in het vuur.

„Vertel eens even, welke boeren hebben de paarden scherp staan?” informeerde de kastelein verder.

„La's kijken . . . de zwarte van Tinus Rosevang en die twee appelschimmels van Geurt van Driekus uit de Achterberg,” somde de smid op.

„Stop, dan is 't al in orde. 't Is voor de baron moet je weten,” knipoogde Glein en hij haastte zich weg naar Geurt. Het zou toch al erg gek moeten

zijn, wilde Geurt niet één van zijn schimmels voor de goede zaak lenen. Het was bekend genoeg dat Geurt al heel wat keertjes overeind geholpen was door de baron en dat zou hij niet vergeten zijn nu het hem goed ging. Kijk, zo kon je nog een extra winstje maken door de goedheid van de baron.

Met de schimmel, inderhaast nog wat geroskamd en gepoetst, kwam Glein bij het kasteel aan. Zelf had hij zijn allerbeste koetsiersjas aan en zijn vrouw had de grote bouffante uit de mottenballen gehaald.

De oude baron, ongeduldig, dribbelde al in het koetshuis rond. Te deksel, wat waren die wagens verwaarloosd. Hij zou het . . . kom, ach nee, die kerel was immers al jaren weg, maar dan zou hij het . . . kom, de tuinman zeggen. Dit ging zo niet langer. Het was om er tranen van in je ogen te krijgen, als je bedacht hoe het vroeger allemaal glom. En met weinig moeite was het in orde te houden, dat zag je aan de ar.

Voorzichtigheidshalve reed Glein eerst een rondje met de lege slee, om de schimmel aan de bellen te wennen. Maar het paard scheen geen zenuwen te hebben. Het draaide zijn oren wat, maar bleef verder rustig als een paukenpaard. Voordat hij instapte, liefskoosde de baron het dier. Met zijn handschoenen streelde hij het over de zachte neus. „Tineke, beste jongen,” praatte hij zachtjes, zich plotseling de naam van het eigen cavale-riepaard herinnerend.

Het gezicht van de oude man leek onwezenlijk klein onder de bontmuts en de veel te wijde pelsjas leek te zwaar voor zijn verschrompelde gestalte. Maar zijn ogen glinsterden van een grote, verborgen vreugde en hij ademde diep de zuivere winterlucht in. Hij neigde zijn hoofd voor het personeel, dat hem toegeeflijk glimlachend nakeek.

„Door het dorp, koetsier, en dan buitenom naar Oldenhoven. Vandaar gaan we door de bossen terug,” duidde hij uit.

Strak voor zich uitkijkend, soms met een steelse blik naar de grote bontmuts voor zich in de slee, mende Glein Deudekom zijn paard de oprijlaan af, het dorp in. In de dorpsstraat leverden schooljongens een sneeuwgevecht met dominee Meermans, maar de ballen bleven rusten, toen het klokhelder belgerinkel van de ar over het dorp dodeinde. Juichend liepen de jongens en meisjes de slee tegemoet en beleefd gingen de petjes af, voor de zeldzame verschijning van de heer van Wieckerveld tot Oldenhoven.

„Stop eens even, koetsier,” beval de baron met sterkere stem dan hij in

jaren had gehad. Het geklingel nam af, de belletjes hingen stil met het stilstaan van het paard. Dominee Meermans kwam lachend naar de slee wandelen. „Daar doet u goed aan, baron,” prees hij.

„Ja-ja,” glunderde de oude man, „dat doet je goed. Hoe maakt u het en mevrouw? Ik ben niet meer zo goed ter been als ik wel zou wensen, vandaar . . .” verontschuldigde hij zich, met een blik naar het kerkgebouw, waar hij zelden meer kon komen. Toen keerde de lach op zijn van koude rood gezicht terug en terwijl hij met zijn gehandschoende hand naar het kerkhof wees, zei hij schalks: „Binnenkort zal ik altijd hier in de buurt zijn.”

Dominee Meermans ging daar ernstig op in. „Een mens wordt oud,” zei hij. „En het is goed om er zo nu en dan over te denken, dat hier voor ons allen een plaats zal zijn. Maar oneindig veel beter is het om te weten, dat er voor ons ook daarboven plaats bereid is.”

De baron knikte, en legde zijn hand op die van de predikant, die de rand van de slee hield. „Zo is het, dominee.”

„A propos, baron,” veranderde de dominee vrolijk van onderwerp, „hoe gaat het eigenlijk met onze boswachter? Ik had allang het plan om hem eens te bezoeken. Hij komt trouw, iedere Zondag, maar verder zie je de mensen zo weinig. De laatste keer dat ik hem kort-bij zag, leek het me, dat hij zorgen had.”

De baron knikte. De dominee had niet hard gepraat en toch verstond hij alles. Zie je wel, dat het maar overdrijving was van Johan om alles tweemaal te zeggen. Maar de boswachter. „Ja, dat is een vervelende geschiedenis,” fluisterde hij bijna, opdat de schoolkinderen, zo dichtbij de slee, het niet zouden horen. Toen vertrouwde hij de predikant het geheim van de boswachter toe, voorzover hij er van wist. Zat er een vlekje aan de zijkant van de slee? Die koetsier buigt zich met zo'n ernstig gezicht voorover en met zijn handschoen probeert hij het weg te vegen . . .

De ar gleeed verder, de besneeuwde dorpsstraat af. Voorzover ze niet door het gejuich van de kinderen gewaarschuwd waren, riep het belgerinkel de dorpelingen naar buiten om de baron te zien passeren. Petten gingen af, vrouwen groetten met een knikje en voor ieder had de baron een groet over en een blik van herkenning, al herinnerde hij zich ook niet één van al de gekke namen. Behalve die van Jan Karteman-met-de-bel, maar dat kwam doordat de ogen van de baron het nog erg best deden, zoals hij zichzelf terloops bekende, want hij las de naam in het voorbijgaan op de

winkelruit. Even voorbij „De Houten Taveerne” kwamen ze de veldwachter tegen. Stram saluut, hand aan het gevest van de klewang. Naast de veldwachter liep de tuinman van het kasteel. Onderdanig pet af: „Goedenmorgen, mijnheer baron.” Daarna vertrouwelijk een knipoogje naar Glein en een knikje naar de veldwachter.

„Verroest” liet de kastelein zich ontvallen en hij kuchte onopvallend, opdat de baron zou denken, dat het woord het moeizaam begin van het kuchje was. Toch keek hij nog een keer om. Gerard keek ook. Zijn hand wenkte alle zorgen weg: niks aan de hand hoor.

De arreslee volbracht de zegetocht door de oude heerlijkheid. De baron gaf zich over aan de dagdroom, dat dit alles nog onder het kasteel hoorde en hij verheugde zich daarover. Zelfs begon hij een praatje met zijn koetsier. „We hebben hier toch maar een mooi land,” prees hij.

„Zeker, zeker, mijnheer baron,” gaf de kastelein haastig toe. „Een mooi land, dat zal waar wezen!”

Toen de oude man niet direct verder babbelde, informeerde hij argeloos: „Ik heb wel eens gehoord, dat er nog heel wat wild moet zitten ook in deze buurt.”

De oude man spitste zijn lippen, maar de kastelein zag het niet. „Ja,” gaf de baron toe, „er zit nog wel wat wild.”

„Je hoort 's nachts nog wel eens schieten in het bos. Mijnheer baron doet zeker nog wel aan de jacht,” polste Glein verder.

De baron schoot overeind uit zijn denkhouding. „Schieten?” riep hij. „Wordt er in onze bossen geschoten, zeg je?”

„Ja,” bevestigde Glein verbaasd. „Wist u dat niet? Ik meende dat u dat zelf deed. Ik zeg nog tegen Neel, tegen mijn vrouw, ik zeg: Nou moet je toch eens heel even stil wezen. Hoor je wel? De baron is toch nog aardig kras, dat hij zo bij nacht op jacht gaat.”

De baron zweeg. Glein monkelde achter op de slee. Het paard draafde ook zo vrolijk over de besneeuwde wegen.

„Het kan natuurlijk zijn dat de boswachter...” probeerde de kastelein na een poosje.

„Of die ellendige wilddief, die me die achtender doodgeschoten heeft...”

„De achtender, mijnheer baron? Wa-blijf, heeft iemand een achtender geschoten in uw bossen?”

„Ja, ja”, bromde de oude man bitter. „Net de nacht voordat we op het dier zouden jagen.”

„De schoften,” schold Glein hartgrondig. „Maar hoe weet zo’n kerel nou, dat u net . . .”

„Te deksel ja,” verbaasde de baron zich. „Hoe weet die kerel . . .?”

„Maar dan ziet het er niet best uit voor uw andere herten,” waarschuwde de koetsier.

„Dat van dat schieten zal wel een vergissing van je zijn,” meende de baron.

„Als het zo was, zou de boswachter er wel over gesproken hebben.”

„Ja, natuurlijk,” gaf de ander toe. „Maar ik heb het toch heel duidelijk gehoord, bijna iedere avond. Het moet wel een goeie bekende zijn in de bossen, die dat zo ongestoord kan doen.”

Er kwam geen antwoord. De kastelein zweeg nu ook. 't Was genoeg voor vandaag. Ze bogen nu rechts af en gleden de dorpsstraat van Oldenhoven in. Vandaar over een akkerweg en weer door de bossen van Wieckerveld. De baron was blij, toen ze Oldenhoven uit waren. Hij voelde zich hier als een onttroonde, als een vorst in ballingschap, die in het diepst geheim zijn kroningsstad nog eens bezoekt. De mensen gaapten hem aan als een voorwereldlijk dier en er waren zelfs jongens die hem sneeuwballen na-goiden. De bewoners kenden hem niet meer. Geen wonder, want het was al drie geslachten geleden, dat Oldenhoven tot de heerlijkheid hoorde. Door de beukenlaan keerden ze terug. Het paard dampte en snoof, maar met onverminderde lust draafde het dier door de dikke sneeuwlaag. De sparren waren overhuifd met witte hoezen, op de zware takken van de beuken lagen dikke repen watten. Terwijl hij verder piekerde over het alarmerende nieuws dat de kastelein hem gegeven had, dwaalden de oude ogen van de baron over die witte, zuivere wereld. Zelfs de prenten van konijnen en merels vielen hem op en andermaal verwonderde hij zich met trots over de scherpte van zijn oog. Een tsirrend winterkoninkje vloog van struik tot struik de arreslee na, alsof het de bellen bespote. Een schuw roodborstje gluurde met schuin kopje naar de vreemde indringers. Greet, lenteknop in de winterwereld, kwam op het belgerucht naar buiten. Ze lachte haar witte tanden bloot, toen ze de baron groette. Verwonderd draaide hij zijn hoofd naar rechts. Hij had nooit geweten, dat hier zo iets moois in zijn bossen leefde. Brutaal lachte de kastelein achter hem: „Dat is een mooi vogeltje, mijnheer baron.” Maar er kwam geen antwoord. 't Was ook niet meer nodig. Aan het eind van de laan ontdekten ze de veldwachter en de tuinman, die met hun handen diep in hun zakken, daar heen en weer drentelden, al wachtend. De veldwachter stak zijn

hand op, om het gerij te doen stilhouden. Het laatste gerinkel verklonk in het bos, kaatste eenmaal terug, misschien tegen de oude gebouwen, viel dan stil.

Met een ernstig gezicht, waarop de harde plicht te lezen stond, kwam de veldwachter naast de slede staan. Hij groette even stram als die morgen en zei onderdanig: „Ik vraag u wel verlof om u iets te vragen, mijnheer baron.”

Uit de wijde pels kwam het dunne geluid van zijn oude stem: „Waarmee kan ik je van dienst zijn, veldwachter?”

„Ik zou graag willen dat u even met ons meeging, mijnheer baron, als het niet te onstrant is . . .”

„Is er iets bijzonders te zien?” vroeg de oude man afwezig. Hij had het koud gekregen op de lange rit en met verlangen zag hij uit naar het warme haardvuur in de bibliotheek en een kop koffie met rum.

De veldwachter knikte nadrukkelijk. „Als ik zo vrij mag zijn om het te zeggen, geloof ik dat het héél belangrijk is,” legde hij uit.

„Vooruit dan maar, koetsier,” besloot de baron.

Stapvoets gingen ze achter de beide mannen aan, dieper het bos in. Wat ging er gebeuren? Wat betekende dit, dat ze hem nodig hadden in het bos? In geen jaren had hij zich bij winterdag in het bos gewaagd. Zelfs 's zomers gebeurde het weinig en in de herfst alleen als hij zich tot een jachtpartij liet overhalen. Deze vreemde gebeurtenis, gevoegd bij de opwinding van de sledetocht, gevoegd bij het gesprek met de dominee en de voerman, maakte hem zenuwachtig. Hij veegde de koude druppel onder zijn neus met de rug van zijn handschoen weg en keek onrustig om zich heen. Wat, te deksel, had die veldwachter hier te maken, als er toch een boswachter was? En waar bemoeide de tuinman zich mee?

Aan de verse voetprenten was het duidelijk zichtbaar, dat de beide mannen daar voor de slee, al eerder hier geweest waren vanmorgen. Aha, daar kruisten hertensporen de weg. Hij keek schuw naar links, waar de herten kennelijk het bos ingevlucht waren. De voetindrukken lagen ver uit elkaar, verder dan een rustig voortgaande kudde ze maken zou.

De veldwachter stak opnieuw zijn hand op. De ar hield stil. „Als het niet te vrijpostig is, zou ik mijnheer de baron willen vragen om even met ons mee het bos in te gaan,” stelde de gezagshandhaver voor.

Steunend, zich vastklemmend aan de slede, kwam de oude man overeind. De tuinman greep zijn arm en hielp hem. Terwijl keek hij achterom naar

de kastelein, die zijn wenkbrauwen hoog optrok. Zijn zwarte, scherpe ogen, loerden slim vanonder zijn gefronste wenkbrauwen en hij knipoogde vrolijk.

Tussen de veldwachter en de tuinman in, strompede de oude baron over het smalle bospad. Hij herkende de plek. Hier was vanouds een voederplaats voor het grote wild. Zo, dus het had iets met de dieren te maken, deze daverende geheimzinnigheid. Te deksel, wat deden ze een oud man aan!

De veldwachter begon gewichtig uit te leggen. „Als het niet te onstrant is, zou ik u willen vertellen wat we hier vanmorgen ontdekt hebben,” begon hij en zonder af te wachten of het misschien tóch te „onstrant” was, ging hij verder: „Het is ons allemaal opgevallen, dat er de laatste tijd veel geschoten wordt in het bos. Het zou mijn taak zijn om daar een einde aan te maken, als er geen boswachter was . . .”

„Juist!” viel de baron kribbig in.

„Als er geen boswachter was,” herhaalde de veldwachter. „Maar hedenmorgen vervoegde zich aan mijn woning een man, die zich bekend maakte als de tuinman van het kasteel.” Automatisch was hij in de droge procesverbaal-stijl vervallen en hij bouwde de zinnen na, zoals hij ze zich al op het papier gedacht had. „Deze man, genaamd Gerard Breemeijer, deelde mij desgevraagd mede, dat hij hedennacht in de bossen aanwezig was die zich uitstrekken achter het kasteel en behoren tot het landgoed Wieckerveld. Hij voegde daaraan toe, dat het nachtelijke schieten hem verdacht voorkwam en dat hij het zijn plicht achtte, de oorzaak daarvan te onderzoeken. Hiertoe begaf hij zich naar de voederplaats, omdat, naar zijn mening, daar het meeste gevaar voor het wild dreigde. Tegen het aanbreken van de ochtend werd zijn geduld beloond. Terwijl een kudde herten zich op de meergemelde voederplaats verzameld had, weerklonk een schot en één der herten viel getroffen neer. Uit de bosrand naderde een man, die de tuinman voornoemd herkende als de boswachter Karel Beukelaar, aangesteld wachter in opgemelde bossen.”

De baron was onder het dorre verhaal steeds ongeduriger geworden. Eindelijk brak hij met een ongeduldig gebaar het relaas af en beval de tuinman: „Ga jij asjeblijft door . . . kom, Gerard, de taal van die man is niet om aan te horen! Br, wat een stijl!”

Beschaamd en geërgerd keek de veldwachter voor zich en de tuinman wreef zenuwachtig zijn koude handen. „Dit was ongeveer alles, mijnheer

baron," legde hij onduidelijk uit. „Ik zag hoe de boswachter het hert op zijn schouders nam en er mee weg liep."

„Naar huis", vulde de veldwachter aan.

„Naar huis," herhaalde de tuinman, „we hebben zijn sporen gevolgd tot aan de bosrand."

Driftig richtte de baron zich op. Zijn kleine gestalte scheen te groeien onder de wijde pels. „Je liegt, kerel!" barstte hij uit. „Je wilt toch niet zeggen, dat de boswachter ... kom, dat Karel Beukelaar hier ... Te deksel! Ik wil het smerige woord niet eens in verband met zijn naam gebruiken, versta je dat?"

Geschrokken keek de tuinman voor zich. Zijn plannetje, zijn mooie plannetje. In één slag zou hij de ander verslagen hebben en het was immers allemaal even duidelijk na te gaan?

Maar de veldwachter, rechtschapen dienaar van de wet, gaf zich niet gewonnen. „Als ik niet te vrijpostig ben, zou ik willen opmerken, dat mijnheer baron even op de sporen moet letten, die gemakkelijk te volgen zijn in de verse sneeuw."

Hij strekte zijn hand uit naar het midden van het veldje, waar naast wat halfondergesneeuwde hooi een donkere plek zichtbaar was. De baron strompelde er heen. Zijn drift zakte even snel weg, als zij gekomen was en het was alsof daar een leeg dierenvel over de sneeuw strompelde. Met gebogen hoofd staaarde hij naar de sneeuw, gekleurd met warm, rood bloed. Dat betekende een goed gericht schot, van vlakbij afgegeven, waarschijnlijk met ganzenhagel of met een kogel.

Gehoorzaam volgde de veldwachter, die met gestrekte vinger de sporen wees, komend en gaand van en naar het boswachtershuis, of althans in die richting. Aan de andere kant van het veldje zagen ze de door de tuinman plat gelegen plek en diens sporen, die in de richting van het kasteel liepen en terug, hier en daar verloren in het struikgewas. Een eind ver waren de sporen overlopen door andere voetstappen.

„Wat betekent dat?" vroeg de baron wantrouwend.

„Ja, ziet u", vertelde de tuinman zenuwachtig. „Toen hij geschoten had, rende ik weg om de veldwachter te halen." Hij trok verontschuldiging zijn schouders op. „Ik heb geen bevoegdheid, dat weet u. Hij zag me en achtervolgde me. Het was gelukkig dat hij zijn geweer had afgeschoten en dat ik zoveel harder kan lopen, anders ... " Hij glimlachte verlegen. De baron was verslagen. Zijn boswachter, zijn vertrouwde van jaren her,

de man die hij over al zijn bossen en zijn wild gesteld had . . . , dié man had hem belogen en bestolen. Het wás niet om te geloven en toch . . . Was het bewijs niet geleverd? Liepen de sporen niet naar zijn huis? „Ik heb het gezien,” zei hij mat. „Laten we naar huis gaan.”

Gebroken sukkelde hij door de sneeuw. Het gesprek met de dominee, het verhaal van de kastelein, het verslag van de veldwachter en zijn tuinman . . .

O, het kón niet en toch . . .

De veldwachter kwam dienstwillig naast hem lopen. „Als het niet te vrij is . . . Jaren geleden kwam hij al met een verhaal over konijnen die gestroopt werden, maar hij wilde niet dat ik me er in mengde. Ik heb het toen zo maar gelaten, maar dit geval zal ik moeten rapporteren.”

„Jij rapporteert niets,” beet de baron venijnig. „De baronnen Van Wieckerveld tot Oldenhoven hebben vanouds hun eigen zaken geregeld. Ik verzoek je hier verder over te zwijgen, anders zal ik . . . ik zal, enfin, ik wens dat dit binnen de muren van het kasteel blijft.”

Zwijgend stemde de veldwachter toe.

HOOFDSTUK XVI

Jammer, jammer . . .

Jan-Jacob liet zijn handen rusten naast de dode meerkoet. Het vlotte niet vandaag. Allemaal de schuld van die hertenmoordenaar.

De jongen schudde zijn hoofd. Hij zette het opgezette dier overeind en trok de draadjes onder de voeten, door het met mos en zand bestrooide plankje. Toen zette hij de ijzerdraadjes vast, zodat de vogel onwankelbaar stond. Hij boog de vleugels een beetje uit, alsof het dier verschrikt vluchtte voor naderend gevaar, of dat het al water-trappelend weg zou schieten in de veilige ruigte van het moeras. Maar de houding beviel Jan-Jacob niet. Er was nog teveel terughoudendheid in de vlucht. Met een zucht zette hij de meerkoet een eind van zich af en keek er naar door zijn toegeknepen ogen. Niks, helemaal niks. Zijn starende ogen lieten het dier los, hoewel ze er op gericht bleven. Hij zag de vogel weer, zoals hij hem gevonden had in de sneeuw, naast de bosvijver, stijf-bevoren en broodmager van honger. Hij zag verder. De vogel was er nog niet. Hij liep door het bos met zijn vader. Het sneeuwde. Steeds harder sneeuwde het. Op de hoed van de boswachter groeide een wit heuveltje en Jan-Jacobs haren werden nat van de gesmolten vlokken en van tijd tot tijd veegde hij de sneeuw van zijn wenkbrauwen af. Maar het hinderde allemaal niet. O nee, het hinderde niet. Het was best, dat het sneeuwde. Een kans als deze zou nooit weerkomen.

Ze keken om beurten naar de donkere lucht. Geen sterretjes te zien. Het kon nog verkeerd lopen met hun speurtocht, als tegen de morgen het sneeuwen niet op zou houden. Zoals het nu was werden alle sporen binnen het kwartier volkomen onleesbaar. Wie nu door het bos wenste te dwalen kan dat even veilig doen als in de herfst of in de zomer. Maar als het sneeuwen ophield . . . als het ophield . . . Onuitwisbaar zouden de voetsporen te zien zijn in de sneeuw. Uren- en, wanneer het bleef vriezen, dagenlang zou je dieren en mensen herkennen aan de voetprent in de verstijfde witte vacht.

Precies zoals ze verwacht hadden, klonken kort na middernacht de schoten, nu hier, dan daar. Ze lachten er kort en smalend om. De hals! Dacht

hij soms, dat ze ook maar één ogenblik zouden geloven, dat er door die schoten ander kwaad gesticht kon worden dan onrust in het zwiiggende bos? Eindelijk, toen het dwalen lang, té lang duurde, hadden ze hartstochtelijk gewenst, dat het nu maar droog zou worden. Misschien zouden ze zelfs, afgaande op het geluid van de schoten in het schemerdonker van de sneeuwnacht, sporen kunnen vinden.

Tegen de ochtend werd de lucht helder en viel er geen sneeuw meer. Ook werden er al een poosje geen schoten meer gehoord. „Mis!” zei de boswachter spijtig. Maar de jongen wilde niet opgeven. „Ik ga nog een keer langs de beek en over de hertenwei,” zei hij koppig. „Misschien vind ik daar nog wel een spoor en dan kan ik in ieder geval nagaan, hoe hij thuisgekomen is.”

„Goed,” knikte de vader. „Ik kijk even of er hooi genoeg ligt op de voederplaats tussen de drie beuken. We moeten er voor zorgen dat de dieren voldoende eten vinden, want blad en gras is er niet.”

Wat spijtig om de verloren nacht, zelfs nu de kansen zo mooi geweest waren, maar toch niet verdrietig, want het bos was nu zo anders, zo héél anders mooi dan in de zomer of in de herfst, gingen ze uit elkaar.

Kort daarna had een schot de stilte stuk gescheurd. Jan-Jacob zocht met zijn ogen de richting vanwaar het geluid kwam: de voederplaats. Zijn eerste ingeving was om er heen te rennen, maar na de eerste honderd meter gaf hij het op. Het zou waarschijnlijk wel weer een loos schot zijn en bovendien was vader daar nu.

De boswachter wás er. Juist voordat hij met een schok stilstond, had hij tot zijn tevredenheid overwogen dat er hertensporen in de sneeuw zichtbaar waren. Verse prenten, die dus na het sneeuwen ontstaan waren en jonger waren dan het laatste schot dat gevallen was. Hij had méér gelezen uit de fijne, scherpe indrukken: de herten waren rustig hierheen gelopen. Ze hadden hun angst voor de schoten afgelegd en de honger woog zwaarder dan hun natuurlijke schichtigheid. Het was zaak, dat ze het dit jaar bij één voederplaats lieten en daar regelmatig de wacht hielden, wanneer er gevaar was voor een gericht schot.

Toen rolde de echo van het schot door de bossen. Alsof de hagel brandend in zijn eigen lichaam schroeide, zó schokte het lichaam van de boswachter. Hij stond stil. Kreunde. Vloekte binnensmonds. Kwam dan tot zichzelf en brulde hees: „Jij of ik, vervloekte moordenaar!” Elke voetstap, die hij in de sneeuw zette, knierpte: „de voederplaats... de voeder-

plaats . . .” En zijn adem hijgde het woord na, soms aangevuld door zijn dreigend stemgeluid: „Jij of ik! Jij of ik!”

Maar bij de voederplaats was alles stil. Bij het hooi, dat hier en daar onder de sneeuw was weggetrokken, op andere plaatsen nog weggeborgen was onder de witte wade, lag een hert. Met smartelijke, angstige ogen keek het om zich heen en toen het dier de boswachter ontdekte, trachtte het nog te vluchten. Het richtte zich op op de ranke voorbenen, maar het achterlijf lag machteloos in de sneeuw. Steunend liet het zich weer neervallen, in gelaten aanvaarden van zijn lot.

Even knielde de boswachter naast het dier neer. Hij legde beschermend zijn hand op het fijne, angstige kopje, opdat die ogen niet naar hem zouden kijken. Toen zag hij in het valse schemerlicht van de nauwelijks doorgebroken ochtend, de rauwe wonde op de rug, waaruit het bloed wegdruppelde. Hij begreep hoe het slechte schot de ruggewervels geraakt moest hebben en dat daardoor het dier niet op kon staan. Hij tastte al in zijn zak naar het mes om een eind te maken aan dit lijden, maar toen hij zijn hoofd wendde naar het hertenkopje, liet hij zijn hand slap neervallen en zuchtte. Op 't ogenblik voelde hij zich niet in staat om zijn mes op die kloppende keel te zetten, terwijl de smekende, bruine ogen naar hem opkeken. Een gegrom wrong uit zijn keel, als van een gefolterd dier en hij sprong overeind. Hij keek om zich heen, links, rechts . . . en hij herinnerde zich, dat hij eerder zo gestaan had, op de plaats van de gedode achterender, nog maar een paar maanden geleden. Maar nu lag er sneeuw, nu zou de stroper hem zelf de weg wijzen naar zijn driemaal vervloekte huis. Dat zou een bewijs zijn, onloochenbaar. Het was zwaar, dat daar een hert onschuldig aan geofferd moest worden, zwaar ja, maar niet te zwaar, want de triomf zou groot zijn.

Tegenovergesteld aan de richting waaruit hij gekomen was, wrong hij zich door de struiken. Hij had geluk. In de platgelegen sneeuw was duidelijk de vorm van een man te herkennen en de sporen van vluchtende voeten konden niet misverstaan worden. Er gloeide een gevaarlijk licht in de dreigende blauwe ogen en de zware wenkbrauwen trokken onheilspellend samen. Dit was de dag! Maar na nauwelijks vijftig passen bekoelde zijn toorn en er kwam schrik, verbijstering in zijn ogen. De sporen liepen regelrecht naar een vlakke van bosbestruiken, braam en ribes. De struikjes hadden voor een deel hun sneeuwlast afgeschud, maar toen de boswachter geknield de sporen trachtte terug te vinden, vond hij iets dat evenveel

weg had van de prenten van vluchtende dieren, als van de sporen van een mens.

Hij stond op. Hij schudde zich als een dolle stier. Hij wong zijn vuisten in zijn zakken. Maar hij keerde terug, want hier was geen zoeken. Honderd meter en verder strekten zich de struiken uit en nu hij er lang naar keek, kon het evengoed naar links als naar rechts zijn, dat de sporen afbogen en dat de sneeuw van de struikjes was afgeschud. Hij twijfelde er nu niet meer aan, of de stroper zou verderop zijn weg gezocht hebben door een overgroeide greppel.

Lang stond hij over het gewonde hert gebogen. Tranen van spijt rolden over zijn verweerde wangen. Het hert keek hem aan. Vragende, smekende ogen. Hij was onmachtig om het dier te doden. Nu hij zelf zo zwaar leed, voelde hij dieper dan hij ooit tijdens een jacht gevoeld had, dat dit wezen, dit gemartelde dier, minder bewust, maar even zwaar lijden moest. Hij kon dat leed niet verzachten. Hij kon het ook niet verzwaren, al was het maar voor het korte moment van de flitsende snede over de slanke hals, totdat de smekende ogen starende ogen geworden zouden zijn.

Hij nam het hert op, zijn ene arm voor de borst, waarin het hart angstig klopte, zijn andere onder de achterhand. Het dier snoof, maar verweerde zich niet. Misschien was het achterdeel verlamd door het gekwetste merg. Zo droeg hij het hert naar huis en de kramp in zijn torsende armen was hem een weldaad. Al had hij dan de dader niet en al zou hij die nu misschien door dit schot niet vinden, het slachtoffer had hij wel en niemand zou het hem af kunnen nemen. Het gaf hem een weldadig gevoel van wel geen overwinnaar, maar toch ook geen verliezer te zijn. De kansen stonden nog gelijk. De gedachte smaakte bitter-zoet en hij liet haar keer op keer opkomen in zijn hoofd, telkens wanneer hij terugdacht aan het schot en aan de ontsnapte stroper.

Jan-Jacob was hem tegemoet gekomen en zijn ogen stonden groot van schrik en spijt, toen hij het dier in de armen van zijn vader zag. Zelf stond hij daar onzeker met de bevroren snee in zijn handen.

De boswachter glimlachte. Een zwak lachje, niet van harte.

„Hij heeft toch raak geschoten,” zei Jan-Jacob zacht, terwijl zijn ene hand het hertenkopje streek.

„Ja”, gaf zijn vader toe, „maar hij heeft hem niet. Ik heb hem en we zullen zien dat we hem in het leven houden.”

Hij bedacht het nu pas, als een excuus, omdat hij geen einde gemaakt had

aan de pijn van het dier, zoals ze dat gewend waren met gewonde dieren die ze aantreffen.

Jan-Jacob keek eerst het dier en daarna zijn vader aan. Hij voelde dat er iets anders was dan anders, maar hij kon het niet onder woorden brengen. „Kon u de sporen niet terugvinden?” vroeg hij.

„Nee, hij is door de bosbessen en de bramen gegaan, je weet wel, achter de middelste beuk, met het spechtennest. Ik kon hem niet volgen, de ploert.”

Het grove woord bleef tussen hen inhangen en met gebogen hoofden gingen ze naar huis.

Jammer, jammer . . . Het zou zo'n mooie kans geweest zijn. Ze verweten het zichzelf, dat ze de voederplaats veronachtzaamd hadden. Maar er werd immers niet meer geschoten en het was bijna dag. Wie denkt daar dan nog aan?

Annelies bracht warm water en repen linnen, toen ze het hert op schoon stro in de schuur hadden gelegd. De geit hief haar kop over het schutje van haar staan-plek en mekkerde verwonderd.

De boswachter en zijn zoon wasten de wond en de huid er omheen. Ze deden het met voorzichtige, meelijdende vingers. Toen wikkelden ze het schoon verband om het lijfje, zodat er geen vuil in de wond kon komen. Daarna zaten ze binnen. Ze dronken hun koffie, maar de boswachter bleef onrustig als een hert dat door jagers is opgejaagd. Met overdreven zorg stond hij keer op keer op en ging naar de schuur. „Even kijken of hij nog goed ligt,” zei hij dan.

Jan-Jacob was aan het opzetten van de meerkoet begonnen. Wanneer hij binnen was, keek de boswachter daar met afwezige ogen bij toe.

Het was een liefhebberij van de jongen, die hij zichzelf geleerd had, nadat Jan Karreman-met-de-bel hem eens op die mogelijkheid gewezen had. De winkelier wist ook wat er allemaal voor nodig was en het was voor Jan-Jacob een uitkomst. Nu zou hij niet langer de dode dieren, de spechten, eekhoortjes, de marters en gaaien, behoeven te verstoppen in een haastig gegraven kuiltje. Fier en pronkziek zouden ze voortbestaan. Zijn kennis van de dieren gaf aan elk die bijzondere houding, die van een roodborstje een schuw en van een mus een brutaal vogeltje maakt.

Maar met de meerkoet wilde het vandaag niet vlotten. Het was omdat tegen de middag de tuinmansjongen met een boodschap van het kasteel gekomen was. Brutaal had het jong tegen het keukenraam geklopt en hij

riep: „Juffrouw Beukelaar, of de boswachter direct bij mijnheer de baron wil komen.”

Haar antwoord had hij nauwelijks afgewacht, maar hij was direct weer weggegaan, baldadig springend over de bessenstruiken naast de bleek en de sneeuw afschuddend van de goudenregen. Plagend antwoordde hij op het gemekker van de geit en nog lang hoorden ze zijn schelle stem „bè-bè-è-è...” roepen.

Toen zaten zij elkaar al met verschrikte ogen aan te kijken en zelfs Annelies was er van ontdaan. Een dreiging lag er in die boodschap, zó groot, zó onzegbaar, dat ze medelijden met elkaar en met zichzelf kregen en ze wisten niet waarom.

Lang had de vogel onaangeroerd op tafel gelegen en Jan-Jacob keek uit het raam in de richting waarin zijn vader verdwenen was. Nog klonk in zijn gedachten het woord van zijn moeder na, zacht en verwijtend: „Je had toch heus beter dadelijk naar het kasteel kunnen gaan, toen we het wisten van het hert, Karel!” En hij, zijn ongelijk verdedigend: „Wat moest ik er doen? Ik had immers niemand betrappt? Ik had dus ook niets te melden.” Daarna Annelies weer: „De baron is oud, hij zal graag op de hoogte gehouden willen worden, Karel. Ik hoop niet...”

Ze had de zin niet afgemaakt, maar juist daarin lag de dreiging, want al hoopten ze het niet, ze voelden het wel, hoe op de één of andere onbegrijpelijke wijze het voorval van die ochtend was uitgekomen. En dan? Hoe moest de boswachter zijn zwijgen rechtvaardigen?

Ten slotte was Jan-Jacob weer aan het werk gegaan en nu stond de vogel op het plankje, maar er was terughoudendheid in zijn vlucht. Zo vlucht een meerkoet niet: hij vlucht overgegeven, strijdend voor zijn leven en vrijheid.

Maar dat ze nu ook net niet bij de voederplek waren. Zijn vader bijna en hij helemaal niet. Jammer... jammer...

Was Johan stugger, norser dan anders? Was het kouder in de hoge, holle gang? Vluchtte Dora schichtig weg, toen ze de boswachter zag komen? Klonken zijn voetstappen werkelijk zo dreunend na? Was het kasteel vijandig, of verbeelde hij het zich alleen maar?

Johan tikte op de deur van het kantoorzaaltje. Hij wachtte niet op het „Binnen”, want de oude man hoorde het klopje toch niet. Geruisloos

draaide de deur open. „Hier is de boswachter om u te spreken, mijnheer,” zei hij, en hij herhaalde: „De boswachter, mijnheer.”

„Laat de boswachter maar binnenkomen, Johan . . . eh, het is niet nodig . . . enfin, laat hem maar binnenkomen.”

De boswachter, met zijn hoed al in zijn hand wachtend in de gang, hoorde hoe de oude stem zo moe, zo levenloos mat klonk.

Johan boog vormelijk, en correct draaide hij zich om. De deur trok hij achter zich dicht en hij bleef met gebogen hoofd de tijd uittellen, die nodig was om van het zaaltje naar de voordeur en van de voordeur weer naar het zaaltje te lopen. Zo deed hij het tegenwoordig altijd, wanneer het immers toch zeker was dat de bezoeker binnengelaten zou worden. Waarom die wandeling door de lange gang nodeloos tweemaal te maken, wanneer de baron toch niet hoorde dat hij de gast direct meebracht?

Nadat er voldoende tijd verlopen was, tikte hij opnieuw achteloos op de deur en toen hij gezegd had: „De boswachter, mijnheer . . . de boswachter,” ging hij een stap opzij, om de ander binnen te laten. Daarna trok hij de deur geruisloos achter zich dicht.

Het licht viel zo vreemd op het plafond. Veel kouder dan anders was dit licht. Veel kouder, dan wanneer het gedempt, of in bundels zonlicht naar binnen viel en vriendelijk alles wat er in het zaaltje stond onthulde, terwijl het de zoldering verborgen hield in een vertrouwelijke schemer.

Nu stonden de klok en het bureau, de stoelen en de zware boekenkast in een even naakt licht als het plafond. Nergens geheimenis, nergens wijding van getemperde dag.

In dat licht, zelf deel van die verandering, zat de baron. Hij speelde wat met de ringen, die uit de leeuwenbekken neerhingen. Zeker had hij er zich over verwonderd, hoe daar ringen zaten en dat hij die ringen nooit eerder ontdekt had, en hoe die ringen vernuftig bevestigd waren onder de tongen van de leeuwen . . .

Nu keek hij op. Er was verwondering en een tikkeltje afschuw in zijn koele, grijze ogen, die nog zo verwonderlijk scherp de wereld inkeken. Zijn handen hielden de beeldhouwde koppen omklemd en niet één ogenblik liet hij los, zelfs niet om met een aanbiedend gebaar een stoel te wijzen, nog veel minder om het kistje sigaren te pakken en zijn bezoeker daaruit te presenteren. Zelfs het knikje, als groet bedoeld, had niets vriendelijks en tegemoetkomends.

De sterke benen van de boswachter trilden, als van een kleine jongen, die nu straf zal krijgen.

„Ik vermoed dat je me iets te melden hebt... kom... Karel Beukelaar...” zei de baron. Maar het was de stem van de baron niet. Het was misschien de stem van de oude cavalerieofficier, die al zo lang, lang geleden het bestuur van het vaderlijk erfdeel op zich genomen had.

De boswachter ging van de ene voet op de andere staan. „Ik weet niet... ik... misschien weet u... maar ik...” hakkelde hij, zoekend naar woorden.

De baron liet nu toch zijn handen los. Hij legde ze met een klap voor zich op het bureaublad en beet: „Te deksel, kerel, spreek op, of ik... ik zal...”

Karel Beukelaar boog zijn hoofd. „Er is vanmorgen een hert geschoten, mijnheer baron,” bekende hij. Toen zweeg hij weer, gelaten.

„Juist,” beet de oude man verder. „En dat kom je me nu pas zeggen, nietwaar? Mag ik ook weten wie dat hert geschoten heeft?”

De boswachter keek weer op. Voor hem zat die kleine man, die door zijn ouderdom ineengeschrompeld leek en wiens gezicht eigenlijk alleen nog maar snor en ogen was. Maar door de vreselijkheid van die laatste vraag was hij veel meer. Hij vulde de hele kamer. Hij drukte met zijn stem die boswachter plat tegen de muur naast de deur. Er was geen ruimte meer voor iets anders dan de stem, voor iemand anders dan die oude man.

„Ja... nee... ik...” hakkelde de boswachter weer.

„Heb je ook geen vermoeden?” tartte de stem.

O, tegen die muur was het nu ook al niet meer uit te houden. De grond in, o God, wees barmhartig en open de grond voor die boswachter, want er is geen ruimte in deze kamer en er is geen ontvluchting mogelijk voor de dreiging die op hem afrolt. Die als een steen op hem afrolt, hoog van een berg van leed en twijfel en die hem verpletteren, dooddrukken zal, als de vijanden van Gideon. O, God, open toch Uw goede, vriendelijke aarde, al is het dan die verborgen aarde onder het kasteel en laat deze man rust vinden. Laat hem in Uw koele aarde slapen en onvindbaar zijn voor dat erge, dat op hem afkomt en dat zijn leven gaat vernietigen.

„Ja mijnheer baron, ik heb wel een vermoeden,” zei de boswachter.

„Nu? Mag ik ook weten...?”

„Het is de tuinman, mijnheer baron, Gerard Breemeijer.”

Hoe durfde hij dat zo zeker te zeggen? Hoe kon zijn stem zo vast en helder klinken?

„Zo-o-o-oi . . .” Langegerekt blies de stem de verdenking weg en toen lachte de baron spottend. Hij lachte die boswachter uit, die man, die hij straks gaat vernietigen met zijn bewijsvoering, waarbij de enkele naam die daar genoemd werd tot een kinderachtige spotterij, tot een aanfluiting van het recht wordt.

De snor en de ogen kwamen nog verder naar voren schieten, zodat de boswachter opnieuw een stap achteruit wilde doen. Maar zijn hak schampte tegen de plint, want hij stond al tegen de muur.

Als een stormwind, een orkaan, waarin nog hagel striemt, was nu de stem. „Lafaard,” ketsten de hagelstenen. „Durf jij hier voor mij komen en onschuldige mensen verdacht maken? Kerels noemen, die hun nachtrust hebben opgeofferd om mijn herten te beschermen tegen hun bewaker? Durf jij hier voor me staan en me aankijken, terwijl je me jarenlang belogen en bestolen hebt? Terwijl je m'n konijnen gestrikt en m'n herten geschoten hebt? Hè? Hè? Wie heeft vannacht dat hert geschoten? Wie heeft het mee naar huis genomen? Waarom kwam je niet om mij die stroperij te melden? Wel eenvoudig genoeg: omdat je het zelf deed. Je kon toch niet naar me toe komen en zeggen: „Ik heb er vannacht weer eentje geschoten, mijnheer baron . . .”

O, kijk toch, nu is er tussen die snor en die ogen iets nieuws gekomen. Er zijn twee neusvleugels, die trillen en beven, als van een hond die lucht neemt, die zich op-sperren, als van een renpaard in de renbaan.

En die boswachter? Hij is er niet meer. God is genadig over hem geweest en Hij heeft in zijn oren een groot lawaai geplant, dat de stem niet meer overdonderen kan en in zijn hart schonk God een gevoelloosheid, waartegen de hagelstenen ketsen als tegen een glasruit, maar die hem niet meer kunnen raken. Die ogen, die hem als vuurvlammen wilden doorschroeien, ze verbranden aan hun eigen gloed. Ze flitsen nog eenmaal op, wanneer een uitgestrekte hand hen helpen gaat. Dan is de stem ook nog even machtig, maar het is een laatste opflikkering.

„Ga uit mijn ogen, kerel, verdwijn en laat me geen ongeluk aan je begaan,” schreeuwt die stem.

Later, later, wanneer God dat lawaai uit die getergde oren wegneemt, dan zullen die woorden pas klank krijgen. Nu niet. Nu hebben ze geen kracht en geen klank, want ze vallen weg bij dat heerlijke lawaai, dat lawaai, dat

zulk een gevoelloosheid bracht. En hoe zou de boswachter weg kunnen? Hij is er immers niet meer? De stem heeft hem doodgedrukt, samen met de ogen en de hand.

Maar nu wordt het anders. De snor staat weer in een gezicht. De neusvleugels hebben hun strijd opgegeven en de ogen zijn teruggeweken. Nu is er een hand, die hen bedekt en de blauwe aderen op de slapen te voorschijn tovert.

Diep, heel diep haalt de boswachter adem en hij laat de muur weer los. Er is ruimte gekomen in de kamer, want de stem heeft zich teruggetrokken in de hellekrocht, waarvandaan hij opgeroepen was. Nog duizelt Karel Beukelaar, maar hij leeft. Hij was dus niet helemaal weg, want in zijn levenloze stof keerde de adem weer en met de adem de geest, maar die geest is gevoelloos en onscherp.

Het schijnt wel, alsof het nu de oude baron is, die met zijn stem is weggezweefd uit de kamer. Alleen het omhulsel zit daar nog, van wat eens de baron Van Wieckerveld tot Oldenhoven was. Het hoofd heeft nog wat steun aan de hand, anders zou het voorover knakken op die ineengezakte borst.

De boswachter gaat dan maar weg, want wat moet hij met een dode beginnen?

Hij gaat de kamer uit en een huiver vaart van zijn schedel naar zijn voeten.

Maar de baron is niet dood, welnee. Nauwelijks is de deur dicht, of hij ontwaakt en hij kijkt naar de plaats waar straks nog zijn boswachter stond. „Johan!” roept zijn vermoeide, oude stem.

Johan staat al op de dorpel. Hij is vlak bij. De boswachter liep hem bijna ondersteboven.

„Roep hem terug, Johan!” smeekt de baron.

Na een poosje staat de boswachter weer voor zijn beul, maar de beul is geen beul meer. Hij is mens geworden, diep-mens.

„Het is mijn bedoeling niet geweest om je op staande voet te ontslaan, boswachter,” zegt hij vergevengezind. „Als boswachter heb je me trouw gediend en we zullen trachten dat andere te vergeten. Misschien was het te zwaar voor één man” Zijn ogen lichten op. Hier kan een verklaring liggen: die taak was voor één man te zwaar. Dezelfde man kan geen boswachter én jachtopziener zijn. Dat had hij lang van tevoren kunnen weten. De oude ... kom, Mirtema, die duivelskunstenaar, die heeft dat

klaargespeeld, maar het is waar, dat het bos meer op is gaan brengen, toen deze man hier voor hem het werk overnam. Dus die oude was meer jachtopziener dan boswachter en bij deze ... kom, Karel, was het andersom. Aan het eind van deze overlegging knikte de baron iets monterder.

„Ik zal je een eerlijke kans geven,” praatte hij verder. „Je mag aanblijven als boswachter en in het huis waar je zit, mag je blijven wonen. Ik hoop dat we elkaar goed begrijpen en dat er geen verdere klachten komen, wanneer de nieuwe ... jachtopziener zijn werk begint ...”

Klaar en eerlijk rusten zijn ogen in die van de boswachter. Over het bureau heen reikt hij hem zijn hand.

Heeft Karel Beukelaar zijn heer niet verstaan? Is de doofheid van de baron in zijn geplaagde hoofd gevaren, in plaats van het grote lawaai van daarnet? Zonder op de hand te letten, gaat de boswachter heen. Zijn ogen staan wezenloos strak terwijl hij door de lange gang loopt, naast de zwijgende Johan. Zijn sterke, brede schouders zijn moe naar voren gezakt en hij is naar de aarde gebogen, als een oud man.

Rondom vallen nieuwe sneeuwvlokken. De sporen van die nacht worden genadig uitgewist, maar de barmhartigheid van dit zachte kleed kan niet doordringen in het hart van die boswachter Karel Beukelaar, die zojuist zijn aanstelling als jachtopziener terug moest geven. Het is juist andersom. De gevoelloosheid wijkt en de voetstappen op de kruisweg, die hij gegaan is, elk van die zware treden, komen één voor één in hun volle scherpte voor zijn starende ogen. O Heer, dat Gij een mens zoveel kracht geeft om te haten. Zie nu toch die vertrapte man. Zijn handen, eerst slap bungelend van zijn neergezakte schouders, krijgen nieuwe kracht. Ze grijpen, ze vormen een ronding tussen de uitgespreide vingers, ze wurgen de tuinman van het kasteel, o, ze drukken die strot dicht, waardoor de jenever is gegaan, gekocht van het bloedgeld van konijnen en herten, waarvoor deze boswachter zorgen moest. Maar nu wurgt hij deze ploert en hij drukt zijn strot dicht, zodat de aderen bijna barsten van benauwenis en de ogen uitpuilen als van de talloze konijnen, die hij gestrikt heeft. Nu gooit hij met een vies gezicht het levenloze, slappe lijf weg, als een dweil, als een vies, uitgewrongen vod

Kan haat dan ook genade zijn? Is het zo, dat Gij die haat geeft, om de mens, die vertrap is, weer levensmoed en een doel te geven? O God, spaar deze gunst toch aan Karel Beukelaar en laat hem nu niet zo driftig voortstappen naar een ver en duister doel. Laat hem liever ondergaan aan het

onrecht, dat Gij over hem hebt toegelaten, want in deze haat is genoeg kracht om te moorden en met zichzelf ook zijn gezin in een ongeluk te slepen, groter en dieper, dan het nu te dragen krijgt.

Annelies werd bleek en ze wankelde, toen ze haar man zo aan zag komen. Ze had zich wel aan zijn brede borst willen werpen, toen ze zag hoe hij met een open mes in zijn hand de schuur binnenliep. Misschien zou ze het gedaan hebben, als ze geweten had hoe haar man neerknielde naast het hert en zijn mes in het hart van het dier boorde, terwijl zijn hatende ogen diep in de brekende ogen van zijn slachtoffer keken. Weer en weer flikkerde het mes

Daar en toen heeft Karel Beukelaar zijn God vermoord. Hij heeft Hem in Zijn hart gestoken en het warme bloed is over zijn hand gelopen.

De oogleden zakten half over de glazige bruine ogen. De boswachter nam het dier bij zijn dunne poten en het kopje bungelde slap naar beneden. Met heel de reusachtige kracht die hij bezat, smeedt hij het dode dier van zich af, tussen de bessenstruiken. „Vooruit jij,” riep hij en zijn stem klonk ijzig over de besneeuwde wereld.

Trillend zakte Annelies neer op haar stoel. Haar smekende handen hief ze op naar de zoldering, zodat Jan-Jacob verschrikt opkeek. „Here, wat hebt Ge gedaan?” riep ze „Here, vergeef, want hij wist het niet...” De jongen stond op. Hij liep naar het raam, waarvandaan zijn moeder het schrikbeeld meegebracht had. Daar zag hij zijn vader, tussen de dwarrelende sneeuw. Bloed droop van het mes in zijn hand en hij keek met ogen vol afschuw naar de bessenstruiken, waar... „Vader heeft het hert vermoord!” riep de jongen ontsteld en hij keek om naar zijn moeder. „We moeten toch maar gaan eten, jongen,” kreunde ze. „Vader zal honger hebben...”

Het leven moest toch doorgaan? Nu toch ook nog...?

Nee, de baron was die middag moe. Hij wilde niet gestoord worden. Annelies moest een andere keer maar terugkomen.

Wat er gebeurd was? Johan haalde zijn schouders op. „De baron heeft een nieuwe jachtopziener aangesteld,” vertelde hij. „Het schijnt dat hij ontevreden was over je man, omdat er alweer een hert geschoten is.”

Hij keek haar zo diep in de ogen, zo peilend, alsof hij wenste dat zij hem uit de droom kon helpen, want vandaag was hij zelf in de war geraakt.

Het heel erge, van de verdenking en de beschuldiging verzweeg hij wijs.
„Wie?” vroeg ze toonloos.

Hij keek om zich heen. Hij aarzelde om haar te vertellen, dat... maar waarom niet? De baron moest het immers zelf weten, of hij die kerel aan wilde stellen of niet?

„De tuinman,” antwoordde hij.

„Gerard Breemeijer ... hij ...” fluisterde ze. Toen draaide ze zich om en liep de stoep af. Johan zag haar gaan, de oprijlaan af. Haar schouders schokten van de ingehouden snikken, maar ze liep fier rechtop.

„We moeten hier weg,” zei ze zacht voor zich heen. „We moeten weg... anders is dit het einde...”

Hoe dichterbij huis kwam, hoe zekerder het voor haar werd, dat er maar één redding voor haar gezinnetje was: weg, ver weg van deze onheilsplek. Het zou hard zijn om te scheiden, maar het kon niet anders.

Thuis ging ook zij regelrecht naar het schuurtje. Ze nam er een spa en een bijl uit en achter de goudenregen schoof ze de sneeuw opzij. Jan-Jacob kwam haar werk overnemen en ze bleef er bij kijken, hoe tussen het heldere wit van de sneeuw een graf gegraven werd, diep en veilig. Ze voelde de begeerte om er zelf rust in te zoeken, maar het kon nog niet. Haar taak was nog niet af, zolang die twee mannen haar zo nodig hadden, zoveel nodiger vandaag dan ooit tevoren.

Samen droegen ze het verstijfde hert naar de kuil. De lippen van de jongen beefden, toen hij de aarde er over wierp, maar hij schreide nog niet.

Niet schreien, een kerel zijn ... nee, nee, geen tranen, weg er mee!

Toen het hert bedekt was, de kuil half dicht, keek hij naar zijn moeder.

„Wie?” fluisterde hij.

„Gerard ...” antwoordde ze.

Hij boog zich weer tot zijn werk. Zij ging weg. Naar binnen, waar Karel zat met zijn moede hoofd tegen de oude sluimerrol.

Ze knielde naast zijn stoel en legde haar koude wang tegen zijn hand.

„Karel ...” riep ze zacht, „Karel ... ik ben het, je Annelies. Karel, we zijn zo alleen allebei, Karel, hoor je me?”

Zijn gesloten ogen weken een eindje open. Hij zocht de hare, waarin groot en helder de tranen stonden.

„Wie?” vroeg hij bitter.

„Vergeef, Karel”, smeekte ze.

„Hij?”

„Ja, Karel, o vergeef toch, we zijn zelf zo zondig en we kunnen toch weggaan?”

Hij stond met een ruk overeind. De rieten stoel schoof met hetzelfde geweld opzij, zodat ze neertuimelde tegen de grond.

„Weggaan?” smaalde hij, „weggaan? Nu? Al had die oude me helemaal ontslagen, dan zou ik nog niet weggaan, voordat ik hem heb. Hij kan stropen? Ik zou het ook kunnen, als het nodig is.”

„Zeg dat niet, Karel,” smeekte ze weer. „Laten we ergens heengaan waar je rustig je werk kunt doen. Het is zo zwaar, om zo diep te haten.”

„Zwaar? Zwaar om te haten? Geloof jij dan nog in een God, die liefde is? Heb je daar dan nog niet genoeg van? Ha, fabeltjes zijn het, dat zeg ik je. Haat, dat is het enige wat het leven nog waard maakt om geleefd te worden.”

Ze schudde haar hoofd, maar ze sprak niet tegen. Later, als alles een beetje minder zwaar zou zijn geworden, als Karel weer vreugde gevonden zou hebben in het boswachterswerk, dat hem toch ook lief geweest was al die jaren lang, dan, dan zou ze hem trachten te overreden om met haar rust te zoeken en ergens anders opnieuw te beginnen.

De kamer werd hem te benauwd, nu zij met haar verzoek naast hem hier leefde. Hij ging naar buiten. Om zijn mond lag weer de strenge trek, die er maar zo kort was weggeweest. Zou er ooit weer een dag komen, dat een andere lach dan die smalende, hatelijke lach van zijn zelfspot en verachting voor zijn vijand er om zou trillen?

Zolang ze hem zien kon in de naderende schemering, keek ze hem na. De sneeuw was dichtter gaan vallen. Jan-Jacob kwam binnen.

„Moeten de herten geen hooi hebben, Jan-Jacob? Heb je gezien of er nog genoeg was?”

„Laat ze stikken met hun herten,” barstte de jongen los. „Wij zijn immers geen boswachter meer. Laat hij er maar voor zorgen, dan kunnen ze vast aan hem wennen, voor de dag dat hij ze dood komt schieten.”

„En die arme dieren dan, Jan-Jacob?”

„En vader dan?”

„We moeten hier weggaan, jongen. Help me om vader over te halen.”

Een ogenblik was het stil. Het vuur knetterde als anders, maar het gaf geen gezelligheid.

Jan-Jacob schudde zijn hoofd. „Eerst moeten we die kerel klein krijgen,” dreigde hij koppig.

„Laat hem” suste zijn moeder.

„En de herten dan? En de konijnen dan? En ons huis dan?” verdedigde hij. Ze zweeg verder. Hij had gelijk en die waarheid was hard: ze kon zelf ook zo moeilijk aan de gedachte van een scheiding van dit alles wennen.

Aan haar man dacht ze, hoe hij nu dwaalde door het besneeuwde bos, zoekende rust, vindende nieuw voedsel voor zijn haat, ze twijfelde daar niet aan.

Elke plek waar ooit een strik gestaan had, de hertenwei, waar hij geworsteld had met zijn nederlaag, elke boom of struik waarachter hij zijn vijand verwacht, vermoed of gevreesd had, alles zou hem dieper doen haten, dodelijk, totdat zijn vijand verslagen was.

Weldadig is het om te kunnen schreien, wanneer je zo moe, zo wanhopig moe bent. Zaligheid is het, om te kunnen zeggen wat je deert, heel zacht, aan het oor van een groot en almachtig Vader.

Rust en ongekende heerlijkheid is het, als dan een zoon ongeweten door die Vader gestuurd wordt, om zijn hand te leggen op het hoofd van zijn schreiende moeder en te zeggen: „Moeder, huil maar niet. Ik ben er toch?”

Met haar hoofd opgeheven, alsof werkelijk God-de-Vader gesproken had, antwoordde Annelies: „Ja, mijn jongen, God is er gelukkig nog . . .”

HOOFDSTUK XVII

De dood zoekt zijn slachtoffers bij rijk en arm, bij gezonden en zieken. Hij gaat door de wijde wereld en met zijn benige vinger tikt hij de mens op zijn schouder: mee vriend, het is tijd!

Jansje Breemeijer is gestorven. Haar door reumatiek verschrompelde, in elkaar gewrongen lichaam heeft opgehouden te lijden. Haar door de liefde vergeten geest heeft rust gevonden. En liefde hopen we, liefde bij de Bron.

O, de banden , die haar naar de aarde trokken hingen al zo lang slap. Al zo lang heeft ze de dood gewenst en ze heeft zich al tientallen malen zien rijden naar het kerkhof en zien liggen in de donkere, koele aarde. Misschien wilde de dood haar bedenktijd geven, want ze was nog zo jong en haar dochter was nog zo jong. Misschien vreesde de dood de gezonde boslucht en meende hij, dat de tijd haar genezen zou en haar zou doen wensen om te leven, in plaats van te sterven.

Hij vierde zelfs één van de koorden die haar naar de aarde getrokken hadden. Nu ze zo verlangde naar de dood, begon Greet haar moeder lief te krijgen. Zij, die zelf liefhad en geliefd werd, begon te begrijpen, welk groot leed haar moeder gedragen had.

Omdat ze er telkens en telkens om smeekte, had Greet eindelijk dominee Meermans geroepen. Op een stille lentemorgen kwam hij en vond haar, voortlevend als een plant. Alleen het nauwelijks op en neergaan van de dekens over haar borst, vertelde van leven in deze mens.

„Ik heb mijn plicht ook hier verzuimd, Meester!” beled de dominee, toen hij over de drempel stapte en hij bad een gebed dat het niet te laat mocht zijn, om het verzuim goed te maken.

Drong zijn stemgeluid nog tot haar door? Kon hij het gebruik van de doodsrivier overstemmen? „De Here is barmhartig en genadig, lankmoedig en groot van goedertierenheid”, citeerde hij. Sprak hij tot haar? Of was het om zichzelf moed in te spreken om voort te gaan?

Hoorde ze? Haar gesloten ogen bléven gesloten. Geen trilling om haar mond sprak van bewustzijn. Sprak hij tegen een dode, deze dominee?

„Hij heeft onze krankheden op zich genomen en onze smarten, die heeft Hij gedragen.”

De stilte woog zo zwaar in de kleine kamer. Greet sloop weg, het leven, de lente in. Haar naar leven en vreugde hunkerende jeugd kon de dreiging daar binnen niet dragen.

„De straf die ons vrede aanbrengt, was op Hem.”

O dominee, wat ben je koppig. Wie is je lastgever, dat je zelfs tegen doden staat te praten? Daar is je salaris niet naar, man. Ga naar huis, je hebt je plicht en meer dan dat gedaan. Het is immers belachelijk, dat je hier blijft staan redekavelen met de duivel? Bspottelijk is het, om te denken, dat de dood niet lang haar oren heeft dichtgestopt. Straks blaast ze het laatste beetje adem, dat ze nog in haar longen toeliet, uit. Ga naar buiten, zoals haar dochter deed. Sta je haar soms nader dan dat meisje? Loop een paar maal de beukenlaan op en neer. Kijk door de kruinen van de bomen naar de hoge, blauwe lentelucht en bid daar je God, of Hij zo genadig wil zijn om haar vergeving te schenken. Kom daarna terug en constateer met dokter Zarnic samen de dood. Zeg nog een woordje tegen die goddeloze geneesheer en ga naar de zuster van deze vrouw, om haar zachtjes het nieuws mee te delen en tegelijk haar kind te bewonderen. Doe wat je wilt, maar hou asjeblijft op met dat praten tegen de dood.

Dood?

De molenaarsdochter glimlacht. Een nauwelijks zichtbare, bevende lach is het. Haar handen, onzeker gaand over het laken, zoeken elkaar. Dominee Meermans helpt die gekromde vingers, die stijve, vergroeide arm. Hij helpt haar, om die handen te vouwen, zo goed en zo kwaad als het gaat.

„Gaarne vergevende is onze God . . .” zegt de dominee.

Moeizaam heffen zich de oogleden. Haar lippen trachten woorden te vormen, maar dan lacht ze om haar eigen machteloosheid, die nu niet meer hinderen kan. Had ze nog een wens?

Een slanke mannenhand rust op haar voorhoofd. De andere hand heft zich in zegenend gebaar, om een vluchtende ziel een groet mee te geven, de eeuwigheid in. „De Here zegene u en Hij behoede u . . .”

Na de begrafenis vlucht de jachtopziener „De Houten Taveerne” binnen. Hij heeft het zwaar te verduren gehad op het kerkhof. Eenzaam, uitge-

stoten stond hij tussen de molenaarsfamilie, die hem ziet voor wat hij is: de moordenaar van Jansje. Tussen de nog jonge, gezonde broers en zusters, die hun ongelukkige zuster kwamen begraven, staat hij. Naast hem de oude vader, zelf nog recht en met heldere ogen. Tegenover hem de dominee, op het zandheuveltje naast het graf. Hij hoort woorden uit zijn kinderjaren. Woorden over een Goede Herder, die een arm verdoold schaap thuisbracht.

Een schaap, een arm verdoold schaap, heeft die Herder thuisgehaald in Zijn armen. Het schaap was verward in de doornstruiken van het leven, maar vlak voor de dood haar meenam, heeft God haar losgemaakt. Barmhartig en genadig is de Here, broeders en zusters!

De lentezon kreeg zomerhitte onder die strenge, goede ogen van de dominee. Wat zocht hij toch bij de nieuwe jachtopziener? Wist hij dan niet, dat deze man door zijn gedrag een positie verdiend en gekregen had, die aan de boswachter Karel Beukelaar ontnomen moest worden? Verzenkend brandden de stralen op het ontblote hoofd van de vroegere tuinman.

Er was geen sprake van, dat de familie zich zou verzamelen in het sterfhuis. Niemand zou er zijn die hen ontving zoals er niemand was die hen nodigde. Greet stond wat achteraf en alles wat er gebeurde verzonk in het grote medelijden dat ze met de gestorvene had. De familie had daar wat verachting voor over. Niemand wist van die laatste weken, waarin moeder en dochter verzoend waren. Al wat de mensen wisten was dat het meisje over beide ouders met minachting sprak. „'t Zal er wel net één worden als hij,” voorspelden ze.

Iedereen ging naar huis. Een laatste, medelijdende gedachte aan de gestorven zuster. Een troostwoord voor elkaar: „Het is zo maar beter”, daarna keerden ze weer naar hun gezinnen, naar hun werk. Nee, dan was de begrafenis van Toon Karreman stukken indrukwekkender!

Zo gauw hij kon, had Gerard zich losgemaakt van het keuvelende groepje familieleden en tot hun leed had hij nog dit toegedaan, dat hij brutaalweg onder hun ogen „De Houten Taveerne” binnenliep. Maar Jansje was er des te gauwer door vergeten.

Niemand zou van Glein Deudekom kunnen zeggen, dat hij geen hartelijke kerel was. Over de toog reikte hij de jachtopziener de hand en hij zei: „Sterkte, Gerard.”

„Geef mij maar een dubbele, Glein,” antwoordde de ander.

De kastelein had zijn nauwe, zwarte broek nog aan. Hij had vandaag wat aan deze klant verdiend. Uit de brede beukenlaan had hij het lijk van Jansje naar de begraafplaats gereden. Ja-ja, maar nou het geld nog.

Met een zekere schroom schonk hij in. De staartklok tegen het vergeelde, bruingerookte behang tikte vredig en vredig was ook het geklok van het heldere vocht in de fles. Gerard sloeg met één dorstige, moedzoekende teug de bel achterover.

„Dat is wat anders, dan dat gewauwel ginder,” zei hij nasmakkend.

„Een mens wordt daar zeeziek, eerlijk, Glein. Geef me nog maar een dubbele.”

Het glaasje schoof over de toog naar de kastelein. Wat nou? Glein stak geen hand uit.

„Nog een dubbele, Glein,” bestelde Gerard andermaal.

„Ja hoor 'es,” bracht de kastelein daartegenin. „Maar hoe doen we het daarmee?”

Duim en wijsvinger schoven over elkaar en hij keek onder zijn rosse wenkbrauwen uit naar zijn klant.

De jachtopziener schrok er van. Al die tijd had Glein nooit over betalen gesproken. Het was immers altijd met wild verrekend? Maar ja, het was waar, de laatste maanden had hij geen schot meer gelost. Stel je voor!

Nu hij zelf jachtopziener was kon dat niet langer. Nu het stil bleef in het bos, zou de baron denken dat hij een goede greep gedaan had met zijn nieuwe jachtopziener. En de veldwachter zou geen argwaan krijgen. Nee, die beiden moesten niets horen. De oude man zou al meer en meer overtuigd raken van de betrouwbaarheid van zijn vroegere tuinman en het zou hoe langer hoe duidelijker worden, dat Karel Beukelaar inderdaad de stroper geweest was. Dat moest zo blijven.

„Hoeveel krijg je?” vroeg hij angstig.

Glein noemde een bedrag. Een hoog bedrag. Gerard verbleekte er van. Dat betekende een paar maanden loon en waar moest hij al die tijd van leven? Zou hij wat van Anna lenen? Haar daarmee nog meer macht over zichzelf geven? Geen enkele vrijheid meer overhouden?

Hij schudde zijn hoofd. Dat niet, dat nooit asjeblijft.

„Schenk in, Glein, dat komt immers wel terecht! Ben ik niet altijd goed geweest voor m'n geld?”

De kastelein schudde ook zijn hoofd. „Het spijt me, Gerard. Je bent een

beste jongen, maar je kunt toch niet van me verlangen dat ik je nog meer crediet geef dan je al hebt?"

Hij boog zich voorover, zijn zware armen geleund op de toog. „Maar dat hindert immers niemendal? Is het zo'n moeite om weer eens een paar beestjes mee te brengen? Dan komen we er langzamerhand wel weer uit.”

„Dat kan ik immers niet doen . . .”

„Ha, niet kunnen? Niet kunnen, zeg je? Wie zal het dan wel kunnen, als jij het nu niet meer durft? Toen je elke dag op je vingers gekeken werd, kon je alles en nu . . .”

„Ik kan immers niet meer schieten? Als de baron het hoort . . .”

„Nou, ik heb eigenlijk ook net zo lief wat konijnen. Die kerel zeurt me de kop gek, dat snap je. De laatste maanden hebben we ons niet meer laten zien en het ging juist zo goed.”

„Ik zal wel eens kijken . . . Schenk me eerst maar een dubbele . . .”

Onwillig kwamen de woorden. De fles ging omhoog, tot schenken gereed. Maar voordat de eerste druppel in het hunkerende glas viel, keek Glein zijn gast nog eens onderzoekend aan, vanonder zijn saamgetrokken, rosse wenkbrauwen.

„Kan ik zeggen, dat er Zaterdag weer een paar beestjes zullen zijn?”

De jachttopziener aarzelt. De fles zakt. De strijd is spannend en duidelijk: geen geld, geen borrel. Stug knikt hij dan. Het is beter om Glein in vertrouwen te nemen dan Anna, want Anna stuurt op een huwelijk aan, al van de dag af dat Jansjes dood ophanden was. Hij weet dat op de dag dat dat zou gebeuren, de laatste drank zijn keelgat doorglijden zou. Nee, nee, geen Anna, liever Glein.

Hoe vriendelijk klokt de jeneverfles weer. Hoe helder glinstert het vocht in de zonnestraal die ergens in een ruit weerspiegelt en over de flessen en glazen weerkaatst. En wat werkt het allemaal bemoedigend, als je alleen maar beroerdigheid aan je kop hebt!

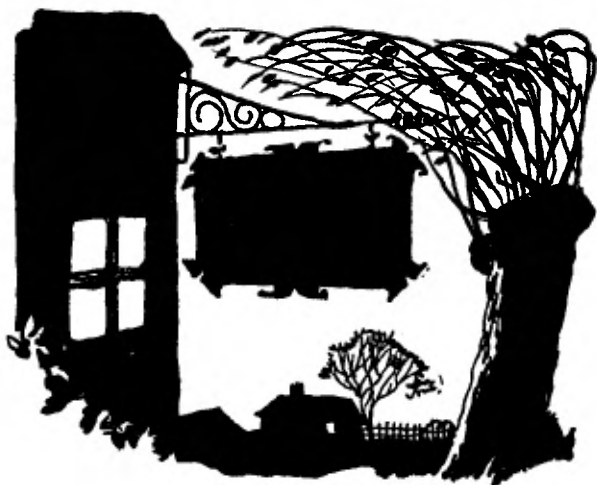
Na het vierde glas durfde Gerard al te glimlachen over zijn besluit en na het zesde spot hij: „Het is eigenlijk maar veel beter ook, want als al die konijnen blijven leven, wordt het een plaag. Je bent jachttopziener of je bent het niet, Glein. Zeg die kerel in de stad maar, dat hij gerust wat nieuwe klanten kan zoeken, want dat het straks wemelt van de konijnen in het bos.”

Hoe Gerard ook smeekt, na het achtste glas krijgt hij geen slok meer.

„Je kunt vandaag niet smoordronken langs de straat slieren,” zegt de

kastelein en hij duwt hem de deur uit. Je moet ten slotte een beetje om je andere klanten denken ook en wie weet wat die dominee zal ondernemen, wanneer hij het in zijn hoofd krijgt?

Het is maar gelukkig dat dominee Meermans niet thuis is. Na de begrafenis is hij met de jongste zuster van Jansje meegelopen, om de kleine te zien, die nu een week oud is en de volgende Zondag gedoopt zal worden. Ja, dat is maar gelukkig, want de dominee trekt zich die dingen altijd zo aan . . .

HOOFDSTUK XVIII

Een grimmige trek van voldoening kwam op het gezicht van de boswachter, toen hij de eerste strik weer vond. Zijn grootste vrees was dus geen werkelijkheid geworden. De angst, dat de stroper zijn bedrijf zou staken, nu hij zelf jachtopziener werd, was tot een nachtmerrie geworden in de lange, slapeloze nachten en tot een schrikbeeld op de dagen die op de terugzetting waren gevolgd.

Dag aan dag was hij uitgegaan en hij was door de dichtste struiken gekropen, altijd maar hopen dat hij een spoor van hervatting van het verboden bedrijf zou vinden. Jan-Jacob was daarbij zijn grote steun geworden. Maar ook samen vonden ze niets. De hoop werd tot wanhoop en het vermeerderde de haat. Wanneer er niet gestroopt werd, zou de verdenking toenemen en gerechtvaardigd schijnen; de tuinman zou jachtopziener blijven, zo oud als hij werd en hij zou evenveel stijgen in de gunst van hun baron, als zij er in zouden dalen.

Toch hielden ze vol, verbeteren, hardnekkig. Jan-Jacob werd de grote motor in dit speurwerk. Als zijn vader na het eten vermoeid bleef sluimeren tegen de rol in de rieten stoel, stond hij overeind en of het regende of droog was, altijd eender, altijd overtuigd klonk zijn uitnodiging: „We moeten gaan, vader. Het kan best zijn dat we vandaag iets vinden.”

Maar ze vonden niets. In de na-winter niet, toen de eerste zachte dagen nieuwe hoop gaven; in de lente niet, toen de hoop eigenlijk verminderde, door de talloze dichtgegraven holen, waarin de voedsters hun jongen geworpen hadden en alleen Jan-Jacob kracht wist te vinden, om door te zetten.

Zonder te weten, had Greet hem in zijn moedeloosheid moed gegeven, door het trieste verhaal te vertellen van het wegwijnen van haar moeder en door haar vader te beschuldigen van verwaarlozing van zijn vrouw. Zijn haat, de strijd van zijn vader en hemzelf tegen de jachtopziener, had er een edele kleur door gekregen. Hij zag zichzelf al met de krans van haar dank omhangen, omdat hij haar moeder wreekte aan haar vader en haar zelf van zijn aanwezigheid verlost. Daarom gingen ze nu zelfs

in de lente uit, hoewel ze niet durfden verwachten dat een man die belast was met het toezicht op de jacht, het wagen zou om zich aan voedsters met jongen, of drachtige konijnen te vergrijpen. Ze zochten ieder in een andere richting.

En nu had de boswachter succes. Aan een schuin in de grond gestoken tak, vers gesneden van een elzenstruik, was de strik bevestigd en het nog warme konijn was niet alleen vet, maar hoog-drachtig. Met afschuw hadden zijn vingers het dier betast, maar nu liet hij het vallen als een stuk vuil, waaraan de misdaad van de stroper kleefde. Zijn ogen keken schuw en vol haat rond, maar toen geen gerucht hem verontrustte, zocht hij een schuilplaats in een droge greppel, waarover de pas ontloken braamstruiken zich beschermend stulpten. Met zijn kin op zijn gevouwen armen bleef hij luisterend liggen. Hij kon van hieruit de strik niet zien, maar het gevaar hier ontdekt te worden was uiterst gering en hij zou zijn vijand horen en hem overvallen bij de daad. Al zou het een dag moeten duren, dan nog zou hij blijven en wachten. Voor het eerst na maanden kon hij weer lachen, stil en spottend. Vandaag zou een dag van glorie worden. Triomfantelijk zou hij voor de baron staan en hij zou de woorden van lof in ontvangst nemen. Het onrecht zou goed gemaakt en de druk van jaren weggenomen worden.

Een stille vrees bekreep hem, dat Jan-Jacob hem vóór zou zijn. Dat de jongen ergens anders ook een strik gevonden en daar de wacht bij betrokken zou hebben. En als dan . . . o, het zou spijtig zijn en moeilijk te dragen . . . als dan de stroper eerst die strik zou leeghalen . . . Wat dan? Dan zou hij de eer aan de jongen moeten overlaten en zijn ambt uit die jonge handen moeten terugontvangen. Het zou moeilijk te dragen zijn. Hij kneep zijn ogen dicht om dit dieper door te denken en het won nog aan zwaarte. Als hij weg had durven gaan, zou hij de jongen opgezocht en hem naar zijn werk gestuurd hebben. „Vooruit, jongen, er moet nog een perceel beukenbos opgemeten worden en je moest daar direct maar mee beginnen.”

Maar het was nóg erger, wanneer hij bij zijn terugkomst de strik leeg vond en opnieuw opgezet of meegenomen. Nee, er zat niets anders op dan hier zijn tijd af te wachten en geduld te hebben.

Het was broeierig onder de braamstruiken. Hij moest zijn vel soms tussen zijn vingers blauw knijpen, om pijn te voelen en wakker te blijven. Om de strijd tegen de slaap makkelijker te kunnen voeren, liet hij zijn

gedachten de zware weg nog eens gaan, die hij zelf de laatste maanden gegaan was.

Hij dacht aan het hert; aan de baron; aan de eerste keren, dat hij op stille Zondagen alleen thuis zat en daar God bespote en tartte, terwijl Annelies en Jan-Jacob naar de kerk gegaan waren. Hij dacht met een bitter hart aan de tranen die in Annelies' ogen geweest waren die Zondag en alle Zondagen daarna, wanneer ze voor ze ging hem een preek meegaf in een paar woorden: „Je moet leren vergeven, Karel. Het helpt niet of je God probeert te ontlopen, zolang Hij jou zoeken wil. En ik zal bidden, hoor je, of Hij dat wil doen.”

Ook die tranen had hij op rekening van Gerard Breemeijer geschreven en nu hij er aan terugdacht, beloofde hij gul: „Als ik hem vandaag in m'n handen krijg, zal ik de volgende week weer naar kerk gaan, Here.”

Zelf voelde hij hoe waardeloos en voos deze woorden waren, maar hij had geen tijd om er verder over te denken, want door het geruis van de sparren om en boven hem, onderscheidde hij het gerucht van naderende voetstappen. Jan-Jacob? Nee, ze gingen lichter en leniger over de aarde. Hij legde zijn oor tegen de droge greppelbodem, maar de grond was te rul en te dik met bladeren en humus bedekt, dan dat het hem helpen zou bij het luisteren. Daarom hief hij zijn hoofd weer op en zijn geoeffend oor ving nu het geluid van zacht fluiten.

„Hij voelt zich veilig,” overdacht hij spottend. „We zullen hem die gedachten gauw afleren.”

Nu hij het geritsel in de struiken hoorde, legde hij zijn sterke handen voor zich en hief zich een eindje op, om dadelijk naar voren te kunnen kruipen en dan op te kunnen springen, waar de braamstruiken hun taaie stengels niet meer boven zijn hoofd zouden welven.

„Zo,” hoorde hij zijn vijand praten met fluisterende stem. „Zo, dat is een vette, die zullen ze lusten ginder... ha-ha-ha, we moeten zorgen dat er geen konijnenplaag komt, want daar heeft iedereen maar last van.”

Het geritsel van de voortkruipende boswachter hoorde hij niet eens. Toen de ander echter eensklaps overeind kwam en met één sprong uit de greppel en tussen de struiken stond, liet hij dodelijk verschrikt het konijn vallen. „Bo... boswachter Karel... jii,” hakkelde hij.

„Ik ja,” brieste Beukelaar en sarrend liet hij er op volgen: „Dat is het eind van je mooie spelletje, hè, dat snap je wel.”

Zijn handen vormden zich tot klauwen, waarmee hij de ander te lijf zou gaan en met knarsende tanden van woede en haat, vloog hij op zijn doodsvijand af.

De ander, lenig, dook weg, griste het konijn met strik en al van de grond en sprong met zijn buit buiten het bereik van de boswachter. Daar bleef hij even staan en sarde op zijn beurt: „Wie geeft jou het recht om hier strikken te zetten? Ik zal het melden bij de baron en ik zal hem tegelijk het konijn laten zien, dat je vermoord hebt, vuile stroper!”

De boswachter gromde als een beer. Hij worstelde zich uit de struiken en begon hijgend de achtervolging. Een verloren zaak. De stroper was hem al vijftig meter voor, voordat hij begon, en achter elkaar renden ze naar het kasteel. Bij het begin van de oprijlaan bleef de boswachter staan. Hij zag hoe Johan de jachtopziener binnenliet en hoe ze allebei zich omkeerden in de deuropening, terwijl de stroper verontwaardigd iets aan de butler vertelde.

Ook deze keer erkende de boswachter zijn verlies en het was hem zwaarder nog dan elke vorige maal, omdat de overwinning zoveel dichterbij geschenen had. Met zijn vuisten gebald in zijn broekzakken sjokte hij moe en wezenloos naar huis. De weg, die een uitweg geschenen had en waarop hij zijn vijand vermorzelen zou, was een weg geworden die op zijn nadeel uit zou lopen. Bijna met zekerheid kon hij raden wat daar binnen gezegd en gedaan zou worden en hoe het wantrouwen tegen hem zou groeien, zonder dat hij zich verweren kon. Toch nog naar het kasteel gaan? Onzin! Hij zou er afgesnauwd worden, zoals de vorige keer, want de schijn was tegen hem. Dat die jongen er ook nooit eens was, wanneer je hem nodig had, bedacht hij onredelijk. En dat Annelies hem nu eens helemaal geen steun gaf in zijn strijd om het recht. Ze leuterde maar wat van vergeven en dat God hem bleef zoeken. God hem zoeken! Was dat zoeken, wanneer Hij hem telkens alle kansen om zich te rechtvaardigen liet ontglippen? Waarom had Hij hem als sul geschapen en die ploert, die schande voor zijn vader en moeder, waarom die kerel met alles wat je nodig hebt om een ander te glad af te zijn?

Midden in het bos bleef hij staan. Hij balde zijn dreigende vuist tegen de blauwe lucht en schreeuwde een vloek de ruimte in.

Een eekhoorn liet zich snel langs een dikke tak glijden en zweefde weg naar een volgende boom, waar hij zich veilig waande voor die schreeuwende stem. Maar hij moest nog vele bomen ver, om het geraas niet meer te

horen, want honend slingerde de vernederde boswachter zijn vloeken door het bos naar de hemel.

Dag aan dag bracht Jan-Jacob de moed op, om op onderzoek uit te gaan, ja, maar terwijl zijn vader in de droge greppel lag en zich ongerust maakte dat zijn zoon hem voor zou zijn en de stroper zou vangen zonder hem, kerfde hij met zijn mes vijf letters en een hart in de gladde stam van een beuk. Hij schonk er nauwelijks aandacht aan dat het één van de drie beuken bij de voederplaats was. Het zou hem ook niet gehinderd hebben, want zoals hij door een hartvorm om de letters J-J. B en G. B., die letters afscheidde van de rest van de beukenstam, zo hield zijn hart zijn liefde veilig buiten zijn haat.

Hij had de bosbessenstruikjes doorkruist en diep gebukt had hij onder de braamstruiken gekeken. Elk konijnenpaadje had hij hopen en verlangend gevolgd en het was de haat, die hem daarbij dreef. Maar het was zulk mooi weer...! Hij verraste de zanglijster op het nest in een esdoorn en een winterkoninkje keek hem schichtig aan van zijn plaatsje in de warrige onbereikbaarheid van de braamstruiken. Een ram, te ongeduldig om de maannacht af te wachten, achtervolgde een voedster en rende daarbij zo vlak langs Jan-Jacobs voeten, dat het dier een haak sloeg en bijna ondersteboven tuimelde van schrik, toen hij het gevaar ontdekte.

Onder de beuk was Jan-Jacob gaan zitten dagdromen over Greet. Hij pogde haar beeld nader te brengen, door hun initialen in de stam te snijden. Het lukte, ja-ja, het lukte: hij zag haar nu duidelijk vóór zich, zoals hij haar de laatste keer gezien had, toen ze afscheid namen, vlak voor de dood van haar moeder. Daarna had hij haar niet meer ontmoet, maar in tere dromen beloofde hij haar zichzelf als prijs, wanneer zijn taak volbracht, zijn arbeid gepresteerd zou zijn. Eerst moest het bos gezuiverd zijn van elke ongerechtigheid, van elke dreiging. Tot zolang moest hij vechten en volhouden. Wat was het dan, dat hem vandaag naar haar toedreef? Waarom klopte zijn hart zo woest en zo mild tegelijk, nu hij naar het hart met de letters keek? Was het de herinnering aan hun schoolvriendschap? Was het de lente, die duizendvoudig het menschenleven in al zijn geheimen weerspiegelde? Willoos, toegevend aan zijn verlangen, stak hij zijn mes weg, toen de letters in de boom stonden. Ze moest niet denken, dat hij het vergat, hoe ze nu eenzaam in het tuinmanshuis

woonde, met als enig, zeldzaam gezelschap haar meestal dronken, ontaarde vader. Hij zocht sterkte bij de gedachte, dat het uit medelijden met zijn meisje was, dat hij nu naar haar toeging. Trouwens, wat was er tegen? Was ze niet bij hen thuis geweest? Dwars door het bos wandelde hij naar de beukenlaan. Al sneller en sneller gingen zijn voeten, sneller naarmate zijn hart sneller bonsde en zijn bloed sneller joeg. Toen hij bij het huis kwam, stond hij duizelig stil. De bomen schemerden voor zijn ogen en het zonlicht kreeg een vlamvend-rode kleur. Hij kneep zijn nagels in zijn handpalmen om zichzelf te overwinnen, te behoeden voor de ondergang. Daarna float hij gewoontegetrouw, zoals hij het deed toen haar moeder nog leefde. Hij wist hoe ze waarschijnlijk alleen thuis was en die gedachte bracht hem bijna tot razernij, maar toch float hij, lokkend en zacht, zoals hij zijn vogels riep. Hij had haar ook zo genoemd: „Mijn liefste vogeltje.”

Bijna onmiddellijk stond ze in de deuropening en haar verschijning deed zijn overwinning te niet. Met haar blanke, blote arm wenkte ze hem en haar vrolijke jonge stem zong: „Kom maar, dan drinken we samen een kopje koffie.”

Schoorvoetend naderde hij. Hij had willen rennen, maar hij vreesde zichzelf. Door het rood van het zonlicht zag hij haar en haar alleen en toen hij dichterbij kwam, van haar alleen nog de mond en de ogen. Een mond, verlangend om gezoend te worden en te zoenen en ogen, als sterren van dankbaarheid om zijn komst. Ze vloog hem tegemoet, omarmde hem. „Dat je eindelijk weergekomen bent!” fluisterde ze. Het was ook lang geleden. Niet in tijd nee, want er waren nauwelijks veertien dagen verlopen. Maar méér dan tijd kunnen gebeurtenissen scheiding brengen tussen afscheid en weerzien. In haar grote blijdschap en hunkering naar liefde en gezelligheid, ging zijn vaste wil om nuchter te blijven, en eerst dit en eerst dat, te gronde.

Heel de wereld van lente en zon, vulde zich met hun jonge liefde.

Verlegen bracht ze hem naar de deur. „Ga mee, dan gaan we een eind wandelen,” nodigde hij.

Zonder verzet gaf ze zich gewonnen. Bij hem zou ze eerder haar evenwicht hervinden dan alleen in het eenzame huis. Ze herhaalde wat ze hem daarnet al had toegefluisterd: „We kunnen het beste maar gauw trouwen, Jan-Jacob.”

Hij stemde dat niet zo grif toe. Bijna koppig zei hij: „Er moet nog heel wat gebeuren, voordat het zover is.”

„Je hebt toch werk?” verdedigde ze hun beider begeren. „Je verdient toch genoeg om ons te onderhouden. Als we dat willen, kunnen we zo hier introuwen.”

„Nooit!” beet hij kort. „Denk je, dat ik bij die vent over de vloer wil komen? Eerst moet hij verdwenen zijn, dan kunnen we daarover praten.” Hij zei dat zo nijdig, zo wraakzuchtig, dat ze er even van schrok.

„O,” zei ze, „die . . .” Toen, om hem weer in een andere stemming te brengen en te bewijzen dat ze helemaal aan zijn kant stond, zei ze: „Dié . . .? Je mag er wel om denken, dat hij het koperdraad weer voor de dag gehaald heeft.”

Met een schok bleef hij staan. Hij draaide haar naar zich toe en keek haar diep in haar ogen. Daarin zag hij, dat ze de waarheid sprak en dat ze partij koos tegen haar vader. Om die gedachte te versterken zei ze, met een onverschillig rukje van haar schouders: „Het is zijn eigen schuld, wanneer hij een paar maanden moet brommen, hij is vaak genoeg gewaarschuwd.” De vreugde om hun bondgenootschap was onbegrensd. Jan-Jacob nam haar onstuimig in zijn armen en zachtjes aan haar oor beloofde hij: „Als we hem dit jaar nog vangen, trouwen we voor de winter.”

Onderzoekend keek ze hem aan, haar donkere ogen in zijn blauwe. Toen lachte ze vrolijk en hij haalde zijn schouders op. „We zullen wel zien,” aanvaardde hij gelaten. „Je moet niet denken dat ik bang ben . . .”

Hand in hand liepen ze voort. Er was weinig om over te praten, weinig dat waarde had bij de diepte van hun liefde vergeleken.

Jan-Jacob knielde tegen het aarden walletje. Met zijn hand woelde hij het losse zand opzij dat een konijnenhol afsloot en hij stak zijn arm diep in het nest. „Wat zoek je?” vroeg Greet nieuwsgierig en ze bukte zich naast hem, om te zien wat hij daar deed. De jongen trok zijn arm terug en in zijn hand hield hij een spartelend konijntje, dat zijn nauwelijks geopende oogjes wijd trachtte op te sperren, om het gevaar te kunnen zien dat zijn jonge leventje bedreigde.

„Och, zet terug, toe, Jan-Jacob,” vleide het meisje.

„Ik doe het geen kwaad,” suste hij. „Ik wilde je alleen maar laten zien hoe hulpeloos zo'n diertje is en hoe gemeen van die vent, om te proberen de moeder er van te vangen.”

Ze gaf er geen antwoord op, maar haar vinger streelde het warme,

wollige lijfje. „Laten we verder wandelen,” smeekte ze bevangen. Om het geluid van haar stem, om de angst daarin, gaf hij haastig toe en hij verweet zichzelf dat hij onnodig wreed was, want dat ze ook zonder dit als een moeder zou voelen en meelij hebben met de slachtoffers van haar vader.

Om haar dit te doen vergeten nam hij haar mee naar het moeras. Samen zaten ze gebogen over een poeltje drabbig water, waaruit rietstengels opschoten en waarin larven van muggen en libellen hun wormachtige jeugd doorbrachten. In zijn holle hand schepte Jan-Jacob er een paar. Hij liet haar de verschillen tussen de diertjes zien. Ook wees hij haar de rietstengels, waar ze zich in het getemperde middaglicht uit hun velletjes worstelden, om dan als volledige insecten, nog nat en beverig, klaar te staan om het leven in de zon te beginnen.

Ze schrokken hevig van de onverwachte stem van de boswachter achter zich. Jan-Jacob kleurde bloedrood, alsof hij vreesde dat alles wat er die middag gebeurd was op zijn gezicht te zien zou zijn. Nu voor 't eerst schaamde hij zich over zijn zwakte en over zijn verraad aan zichzelf en aan zijn vader.

Greet trok bleek weg. In haar dromen en gedachten had ze zich de boswachter voorgesteld zoals hij hier voor hen stond: de wrekende gerechtigheid!

Maar zoals de boswachter nu was, had zelfs Jan-Jacob hem nooit meegemaakt. O zeker, toen hij het hert had gedood, was zijn gezicht angstig geweest om te zien, maar nu was in de paar voorbije maanden het restje vlees op zijn kaken weggeteerd. Wit van drift, met uitbollende kaakspieren stond dat gezicht. Het kreeg er iets duivels van en de ogen zonden het gif van zijn haat naar het meisje, de dochter van zijn vijand, met wie Jan-Jacob hier voor hem durfde staan, zonder in de grond te zakken van schaamte.

Greet deed een stap achteruit, bang dat ze een slag in haar gezicht zou krijgen van die gebalde vuist. Maar de boswachter sloeg niet. Hij wees alleen en hij hijgde: „Uit mijn ogen, sloerie! Je vader, hè . . . je vader . . . hij strikt het wild en dat is erg, maar jij . . . jij . . . jij doet driemaal erger: jij maakt een zoon ontrouw aan zijn vader en vangt hem in jouw strikken. Ga weg, anders bega ik een ongeluk aan je . . .”

Even richtte ze zich hoog op. Als een furie stond ze voor hem, haar zwarte ogen dreigend en gloeiend van haat. Het was maar even, toen gaf ze het

op tegen zijn wil en ze liet zich sturen. Ten slotte was ze nog een kind en ze begreep dat hij het zo zien moest. Maar ze haatte hem er om en het speet haar, dat ze dat van het koperdraad tegen Jan-Jacob had gezegd. Bovendien, waar bleef hij nu, die Jan-Jacob, die haar zo kort geleden nog alles beloofde? Zie hem daar staan, beurtelings rood en wit, maar zonder iets tegen zijn vader en voor haar te ondernemen.

Nu rood van smaad en schande, haar hoofd gebogen, ging ze weg, eerst langzaam, dan zo snel ze kon, struikelend over takken en greppels, alsof ze vreesde dat de man haar volgen zou.

„Bah!” spooog Jan-Jacob, nu hij tot bezinning kwam en tot het besef van zijn eigen slappe houding.

Zijn vader had met een staalharde, hatende blik het meisje nagekeken. Nu keerde hij zich als gestoken tot zijn zoon en hij barstte opnieuw uit: „Jij, . . . zul jij . . .?” Hij kon geen woorden vinden om zijn verontwaardiging te luchten en daarom schoot zijn arm uit als een stalen veer en zijn vlakke hand trof de jongen midden in zijn gezicht.

Schrik en helse woede kwamen in de ogen van Jan-Jacob. Nooit nog, zolang het hem heugde, had zijn vader hem in zijn gezicht geslagen en nu, juist nu hij zich man voelde, kreeg hij deze slag. Uit zijn keel welde een dierlijk gegrom en hij vloog als een panter op zijn vader af. Hij voelde zijn drift als een ongehouden kracht, die alles voor hem vernietigen, blindelings neerslaan zou.

Maar de vader was geen partij voor hem. Diens eerste woede was geluwd en hij stond rustig in deze ongelijke strijd. Met zijn uitgestoken vuist ving hij zijn zoon op en toen die terugwankelde, greep hij hem in zijn borst, zodat Jan-Jacob achterover gedrukt werd, zonder iets te kunnen doen. Eenmaal op de grond wist hij zich op zijn buik te wentelen, maar als een bankschroef knelde de hand van zijn vader om zijn nek, zodat hij met zijn gezicht in de omgewoelde aarde benauwd ademde. Jan-Jacob trappelde, maar ook dat ging voorbij. Stil en overwonnen lag hij op de grond.

Zacht als een vrouw vroeg de vader: „Is het voorbij, Jan-Jacob?”

Er kwam geen antwoord. Het erkennen van ongelijk en onmacht is zwaar voor een volwassen jongen.

Zuchtend liet zijn vader hem los. Jan-Jacob krabbelde overeind. Zijn drift was bekoeld maar zijn woede bleef. Terwijl hij het bloed onder zijn neus wegveegde en het zand van zijn kleren sloeg, verweet hij: „U hebt u niet

aan de afspraak gehouden. Zij zou er buiten gehouden worden en ik zou u helpen. Nou zoekt u het verder alleen maar uit."

„Is dat helpen, wanneer jij met dat meisje door de bossen loopt, terwijl die kerel een konijn uit de strik haalt onder mijn ogen en er dan mee naar het kasteel gaat om te zeggen dat ik het was die die strik zette? Hè, is dat helpen, of is dat de zaak verraden om die dochter van zo'n ellendeling?"

Ook de woede van de boswachter keerde terug. Lang stonden ze tegenover elkaar en met hun blikken wogen ze elkaars kracht.

„Laten we naar huis gaan," stelde de vader ten slotte voor.

„We zullen moeder er buiten laten," ging de zoon daarop in. „Vrouwen hebben hier allemaal niets mee te maken, dat weet u best."

De boswachter antwoordde niet. Hoewel hij het gevecht gewonnen had, voelde hij zich de mindere van zijn zoon, omdat hij geen kans gezien had om scherp scheiding te maken in de partijen waartussen de strijd om het recht ging. Vandaag had hij een vrouw in de zaak betrokken die er niet bij hoorde en Jan-Jacob stelde daar tegenover zijn eis, dat wat tussen hen voorgevallen was ook tussen hen zou blijven.

Nog diezelfde dag kwam een scherpe brief van de baron. Een ultimatum. „Zorg dat voor het einde van deze week uw geweer is ingeleverd, anders zullen we ons genoodzaakt zien u de toegang tot de bossen van Wieckerveld te ontzeggen. De jachttopziener heeft opdracht om elke volgende maal, dat hij u bij nacht of dag nodeloos in het bos aantreft, bij ons te rapporteren."

Doodsbleek verscheurde de boswachter de brief en hij stampte hem met de hak van zijn schoen in de grond van het bleekveldje. Schuw keek hij op naar Annelies en op haar vraag ontweek hij: „'t Is niks, laat het maar aan ons over."

Die avond zat hij zijn geweer te poetsen. Hij vouwde het wapen open en dicht; hij haalde het uit elkaar en monteerde het weer. Nauwkeurig vette hij de loop in en Jan-Jacob hoorde hem mompelen: „Het gaat ook wel zonder een geweer."

Middernacht werd Jan-Jacob wakker van het bijna geruisloos openkieren van zijn slaapkamerdeur. Hij zag de bleke schim van zijn moeder in nachtkleren, die zich over hem heenboog en met haar hand voorzichtig zijn schouder raakte. „Jan-Jacob, ben je wakker?" fluisterde Annelies.

„Ja . . .” hield hij zich slaperig.

„Waarom hebben jullie gevochten, Jan-Jacob?” vroeg ze dringend verder.

„Wij?”

„Ja, je vader en jij. Waarom, Jan-Jacob?”

„Wie zegt dat?”

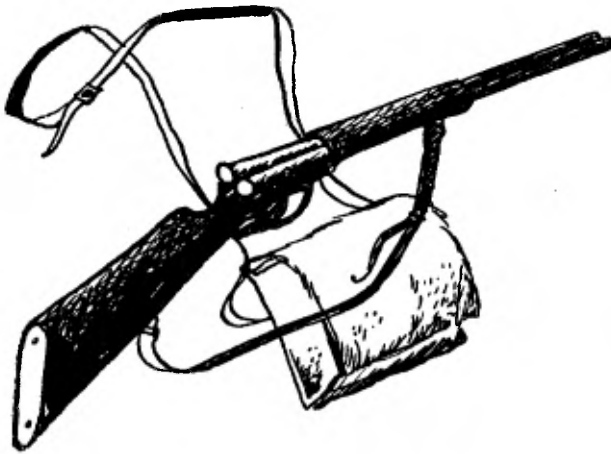
Ze lachte zachtjes en een beetje droevig.

„Mannen kunnen in hun dromen soms meer vertellen, dan ze eigenlijk wel willen zegen. Er is iets gebeurd vanmiddag en jullie hebben afgesproken om dat voor mij geheim te houden.”

„Ja, het is beter, dat u niet alles weet.”

„Beter? Heeft een moeder geen recht om te weten wat er tussen haar man en kind gebeurd is?”

Toen vertelde hij en het gaf hem rust.

HOOFDSTUK XIX

In de nazomer scheen er plotseling een nieuwe, grote liefde voor zijn werk bij de boswachter te ontwaken. De terugzetting, de verguizing, het verdriet om het onrecht, alles scheen vergeten en vergeven sinds de dag dat Jan-Jacob de twaalfender gezien had in het bos. Een bok, groter en zwaarder dan bij hun weten ooit in de bossen was geweest. Hij zou wel ergens uit een naburig landgoed naar hier gevlucht zijn na een gevecht met een jongere bok, maar het was niet aan het dier te zien. Trots draafde hij aan het hoofd van de kudde en de spies- en gaffelbokken, zelfs de zesender, stelden zich tevreden met een plaatsje achter en tussen de hinden.

Onverschillig was Jan-Jacob met het bericht thuisgekomen. Terloops, onder het eten vertelde hij het: „Er is een nieuwe bok in het bos, een twaalfender.”

Kletterend viel de lepel van zijn vader op het bord neer en de boswachter boog zich met een vooruitgestoken hoofd over de tafel. „Een wát?” hijgde hij.

„Een twaalfender, dat zeg ik immers,” antwoordde Jan-Jacob verwonderd. „Een twáálfender . . . Dus toch!” Karel Beukelaar keek schuw op naar zijn vrouw, die ook al met grote, verwonderde ogen naar hem staarde. Het was zo vreemd, dat Karel zich daar druk over maakte. De laatste tijd was alles hem onverschillig geweest. Het hinderde hem niet, wanneer Jan-Jacob afgaf op die prul van een jachtopziener, die de vossen bij bosjes liet voorttellen, zonder ook maar één hand uit te steken om er een te vangen. Die het niet gemerkt had, dat een gaffelbok ziek was geweest en in plaats van een breed, nieuw gewei, scherpe spiesen op zijn kop had gekregen, waarmee hij bokken en hinden verwondde. De enige keer, dat de stroper met recht een hert kon schieten, verzuimde hij.

Maar de boswachter ging op die gesprekken niet in, of hij beet de opmerkingen met een scherp woord van zich af. „Laat die vossen alle konijnen voor mijn part opvreten.” Of: „Als die bok alle herten overhoop steekt zal het me plezier doen.”

En nu? Hij veerde helemaal op uit zijn neerslachtige houding. Snel at hij

De boswachter klemde zijn handen om de rand van het stammetje ... (pag. 165)

zijn bord leeg en zonder zijn middagdutje te doen, liep hij met grote passen weg in de richting van de hertenwei. Hoewel Annelies om die verandering glimlachte, voelde ze er toch iets dreigends in. Dit was niet iets gewoons. Er moest een andere oorzaak zijn dan alleen maar belangstelling voor de nieuwe bok, waarom hij zo levendig en ijverig werd.

Alles wees op het tegendeel. Toen hij terugkwam van zijn onderzoek, zei hij tegen Jan-Jacob: „We zullen dat bos tussen de beek en de hertenwei eens laten uitdunnen. Het had eigenlijk vorig jaar al gedaan moeten worden, maar toen was er geen tijd voor.”

„Hebt u de bok gezien?” vroeg Jan-Jacob. Hij kon de gedachtengang van zijn vader niet direct volgen en vermoedde een nog onbegrepen verband tussen het hert en dat uitdunnen.

„Ik heb hem gezien, ja, een prachtier,” antwoordde de boswachter. Toen liep hij voor zijn zoon uit naar de schuur, om de kapmessen te pakken. Hoewel hij zijn hand uitstreekte om het gereedschap van zijn vader aan te nemen, aarzelde Jan-Jacob nog. „Moeten we dan eerst die jonge aanplant niet schoffelen en uitdunnen?” vroeg hij.

„Pak aan,” gebood zijn vader. „Laat het maar aan mij over. Ik weet wat ik doe en dit keer zal de kans me niet ontsnappen. Het heeft nu lang genoeg geduurd.”

Jan-Jacob begreep nog niet welke ingewikkelde gedachtengang zijn vader volgde om door middel van het eenvoudig uitdunnen van een perceel bos een ander, groter plan uit te voeren. Dit begreep hij wel: als er een kans was, die nu niet ontsnappen mocht, dan ging het om de stroper. Het verband tussen de stroper en de twaalfender was eenvoudig genoeg, maar hoe dan verder? Waarom liep hij nu gewillig achter zijn vader aan? Waarom zouden straks schorrschilfers van de bomen spatten, als ze de kromme, dunne, niet goed uitgegroeide bomen zouden bleszen?

„Kan ik je vertrouwen, Jan-Jacob?” vroeg de boswachter.

De jongen stond verbaasd, verontwaardigd stil. „Vertrouwen?” vroeg hij scherp. „Hebt u me ooit niet kunnen vertrouwen?”

„Maar je hebt nog steeds verkering met die . . . met dat meisje,” wanstrouwde de vader nog.

Jan-Jacob werd boos, zoals elke keer als Greet genoemd werd in verband met de stroper. „Hoe vaak moet ik nog zeggen, dat u haar er buiten moet laten?” vroeg hij driftig. Het was uit werkelijke boosheid, omdat zijn vader hierin zo kortzichtig bleef; het was ook uit zelfverdediging,

omdat hij wist dat hij niet sterk meer stond tegenover het meisje. Ze deed het niet, maar als ze zou willen, zou ze hem alle geheimen ontfutselen, die hij en zijn vader ooit zouden hebben. Elk plan zou ze met haar lach en haar liefde te weten kunnen komen. Zo vaak al had hij het zichzelf ingedacht, wanneer hij driftig, verlangend naar de beukenlaan ging: Wat zou ik doen, wanneer ze me tegenhield bij de deur en wanneer ze dan zei: „En nu beloof je me eerst, dat je m'n vader met rust zult laten, anders kan er niets meer zijn tussen ons”?

Wanneer ze hem dan tot de deur tegemoet vloog, haar armen om zijn hals sloeg en hem wild begon te kussen, zo vaak als hij kwam, dan dacht hij: „Ik zou om jou alles doen en alles laten.” Hij dacht het en hij zei het ook. Maar als hij dan afscheid van haar genomen had, of wanneer ze samen nog een uurtje wandelden in het bos, dan was hij niet zo zeker meer van het houden van die belofte. Greet scheen geen behoefte aan iets anders te hebben dan aan zijn liefde. Haar geluk was volkomen, want hij, Jan-Jacob wás er, of hij zou komen. Na de gebeurtenis in het bos hadden ze zelfs in hun gesprekken de strijd, die nu bijna onmerkbaar voortsmeulde, niet meer genoemd. Het was de jongen opgevallen dat ze ook niets meer zei van wat haar vader uitvoerde. Na die ene mededeling over het koperdraad nooit meer iets. Hij had dat gekleineerd, als iets waaraan ze niet dacht en dat wegviel tegenover de diepte van hun liefde, maar het was anders, bekende hij zich een andere keer weer.

„Ik vertrouw je, jongen,” onderbrak vader zijn gedachten.

„Dat kunt u veilig doen,” antwoordde Jan-Jacob. „Wat is u eigenlijk van plan?”

„Ik moet wat rondhout hebben, wat meterhout en wat langere stammen. We zullen een schuilhut maken onder de grond, met een kijkspleet net boven de oppervlakte.”

Er kwam niet dadelijk antwoord. Jan-Jacob moest deze mededeling even verwerken. Hij voelde hoe er een nieuw stadium in de strijd kwam. Verbeterend dan één van de vorige. Een schuilhut onder de grond... een schuilhut... „Wat wilt u daarmee en waar wilt u die maken?” vroeg hij volledigheidshalve.

De boswachter sloeg af langs de vijver en dwars door het moeras kwamen ze aan de strook eikenhakhout en laag kreupelhout, die de hertenwei van het moeras scheidde. Daar pas gaf hij antwoord op de laatste vraag van zijn zoon. „Hier,” wees hij, „wanneer we het lage hout wegkappen,

zodat we vrij uitzicht krijgen onder het kreupelhout door en we maken dan die hut in deze wal, dan kunnen we hier veilig elke nacht de wacht houden, zonder dat we al te veel last hebben van kou en nattigheid.”

„Elke nacht,” zei de boswachter vastbesloten. „Al zal het de hele winter duren, hij zal het niet kunnen laten om die bok neer te leggen. Ik heb je verteld dat er weer hertenstrikken staan in het bos. Hij heeft dus al niet genoeg meer aan de konijnen.”

„Hoe bestaat het ook, als je elke dag dronken wilt zijn,” hielp Jan-Jacob. „Juist,” triomfeerde de boswachter. „Dat kan hij niet meer laten en daar moet geld voor komen.”

Ijverig begonnen ze de sparren te tekenen. Toen ze een uurtje bezig waren, ieder met zijn eigen gedachten, liet Jan-Jacob plotseling zijn kapmes zakken. Hij lachte kort, spottend. „We zijn een paar sufferds,” riep hij naar zijn vader. „Voor de winter kunnen we immers niet gaan kappen?” De boswachter haalde onverschillig zijn schouders op over dit gebrek aan begrip. „Wat zou er niet kunnen, wanneer we het willen?” vroeg hij. „Al zou ik ze zelf moeten hakken, dan nóg zal het gebeuren.”

Urenlang hakten ze voort, zwijgend. Alles wat gezegd moest worden was gezegd; hoe verder ze hakten, hoe vaster ook Jan-Jacob overtuigd raakte van de bruikbaarheid van dit nieuwe plan. Eens zou de tijd komen dat de stroper weer een hert zou schieten, en een betere gelegenheid daarvoor dan hier was er niet. De voederplaats zou in onbruik blijven, want Gerard Breemeijer zou de moeite niet nemen om dag aan dag hooi en haver naar het bos te slepen. Daar zou dus geen gevaar voor de herten dreigen. Bovendien was het bij de hertenwei veel veiliger, want op het kasteel zou het schot niet makkelijk gehoord worden.

Een week later ketsten de bijlslagen al tegen de jonge stammen. De losse houthakkers prezen deze vreemde gebeurtenis als een ongedacht extraatje, want de tijd tussen de oogst op de velden om Oldenhoven en het nieuwe werk nu al in de bossen van Wieckerveld, was veel korter geweest dan andere jaren. Onder elkaar spotten ze over de zure boswachter, die hen voortdreef om meer te doen dan ze konden, maar in zijn gezicht roemden ze het inzicht, om met de afkap te beginnen, nog voordat het guur en koud werd en terwijl het loofhout nog vol in blad stond.

Nauwelijks lag het eerste meterhout klaar, of de beide mannen, Karel Beukelaar en Jan-Jacob, droegen door de vallende avond een voorraad tussen het dichte kreupelhout aan de moerasrand. Dezelfde avond gingen

ze er met een spa op uit en ze groeven struiken met wortel en al uit, zodat straks op het dak van de schuilplaats een beschermende plantengroei hun geheim verbergen zou. Ze voelden zich eerst als kwajongens, die een kinderspel doen, maar hoe meer ze vorderden, hoe ernstiger ze werden en hoe sterker het tot hen doordrong, dat het nu gebeuren zou of nooit.

Annelies zag hen daarna avond aan avond weggaan, samen als gezworen kameraden. Ze merkte de bittere vreugde en de nieuwe hoop die hen voortdreef, en ze leed. Ze leed om haar man, die voortging met haar buiten zijn strijd te houden. Die zijn haat opkropte en hoogstens deelde met zijn zoon. Niet om daardoor zelf zijn haat te verminderen, maar om die aan de ijver van de jongen aan te wakkeren en te versterken. Na de korte opleving, nu een jaar geleden, waren ze verder van elkaar gegroeid dan ooit daarvoor. Zijn denken en dromen was vervuld met haat en voor liefde was daarbij geen plaats meer. Ze beklagde zich niet tegenover hem, maar ze leed, stil en gelaten. Toen na zijn ontslag als jachtopziener zijn haat zich uitbreidde en zijn verhouding tot God aantastte, had ze daar wel over gesproken, maar hij was de kamer uitgelopen.

Hij bad niet meer en hij dankte niet. Zelf had Annelies de Bijbel genomen, om daaruit voor te lezen, maar hij was met een ruk opgestaan en driftig was hij opnieuw de kamer uitgelopen. De volgende keer had ze er haar eten voor laten staan en ze pakte de Bijbel, om hem voor te lezen terwijl hij nog at. Maar hij was met een blik vol afschuw opgestaan en weer weggelopen. Zonder eten zwierf hij die middag door het bos. Daarna deed ze het niet meer. Als ze las, las ze voor zichzelf en ze bad. Voor zichzelf en voor haar uit elkaar geslagen, van haat vervulde gezin bad ze.

Dit stond tussen hen. Haar geloof, ongebroken, ongeschokt. Zijn haat, versterkt, steeds groeiend. Daaronder leden ze allebei, maar zij kón en hij wilde niet buigen.

Ook om haar jongen leed ze. Jan-Jacob was niet meer de onbezorgde, vrolijke jongen van vroeger. De druk van de niet te vangen stroper eerst en van het onrecht later was daar niet alleen schuldig aan. Wanneer ze zijn kamertje deed en de opgezette vogels op de plank opzij zette om het stof weg te nemen, droomde ze zich die tijd terug, dat Jan-Jacob kind was. Hoe was hij geweest, toen hij driftig tegen de deur trapte en dwong om een fluit? Ze stond met het verkleurde muziekinstrument in haar

handen. Was de jongen het vergeten? Het lag hier nu maar altijd en vogeltjes lokken deed hij niet meer.

In zijn liefde voor het meisje miste ze dat zuivere van vroeger. Wanneer ze naar Greet vroeg: hoe het met haar ging en of ze nog eens kwam, gaf hij een ontwijkend antwoord en hij keek haar niet helemaal eerlijk meer aan. Ze durfde zich niet in te denken, wat daarvan de oorzaak zou zijn. „Ze maakt het best, maar ze heeft het te druk voor bezoekjes,” zei Jan-Jacob en dan vroeg ze niet verder, maar ze keek hem oplettend aan, zoekend naar het kind in hem, dat haar ontgroeid was.

Nu bleef ze iedere avond alleen achter. Ze werd buitengesloten, bewust, als een kind dat nog geen deel mag hebben aan grote-mensengeheimen. Het zou allemaal zoveel beter te dragen zijn, wanneer ze wist wat de mannen in hun schild voerden. Op een avond sloop ze stil achter hen aan. Ze volgde hen tot waar ze plotseling verdwenen waren in het verraderlijke moeras, waar niemand in door kan dringen, die er niet goed bekend is. Teleurgesteld ging ze terug. Het zou voor haar gevaarlijk zijn om een weg te zoeken tussen de wirwar van kervel en waterwilg, van trilgras en pijpekruid.

Voor het raam zat ze uit te kijken in de nacht, maar haar man keerde niet weer en haar jongen kwam niet. Eindelijk ging ze naar bed, maar ze lag wakker naar het donkere plafond te staren en het geschreeuw van een uil had iets onheilspellends. Door zorg en slapeloosheid vermagerde ze en ze zag met schrik, dat het nacht aan nacht in het bos verblijven, zonder overdag de slaap voldoende in te halen, ook voor haar man te veel werd. Zijn gang werd slingerend, als van een beschonkene. Maar zijn blauwe ogen stonden even onverzettelijk als eerst. Haar waarschuwing „Karel, je ziet er zo uit, blijf eens een paar nachten thuis om uit te slapen,” wenkte hij met een wrevelig gebaar weg. Zo van: Jij hebt daar nog geen weet van, welke zorgen grote mensen hebben. Het leven zal je wel leren, als je eenmaal groot bent.

Langzaam rijpte de tijd voor een verschrikking, groter dan die welke ze tot dusver beleefd hadden. Wat is toch dit wondere, dat een mens zijn lot voorvoelen, vaag voorvoelen kan, zonder macht te vinden daar iets aan te veranderen?

O God, wees ons zondaars genadig en leer ons aanvaarden . . . aanvárden, alles wat er komen gaat, ook als dat zwaarder is dan we menen te kunnen dragen.

HOOFDSTUK XX

Eigenwijze, oude man! Waarom moest de baron nu dit jaar toch weer een jacht organiseren? Had de teleurstelling van het vorig jaar hem nóg niet voldoende afgeschrikt? Of wilde hij de gedachte daaraan overspoelen met een geslaagde jacht, nu, nu hij oud en moe was? Wilde hij de bittere herinnering uitbannen, zoals je de bittere smaak uit je mond wegspoelt?

Onderdanig had de jachttopziener hem deelgenoot gemaakt van het blijde feit: „Er is een nieuw hert gezien in het bos, mijnheer baron. Volgens zeggen moet het een twaalfender zijn.”

De baron was er door opgeschrikt uit de rust van zijn oude dag. De hele zomer had het geschenen alsof hij zo maar wat dommelde en alsof het leven hem verder niet aanging. Hij zat er niet meer bij, wanneer de rentmeester de lonen uitbetaalde. De gang van het huishouden liet hij maar over aan het personeel en hij liet het over z'n kant gaan dat Johan niet meer tikte, nauwelijks boog, minder correct werd en wel driemaal herhaalde wat hij te zeggen had. Al lang had de baron overwogen of het niet beter was dat Arnold het werk hier maar overnam. Hij wilde het nu wel erkennen, hij was oud, hij kón niet meer.

Maar van dit nieuws was hij opgefrist. Te deksel, dat zou een prachtige gelegenheid zijn om Arnold over te halen om de dienst vaarwel te zeggen en zich hier te vestigen.

Wonderlijk snel nam hij zijn besluit en de verblufte Johan werd aangezet tot een sukkeldrafje om de jachttopziener terug te roepen.

Binnen het half uur was alles geregeld. De juiste datum werd vastgesteld, met de kalender bij de hand, omdat het zaak was, dat de nacht voorafgaande aan de dag van de jacht, een maanlichte nacht zou zijn.

„'t Is maar te hopen dat we dit jaar meer geluk hebben dan vorig jaar, mijnheer baron,” wenste Gerard.

De baron knikte zelfverzekerd. „Daar is voor gezorgd,” zei hij. „Jij bent de enige die met een geweer in de bossen mag komen.”

Met een veelzeggend gebaar wees hij achter zich, waar het geweer van Karel Beukelaar in de hoek stond. „Sinds het laatste voorval leek het

me beter, dat ik het geweer maar hier had," legde hij ten overvloede nog uit.

De jachtopziener glimlachte bedeesd. „Hij zou een nieuw kunnen kopen," veronderstelde hij. „Het zou jammer zijn van het hert, want ik heb nog nooit een bok gezien die zo trots draaft als deze."

Toen hij het duister licht in de scherpe, oude ogen zag, ging hij voldaan weg. Als deze laatste slag ook nog lukte, zou het bos helemaal voor hem zijn. Karel moest dan maar zien, dat hij ergens anders een baantje kreeg. Hij zou hier de bossen uitgejaagd worden als een lastige hond. Dat onprettige gevoel van altijd op te moeten letten voor die kerel zou dan voor goed voorbij zijn.

Het was een geluk, zich zo veilig verborgen te weten, nu de maan hoog stond aan een helderblauwe nachthemel. Het kon wel eens een nachtvorstje geven, dit heldere weer.

Jan-Jacob schurkte zich in de kraag van zijn jas. Bepaald koud was het niet in de schuilhut, maar je werd toch huiverig als je lang stil zat. Soms sliep hij wel eens, maar hij voelde goed dat die slaap over 't algemeen veel en veel te kort was. Misschien was dat wel de oorzaak van het ellendige gevoel dat hij de laatste tijd had. Hoe dikwijls hadden ze nu hun nachtrust al niet opgeofferd? In regenachtige, stormachtige nachten zaten ze hier. Wanneer de bliksemstralen van een herfstonweer korte lichtflitsen over de donkere aarde blikkerden, zagen ze de kudde herten rustig grazen op de hertenwei. De nieuwe bok stond dan als een rots op het heuveltopje en waakzaam keek het dier uit, met zijn kop in de wind. In zulke nachten voelde hij het nutteloze van hun wachten. Onmogelijk was het om nu een hert te schieten, zelfs bij het licht van de bliksem. Maar als ze dan samen door de kijkspleet gluurden, monterden ze elkaar op: „We leren de gewoonten van de herten goed kennen en straks, als het volle maan is, dan..."

En nu wás het dan volle maan. Als een bleke, glanzende lampion dreef de maanbol boven het bos, al lager en lager boven de donkere sparren aan de overkant van de wei. Nu moesten ze toch tevreden zijn? Ze zaten hier zo veilig, zo helemaal onopgemerkt als een deel van de aarde. Geen hert zou hun lucht krijgen, hóe dicht het dier ook bij hen mocht komen, al grazende. Er moest daar toch een zekere vreugde om zijn in hun hatende herten? En de spanning moest toch toenemen, naarmate de maan daalde

en de kans op een gericht schot op de wakende twaalfender afnam? Waarom voelde Jan-Jacob zich dan zo ellendig? Was het om Greet, die de laatste week zo kortaf was en hem bij de deur afscheepte, of al klaar stond om direct mee te gaan wandelen?

„Kijk, Jan-Jacob,” wakte zijn vader hem uit zijn toberijen.

Ogenblikkelijk stond de jongen naast hem. Ze drukten hun voorhoofden tegen de dwarsligger boven de kijkspleet.

Op de heuvel stond de hertenbok. Ze zagen hem duidelijk, alsof het dag was. De takken van het gewei, zijn luisterende kop en een deel van zijn slanke hals waren gevangen in de cirkel van de maan. Onbewegelijk stil stond het dier, stil als deze wondere nacht.

Jan-Jacob voelde hoe de arm van zijn vader trilde tegen de zijne en hij keek een beetje medelijdend op zij. Vader zag er slecht uit, hij wist het, al zag hij hem nu niet. Moeder maakte zich zorgen om hem. Och, misschien was het vannacht de laatste nacht wel dat ze hier moesten waken. Kon dat? Zou er ooit een dag of een nacht komen die de laatste was van hun strijd tegen Gerard? Ooit een dag waarop ze hem naast de veldwachter zouden zien weggaan uit het dorp, om in de stad verantwoording af te leggen van zijn streken? Na al die lange jaren van wachten, teleurstelling op teleurstelling, leek het nauwelijks mogelijk, dat die dag nog zou komen.

Maar zei Greet eergisteren niet dat er gasten kwamen op het kasteel? Mijnheer Arnold en zijn vriend, met hun vrouwen en kinderen en dan nog die oude kolonel, die er ook vorig jaar geweest was.

Van de bosrand riep vragend en lokkend een hinde. Een siddering voer door de twaalfender. Hij hief zijn zware kop in het maanlicht en reutelend klonk zijn antwoord.

„De bronst!” hijgde de boswachter.

„Het zou een prachtschot zijn zo,” antwoordde Jan-Jacob als vervolg op een pas opgekomen gedachte. Zó ongeveer moest het immers ook vorig jaar geweest zijn.

De boswachter klemde zijn handen om de rand van het stammetje onder de kijkspleet en hij herhaalde moeilijk: „Een prachtschot, ja . . .” Het leek alsof hij meer had willen zeggen, maar de woorden bleven weg. Er was ook geen tijd meer voor, want midden door de herhaalde reutelende bronstroep daverde uit het bos aan de overzijde een schot. Het moest

een goed gericht schot geweest zijn, want de bok zakte door zijn knieën zonder eerst een laatste sprong te doen.

Jan-Jacob kwam het eerst tot bezinning. Dit was het. Hier hadden ze op gewacht. Nu moest er iets gedaan worden. Hij wong zich langs zijn vader heen naar de uitgang van hun schuilplaats. Maar de boswachter hield hem met een snauw terug: „Hier jij, dit is mijn werk!”

Er was een dreiging in zijn stem, die Jan-Jacob daar eerder niet in gehoord had, maar hij gehoorzaamde er aan.

„Wat dan?” vroeg hij gedwee.

„Eerst laten komen, die Judas,” beval zijn vader.

Jan-Jacob kleurde van schaamte. In zijn drift om aan te vallen, zou hij regelrecht naar het hert gerend zijn en daarmee zou de kans op een overwinning weg zijn, verloren. De kalmte, de rust waarmee alles in zijn werk scheen te gaan, was zo heel anders dan ze zich dat gedacht hadden. Het hert lag dood en de kudde was verdwenen als een vluchtende schaduw. Wat gekraak van takken, wat geritsel veraf en dichtbij, en stil was het weer, roerloos stil. Als het hert er niet lag, zou je tegen elkaar kunnen zeggen: „Het kon wel eens vriezen vannacht,” of: „Je hebt alle kans, dat de herten straks komen.”

Duurde het uren? Of waren het seconden, die in deze geladen spanning tot uren schenen uit te rekken?

„Daar!” fluisterde Jan-Jacob.

Achter het kopje, waarop het dode hert lag, zagen ze het deinen van een gebogen naderend mens.

In dit zwaarste moment van zijn leven hervond de boswachter zijn oude vastberaden zekerheid. De hand, die hij nu op de schouder van zijn zoon legde, trilde niet meer. „Jan-Jacob, jij kunt het hardste lopen. Jij gaat langs de bosrand en vangt hem op, als hij wil vluchten. Ik zal hem van deze kant zien in te halen.”

Ha, nu was er iets te doen. De ondragelijke tijd van wachten en werkeloos toezien was voorbij. Achter elkaar kropen ze uit hun schuilplaats. Het was nu niet meer nodig om de ingang te bedekken met de dorre struiken, die daarvoor klaar lagen.

„Laat hem niet ontsnappen, Jan-Jacob,” beval de boswachter nog eens, maar de jongen rende al voort langs het kreupelhout. Met lange, lenige stappen haastte hij zich, om achter de stroper te komen, zodat hij hem bij de vlucht de pas kon afsnijden. Van tijd tot tijd keek hij opzij, of hun

vijand nog niets merkte, maar Gerard zag niets. Hij zat nu boven op de heuvel, naast het hert geknield en het scheen alsof hij overlegde hoe hij het zware dier hier weg zou krijgen.

Hijgend stond Jan-Jacob eindelijk stil en hij liet zich op zijn hurken zakken tussen de voorste struiken, klaar om weg te springen in de richting waarin de stroper zou vluchten. Nu pas zag hij dat zijn vader hem een voor-sprong had gegeven, want de boswachter rende nu ook over de hertenwei. De jongen kneep zijn handen samen. O, als het zo gebeuren zou... Als Gerard zó bleef zitten, met zijn rug naar de boswachter, in zijn vruchteloze poging om het hert om te wentelen en op zijn rug te hijsen. O, als... als...

De jachtopziener richtte zich op. Het ging niet. Dan moest het dier in vredesnaam maar blijven liggen. Plotseling verstarde zijn houding. Hij keek naar rechts, waar het gevaar op hem afstormde. Met twee, drie grote sprongen was hij het heuveltje af en terwijl hij sprong liet hij het geweer van zijn schouder zakken.

Maar hij vluchtte niet. Met het geweer in zijn vuist bleef hij staan, uitdagend en hij keek op naar het heuveltje, waarop naast het hert nu de boswachter stond. Als een veldheer stond de boswachter daar en hij overzag het terrein van de strijd.

„Jan-Jacob,” schreeuwde hij naar de bosrand.

De jachtopziener keek geschrokken om zich heen. Hij zag hoe Jan-Jacob in een grote boog om hem heen, het veld over begon te rennen. Op deze manier zou vluchten onmogelijk worden.

„Ziezo,” tartte de boswachter. „Hier hebben we lang op gewacht zoals je weet.”

Het scheen, dat hij van het ogenblik van zijn triomf ten volle wilde genieten. Hij boog zich naar het hert en stond weer recht. Toen wandelde hij in de richting van zijn vijand, zo kalm als was hij op weg naar de kerk. „Geen stap meer, of ik schiet,” dreigde de overslaande stem van de jacht-opziener. Hij had het geweer aan zijn schouder gebracht en legde aan. Maar de boswachter vreesde hem niet meer. Op dit ogenblik was hij het, die de overwinning behaalde. Het dreigement maakte hem alleen maar razend van woede. Zijn zelfbeheersing liet hem in de steek en met voor-uitgestoken hoofd raasde hij de heuvel af. Midden in een sprong buitelde hij een slag over de kop en gelijktijdig dreunde het schot.

„Moordenaar!” schreeuwde Jan-Jacob ontzet. In al zijn verschrikking be-

geleidde het woord de nagalm van het schot. De jachtopziener keek om, waar de zoon van zijn vijand nu op hem aanstormde. Laden? Ook dit gevaar uit de weg ruimen? Er was geen tijd voor. Wachten? Het gevecht riskeren? Het geweer zou hem kunnen verraden.

Alsof de dood hem zelf op de hielen zat, rende de jachtopziener weg in de richting van het moeras. Daar zou hij veilig zijn voor zijn achtervolger, en het geweer van de aardbodem kunnen doen verdwijnen tijdens de vlucht . . . Maar Jan-Jacob volgde hem niet. Hij zag hoe de hand van zijn vader hem wenkte. Naast de gewonde knielde hij neer en hij vergat het doel van de achtervolging. Groot stonden zijn ogen in het witte gezicht, dat hij naar zijn vader overboog. Maar diens ingevallen gezicht herkende hij nauwelijks. Een straaltje bloed liep uit de ene mondhoek over zijn wang, maar dat was het niet. Het was iets in de ogen, in heel het verzachte wezen van de man. „Is er iets, dat ik voor u doen kan?” smeekte Jan-Jacob. O, nu iets te kunnen doen. Iets te kunnen halen. Niet hier lijdelijk toezien hoe het bloed bleef vloeien uit die mond en hoe de jas steeds donkerder kleurde van het leven, dat wegvloeide uit de borstwond.

„Moeder . . .” fluisterde de boswachter moeilijk.

„Ja-ja,” antwoordde de jongen haastig en hij vloog overeind om zijn moeder te halen. Maar hij kwam niet ver. Met een gil stond hij stil. Langs de bosrand naderde een witte gedaante. Het leek of de schim zweefde langs het donkere hout. Bevend zag de jongen de gedaante zich voortbewegen.

„Moeder!” schreeuwde hij als een kind in doodangst.

Met een schok stond de gedaante stil. „Ben jij het, Jan-Jacob?” riep een stem. Toen herkende hij zijn moeder in nachtkleren, die uitgegaan was om hen te zoeken, nadat het eerste schot gevallen was.

In zijn vreugde om die herkenning en haar nabijheid in dit uur, holde hij haar tegemoet en snikkend riep hij: „Vader . . . vader . . .”

Ze greep hem bij de arm. „Is vader . . . Jan-Jacob! . . . is vader . . . dood? Zeg me, Jan-Jacob, is hij dood?”

Ze duwde hem opzij. Naast het heuveltje ontdekte ze haar man, liggend op het gras, dat zilverig glansde in het maanlicht. Zonder antwoord af te wachten, rende ze voort en haar fluitende adem hijgde zijn naam: „Karel . . . mijn Karel . . .”

Jan-Jacob volgde haar. Hij bleef op een afstand staan en zag met starende, wilde ogen, hoe ze neerknielde naast zijn vader. De hoed lag een eindje

verderop en ze nam het hoofd, met het dunne, vlossige haar, dat vergrijsd was aan de slapen, in haar armen. Ze legde het hare tegen hem aan. Daarna streefde ze zijn wangen in wanhopig gebaar en ze probeerde hem wakker te roepen: „Karel . . . Karell Ik ben het, je Annelies.” Zo had ze hem altijd geroepen, teruggeroepen uit zijn wereld van zorg en leed en zijn aandacht opgeëist voor zijn vrouw en zijn gezin.

Karel Beukelaar opende zijn ogen. Hij glimlachte. Zijn mond vormde haar naam.

„Is het vrede, Karel?” vroeg ze snikkend. „Is Christus bij je? Gaat Hij mee?”

Zijn glimlach verhelderde nog en moeilijk fluisterde hij: „Ja . . .”, maar het geluid rochelde weg in zijn keel.

„Kun je hem vergeven, Karel? Zoals Jezus ons vergaf? Karel, kun je?”

Even scheen er een schaduw over zijn gezicht te trekken, toen herhaalde hij het woord, het alleen vormend met zijn mond.

Het scheen, dat hij nog iets aan dit woord wilde toevoegen, maar het kon niet meer. Zijn gewonde longen weigerden lucht te geven om te spreken; er was niet eens genoeg lucht om te ademen, want zijn borst zwoegde. Toen wendde hij zijn ogen in de richting van zijn zoon.

Annelies wenkte hun jongen. Verlegen, aarzelend kwam hij nader.

„Vader wil je gedag zeggen, Jan-Jacob,” fluisterde ze.

De jongen keek neer op het magere, bleke gezicht, waaruit de kleur van het leven was weggetrokken. Hij knielde aan de andere zijde van zijn vader en huiverend voor dit grote geheim, zei hij: „Dag, vader . . .” Hij nam de slappe krachteloze mannenhand in de zijne. „Ik zal er verder wel voor zorgen,” beloofde hij jongensachtig.

De boswachter keek weer naar zijn vrouw. Het scheen, dat hij haar ook nu weer iets duidelijk wilde maken. Voorkwam hij haar wensen, of begreep zij zijn gedachten? „Het is beter, dat wij hier weggaan” zei ze.

Hij glimlachte weer. Zijn vermoeide ogen sloten zich, openden zich nog éénmaal voor een laatste blik naar Annelies. Toen sloten ze zich voor altijd . . . Geen strijd, geen worsteling om langer te mogen blijven, maar eindelijk het aanvaarden van de zware weg, die hij gegaan was en die tóch, God is goedheid, uitlopen mocht in de rust.

Een jaar geleden had hij hier zijn God uitgedaagd en hij had geroepen om recht. Nu, eindelijk, had hij zijn zonde beleden, en gestameld: „Here, vergeef me mijn schuld, en help me . . .” En dat gebed was verhoord: nu,

eindelijk, hij mocht zijn strijd opgeven en zijn schuld, zijn zware schuld van het voorbije jaar, zijn hoon, zijn vloek, heel de last van al die zware jaren, mocht hij neerleggen. Ga in, vechter, hater, ga in, in de vreugde. Je recht gaat niet aan God voorbij, al dacht je dat. Je moest alleen maar leren, om te buigen en niet alles zélf te willen doen. Je moest leren vergeven, zoals je zelf vergeving wenste. Zó is het goed: je hebt je opgaaf volbracht, al duurde het ook lang voordat je begreep. Je bent gekomen, neergeknald als een hert, maar zonder langer de kerel te haten, die in een razernij van angst naar huis is gevlucht en onderweg zijn geweer heeft weggedrukt in de diepste modder van het moeras. Wél gij goede en getrouwe dienstknecht . . . ga in . . . gá in de vreugde . . .

Annelies liet het zware, dode hoofd op het zachte gras zakken. Over het verstilde lichaam, dat niet langer ademde en niet langer leed, keek ze haar zoon aan. De maan was al half weggezakt achter de boomtoppen, maar in het flauwe licht zag hij nog de tranen, die in haar ogen stonden. Maar hij zag ook de stille, gelukkige glimlach op haar gezicht.

„Vader is thuis, Jan-Jacob,” fluisterde ze.

Was het daardoor dat de jongen ontwaakte, of was het door de verlangende roep van de hinde, ver weg? Hij keerde weer tot het besef van wat er gebeurd was en tot het leven, dat voortging en hem riep. Hij was nu geen jongen meer. Hij was man. Er was oneindig veel te doen. Veel vragen moesten opgelost worden. Maar die éne vraag had zijn oplossing al gevonden: de stroper zou nu tienmaal zwaarder boeten voor zijn misdaden, dan anders ooit mogelijk geweest was. Het gaf hem een bitter, schrijnend gevoel van vreugde.

De gedachte greep hem zo sterk, dat hij een ogenblik dacht, dat het de laatste ogenblikken van zijn vader wel verlicht kon hebben, om daaraan te denken. Een visioen van louter vreugde, na dit tijdelijke leed, stond voor hem. Hij zag de vreugde weerspiegeld op het gelaat van zijn moeder, in de gelukkige glimlach om haar mond.

„We zullen vader naar ons huis brengen, jongen,” bracht zijn moeder hem tot de werkelijkheid terug.

O, ja-ja, dat moest eerst nog gebeuren. En dan de politie en de arrestatie . . . Samen droegen zij de zware last naar het boswachtershuis.

Op de heuvel, zijn bek nog open van de laatste, reutelende roep, lag het hert.

HOOFDSTUK XXI

O pnieuw richtte de veldwachter zich op, steunend op zijn elleboog. „Hoor je óók iets?” vroeg hij onzeker aan zijn vrouw naast hem. Ze kwam nu overeind, luisterend.

Het kloppen aan de deur herhaalde zich. „Ja,” antwoordde ze nu, „er wordt geklopt.”

Hij sprong met zijn blote voeten op de geverfde planken van de slaapkamervloer. Het raam schoof steunend open. „Is daar iemand?” riep zijn slaapschorre stem.

Van beneden antwoordde de afgemeten stem van Johan: „Ben jij het, veldwachter?”

„Wie is daar?” vroeg de gezagsdrager wantrouwend.

„Of je direct mee kunt gaan naar het kasteel, veldwachter,” omzeilde Johan de vraag. „Maar vlug een beetje, want de baron is buiten zichzelf.”

Haastig schoot de veldwachter in zijn kleren. Hij gaf de moed maar op, om achter de naam van zijn bezoeker te komen. Trouwens, hij meende de stem te herkennen, al was die dan ook wat zenuwachtiger dan anders. Het zou de butler van het kasteel wel zijn. „Het is Johan,” stelde hij zijn vrouw gerust. „Er schijnt narigheid te zijn op het kasteel.”

„Wees voorzichtig, Theo,” waarschuwde zijn vrouw. Ze had het niets begrepen op die nachtelijke tochten. Gelukkig gebeurde het maar zelden, dat haar man 's nachts op pad moest.

Terwijl ze naast elkaar voortgingen, informeerde de veldwachter nieuwsgierig: „Wat is er aan de hand?”

Johan haalde zijn schouders op. „Ik weet er het rechte niet van,” erkende hij. „Het enige wat ik weet is, dat die zoon van de boswachter tegen een uur of drie de klopper bijna door de deur dreunde en met zijn vuisten een roffel sloeg tegen het keukenraam, toen het kloppen niet hielp. Anna heeft me toen geroepen, maar hij moest direct de baron spreken. De vent leek wel gek, want toen ik hem zei dat zo iets onmogelijk was, omdat mijnheer een oude man is, vloog hij me bijna aan. En de baron heeft geen drie minuten met hem gesproken, maar het was genoeg om hem bijna

een beroerte te bezorgen. Na vorig jaar, toen hij de boswachter over dat stropen onderhield, heb ik hem niet meer zo ontdaan gezien. Heel het kasteel is overhoop. De gasten zijn uit hun kamers gekomen om te zien wat er aan de hand was, maar verder weet ik er niets van."

Ze draafden bijna door de stille dorpsstraat. Het was helder weer, maar de maan was onder, zodat alleen de flauwe schemer van de sterren iets wat naar licht zweemde, door de nacht zond.

„Oh, juist,” hijgde de veldwachter. Het had gewichtig moeten klinken, maar door zijn jagende adem verloor het alle gewicht. Het was voor hem even moeilijk als voor Johan, om zijn zelfverzekerde houding te bewaren of te hervinden.

Voor de deur van het kasteel stonden de beide officieren, mijnheer Arnold en zijn vriend Rudolf Beijersma, de politiemans al ongeduldig op te wachten. Als vanzelfsprekend nam mijnheer Arnold de leiding van zijn vader over. De oude man zat met het hoofd in de handen, volkomen overstuurd, in zijn vertrouwde kantoorzaaltje. Tot dusver waren daar alle zaken het landgoed betreffende, behandeld, maar nu was er niets meer te regelen. Alles, tot zelfs zijn denken toe, was geheel verward. De wereld van recht en onrecht, van schuld en onschuld wankelde en zijn oude hoofd kon in de chaos geen weg meer vinden.

De veldwachter stond stram in de houding voor de beide officieren. Nonchalant tikten ze aan hun kepi. Deze dwaze wereld! Nu zouden ze bij het onderzoek de zaak in handen van deze man moeten geven, waarvan het dwaasheid was te verwachten, dat hij een moordzaak, of wat het dan ook zijn mocht, tot klaarheid zou brengen. Ze stonden elkaar wat verwezen aan te kijken, wachtend op het eerste woord, de eerste vraag, de eerste daad.

„Als ik zo vrijpostig mag zijn, zou ik de heren willen vragen wat er eigenlijk aan de hand is,” begon de veldwachter aarzelend en hij keek vragend van de één naar de ander. Hij waagde het nu, om zijn stramheid te laten varen en wat verlegen met zijn houding stond hij op te kijken naar de mannen op het bordes.

„De boswachter is dood!” zei mijnheer Arnold kort. „Doodgeschoten of zo iets.”

Hulpzoekend zochten de ogen van de veldwachter in de verlichte gang. „Is de oude baron er niet?” vroeg hij aan Johan. „Ik zou hem even willen spreken.”

„Dat wordt niks met die klapper,” fluisterde Rudolf Beijersma zijn vriend in het oor.

Mijnheer Arnold haalde onverschillig zijn schouders op. Dit was ten slotte zijn zaak niet. Het was net dat Pappa er zo over in de war was, anders zou hij er zich liever niet mee inlaten.

„Pappa is niet te spreken, veldwachter,” antwoordde hij in plaats van de butler. „Maar ik denk dat ik u alle gewenste inlichtingen kan verschaffen.”

„Mmm, juist,” antwoordde de veldwachter, zichzelf beheersend. „Als ik niet te vrij ben, zou ik willen vragen, wie de dader is.”

Terwijl Rudolf zich omdraaide en zijn lach smoorde in zijn hand, probeerde mijnheer Arnold zijn gezicht in een strakke plooi te houden.

„Het verhaal is wat verward,” zei hij. „Maar als je de zoon van onze boswachter wilt spreken, is hij ter beschikking. We hebben hem naar de keuken gestuurd om een kop sterke koffie te drinken, want die jongen zag er uit als een lijk.”

Gretig aanvaardde de veldwachter het voorstel. Duizendmaal liever had hij met onverschillig welke Wieckervelder te doen, dan met deze vreemde snoeshanen, die hem een gevoel van minderwaardigheid gaven. Het leek wel alsof die éne hem ronduit stond uit te lachen. Als het niet te onstrant was, zou hij daar toch wel eens iets van willen zeggen. Maar het leek hem wél te onstrant en achter Johan stapte hij rechtop en uitdagend naar de keuken.

Achter de keukentafel, met beide handen geschulpt om een kom hete bouillon, zat Jan-Jacob. Hij staarde over zijn kom heen en vergat te drinken. Hij vroeg zich misschien af, wat de zenuwachtige, stevige keukenmeid van het voorval van deze nacht weten zou. Misschien ook drong pas nu de volle ernst van deze nacht tot hem door, nu, nu hij warm werd en wat bekwam van de angst en schrik voor de dood. Mogelijk had hij er spijt van, dat hij de baron zomaar, driftig en wraakzuchtig, de waarheid in het gezicht geslingerd had: „Gerard Breemeijer heeft mijn vader doodgeschoten, toen hij betrapt was bij het schieten van de twaalfender. Misschien bent u nu overtuigd van ons recht.”

Hij had de verbijstering gezien in die oude ogen, toen gaf hem dat nog een grote voldoening. Hij moest het maar eens goed weten, die eigenwijze, oude kerel! Maar nu hij in zijn herinnering de oude man zag zitten, neergelassen in de grote, té grote armstoel met de leeuwenkoppen, het hoofd

gesteund in de handen en kreunend bij de gedachte van een mogelijk onrecht, een onrecht, zó groot . . . zó groot . . .

Nu Jan-Jacob daaraan dacht, twijfelde hij aan zichzelf en aan het recht, om de baron zo hard te vallen. De baron was immers zelf misleid door de stroper?

De komst van de veldwachter was bijna een verlossing. Nu zou het op de werkelijke dader afgaan. Vergeten was de vermaning, die Annelies hem meegaf: „Het gaat alleen maar om het recht, Jan-Jacob, niet om bevrediging van onze haat.”

Tegenover deze jongen hervond de veldwachter terstond zijn zekerheid.

Hij wist nog niet waarop het zou uitdraaien, maar na het eerste onderzoek kon hij immers direct bericht sturen naar de stad? Niemand kon van hem verlangen dat hij moederziel alleen aan een moordzaak werkte.

Hij trok de stoel bij en leunde met zijn ene elleboog op de tafel. Het was duidelijk dat hij een vertrouwelijk verhoor zou beginnen, van mens tegenover mens, zoals de oude brigadier het hem destijds geleerd had: geen boeman wezen, Theo Velderhof.

„En vertel eens, jongeman, wat is er allemaal gebeurd vannacht?”

Het werd geen zwaar verhoor, geen trekken van woord na woord, van vraag op vraag. In één adem door, met korte, stotende zinnen, vertelde Jan-Jacob.

Hoe meer het tot hem doordrong dat hij bezig was zijn vader te wreken, hoe sneller de woorden elkaar volgden. Soms moest hij even teruggaan, omdat hij iets vergat, soms was er een vraag nodig om iets te verduidelijken, maar ten slotte paste het verhaal precies tegen de achtergrond van haat en naijver.

Anna, in haar wanhoop over het lot van Gerard, propte haar schone schort tussen haar zenuwachtige handen in kreukels en Johan keek af en toe met een meelijdende blik naar de angstige vrouw, die stranden zou, zo dicht bij de haven.

„Je zal vandaag de zaak voor de heren van het hof opnieuw uiteen moeten zetten,” besloot de veldwachter het verhaal. „Intussen zullen we dokter Zarnic vragen een onderzoek in te stellen. Ik mag veronderstellen, dat het . . . ik bedoel dat je vader nog ligt, zoals hij gevonden is?”

„Nee,” schrok Jan-Jacob. „We hebben hem naar huis gedragen natuurlijk.” De veldwachter sloeg geërgerd met zijn vuist op tafel: „Hoe dikwijls heb

ik hem wel niet gezegd dat hij geen enkel bewijsmiddel verwaarlozen mag!" riep hij uit.

Toen de onnozelheid van die uitroep tot hem doordrong en hij het meelijdende spotlachje op het effen gezicht van Johan zag, stond hij haastig op. „We zullen zien wat we kunnen doen," zei hij verward. „Ga maar even mee." Samen, achter de butler aan, liepen ze naar de voordeur, waar de beide officieren een fluisterend gesprek voerden en al half besloten hadden om de zaak zelf in handen te nemen, wanneer de veldwachter te laks bleek.

Maar de veldwachter scheen plotseling tot een besluit te zijn gekomen.

Terwijl Jan-Jacob achterbleef in de oprijlaan, haastte hij zich naar het gemeentehuis. Een vale schemering vertelde van de nieuwe dag, die toch nog volgen zou op deze nacht van verschrikking.

Binnen het half uur kwam de veldwachter terug. In de tegenwoordigheid van de burgemeester voelde hij zich rustig. De verantwoording van al wat gebeuren of niet gebeuren zou, lag niet langer op zijn schouders. Niet hij, maar de burgemeester was hoofd van de politie in de gemeente Wieckerveld. Het was ook beter zo. De burgemeester ging rustiger te werk. Zijn verhoor van Jan-Jacob ging niet op in allerlei bijkomstigheden, als gestroopte konijnen en persoonlijke, oude veten. Hij zocht de kern van het misdrijf van die nacht: een jachtopziener, die vermoedelijk ten onrechte een mogelijk onschuldige boswachter neerschoot. Vooral het feit, dat die boswachter met zijn zoon er op uit was om de jachtopziener te overrompelen, maakte het geval onduidelijk. „Ik betwijfel, of hier wel sprake is van moord," zei hij voorzichtig.

„Het vreemde is, dat die kerel zich hier niet heeft laten zien en dat hij na het schot gevlucht is," wierp mijnheer Arnold tegen.

„Zeker, Ritmeester, dat is het vreemde van deze historie. Ik zou die man willen spreken. Straks zullen de heren van het parket van de officier van justitie komen, maar het kan geen kwaad dat we de zaak onderzoeken, voor zover we kunnen."

De burgemeester stond op. Met een handgebaar nodigde hij de beide officieren uit om hem te vergezellen. Bijna alsof hij er niet bijhoorde en zelf ook niet wetend óf hij er wel bijhoorde, volgde Jan-Jacob. Zijn benen trilden, na de woorden van de burgemeester. Vergeefs? Was ook deze nacht hun strijd vergeefs geweest?

Hij wrong zijn vuisten in zijn zak. Als deze slag mislukte, als het offer

van zijn vader vergeefs was, dan zou hij . . . hij zou . . . het kon hem dan allemaal niets meer schelen, dan zou hij óók een moord begaan en die kerel op de één of andere manier om zeep helpen.

Het ging allemaal zo heel anders, dan Jan-Jacob het gewenst, of zich gedroomd had. De burgemeester ging met de veldwachter naar binnen en Jan-Jacob moest met de beide officieren buiten blijven. De heren begonnen een vriendelijk opbeurend praatje met hem, maar hij gaf bijna geen antwoord. Hij was niet gewend aan de omgang met andere mensen dan zijn ouders en Greet. Zelfs Kees Karreman zag hij maar zo'n hoogst enkele keer meer. Het jachterige leven van de laatste tijd had hem losgemaakt van andere belangen dan die van zijn vader en hemzelf.

Bij de schaarse antwoorden die hij gaf, bleef zijn blik strak gevestigd op de deur van het tuinmanshuis. Hoe vaak was hij daar nu al niet binnen gegaan? En nu? Wat zou ze er van zeggen, dat haar vader nu van moord werd verdacht? Zou ze kans zien om ook nu nog hun liefde en het kwaad van haar vader uit elkaar te houden?

„Hoe oud is je vader geworden, jongeman?”

„Twee en veertig, mijnheer.”

Misschien kon hij Greet straks nog spreken. Het zou mogelijk zijn dat ze moest getuigen. Wat? Deed er niet toe.

De burgemeester kwam weer naar buiten, achter hem de veldwachter. Diep ernstig stonden hun gezichten. Met z'n vijven vormden ze een kringetje en fluisterend bracht de burgemeester verslag uit.

„Onbegrijpelijk,” zei hij. „De kerel is gisteravond stomdronken thuisgekomen en vannacht helemaal niet in de bossen geweest.”

„Hij liegt!” barstte Jan-Jacob driftig uit.

„Kalm wat, jongeman!” berispte mijnheer Arnold.

Jan-Jacob begon over zijn gehele lichaam te trillen. „Die lelijke leugenaar, die schoft, die moordenaar! Niet in het bos geweest, há!”

„Het onderzoek duurt vanzelfsprekend voort,” lichtte de veldwachter toe.

„Hij is niet in de bossen geweest,” ging de burgemeester nu verder.

„Sterker: hij bezit helemaal geen geweer.”

„Dat lijkt me onwaarschijnlijk voor een jachttopziener,” viel Rudolf Beijersma hem in de rede.

De burgemeester hief zijn hand op, om hem tot zwijgen te brengen.

„Niettemin schijnt hij in zijn recht te staan, juridisch gezien,” ging hij voort. „Zijn alibi klopt aardig: tot middernacht zou hij in „De Houten

Taveerne" gezeten hebben. Daarna schijnt hij een bezoek gebracht te hebben aan een vrouwelijke relatie op het kasteel en om ongeveer drie uur kwam hij thuis. Hij zat juist achter een kruik jenever zijn kater weg te spoelen."

„Als dat klopt . . ." zei mijnheer Arnold veelbetekenend.

„Natuurlijk, heren, dit dient terdege onderzocht te worden en we zullen niet aarzelen . . . Eh, jongeman, ben je er wel heel zeker van dat het de jachtopziener en niemand anders dan de jachtopziener was, die je vader neerschoot. Het lijkt me onwaarschijnlijk, dat iemand zonder geweer . . ."

„Wie zou het anders moeten zijn? Ik ken die vent immers veel te best," antwoordde Jan-Jacob verontwaardigd. „En ik weet ook, dat hij altijd slimmer was dan wij allemaal samen."

De mannen lachten toegeeflijk. Je kon een jonge kerel in deze beroerde omstandigheden zijn verontwaardiging niet helemaal aanrekenen. Maar iedereen te slim af . . . hm, 't mocht wat! Ten slotte gingen ze met elkaar niet uit de weg voor de geslepenheid van de eerste de beste jachtopziener, als het dan al geslepenheid wezen mocht.

Intussen hadden ze het kringetje verbroken en wandelden met gebogen hoofden de beukenlaan uit. Al met al was de zaak er niet minder ingewikkeld door geworden. De aanwijzing van de jongen was een spoor geweest, maar het spoor liep schijnbaar al direct dood. En wat dan?

De veldwachter keek schuins naar de burgemeester. Die had diepe denkrimpels in zijn voorhoofd, maar toen hij de vragende blik van zijn gezagshandhaver opmerkte nam hij een besluit. „Ach, Velderhof, als jij even bij kastelein Deudekom informeert, dan zal ik me bezig houden met die dame . . . hm, nogal een precair geval, naar ik meen."

De veldwachter knikte begrijpend. Met grote stappen liep hij de weg naar het dorp op en de burgemeester liet zich de weg naar de keuken wijzen, waar Anna nog immer voortging met het samenproppen en weer recht slaan van haar schort.

Het onderzoek had weinig om 't lijf. 't Duurde nauwelijks een half uur. „En?" vroeg mijnheer Arnold met opgetrokken wenkbrauwen.

„Tot zover klopt zijn verklaring tot op de minuut," deelde de burgemeester mee. „En daarna was hij thuis."

„Thuis?" Ritmeester Beijersma legde al zijn twijfel in dat woord.

Verbaasd keek de burgemeester hem aan. „Kan dat dan niet?" vroeg hij.

„Natuurlijk kan dat,” gaf de ritmeester toe, „maar daar is immers geen enkel bewijs voor?”

„Als hij beschonken was . . .” opperde de burgemeester.

„Ja, als . . .”

Jan-Jacob had het debat aangehoord als iets waar hij niet mee te maken had. Maar nu hij over de woorden nadacht, kwam plotseling de oplossing van het raadsel duidelijk voor zijn geest. Er was één mens, die weten kon of Gerard Breemeijer die nacht thuis was geweest en hoe laat. Voor deze éne keer zou Greet niet buiten deze zaak gehouden kunnen worden. Zij zou kunnen bevestigen dat haar vader de moordenaar moest zijn, dat hij wél een geweer had en dat het heel waarschijnlijk was dat hij al jarenlang stroomde.

„Z'n dochter zal het u wel anders kunnen vertellen,” onderbrak hij plotseling de tegenwerping van ritmeester Beijersma.

„Z'n dochter?” twijfelde de burgemeester. „Wat zou dat meisje ons kunnen vertellen?”

„Hij heeft gelijk,” hielp Rudolf Beijersma. „Dat meisje moet kunnen zeggen of haar vader thuis was of niet.” Hij lachte vrolijk spottend. „In de regel kom je niet zo geruisloos thuis als je wel zou wensen, na het gebruik van de zegeningen van Bacchus.”

„We mogen geen mogelijkheid over het hoofd zien,” gaf de burgemeester meesmuilend toe. Zelf had hij kennelijk geen zin meer, om opnieuw het eind naar de beukenlaan te lopen. „Ach, loop jij even met de jonge Beukelaar mee, veldwachter,” zei hij. „Ik heb nog het een en ander te doen en bovendien verwacht ik ieder ogenblik de heren van het parket.” Blij van het gezelschap verlost te zijn, stond de veldwachter op, maar met een blik naar de burgemeester vroeg ritmeester Beijersma: „Is er bezwaar tegen, burgemeester . . . De zaak begint me werkelijk te interesseren.”

Met z'n drieën gingen ze opnieuw naar het tuinmanshuis. De veldwachter was spraakzamer dan voorheen. Nu de burgemeester er geen gat meer in zag, was het geen wonder als hij het ook niet zou kunnen. Hij was er zelfs benieuwd naar, wie wél een kans zou zien om hier een oplossing te geven. Jan-Jacob zweeg. Straks zou hij tegenover Greet staan en tegenover de moordenaar van zijn vader. Dat zou een ogenblik zijn, waarop zijn meisje koos tussen haar vader en hem. Koos? Ze hoefde alleen maar de waarheid te zeggen, dat was alles.

De jachtopziener had zich kennelijk tegoedgedaan. Hij grijnsachte, toen

de drie mannen binnenkwamen en terwijl hij naar de fles wees, lalde hij: „Zolang dat er nog maar is, veldwachtertje . . . zolang Glein dat nog maar in de kelder heeft . . .”

„We moeten je dochter even spreken, Breemeijer,” hield de veldwachter zich bij de zaak.

„Ha-ha,” lachte de stroper. „Wil hij haar nog eens een keertje zien?”

Met zijn zwaaiende wijsvinger wees hij Jan-Jacob aan. Hij klakte met zijn tong. „De heren zullen het zien,” prees hij, „hóe mooi onze Greet is.” „Nou geen grapjes meer,” viel de veldwachter streng uit. „Waar is je dochter?”

Jan-Jacob greep zich steunzoekend vast aan een stoelleuning. Het was toch goed te voelen, dat hij nog niet gegeten had.

Zalvend riep de stem van de jachtopziener: „Greet, Greetjel Hier zijn een paar heren, die je willen zien.”

Langzaam kierde de deur van haar kamertje open, naast de woonkamer. Doodsbleek, met grote, bange ogen, kwam ze naar binnen. Ze trok de deur achter zich dicht, met haar hand achter de rug. Zo bleef ze staan, leunend tegen de gesloten deur. Haar ogen zochten die van Jan-Jacob. Grote, smartelijke ogen waren het, die om begrip en om hulp smeekten.

Jan-Jacob had diep medelijden met haar. Hoe graag zou hij haar nu in zijn armen nemen, om haar te troosten, om samen alle ellende te vergeten in elkaars liefde en vreugde te zoeken, door over de toekomst te praten.

„Als het niet te vrijpostig is,” begon de veldwachter. Onwillekeurig sprak hij haar aan, zoals hij het de burgemeester, de baron of de dominee deed. „Als het niet te vrijpostig is, zou ik u willen vragen of u vannacht thuis was?” Stom knikte ze.

„Heeft u ook uw vader thuis horen komen?” ondervroeg de veldwachter verder. Ze keek hem niet aan. Strak bleef ze naar Jan-Jacob staren, als zocht ze steun bij dat vertrouwde gezicht, dat ze immers liefhad.

Weer knikte ze.

„O,” dacht Jan-Jacob, „als dit allemaal eerst maar voorbij is . . . Ze is zo mooi en ze is zo moe. Het zal niet makkelijk voor haar zijn, om op deze vragen te antwoorden.”

Toch triomfeerde hij, omdat de slag die ze haar vader geven zou, goed aan zou komen. Gerard Breemeijer scheen dat trouwens zelf ook wel te beseffen, want hij had zich helemaal omgewend naar zijn dochter en zijn

ogen stonden ongewoon fel voor iemand die niet helemaal helder meer is.
„Hoe laat kwam uw vader thuis?”

Geladen van stilte was de kamer. Haar borst ging hijgend op en neer. Haar bange, donkere ogen starden strak. Nu! . . . O, spreek dan toch, Greet! Zeg wat je zeggen moet, hoe moeilijk het ook is. Hij is je vader en het zal zwaar zijn je vader te beschuldigen, maar het moet: recht is recht. Zie naar Jan-Jacob, daar voor je. Je kijkt naar hem, maar je ziet hem niet. Zie hem nu: na dit uur komen ontelbare uren van geluk. Laat de dronkaard, die je vader is, heengaan. Laat hem in een gevangenis leren eerlijk en trouw te zijn. Leren, iemands leven te ontzien . . .

De kleurloze lippen gingen een eindje van elkaar, maar er kwam nog geen geluid.

„Hoe laat?” herhaalde de veldwachter.

„Drie uur,” zei ze toonloos en ze raffelde er vlug achteraan: „De klok sloeg juist toen hij binnenkwam.”

Jan-Jacob duizelde. In hem brak iets. Het mooiste wat hij op aarde gekend had, brak! Greet! snikte het in hem, Greet!

De veldwachter vroeg alweer verder. Hij lette niet op de zielsconflicten, die zich onder zijn ogen afspeelden. Hem waren de verklaringen genoeg, op welke toon ze ook gezegd werden.

„Weet u ook, of uw vader een geweer had?”

Het meisje scheen zichzelf nu beter in bedwang te hebben. Haar ogen waren nu neergeslagen. „Nee,” schudde ze en ze sprak weer op dezelfde toon: „Vader heeft nooit een geweer gehad, voorzover ik weet.”

De veldwachter wendde zich tot de ritmeester, die met samengeknepen ogen naar het meisje keek en daarbij zacht zijn hoofd wiegde. Hij merkte niets van de vragende blik van de dorpsveldwachter. Wat zou het ook? Hier zat iets scheef, dat voelde je met je klompen aan. Dat meisje gaf een valse verklaring en dat ging haar slecht af.

„Heb je 't gehoord?” vroeg de veldwachter nu aan Jan-Jacob.

De jongen knikte stom, met zijn ogen gericht op zijn meisje. „Ja,” fluisterde hij wezenloos. Toen draaide hij zich om en stapte de deur uit. De beide anderen volgden hem.

„Je moet je vannacht in de persoon vergist hebben,” vergoelijkte de veldwachter.

„Ja,” gaf Jan-Jacob nog steeds afwezig toe.

Voor geen geld zou hij iets anders gezegd hebben. Het bedrog van het

meisje was zelfs te groot om er met zijn drift bij te kunnen. Geen haat, geen woorden waren sterk en groot genoeg, om de diepte van dit bedrog te doorvoelen. Het zou hem nu spijten, wanneer de politie kans zou krijgen om achter de waarheid te komen. Laat lopen die vent. Laat hem vrij rondlopen in de bossen van Wieckerveld. Er zal een dag komen, waarop hij sterven zal. Sterven, door de handen van een boswachterszoon. Wie heeft er recht om te wreken, dan alleen de zoon van de vermoorde? Wie dan de bedrogen minnaar van de dochter van de moordenaar? Ritmeester Beijersma keek hem van opzij aan. Wat mankeerde die kerel? Waarom gaf hij nu toe, dat hij zich vergist had, terwijl het duidelijk was, dat het meisje loog? Aha, zou er iets bestaan tussen die twee? 't Jonge, dan kon je respect hebben voor de smaak van die snuiter. Maar . . . dan zou die liefde vandaag wel eens tot een ontijdig einde kunnen komen.

Ze kwamen bijna gelijk met de heren van het parket bij het kasteel aan. Het verhoor herbegon, maar toen Jan-Jacob herhaalde hoe zijn vader neergeschoten was, zei hij niet meer met de zekerheid van die morgen: „Het was de jachtopziener,” maar: „Ik meende vannacht dat het de jachtopziener was . . .”

De burgemeester knikte daarbij goedkeurend. De jongen was gelukkig zelf ook tot het inzicht gekomen dat hij zich heel waarschijnlijk vergist had. Het was beter om niet op veronderstellingen af te gaan, dat bemoeilijkte het onderzoek maar.

Samen met de veldwachter at Jan-Jacob een paar boterhammen in de keuken van het kasteel. Daarna zouden ze de vermoorde boswachter gaan zien en de plaats waar de moord was begaan.

Het gebeurde was ruchtbaar geworden in het dorp. Er wandelden mensen over de oprijlaan. Anderen liepen nieuwsgierig de beukenlaan op, want Glein Deudekom had de naam van de jachtopziener genoemd in verband met de moord. Een enkeling drong diep door in de bossen en besteedde zijn ochtend aan een bezoek aan het boswachtershuis en aan de hertenwei. Tot de mensen die het boswachtershuis bezochten behoorde ook dominee Meermans. Van Kees Karreman had hij het gebeurde gehoord, zoals elke dorpeling het van Kees hoorde, terwijl hij zijn mandje met boodschappen overreikte. Maar de dominee vroeg niet naar het hoe en waarom. Hij trok zijn jas aan en haastte zich weg. Er werd geleden, ergens in zijn gemeente. Dan moest hij op die plaats zijn, om te steunen en te troosten.

Zo kwam het, dat Annelies niet alleen zat, zoals Jan-Jacob opeens met schrik bedacht, toen hij hun huis naderde. Niet alleen met haar verdriet en de dode. Nee, de dominee was er. Met hem treurde ze over de dode en was ze blij om hem.

De herfstzon speelde lichtvlakken op de grond en tegen de muur naast de schoorsteen. Het leek in de voorkamer bijna, alsof niets de gewone gang van het leven verstoorde. Jan-Jacob zat in de stoel van zijn vader en de dominee was op bezoek. Verder niets. In de achterkamer, waar de vader verzorgd en glimlachend zijn laatste slaap sliiep, deden dokter Zarnic en de politiemannen hun werk. Het één stond los van het ander, zoals Greet los stond van . . . Los?

Midden in het gesprek vloog Jan-Jacob overeind. Zijn moeder schrok van de verbitterde trek op zijn gezicht. „Wat ga je doen, Jan-Jacob?”

„Ik heb nog iets vergeten,” antwoordde hij hees.

Hij rende weg, dwars door het bos naar de drie beuken. Daar sneed hij met woeste halen van zijn mes de vijf letters met het hart uit de boom. De letters waren al bruin geworden. De wond van de inkervingen had zich bijna gesloten. Nu was er een wit vlak, groter dan een mannenhand in de gladde beukenstam. Dood! Weg met het gehuichel over liefde. Liefde was haat en haat was beter.

Toen hij terugkeerde stonden zijn ogen niet meer peinzend, niet meer afwezig, bezig met het leed van zijn moeder of met de gebeurtenissen van die nacht en ochtend. Nee, hard, staalhard stonden ze.

Zijn moeder zag hem komen, van tussen de bomen achter het bleekveld. „Mijn jongen,” kreunde ze.

Ook dominee Meermans zag hem nu. Het verbeterde gezicht viel hem op en nu de geschiedenis van dit geplaagde gezin hem bekend was, begreep hij de betekenis er van.

„Hij moet hier weg, de jongen,” zei hij.

„Ja-ja,” knikte ze en ze vulde aan: „Hij moet hier zo gauw mogelijk weg, want hij is driftiger dan zijn vader en de politie meent niet, dat de jacht-opziener schuld heeft.”

„En u?” polste hij.

„Ik wéét,” antwoordde ze. „Maar weten is geen bewijs in deze wereld . . .”

„Nee, nee,” gaf hij toe. „Weten en geloven geldt niet als bewijs.”

HOOFDSTUK XXII

J an Karreman-met-de-bel legde zijn voet op de knie en met beide handen hield hij het rustende been vast. Grote rookwolken zoog hij uit zijn pijp, terwijl hij zich gereed maakte om antwoord te geven op de vraag van dominee Meermans. Het was een zaak van groot gewicht, dat dominee bij hém om raad kwam. Het was nog nooit anders geweest, of hij had deemoedig raad in ontvangst genomen. En vermaningen, jonge nog aan toe, vermaningen bij bosjes! Het ergste na dat geval met dronken Toontje, aan wie hij in alle eer en deugd spiritus had verkocht. Moest hij uitmaken of die kerel spiritus dronk of stookte?

„Wat zal ik zeggen, dominee,” begon hij bezadigd. „Als u het voor mijn eigen kind vroeg, zou ik u zeggen wat ik altijd gezegd heb: Die jongen gaat naar zee, zo gauw ik hem hier kan missen. Maar die jonge Beukelaar, 't ja, als u mij niet alles verteld had, zou ik zeggen: laat hem in de bossen blijven, want daar lééft hij in. Dat is natuurlijk maar bij wijze van spreken, want léven doe je op de grote plas, daar gaat niks-niemendal van af.” Hij keek de wegkringelende rookwolken na en probeerde er een paar kringetjes achteraan te sturen. Toen dat niet al te best lukte waaierde hij de rook weg en keek door de blauwe wazigheid naar zijn bezoeker.

„Zou de zee wat voor die jongen zijn, Karreman?” vroeg dominee Meermans, naderend tot zijn doel.

„Wat zijn . . . wat zijn . . .” herhaalde de winkelier. „Ik zeg: als het mijn kind was zou ik het wel weten. Kees gaat over een paar weken weg, dat weet u, nietwaar? De andere jongens zijn groot genoeg om het werk over te nemen en Kees heeft nooit anders gewenst. Nee, nee nooit anders. Wel, ik zou zeggen: laat die jongen meegaan. Het geeft gezelligheid wanneer je met twee vrienden op dezelfde boot vaart en ik denk wel dat die jongen er plezier in zal hebben. Als u zag hoe hij vroeger naar mijn verhalen luisterde . . . dat was een lust . . .”

Dominee Meermans lachte fijntjes. De winkelier moest noodzakelijk een asbak zoeken. Je kon die lui hier op het dorp ook niks vertellen, of je kreeg het later gekleurd op je boterham!

„Enfin,” zei hij, al krabbend in de pijpekop, „dit is alles wat ik er van

zeggen kan. Ik heb van mijn leven maar twee dingen gedaan: ik heb gevaren en ik ben kruidenier geweest. Met mijn hand op het hart kan ik u zeggen dat ik er geen spijt van heb gehad. En . . . eh . . . als hij met Kees gaat, dan is hij in goeie handen."

Hij wachtte op het knikje van de dominee en maakte zijn zin af: „Maar dat hoeft ik hier niemand te vertellen, u weet het net zo goed als ik."

Dominee Meermans stond op. „Het lijkt me de beste weg, Karreman," besloot hij. „Misschien zou je zoon er eens met Jan-Jacob over kunnen praten. Bovendien zou je zelf misschien wel een schip voor die beide mannen willen zoeken, nietwaar? Het zou voor de moeder of voor mij wat bezwaarlijk zijn. We weten zo de weg niet, om op een schip te monstere."

Joviaal stak Jan Karreman-met-de-bel zijn dikke hand uit. Gul knip-oogde hij. „Laat dat maar aan Jan Karreman over, dominee," zei hij. „U kunt er op bouwen, dat het in orde komt."

Zo was die zorg van dominee's schouders genomen. Hij liet er ook verder geen gras over groeien. Nu het politieonderzoek op niets was uitgelopen, behalve dat het „voortduurde", was het inderdaad beter dat Jan-Jacob maar wegging. Het ging hem aan zijn hart dat die moeder zo eenzaam achterbleef, maar zijzelf wenste ook niet anders dan het spoedig vertrek van haar zoon.

Het dorp had duidelijk uitgesproken dat de boswachter onschuldig was aan de stroperij en schieterij in de bossen van Wieckerveld. Met een glimlach, droef en dankbaar tegelijk, dacht dominee Meermans daaraan terug. Op de dag van de begrafenis was het dorp vrijwel geheel uitgelopen en ze hadden de dragers met hun last afgehaald tot helemaal bij het boswachtershuis. Zover mogelijk was ook Glein Deudekom het bos ingereeden en daar had hij zijn klant afgewacht. Wat daar toch wel in het hoofd van die man omgegaan moest zijn!

Op de terugweg, bij het kasteel, stond de oude baron met zijn zoon en die vreemde officier, met de vrouwen van de beide jongste mannen en de kleinzoon, de stoet af te wachten. Met gebogen hoofd waren ze de lijkwagen gevolgd. Het was de oude man aan te zien geweest, dat elke stap op die weg een schuldbelijdenis was. Al was er niets bewezen en al kon daarom niemand met zekerheid zeggen wie de schuldige was, vást stond, dat de boswachter niet de stroper was, waarvoor de baron hem blijikbaar gehouden had.

De dominee legde er een stapje bij op. Door de drukte van deze dagen was het er nog niet van gekomen de baron te bezoeken. Nu zou het dan zijn.

Johan had zijn oude stramheid weer hervonden. Hij meldde de bezoeker en keerde terug om hem binnen te laten bij zijn heer. Het was duidelijk dat de invloed van de jonge baron al merkbaar werd onder het personeel.

Na het openbaar worden van de nachtelijke bezoeken van de vroegere tuinman aan de keukenmeid, had mijnheer Arnold het roer direct maar krachtig in handen genomen en dat beminnelijke françaisetje bleek minder beminnelijk dan ze gedacht hadden. Nu de zaak aan het rollen geraakt was, kwam er trouwens nog meer aan het licht. Van Jan Karreman had dominee al gehoord, dat aan Johan en Dora geraden was de koetsierswoning boven het koetshuis in te richten en daar als ordentelijke echtelieden in te trekken, indien de butler gehandhaafd wilde blijven. Bij die gelegenheid was het ook bekend geworden dat Johan al die jaren onder valse vlag gevaren had en eigenlijk Andries heette. Daar had zelfs dominee Meermans braaf om gelachen, want iedereen wist van de voorliefde van de oude baron voor bepaalde namen en van zijn afkeer voor onbekende.

De deur van het kantoorzaaltje draaide open. „Dominee Meermans, mijnheer,” riep Johan af, „dominee Meermans.”

De baron kwam lusteloos overeind. Hij strekte zijn beverige hand uit naar zijn bezoeker. „Het is goed dat u gekomen bent, dominee . . . kom, dominee Meermans. Ik heb al naar u uitgezien.”

„Ik kon moeilijk eerder,” verontschuldigde de predikant zich, „anders . . .” De oude hand wees een stoel, greep daarna het kistje sigaren, gewoontegetrouw.

„Het is goed zo, het is goed,” vergoelijkte de baron. „Het is zelfs beter. Ik had tijd nodig om na te denken over alles wat er gebeurd is.”

Hij zuchtte diep, toen glimlachte hij: „Ik heb het er maar slecht afgebracht, dat mag je gerust aannemen van een oud man.”

„Dat hebben we allemaal, mijnheer,” vergoelijkte de predikant op zijn beurt.

„Nee, nee,” weersprak de baron. „Hij niet, kom . . . Karel Beukelaar niet. Te deksel, ik wilde dat ik in zijn schoenen stond. Wat een trouw, wat een trouw! Ontslagen te worden, weggetrapt van je post als een onbruikbaar

mens en dan toch trouw blijven aan je opdrachtgever en aan je werk, al kostte het ook zijn leven.”

Hij zweeg ontroerd, zijn hand voor zijn ogen gedrukt. Meewarig keek dominee Meermans naar de grijze haren. Toen beurde hij op: „Maar u wist het niet, toen u hem ontsloeg.”

„De schuld blijft, dominee. Het onrecht dat ik hem aandeed, door zijn plaats aan zijn aartsvijand te geven! Neen, ik heb dat nooit geweten, maar uit het verhaal van die jongen begreep ik het. En dan te denken, dat hij het bij het rechte eind had! Hoe ik hem afgesnauwd heb, toen hij hier voor me stond, nadat dat hert was neergeschoten op de voederplaats. De brutaliteit, om... Maar nee, het is allemaal mijn eigen schuld, mijn blindheid voor het innerlijk van een mens.”

„Er kan nog veel goedgeemaakt worden, mijnheer.”

Begerig richtte de baron zijn hoofd op. „Wat kan ik doen voor die... kom, zijn zoon... ach, de naam is me alweer ontschoten... Kan ik iets voor hem doen? Maar natuurlijk, ik had daar eerder om moeten denken: de jongen kan het werk van zijn vader overnemen en met zijn moeder zal hij in het oude huis blijven wonen... Nee, nee,” weerde hij af, toen hij merkte dat dominee Meermans hem tegen wilde spreken, „laat dat aan mij over, dominee; ik zal zorgen dat de jongen boswachter en jachtopziener wordt. Is er verder nog iets wat ik kan doen?”

De dominee glimlachte om het vuur waarmee de oude man nu sprak. Mogelijk had hij nog niet aan een eerherstel in deze zin gedacht en leek hem dit de allerbeste weg om aan iedereen te tonen dat hij zich vergist had. Als Jan-Jacob nu maar niet zo koppig en haatdragend was. Die jongen was gevaarlijk voor zichzelf. Wanneer de naam van de stroper maar genoemd werd, kwam er een moorddadige gloed in zijn ogen, waar je bang van werd. Zolang Breemeijer zich maar niet in het bos liet zien, zou het mogelijk wel loslopen, maar wie kon daar zeker van zijn, nu hij avond aan avond dronken naar huis ging? Bij gelegenheid moest hij dat gezin ook nog eens bezoeken... eerst dit in orde brengen...

„Ik prijs uw goede bedoeling, mijnheer,” zei hij zacht. „Maar u helpt er de jongen niet mee.”

„Wil hij soms iets leren? Kan hij goed leren? Zou hij iets voelen voor een opleiding tot officier?” Snel vuurde de baron de vragen af, maar elk van die botste tegen het onverzettelijke nee van het herderlijke hoofd.

„Hij moet hier weg. Elke band met het verleden moet voorlopig verbroken

worden, anders krijgen we nog andere tonelen dan die we beleefd hebben," waarschuwde de predikant. „Het is geen jongen die zou willen studeren. Hij is het vrijgevochten leven gewend en het avontuurlijke van zwerven door de bossen op elke tijd van dag of nacht. Vroeger heeft hij er over gesproken dat hij naar zee wilde . . . zóu willen, als hij hier geen taak had.” „Maar hij heeft hier toch een taak?” hield de baron niet-begrijpend vol. „Dat vindt hij zelf ook, ja. Deze taak: zo snel mogelijk afrekenen met die Breemeijer en misschien ook nog wel met dat meisje, dat hem in de steek gelaten heeft, toen ze moest kiezen tussen haar vader en hem. U heeft het verhaal vermoedelijk gehoord van mijnheer Beijersma. Met wat zijn moeder me daar nog van vertelde, staat dit wel vast.

Ik zie werkelijk maar één oplossing en dat is, dat hij helemaal van het toneel verdwijnt en aan iets anders gaat denken dan het zelf rechtertje spelen en veten uitvechten . . .”

„Maar die . . . kom, die Gerard Breemeijer gaat in ieder geval weg. Er zijn aanwijzingen te over, om hem uit het bos te verwijderen,” probeerde de baron voor de laatste maal.

„Hij zou in deze omgeving blijven wonen, met alle gevaren daaraan verbonden. Heus, het is beter, dat de jongen naar zee gaat. Later, als hij zichzelf in bedwang heeft leren houden, kunnen we altijd nog verder zien.” Teleurgesteld dook de baron weer in elkaar. Het was nu wel tot hem doorgedrongen dat hij maar weinig van de mensen begreep en daarom was hij bereid om zijn mening te geven voor een betere.

„Maar wat kan ik dan in deze zaak doen?” vroeg hij.

„Dezer dagen zal Jan-Jacob hier komen om een aanstelling te vragen in uw bossen. U moet hem dat weigeren en hem verzoeken om hier weg te gaan.”

Verbluft schoot de baron weer overeind. „Ik moet . . .?” hijgde hij. Toen schudde hij zijn hoofd. „Dat kan niet, dat mag ik niet doen,” zuchtte hij wanhopig.

„Het moet! Het gaat om die jongen,” pleitte de predikant.

„Laat Arnold het doen, ik kan dat niet . . .” smeekte de baron.

„Ik heb daar niets op tegen,” gaf dominee Meermans toe. „Als u uw zoon in deze geest wilt adviseren . . .”

Het was zijn tijd. Hij keek naar de grote klok, die de onrust trachtte weg te tikken uit deze kamer.

„Moed houden, broeder,” groette hij. „We kunnen werken, zolang het

dag is en als het avond wordt, kunnen we ons verheugen in de rust, die komt.”

Hij zou zoveel meer willen zeggen, zoveel meer willen doen, om de wroeging van de oude man te verzachten. Maar waar berouw was, werkte de Meester en dan was de zaak in goede handen. De dood van de boswachter Beukelaar was er om te bewijzen hóe goed en trouw die handen waren...

In het boswachtershuis bracht hij verslag uit van zijn werk. Het door leed geadelde gezicht van Annelies ontspande zich. Ze wilde wel afstand doen van haar jongen, wanneer ze hem afstond aan het leven. Ze wilde hem niet hier houden, om hem af te staan aan de haat.

Jan-Jacob was niet thuis. Het leek wel of de kamermuren hem benauwdde. Hij zwierf rond, broedend op duistere plannen. Misschien bereidde hij het gesprek met de baron al voor, dat hem macht moest geven over de bossen. De houthakkers waren nog bezig met het kappen van de sparren bij de hertenwei, maar daar kwam Jan-Jacob niet. De verzorging van de geit en de kippen liet hij aan zijn moeder over.

Dit was zo het relaas van Jan-Jacobs leven, na de dood van zijn vader. Alle houvast was hij kwijt. Slechts langzaam zou zich dat herstellen en er viel niet aan te twifelen welk houvast hij dan hebben zou en welk duister doel zijn leven richting zou gaan geven. Het zou een herhaling worden van het door leed en haat verduisterde leven van de vader.

Maar nu koos zijn moeder voor hem. Morgen zou hij door haar uitgestuurd worden, om te vragen of hij boswachter mocht zijn in de bossen van Wieckerveld. Ze vreesde het ogenblik van zijn terugkeer van dat vergeefse bezoek, maar ze zou het dragen om hem. Daarna moest Kees Karreman hem bezoeken en hem herinneren aan hun plannen als schooljongens. Annelies zou hem aanmoedigen om in ieder geval een paar jaar naar zee te gaan en daarna verder te zien.

Opgelucht, wonderlijk gesterkt, ging dominee Meermans naar huis. Vreemd, je ging met het doel om die eenzame vrouw te troosten en je kwam er zelf getroost vandaan. Ze predikte de liefde tegen de haat en daarin zou ze overwinnen.

Al voortgaande door het bos, overdacht hij dit wonder en hij wenste dat zijn gemeente oog mocht hebben voor dit alles.

Wist hij dan niet, dat in dat eenzame huis een vrouw kroop voor haar God en Hem smeekte: „Here, leer mij het volmaakte gebed bidden. Leer

mij U nazeggen: Vergeef ons onze schulden, gelijk ook wij vergeven . . Vergeef me, dat ik dat niet volkomen kan en dat mijn wensen zondig zijn, omdat ze Uw weg niet willen erkennen als de enig goede.”

Of wist hij het toch? Had hij gemerkt dat dit schaap van zijn kudde ook een schaap was van Jezus' kudde? Had hij in het leven van deze vrouw iets gezien van Gods grote, machtige liefde en putte hij daardoor kracht uit haar strijd?

Och, zo vol vragen is ons leven, zo vol, zo stikvol strijd.

HOOFDSTUK XXIII

Ziedend van drift kwam Jan-Jacob thuis van zijn bezoek aan het kasteel. Die vuile bende hier! Het leek wel of ze allemaal samen-spanden om die stroper de hand boven het hoofd te houden en hém er uit te werken. Een vuile bende, nog eens!

Hij had naar de oude baron gevraagd, maar die was niet te spreken, hij moest mijnheer Arnold hebben. Dat was al een verkeerd begin, maar toen hij de vriendelijke glimlach zag, was hij met die verwisseling al verzoend voordat hij een woord had gezegd.

„En, jongeman?” vroeg mijnheer Arnold.

„Ik wilde mijnheer baron vragen, of ik boswachter kan worden in plaats van mijn vader,” antwoordde Jan-Jacob.

Mijnheer Arnold zat op dezelfde plaats waar de oude baron altijd gezeten had. Het enige verschil was, dat hij met een briefopener speelde, in plaats van met de koperen ringen in de gebeeldhouwde armleuning. Nadenkend opende hij een kistje sigaren en bood zijn bezoeker een forse sigaar. Aarzelend nam Jan-Jacob er een. Hij was het roken niet gewend, had er trouwens ook weinig smaak van, maar bij deze bijzondere gelegenheid wilde hij niet afslaan wat hem zo gul werd aangeboden. Het verhaal, dat zijn vader hem had gedaan over zijn eigen aanstelling herinnerde hij zich nog heel precies: er kwam ook een sigaar in voor en daarna een handdruk.

Mijnheer Arnold ging achterover zitten in zijn stoel. De briefopener lag op het bureaublad. Zijn uitgespreide vingers drukte hij met de toppen tegen elkaar en over zijn handen keek hij met peinzende ogen naar de boswachterszoon. Jammer, erg jammer . . .

„Om je de waarheid te zeggen, jongeman, ik zou je die plaats graag geven, als je een paar jaar ouder was . . .”

Jan-Jacob verstarde. Wat nu? Het begin was zo goed en nu zou hij toch nog weggestuurd worden?

„We kunnen niet het risico nemen van een herhaling van het voorval met je vader,” praatte mijnheer Arnold sussend verder. „Maar we zullen je graag een aanstelling geven over, laten we zeggen vijf jaar . . . Nou, lijkt

je dat niet beter? Je hebt dan alle gelegenheid om eerst eens rustig in de wereld rond te kijken. Kom, kom, trek je dat nu niet zo aan, misschien bedank je er over een paar jaar wel voor om je hier te laten opsluiten in die eenzame bossen . . .”

Jan-Jacob was overeind gevlogen. De sigaar smeed hij met een vloek tegen de grond en onder de hak van zijn schoen vermorzelde hij het geschenk, dat een paar minuten geleden nog zo kostbaar leek.

„Een vuile bende is het hier,” raasde hij. „Een huichelaarstroep . . .!” Verder kwam hij niet, want mijnheer Arnold, met zijn overwicht van ervaren troepenofficier, die met méér van die rauwe klanten te maken had gehad dan Wieckerveld bergen kon, stond wit van woede overeind. „Jongeman,” beet hij. „Ik verlang dat je er om denkt tegen wie je spreekt. Ingerukt, mars!”

Maar de jongen was al weg, voordat het bevel hem verjagen kon. Als een razende Roeland liep hij door het bos en hij riep alle stropers, wildziekten en bosbranden te hulp, om zijn vloek over het landgoed Wieckerveld te vervullen. Machteloos waren zijn wraakplannen van de laatste dagen, nu het eerste plan al onuitvoerbaar was gebleken.

Annelies liet hem razen. Ze had niet anders verwacht en ze zag dit liever dan de diepverborgen, voortvretende haat, die alleen zichtbaar was in zijn ogen. In zijn onstuimigheid van dit ogenblik herkende ze de kleine jongen weer die zich niet beheersen kan en nog niet geleerd heeft zijn drift te betomen.

Nog diezelfde dag kwam Kees Karreman. Ook tegenover hem gaf Jan-Jacob zich bloot. Maar Kees lachte wat om de woede van zijn schoolkameeraad. „Vent, maak je niet zo dik om die lui hier. Het heeft immers allemaal niets te betekenen? Kleinzielig dorpsgedoe is het. Wat kan jou het schelen, of die Breemeijer hier de herten vangt? En wat kan die vent zelf je trouwens schelen? Over een paar jaar is hij net zover als dronken Toontje, maak je maar geen zorgen.”

Over die woorden fronste Annelies haar wenkbrauwen, maar daarna glimlachte ze weer om zijn jongenspraat. Met vreugde zag ze, hoe in plaats van onbeheerste woede een koude onverschilligheid over haar zoon kwam. Beter, alles beter dan dat vasthouden aan zijn wraakgedachten.

Toch gaf Jan-Jacob zich niet dadelijk gewonnen. „Jij hebt mooi praten,” zei hij. „Maar wat moet ik anders? Weet jij een ander landgoed, waarop ik een baan kan krijgen? Nou?”

Breed lachte Kees Karreman. Het was precies zoals hij al tegen zijn vader gezegd had: „Let op, dat ik hem binnen het half uur heb waar ik hem hebben will”

„Och jô,” onderwees hij kameraadschappelijk, „ga met mij mee. Volgende week of over veertien dagen ga ik naar zee. Jaap en Peet zijn nu groot genoeg om dit tamme karweitje van me over te nemen.”

Nieuwe hoop glinsterde in Jan-Jacobs ogen, maar direct doofde die hoop weer.

Het zou wel prettig zijn, om voorlopig die vuile bende hier de rug toe te draaien en ver, vër weg te gaan. Daarna zou hij terugkomen, om zijn wraak te koelen. Dat was beter ook, want intussen zou Gerard hem vergeten zijn.

Maar toen dacht hij aan zijn moeder. Het was natuurlijk ondoenlijk, haar alleen en onverzorgd achter te laten.

Een beetje schuld bewust en schuw keek hij naar haar. Hij zag haar be moedigende glimlach. „Dat zou erg prettig voor jullie zijn,” zei ze dapper. „Het lijkt me heerlijk, om wat van de wereld te zien, Jan-Jacob. Als je dan terugkomt kan je misschien je aanstelling wel krijgen . . .”

Van haar keek hij weer naar Kees. Nóg aarzelde hij, maar al verder en verder week de horizon. Onbegrensde verten ontrolden zich en achter hem, nietig klein, lag Wieckerveld, met zijn haat, zijn verloren liefde . . . maar ook met zijn jeugd en zijn moeder.

„Ik moet er over denken,” stelde hij uit, maar het was iets uitstellen wat eigenlijk al besloten was.

Kees Karreman keuvelde gezapig verder. Uit de verhalen van zijn vader had hij de fantasie en onwaarschijnlijkheid weggezuiverd en er bleven feiten over. O, ook onwaarschijnlijk in hun onbereikbaarheid, maar toch . . . Jan-Karreman-met-de-bel had die vreemde havens gezien, die rijke eilanden, die zo heel andere mensenwereld.

Uit de vreugde van deze toekomstmogelijkheden konden Jan-Jacobs gedachten niet meer de diepte van haat en wrevel bereiken, waaruit ze waren opgeklommen. Hij bracht zijn vriend naar huis en met trage voetstap keerde hij terug. Door de beukenlaan ging hij, alsof hij een laatste poging deed om zijn haat te hervinden en zich te laten binden aan het verleden.

Onder het zacht-gele licht van de olielamp zaten twee vrouwen: Greet en Anna. Het was een goed en gezellig beeld, maar het deed Jan-Jacob niets

meer. Het mooie profiel van Greet deed zijn driftige liefde niet ontwaken en het geheim tussen de stroper en de keukenmeid verwekte geen nieuwe haat.

Was het dan toch geen echte liefde geweest tussen Greet en hem? Was het een niet overwonnen zinnelijke drift? Drift, die niet bestand was tegen een verloochening?

Met een zucht keerde hij zich af. „Misschien zie ik je nooit weer, Greet,” fluisterde hij naar het lichte raam. Was hij nu al bezig afscheid te nemen? Was dit afscheid? Een snik welde uit zijn strot. „Greet, er was toch zoveel moois tussen ons . . . Waarom moest jij je vader kiezen?”

Hij doorkruiste het bos. Afscheid nam hij overal. In de plaats van de haat kwam een diepe, zuivere weemoed, waardoor hij kon snikken.

Zó ontving Annelies haar kind weer, voordat ze hem af moest staan. Bijna zou ze het oude kinderboek genomen en hem verhaaltjes voorgelezen hebben bij de haard. Maar dat was voorbij. Voor goed. Wel stopte ze voor die éne keer de dekens in en ze kuste hem goedennacht op zijn voorhoofd. Hij trilde van het ingehouden snikken, maar ze deed alsof ze het niet merkte.

„Ik zal trots zijn op m'n bereisde jongen,” zei ze weemoedig, maar haar hart bad: „Here, leer mij het kruis te dragen, achter U aan . . .”

Het scheen verder allemaal vanzelf te gaan. Jan-Karreman-met-de-bel vond veel gemakkelijker een boot voor de beide jongens dan hij in zijn roemrijkste dromen had gedacht. Er kwam een brief van de oude baron, waarin hij de weduwe van zijn boswachter een ruim jaargeld toezegde, waardoor de jongen geen enkele zorg voor zijn moeder overbleef, behalve het vervullen van de belofte dat hij schrijven zou, dikwijls en regelmatig. De plunjezak vulde zich als vanzelf, door de zorg van de winkelier, die ruim om kon springen met geld waar dominee Meermans op de één of andere manier voor zorgde.

Zo bleef er veel tijd over voor Jan-Jacob om afscheid te nemen van elk plekje waaraan hij herinneringen had. Mooie herinneringen en verdrietige. Ongevoelig voor de koude wind, zat hij urenlang op het heuveltopje in de hertenwei. Hij keek uit over het winters-doodse veld en naar het kreupelhout, dat grillig kromgegroeid, kaal te huiveren stond in de wind. Slechts hier en daar zat nog een busseltje blad aan een eikenstruik.

Zoals hij vroeger de vogeltjes riep, zo lokte hij nu de blijde herinneringen

uit zijn kinderjaren, door op zijn fluit te blazen. De klanken verwaaiden, maar zijn oren vingen ze voordat ze weg konden drijven. Hij zag de vinkjes, zoals ze gekomen waren... Vader knutselde een val in de schuur... de geit kreeg een lammetje en er waren veel jonge hertjes... Moeder vertelde verhaaltjes bij de haard, terwijl de vlammen gezichten gloeiden in de houtblokken... Greet sloeg haar armen om zijn hals. Haar lippen waren zacht en verleidelijk rood... Hij liet de fluit zakken. Niet verder. Hier stoppen, want nu begon het leed. Bloed en tranen, verraad en bedrog, haat en verloren liefde... Daar was vaders leven weggevloeid en hier stierf de twaalfender... Hij stond op. Dit afscheid was te zwaar, maar er zou nieuwe vreugde komen. Gebogen ging hij voort, de toekomst tegemoet, in zijn hand een houten fluit. Kind en man... man en kind...

HOOFDSTUK XXIV

De Houten Taveerne" was vol, echt ouderwets vol. De nieuwe baron hield van aanpakken en doorzetten. Tientallen houtkopers waren naar Wieckerveld gekomen, belust op de grote partijen hout, die vandaag verkocht zouden worden. Met elkaar klonken ze al op de denkbeeldige winst en hun zware stemmen roezemoesden door het rokerige zaaltje. De lange ochtend hadden ze besteed om door het bos te dwalen, partijen te beoordelen, hoeveelheden te schatten en nummers in hun beduimelde zakboekjes te schrijven. Leep zwegen ze tegenover elkaar over hun keus en de prijs, die ze daarvoor in hun hoofd hadden.

De veldwachter, zich bewust van zijn belangrijkheid, vooral wanneer straks de drank en de naijver de hoofden warm zouden maken, stond achteloos naast de ingang van de herberg.

Met een armzwaai liep Jan Karreman-met-de-bel hem voorbij met een mand boodschappen voor de keuken.

Het was helemaal een feestelijke bedoening en de kwajongens drukten in het middaguur hun neuzen bijkans plat tegen de ruiten van „De Houten Taveerne." De veldwachter joeg hen weg, toen hij mijnheer Arnold en de rentmeester ontdekte. Nu zou de verkoping gaan beginnen. De rentmeester droeg onder zijn arm het dikke boek, waarin de partijen naar aard en herkomst waren genoteerd. Naast hen liep een welgedaan zakenman uit de stad. Bijna kameraadschappelijk deinde het gesprek tussen hen heen en weer, getuige de toegeeflijke lachjes en de vriendelijke tikjes op de arm van mijnheer Arnold, waarmee de zakenman zijn woorden vergezelde.

Glimlachend, met een nauwelijks verbreden van zijn mond, zag de veldwachter dat aan. Het was wel zeker dat hier al een koop gesloten was voordat de verkoping begon. Ja, de nieuwe baron pakte de zaak goed aan. Dat kan welvaart brengen in Wieckerveld. Bram Ochterop, de timmerman, had al volop werk aan de boerderijen, die eigendom waren van het kasteel. En welke waren dat niet? Zelfs Teun Vonk, de smid, voer er wél bij, want met het nieuwe leven op het kasteel, was er ook weer drukte

gekomen in de stallen en Dora had hem in vertrouwen verteld dat ze halve nachten wakker lag van het getrap van de paarden, terwijl de stallicht in haar hele huis merkbaar was.

De veldwachter ging een stapje opzij, om ruim baan te maken voor de nieuwe heer van Wieckerveld. Maar de drie mannen passeerden hem niet. Ze wenkten hem en liepen een eindje met hem op.

„Een vrij ernstige zaak, veldwachter,” vertelde mijnheer Arnold. „We behoeven dit geval niet op te blazen, maar ik zou toch graag zien dat je een nauwkeurig onderzoek instelde.”

„Als ik niet te vrijpostig ben, zou ik graag willen weten wat er aan de hand is, mijnheer,” onderbrak de veldwachter ijverig.

„Dat zal ik je zeggen: Hier mijnheer Deering is een zakenrelatie van ons. We hadden het genoegen mijnheer zojuist op het kasteel te ontvangen . . . enfin, doet er ook niet toe. Mijnheer is een liefhebber van de jacht en hij was vol bewondering voor de verzameling geweien in de hal. Ongetwijfeld heb je die wel eens gezien. Om kort te gaan, mijnheer Deering vertelde hoe hij bijna anderhalf jaar geleden in de stad een hert kocht bij een poelier. De poelier gaf hem de vrijheid om het dier als zijn eigen jachtbuit te presenteren en hij schonk hem het gewei er bij. Dat gewei was van een achtender.”

„Aha,” begreep de veldwachter plotseling en zijn ogen werden groot van verbazing, maar dadelijk liet hij er teleurgesteld op volgen: „Er zullen wel meer achtenders zijn.”

„Mmm, heel juist,” gaf mijnheer Arnold toe. „Maar deze achtender werd volgens de poelier gekocht van de vrachtrijder uit Wieckerveld.

Zeg ik het zo goed, mijnheer Deering?”

„Zeker, zeker, zo was het precies. Och ja, hoe gaat dat, je schenkt geen aandacht aan die kleinigheden, maar toen u me die historie van uw boswachter vertelde, legde ik direct verband, dat ligt voor de hand, nietwaar?”

De veldwachter had zijn notitieboekje te voorschijn gehaald en stond klaar om de feiten te noteren.

„Laat maar,” stelde mijnheer Arnold voor, „de zaak is vrij eenvoudig, dunkt me. Voor alle zekerheid zou het geen kwaad kunnen, om die poelier te horen; daarna is het niet nodig om lang te zoeken naar de betrokken vrachtrijder. Zijn nauwe relatie met Breemeijer spreekt boekdelen en het

wordt dan tevens duidelijk, hoe die man een vermogen aan drank kan besteden."

Veelzeggend dwaalden zijn ogen naar „De Houten Taveerne”, waarin de nietsvermoedende kastelein zijn vreugde aan deze drukke dag beleefde. Gerard Breemeijer zat met kleine oogjes over zijn glas te staren, als zagen zijn ogen wonderlijke visioenen, opgeroepen door het vreugdevuur, dat hij bij glazen vol naar binnen goot.

De ongeduldige kopers rechtten hun ruggen, het geroezemoes verstomde. Eindelijk zou dan de koop beginnen.

„Honderd vem sparrenhout tussen hertenweï en beek,” zette de rentmeester in.

De houtverkoop luidde geruchtmakende veranderingen in in het dorp Wieckerveld. Vooreerst was daar de arrestatie van Glein Deudekom, de kastelein uit „De Houten Taveerne”. Nauwelijks was de laatste klant weggewankeld door de dorpsstraat, toen de veldwachter hem haalde, samen met een politiemann uit de stad. Glein had met een spottende glimlach die laatste klant nog na staan kijken. Hoe hij op het kerkhof aanwaggelde en daar steun zocht aan de spijlen van het hek. Het gemurmel van zijn redevoering tegen de dode Toontje en die andere dode, Karel Beukelaar, deunde tot de kastelein door. Toen stonden plotseling de politiemannen voor zijn neus. Glein was wat verwonderd, maar hij herstelde zich en beloofde haastig: „Ik zal de tent dichtgooien, veldwachter. Het is wat laat geworden, met al die drukte.”

„We willen je voor die tijd nog even spreken, kastelein,” weerhield de vreemde hem.

Bij het vale licht dat uit de deuropening stroomde, zagen ze hoe het warm-rode hoofd bleek wegtrok en hoe de zware, rosse wenkbrauwen zich onrustig samentrokken. Maar zijn gelijkmoedige stem nodigde: „Maak het je gemakkelijk heren en kom binnen. We doen hier een kou op.”

De beide mannen volgden hem op de voet, maar de aangeboden stoel weigerden ze. „We zijn zo met je klaar, Deudekom,” troostte de veldwachter.

„Het enige wat we van je willen weten is, of je die achtender en die konijnen van Breemeijer betrok,” vuurde de vreemdeling scherp zijn vraag af.

Ontsteld keek de kastelein hem aan. „Achtender?” herhaalde hij toonloos.

Maar de doordringende ogen tegenover hem gaven geen kamp. Ze trokken de waarheid uit de onrustig heen en weer flitsende ogen onder de rosse wenkbrauwen.

„Nou?”

Onverschillig haalde Glein zijn schouders op. Dit had hij al eerder geveesd. Ten slotte was het een kwestie van een paar weken, dan zou de zaak weer vereffend zijn. Even probeerde hij nog: „Wie maakt je dat wijs? Ik konijnen?” maar het antwoord liet hem geen keus. „We hebben een verklaring van de poelier aan wie je je zaakjes afleverde, en die verklaring staat niet alleen. Ik waarschuw je, want ontkennen heeft weinig nut meer.”

Bereidwillig biechtte de kastelein zijn aandeel in de handel en even bereidwillig en gedwee liep hij mee naar het gemeentehuis, om zijn verklaring in een proces-verbaal te bekrachtigen. Zelfs met drie maanden voor de boeg, zou hij nog niet mogen klagen, want de handel was al die jaren meer dan best geweest.

Geen drie, maar vijf maanden moest „De Houten Taveerne” het zonder kastelein stellen. In die tijd kreeg de vrachtrijder van Oldenhoven alle kans om zich in te werken in Wieckerveld. De mensen waren allemaal bereid om hun klandizie bij de gevangen genomen vrachtrijder op te zeggen. De kerel had meegeholpen om hún baron te bestellen en zelfs de enkele boer die keer op keer het schadelijk wild uit de bossen verwenste, trok partij voor zijn landheer. In haar stuntelige brieven wist Neel het haar man wel duidelijk te maken dat hij zich vergist en verrekend had met dat domme boerenvolk van Wieckerveld. Wat nu gebeurde was duizendmaal erger dan wat dominee Meermans hun destijds had aangedaan. Wat? Tot driemaal toe was diezelfde dominee naar het welzijn van hem, Glein, komen informeren en ze hoefden het maar te zeggen, wanneer de benauwenis van de cel hem naar een gesprek met de dorpsdominee deed verlangen. Een schande, daar! wat die mensen een medemens aandeden. Ze kon evengoed de paarden op stal laten staan, waar de dieren tenminste geen hoefijzers sleten en waar ze konden bestaan van wat vers gras, in plaats van gras en haver! Met een lege, hobbелende wagen reed de knecht Adriaan naar de stad. Geen zakje bloem, geen kist of krat kwam er meer in. En terug? Leeg, Glein! De grossier in de stad had nog een paar weken lang de ijzerwaren voor Teun

Vonk meegegeven, gewoonte getrouw. De laatste keer dat Adriaan bij hem langs reed, stond die vent uit Oldenhoven het vrachtje te laden. De smid had het zo gewild . . .

Hoe meer het verlangen naar vrijheid groeide bij de kastelein, hoe meer hij er tegenop begon te zien, om terug te keren in die gemeenschap, die hem had uitgebeten, omdat hij winst zocht waar geen winst mocht zijn. Of Adriaan dan niet kopen wilde? Maar Adriaan schudde triest zijn kop. „Geen denken aan, Neel, er zit geen boterham in. Ik wil een jaar huren op proef en dan afllossen.”

Glein, vanuit zijn cel, beet toe. Niet gulzig en niet traag, maar gelaten, omdat het noodlot zo over „De Houten Taveerne” besloten had. Neel moest maar een woninkje aan de rand van de stad zoeken, niet te duur, maar zó, dat ze het konden bewonen van de rente van 't verworven, zuurverdiende kapitaaltje.

Hoe fel de vroegere tuinman ook van zich afbeet en hoe geslepen hij zich, eenmaal nuchter, ook van schuld aan de dood van de boswachter wist vrij te pleiten, de stellige vermoedens waren niet vreemd aan het zware vonnis, dat hem een jaar gevangenisstraf bezorgde.

Het viel hem meer mee, dan het de dorpelingen tegenviel, want ze hadden hem de lange jaren toegewenst die hij gevreesd had. Niemand hoorde iets van hem, terwijl hij daar zat. Ook dominee Meermans kwam teleurgesteld terug, al zou zijn bezoek toch ook geen nieuws gebracht hebben aan het dorp. Och, en daarom veranderde er maar zo weinig. Sedert zijn huwelijk hadden ze Gerard Breemeijer niet dan een hoogst enkele keer in het dorp gezien, behalve dan op het stukje dorpsstraat dat loopt van „De Houten Taveerne” naar de bossen. Spottend hadden de jongens opgemerkt: „De mensen op het kerkhof zullen hem missen,” maar die spot was te wrang om lang te blijven leven.

En Greet dan? Kreeg zij geen brieven uit de stad? Schreef zij niet aan hem? Peters, de postbode, ontkende het. Sinds de dag dat het meisje de plaats van Dora had ingenomen en zwiingend, levend gestorven, door de hoge kamers en brede gangen van het kasteel schoof, was nooit een brief van haar gezien, noch een brief aan haar. Sterker: behalve het personeel van baron Van Wieckerveld tot Oldenhoven zag niemand ooit een schim van haar die eerste maanden. Haar jeugd ebde vreugdeloos weg achter de zware muren met de ronde torentjes op de hoeken en de

karteling van de kantelen. Vreugdeloos? Ha, 't mocht wat! Nauwelijks drie maanden werkte ze op het kasteel. Anna ontfermde zich over haar, als een tweede moeder. Anna was het ook, die haar wist te koppelen aan de nieuwe baas uit „De Houten Taveerne”. Wie zal ooit achter de waarheid komen, als alle partijen zwijgen als het graf? Het betekende immers niemendal, dat het huwelijk met een angstwekkende voortvarendheid gesloten werd. Moest er soms geen kasteleinsvrouw zijn in de herberg? Kon een manspersoon het werk alleen wel baas, toen Neel met haar hebben en houden wegtrok uit het dorp? Verwijt het dat meisje maar, dat ze haar verloofde in de steek liet en dat ze hem vergat, nu al, voor die nieuwkomer van helemaal achter de stad. Het was immers duidelijk dat er meer achter zat, dan simpelweg het vertrek van Jan-Jacob?

Bleek en zenuwachtig, met een koortsachtige gloed in haar ogen, nam Greet haar plaats achter de toog in.

Nu staat zij daar, en ze draagt de zware straf van een liefaeloos huwelijk en Jan-Jacob zoekt vergetelheid op de grote zee.

Maar schuin tegenover „De Houten Taveerne” zijn twee plaatsen, waar ten slotte nog rust te vinden is. Met een schuwe blik naar die ene plaats, waar zelfs de meest onwillige eenmaal een rustplek vinden zal, is Greet de kerkdeur binnengeslopen. Op een Zondagavond is ze geruisloos de achterste bank ingeschoven en de gesloten ogen van de bidders hebben haar niet opgemerkt.

En dominee Meermans, begaan met het lot van dit volk vóór hem, bad verder. „O, groot en heerlijk God, vergeef de zware schuld . . . Bewijs ons Uw genade.”

HOOFDSTUK XXV

Wie is toch dat wrak, dat dwaalt over Gods aardbodem? Vrede zoekt hij en genezing voor zijn door en door verbitterde ziel. Maar de vrede vindt hij niet en daarom zoekt hij vergetelheid in een glas vocht, dat brandt en schroeit. Voor een poos heeft hij dan iets vertrouwds gevonden, maar zijn dromen benauwen hem meer dan de werkelijkheid doet.

Toen kwam het einde. Een goed einde? Here, gedenk mijner? Of een doorgang tot erger? Verlos Uzelf en ons? . . .

Handen vol werk hebben Greet en haar man gehad aan de teruggekeerde stroper. Toen hij thuiskwam in het dorp, begrepen ze: dat moet Gerard Breemeijer zijn. Wie hem gekend had, hékende hem ook, maar er was geen felle geslepenheid meer in zijn zwarte ogen. Een dromerige wezenloosheid was het. Ogen, die een jaar schrikbeelden gezien hebben in de eenzaamheid.

Het was zo stil in de dorpsstraat. Het was voorjaar. Een haan kraaide in de pastorietauin en de witte leghornhaan van de veldwachter antwoordde. In de school zongen de kinderen een ijl wijsje en de voorhamer van Teun Vonk zong zijn oude lied.

Zo was er dus niets veranderd, toen hij terugkeerde, de moordenaar van de boswachter. Het dorp hield zich schuil in zijn alledaagse rust.

Hij ging „De Houten Taveerne” binnen en stond daar tegenover een jonge vrouw, mooi in het leed dat ze met zich omdroeg. Het eerste ogenblik herkenden ze elkaar nauwelijks en ook daarna stonden ze als vreemden tegenover elkaar. De vader hield zijn hand aan zijn voorhoofd. „Je was getrouwd, ja,” herinnerde hij zich. Het leek een mensenleeftijd geleden, dat hij daar zelf machtiging toe verleende.

„We hebben een kamertje voor je in orde gemaakt,” zei ze. Ze ging hem voor naar boven en bracht hem daar.

Adriaan liet zijn schoonvader maar betijen. De eerste dagen schonk hij hem een bescheiden borrel. Later bleef het bij één per dag, omdat er immers toch niet aan verdiend kon worden, wanneer je je schoonvader

tot je beste klant maakte... Zonder dat had hij al genoeg met de man te stellen. Dat onophoudelijk gejeremieer voor het hek van de begraafplaats, daar kreeg een mens compleet kippenvel van. Dat hield maar niet op. „Karel, luister, Karel! Zó bedoelde ik het niet, dat weet je wel... Ha-ha, maar waarom moest je me ook altijd achterna zitten, wanneer Toontje immers stroopte? Ssst, Toon, ik weet van niks, jongen... Er zit nog wild in de bossen...”

Bij zijn bovenarm sleurde Adriaan dan de slungelige figuur van zijn schoonvader bij het hek weg en hij borg hem in de veilige afzondering van zijn zolderkamertje, met een borrel, daar! als slaapmutsje...

Wat dreef toch dat wrak, om voort te dolen over Gods aardbodem?

Naderhand bleef hij een halve nacht weg en Adriaan ging hem zoeken. Hij vroeg naar hem bij Anna. Nee, Anna had hem niet gezien. Ze had de moed op een huwelijk met deze man opgegeven. Wel wist ze van de tuinmansjongen dat Gerard de bossen ingegaan was. De jongen was er volkomen overstuur van geweest, want plotseling stond de vroegere tuinman naast hem en hij greep hem in zijn borst. „Zal je werken, luie slabak! Laat ik niet weer zien, dat je zit te luieren.” En geheimzinnig fluisterend er achteraan: „Heb jij de boswachter niet gezien, die sul, die ze Karel Beukelaar noemen? Ik zou zo graag eens naar de hertenwei willen, zie je, om te kijken of die twaalfender nog op het heuveltje ligt.”

Adriaan wist nu genoeg.

Zo, dus de oude was naar de hertenwei gestapt. Om zijn vrouw gerust te stellen ging Adriaan ook die richting uit. Hij vond hem in de maanlichte nacht, eenzaam zittend op het heuveltje op de hertenwei. Daar zat hij kinderlijk te snikken, in een vaag begrip van wanhoop. Hij schrok nauwelijks toen zijn schoonzoon daar onverwachts voor hem opdook. „Ze hebben het me maar wijs gemaakt, maar ik geloofde het niet. Het was helemaal mijn bedoeling niet, om je dood te schieten, maar waarom moest jij alles hebben en ik niets?”

Adriaan greep hem bij zijn arm en sleurde hem overeind. „Ik zou maar zwijgen,” zei hij nors.

Die allerlaatste keer.

Een zwaar onweer rolde over de bossen rondom Wieckerveld. Een vreugde voor de boeren, na het lange, warme zomerweer. Regen zou er op de aarde vallen, regen... vruchtbaarheid...

Het dolend wrak was ergens anders. In zijn angst ontvluchtte hij

het dorp, de bossen in, het noodweer tegen en de plensende regen. Greet kwam zachtjes achter haar man staan. Hij stond tegen de toog geleund, gezelschap voor de eenzame klant die van zijn borrel nipte, terwijl hij naar de kartelende bliksemstralen keek.

Onwillig keek Adriaan zijn vrouw aan. „Is het weer zover?” vroeg hij gedempt. „We moeten hem in vredesnaam toch maar op laten bergen, dit is geen doen.”

„Ja,” gaf ze toe. „Hij is nu in de bossen.”

Hij ging. Natuurlijk ging hij. Greet wist te dwingen met haar ogen, smekend of lachend. Hij had zich slaaf geweten van het ogenblik af dat hij haar als vrouw aanvaardde. Ondanks alles was dat iets om over te juichen.

Door de davering van het onweer ging hij voort. Elke stap een geschenk aan de vrouw achter de toog, elke regendroppeel die door zijn kleren drong, in haar naam dankbaar aanvaard.

Gewoonte getrouw koos hij de weg naar de hertenwei. In zijn verbeelding zag hij zijn schoonvader daar al zitten, temidden van de regen en de flitsende bliksem, veraf en nabij, boven op de heuvel . . . Maar de hertenwei lag verlaten. Geen dier, geen mens. Op de heuvel keek hij rond, zoekend en nadenkend waarheen hij gaan zou. Toen ontdekte hij een gloed boven het bos, achter de vijver. Dat zien en wegreppen werden tot een twee-eenheid en zo stond hij hijgend voor de laaie gloed van het brandend boswachtershuis. Hij liep er omheen, stond voor de zengende hitte boven de deur. Geen denken aan, om die open deur binnen te gaan. Het rieten dak zou in stukken neer kunnen vallen. Eén bliksemflits was voldoende geweest om het kruitdroge dekriet weg te doen teren in een zee van vuur.

Niet wetend wat te doen, keek hij toe. Riep daar iemand? Met zijn handen beschuttend voor zijn gezicht naderde hij de hitte. Uit het gekraak van de daksparran en het geknetter van brandend riet hoorde hij een vrouwenstem. Hij holde langs de andere kant om het huis heen, om te zien of daar ook ergens een deur was, waardoor hij naar binnen kon gaan. Toen hij even later langs dezelfde weg weerkeerde botste hij bijna tegen de boswachtersweduwe op, die met verwarde haren het huis uit rende.

„Gelukkig!” riep hij en: „Zijn er nog anderen binnen?”

Ze keek hem aan, alsof ze hem nu pas ontdekte in het spookachtig flakkerende licht. „Hij is binnen, Gerard,” hijgde ze. „Ik heb hem binnengeropen

om te schuilen, maar hij heeft zich opgesloten in de kamer van mijn zoon."

Uit die paar woorden begreep hij het hele verhaal. Hoe zijn schoonvader in het noodweer had rondgedwaald om het huis van zijn slachtoffer en hoe daarna deze vrouw hem binnengeroepen moest hebben om hier te schuilen. Hij kende de vlagen van angst, waarin Gerard zichzelf opsloot en weigerde te geloven dat er geen gevaar dreigde buiten de beslotenheid van de kamer waarin hij was.

Annelies was alweer weggeïld. Met een hakbijl in haar hand kwam ze terug, maar Adriaan weerhield haar. „Laat dat," waarschuwde hij, „het dak kan ieder ogenblik instorten." Hij stak zijn hand uit, maar ze vloog langs hem heen, zonder aarzelen het huis binnen. Boven het geweld van het vuur uit klonken de bijlslagen op het hout van de kamerdeur. In zijn radeloosheid om een moed op te brengen die hij niet bezat, rende de jonge kastelein voor de derde maal om het huis heen. Daar deed hij een poging om de gesloten blinden van het kamertje te bereiken, waarachter hij zijn schoonvader vermoedde. Maar de hitte verdreef hem ook daar en een vonkenregen daalde neer van het dak. Van binnen klonk het hysterisch geschreeuw van de vader van zijn vrouw. Hij kende die woorden, hier in doodsangst uitgeschreeuwd. „Nee, Karel, nee! dat bedoelde ik niet... Vergeef me, o, vergeef me..."

Adriaan probeerde die woorden te overstemmen met zijn bevel om naar buiten te komen, maar onverpoosd smeekte de man daarbinnen.

In zijn begeerte om dan in ieder geval de vrouw te redden, keerde hij weer naar de deur. Maar het geluid van bijlslagen op hout was verstomd. Gelaten, in het besef van gedaan te hebben wat hij kon zonder zelfmoord te plegen, zag hij de vernietiging aan. Iets van de tragedie, het slot er van, woonde hij als buitenstaander bij. Hij doofde de pluk brandend riet die neerviel op het schuurtje en stond gereed om zo nodig de angstige geit mee te nemen en de kippen, wanneer ze zich lieten drijven.

Het was zo weinig en hij voelde zich schuldig. Schuldig aan de boer, die hijgend naast hem kwam staan en naar Annelies vroeg. Schuldig aan de jonge baron, die op zijn paard door het donker aan kwam stormen en naar Annelies vroeg. Schuldig bovenal aan de vrouw zelf, die hij niet had kunnen weerhouden om haar leven te offeren, om dat verloren leven van de moordenaar van haar man te redden.

Een goed einde? Here, gedenk mijner en vergeef ons... vergeef...

HOOFDSTUK XXVI

An weerszijden van elk der beide eikenhouten kisten branden zes kaarsen. Levenssymbolen heeft dominee Meermans die lichtjes genoemd. Soms stil brandend, soms flakkerend en walmend in de tocht, geven ze hun licht. Een goed en vreugdig licht, dat de donkerte wegdrijft in verre hoeken van de hal. Ja, want in de hal van het oude kasteel staan Annelies Beukelaar en Gerard Breemeijer opgebaard. Zo heeft de baron dat gewenst, de oude baron. Het rouwfloers, nog overgebleven van de adellijke doden, die hier opgebaard stonden voordat hun laatste tocht begon, dat rouwfloers hangt in wijde plooiën af van de wanden. Daarbovenuit de staketsels van tientallen geweien, waarvan de schaduwen zich grillig bewegen tegen de muren.

Samen met Driekus, de doodgraver, heeft Adriaan Meulenberg de kisten gebracht. Ze hebben terdege goed onthouden in welke van die twee Annelies haar rust gevonden heeft en in welke Gerard de dag des oordeels wacht.

Baron Van Wieckerveld tot Oldenhoven — wie anders is waardig om deze gasten te ontvangen in naam van gerechtigheid en barmhartigheid? — heeft de deur wijd opengedaan voor de boswachtersvrouw en hij is haar voorgedaan naar de met zwart crêpe omhangen schragen, tussen de zes kandelaren. „Zet haar hier neer, mannen,” zei hij met zachte stem.

Natuurlijk, deze ereplaats komt Annelies toe. Ze is hier niet geboren, maar haar leven en sterven hebben haar geadeld, zodat het kasteel haar ontvangen kan als één van zijn eigen dochters. Maar die andere schragen? Waartoe zijn die daar?

Adriaan, met een groot begrip van wat past en wat niet past, vroeg het: „Is het de bedoeling, dat mijn... schoonvader in het koetshuis wordt opgebaard, mijnheer baron?” Dit is zo de veronderstelling, die Driekus en hij geopperd hebben, toen ze het verzoek van de baron kregen om de beide doden naar het kasteel te brengen.

De baron spreekt zacht in de nabijheid van de dood. Hij heeft de vraag niet eens gehoord, maar hij zegt: „Zet... kom, Gerard, maar hier naast

Annelies. Het zal zeker haar bedoeling geweest zijn, dat ze in haar dood niet méér wilde zijn dan hij."

Terwijl ze verwonderd aan het verzoek voldeden, kwam dominee Meermans de blauw-stenen trap van het bordes op. Ontroerd drukte hij de oude baron de hand. „Goed gehandeld, broeder," prees hij. „Ons komt geen oordeel toe, wij hebben genoeg aan onszelf."

De oude man knikte. Hij wenkte zijn kleinzoon naderbij. Schoorvoetend naderde de jongen, zijn schetsboek onder de arm. „Hier jongen, die beide kisten, met de kaarsen . . ."

François gehoorzaamde zwijgend. Grootvader wilde nu eenmaal graag een tekening hebben van de hal, zoals hij nu was.

Aan dominee Meermans verklaarde de baron zijn opdracht: „Ik wil die jongen, . . . kom . . ., die zoon van de boswachter die tekening toesturen. Hij moet weten hoe zijn moeder gestorven is en dat wij hier haar geëerd en begrepen hebben."

„Ja-ja," beaamde de dominee, „Christus zelf moet haar het offeren geleerd hebben. Geen mens heeft daartoe voldoende liefde en kracht."

Er zijn op onze goede aarde evenveel graven, evenveel doden, als er wiegen gestaan hebben . . . Dit is te verwonderen, maar het is waar. Er zijn wiegen, die in een paleis stonden en zie, de kist wordt uitgedragen uit een krot; er zijn kisten, die uitgedragen mogen worden uit een voornaam kasteel, terwijl toch de wieg in een eenvoudig huisje stond. Ook dit is iets om u over te verwonderen.

Er zijn veel opvallende begrafenissen geweest in Wieckerveld. Er zijn wonden gemaakt in de aarde, om met de dorpsdominee te spreken, en daar zijn veel dorpelingen bij tegenwoordig geweest. Maar van al deze begrafenissen was die van Annelies Beukelaar het indrukwekkendst. Met recht heeft de dominee daarvan gezegd: „Dit is het gelukkigst slot, dat er aan een mensenleven maar zijn kan. Het past ons, om hier te juichen en te wenen: te juichen over deze vrouw, die met haar dood bewees, dat ze het volmaakte gebed heeft leren bidden. Zij bleef niet staan bij het gebed: vergeef ons; zij heeft daar haar daad van vergeving aan toegevoegd . . . En te wenen, ja, want door de zonde is deze vrouw veel leed toegebracht en die zonde is er nog onder ons. Zolang daar niet is een volkomen liefde voor elkaar, zolang zal zich de geschiedenis van deze vrouw kunnen herhalen. Waakt en bidt, gemeente, want de

satan gaat om als een briesende leeuw . . . maar Hij, die u roept is getrouw.”
En dan doet Wieckerveld schuldbelijdenis. Het is in de hal van het kasteel waar een uitvaartdienst wordt gehouden, zoals het een bewoner van dit kasteel waardig geacht moet worden. En ze trekken langs de doden: *in één van die kisten ligt Annelies en in de andere Gerard. In welke Annelies en in welke Gerard? Met een weemoedig oog kijken ze de kisten er op aan, dat Annelies er in is en met een schuw oog, omdat toch ook die ander het wel eens kon zijn.*
Dat is dan het laatste bedrog van de stroper: is hij het, of is het die ander? Het is ook de laatste liefdedaad van Annelies: ik ben niet beter dan hij. Op mij rust ook schuld . . . Here, vergeef ons . . . om Christus' wil . . .

EINDE

